

Emlékek 2012

Emlékek

Amatőr költők antológiája

2012

Szerkesztő: Baranyai Attila

A borító Geisbühl Tünde Időszilánkok
című alkotásának felhasználásával készült.

Tipográfia: Baranyai Attila

Nyelvi lektor: Sz. Gábor Ágnes
(<http://www.iropult.hu>)

ISBN 978-963-08-4341-6

© Vizuális Pedagógiai Műhely Bt.

Minden jog fenntartva, beleértve az egész vagy a
részletek reprodukálásának jogát!

Megrendelési cím:

Baranyai Attila

8263. Badacsonytördemic, Római út 84.

E-mail: megrendeles@verslista.hu

Tartalomjegyzék

TARTALOMJEGYZÉK	4
ÍRÁSAINK.....	9
Könyves Tóth Enikő: Írások a falon	10
Gósi Vali: „Azért a víz az úr”.....	10
Havas Klára: Lebegő gyökér /részlet/	12
Adorján Balázs: Mosolyok életemből	17
Asbóth Balázs: Aranyhaj.....	19
Baranyai Attila (Anisse): furcsa.....	22
Berze Tünde: Ami itt maradt	23
Berze Tünde: Végtelen út	24
Boga Bálint dr.: Gyermekkorom és a katonák.....	24
Bor Erika: ...hisz mind útra kelünk egyszer... ..	28
Böjthe Pál: Játszani is engedték.....	30
Böjthe Pál: Vértesszőlő	35
Budai István: A Kövek mozognak	43
Budai István: Mindenütt kereslek	43
Budai István: A Tisza partján.....	44
Burján Gál Enikő: Utazók két élet között.....	45
Burján Gál Enikő: A semmilyen ember	48
Czégény Nagy Erzsébet: – múltbanező –.....	57
Czégény Nagy Erzsébet: – monológ –.....	58
Czégény Nagy Erzsébet: – stigma –	58
Csatlós András: A télikabát.....	59
D. Nagy Nóra: Emlékek	61
D. Nagy Nóra: Magány-fuga	61
D. Nagy Nóra: Egyablakos ügyintézés.....	61
Dittrich Panka: Romok felett	62
Dobosi Valéria: Jelek	64

Dobosi Valéria: Őrzöm	64
Dobosi Valéria: A múltam	65
Fitó Ica: Túl az Óperencián.....	65
Fitó Ica: Hajlik a jegenye.....	69
Fitó Ica: Új év kezdetén	71
Fittné Szilvássy Ildikó: Hátha	72
Fritz Erzsébet: 78 perc emlékei.....	72
Gálpál Kinga: Volt egyszer egy tej	75
Gősi Vali: Esténként.....	76
Gősi Vali: A csönd mögött	77
Gősi Vali: Ős-emlékeid	78
Gősi Vali: Üzenet.....	78
Gulyás Miklós: Az emlékezet templomai	79
Haász Irén: Leltár	80
Haász Irén: Fényképek	81
Hajdu Mária: A befagyott ablak.....	86
Hamberger Sarolta: Mellékhatások Örkény István nyomán Az utolsó vonat	88
Horváth Tibor: Felvértézve.....	90
Horváth Tibor: Valami elrepült.....	94
Juhász Kató: A megvalósult álom.....	95
Juhászné Bérces Anikó: Mama	97
Kamarás Klára: Rántott hal, száлка nélkül	98
Kamarás Klára: Mendemondák a letenyei villanyosítás történetéből	100
Kaskótó István: Húsvéti emlékezés.....	103
Kávai Anna: A Duda.....	105
Kávai Anna: A sötét árny eloldalgott	109
Kovács József Tibor: Emlékek.....	112

Kovács József Tibor: Lenyomat.....	114
Könyves Tóth Enikő: Égi jel Édesanyámnak	115
Könyves Tóth Enikő: Emlékezz... ..	116
Kühne Katalin: Az út vége	117
Kühne Katalin: Ikon-arcod felfénylik (Pilinszky János emlékezete)	119
Losonczy Léna: Múlt-festményem.....	120
Losonczy Léna: Kellett nekem?!.....	121
Lupsánné Kovács Eta: Sóhajnyi pillanat	123
M. Simon Katalin: A fogadalom ereje.....	124
M. Simon Katalin: Megtisztulás.....	131
Majorosné Jósvai Éva: Jónás	133
Maryam: Nagyerdei fák.....	138
Maryam: Nélküled-órák	138
Maryam: Reggelig	139
Matos Maja: Szaros.....	139
Matos Maja: Szakajtó az ágy alatt	141
Matos Maja: A terítő.....	144
Matos Maja: Csipetke	145
Matos Maja: Emlékek kútja.....	145
Mayer Zsó: Emlékeim.....	146
Mayer Zsó: Szív és Haza.....	147
Murányi Róbert: Boglárka nyaral.....	150
Murányi Róbert: Őszi ünnepek	159
Murányi Róbert: Nyílt színen	160
Naszvadi Sándorné: Szép emlékek	161
Rosmann László: Végállomás.....	162
Rosmann László: Lámpaoltás	165
Rosmann László: Édesanya.....	168

Rosmann László: Megérkezés a múltba	169
Ságiné Szűcs Klára: A cserépdarab.....	170
Schablik Viktória: A fenyő	173
Szabady Shira: Zaklatás	183
Szabó Edit Irma: Ledér idő.....	184
Szabó Gitta: Volt egy kutyánk	184
Szakáli Anna: Apám emléke	187
Szilágyi-Perjési Katalin: Szeretettel Szibériából	188
Szilágyi-Perjési Katalin: Ballada a félkarú óriásról.....	190
Utas Hajnalka: Jellem ereklyék	195
Varga Tibor: Matil! Matil!	196
Zentai Eta: Emlékszel	198
Zentai Eta: Fuss, Zolika, fuss!.....	199
Zentai Eta: Hagyaték	205

**A Barátok Verslista kiadványai
kedvezményes – önköltségi – áron megrendelhetők
a megrendeles@verslista.hu e-mailcímen!**

Trásaink

Könyves Tóth Enikő: Írások a falon

Szigorú törvénye a rendnek az élet. Keresztem útjait keresve
vittem roncsolt szívem darabjait, sorsomban összedőlt életek
halmazán, halott léptekkel, félve, hogy leránt a mély. Felettem,
az égen hullámsugarú Nap árnya a lombkoronán, melyhez kéz
fel nem érhet, de a kövek melege életet lehel a hitnek.

Lelkemben áldás, hogy élő és holt szeretteimhez szól a lélek, s
az apró részben már ott pihen.

Templommá vált testem az átszellemült fényben, csak álltam
görnyedten, imámat rebegtem, és velük együtt árnyaltanul be-
fogadott az Isten.

Hiába jön a pusztulás réme, újjászülettem e súlyos fényben,
felemelt a lélek.

**(A fenti írás a Verslista 2012 évi költészetnapi irodalmi pályáza-
tán a szakmai zsűri pontszámai alapján I. helyezést ért el.)**

Gösi Vali: „Azért a víz az úr”

*„Borzongat, mégis vonz az ismeretlen,
a boldogság talán ott messze van,
hol mély a tenger, s az ég lehajlik
a vízre, amely szinte parttalan.”*
(Várnai Zseni)

Nekem az úszás-adta különleges élményről pusztán sejtéseim
vannak. Soha nem tanultam meg úszni, de ámulattal, és resz-
kető izgalommal figyeltem, ahogy a gyermekeim, már óvodás
korukban, átszellemült arccal, boldogan szelték az uszoda, kés-
őbb a Rába, a Duna, végül, varázslatos álmuk megvalósulá-
sakor a tenger hullámain.

Hogy soha nem tanultam meg úszni, talán azért történhetett,
mert félelmetes nyomot hagyott bennem első találkozásom a
sebesen áramló folyóval.

Úgy hat-hét éves lehettem, amikor apukám – aki egyébként
közel nyolcvan évesen is kiválóan úszott – magával vitt a fo-

lyóhoz. Ahogy úszott – miközben én a hátába kapaszkodtam – a túlpartra érkezés előtti pillanatban, váratlanul, sebesen kerin-
geni kezdtünk egy félelmetesen kavargó, sötét örvényben. Né-
hány pillanatil hiányzott csak a papa védelme, a rémület sem
tartott tovább lélegzetvételnvi időnél, már partot is értünk. Ám
azóta engem soha többé, senki sem tudott rávenni, hogy úszni
próbálkozzam. Csakis úgy voltam hajlandó mély vízbe menni,
ha közben érezhettem talpam alatt a szilárd talajt, és biztos
kézzel kapaszkodhattam valamibe.

Talán ezért van, hogy én a tengert és a folyókat is inkább csak
nézni szerettem mindig. Ülni a parton, hallgatni a csendet, a
víz zenéjét, nézni a hullámok ringatózását, csendben csodálni,
ahogy a végtelen ég a vízre hajol, várni, ahogy az azúrkék ho-
rizonton szikrázóan előbújik a nap, vagy a parton ülve búcsú-
tatni a bíbor palástban eltűnő, megfeythetetlen csodát.

Szerettem becsukott szemmel remélni, hogy az örök körforgás
a Végtelen titkát rejtegeti... Vágyni, hogy a titok talán mégis
feltárul egyszer.

Hálás vagyok a Teremtőnek, hogy megélhettem ezeket a pilla-
natokat.

Különös kegyelem, hogy ma már hálás vagyok azért is, hogy
fiam áldozhatott megfeythetetlen titkokat rejtő szerelmének, a
csodás tengernek, élete utolsó pillanatáig – hogy azután áldo-
zatul örökre magához emelje őt.

...Bár megtudhatnám, mit érzett „akkor”! Bár jönné egy
álombéli üzenet legalább, hogy boldog volt abban az utolsó,
végzetes pillanatban is...! Nem akarok, nem tudok arra gon-
dolni, hogy szenvedett. Arra akarok – és szerencsére, ma, évti-
zed múltán már tudok is – gondolni – és ezt is köszönöm a Te-
remtőnek, s ha önámítás is, esengve kérem, hagyja meg mégis
így nekem – hogy a fiam boldog volt abban az utolsó, végze-
tes pillanatban is, VÉGTELENÜL boldog...

- Mik vagyunk mi Neked, Uram? - kérdezem gyakran, de
nincs felelet...

Megköszönöm mégis alázattal egész fájdalmas, titokzatos lé-
temet: könyörgök, imádkozom: szeress, Nagy Úr, de ne az én

testemet, a tűnő anyagot szeresd, amely semmit sem ér... Szeresd, akiket szerelemben hívtam életre, akik közül egyikük talán már a tökéletes létben, hozzád közel bolyong, vagy úszik feléd a mindenség végtelen áradatában.

Imádkozom hozzád, Uram... Vajon meghallod-e a mindenségben esengő imáimat?

Imádkozom, mi mást tehetnék e félelmetes, titokzatos rejtelemben?

Hiszem, hogy mégis, ezzel is, tehetek valamit Istenért, emberért, a lélekért, szeretteimért, magamért, fájdalmas-szép, örök titkokat rejtő létünkért, a fiam emlékéért.

Talán jó úton járok akkor is, ha néha esengő imáimon kívül semmi egyébbre nincs erőm...

(A fenti írás a Verslista 2012 évi költészetnap irodalmi pályázatán a szakmai zsűri pontszámai alapján II. helyezést ért el.)

Havas Klára: Lebegő gyökér /részlet/

Mert a szegénység nagyon nehéz. De még nehezebb kinn a pusztán, télen, a háború évében, ha közeleg a karácsony.

Mert az ünnep más a szegénysoron, mint az intézői lakban, vagy a faluban. Előtte napokban összegyűlnek egyiküknél a cselédházak asszonyai. Kanászné, gulyásné, és a többi béresfeleség. Mindegyiknél egy csésze liszt, tej, aszalt gyümölcs, erdők-mezők illatos fűvének, virágának, termésének szárított-őrölt pora, főzete, és minden más, amit fel lehet használni egy nagy, édes tömb készítéséhez. Mikor ezt meggyúrták, mindegyik leszelt belőle egy darabot, hogy otthon kis gömböket formálva belőle, feldíszítsék a karácsonyfát. A világ minden vegyésze meg nem mondta volna ennek a „szaloncukornak” az összetételét. Benne volt a nyár, az őszi édes íze, a tavasz ígérete, a tél melege. Nem is igen állt másból a karácsonyi hangulat, mint ebből a szerény kis fenyőből. Alatta ugyanis a legritkább esetben volt ajándék.

Ünnep estéjén az anyák kinyitották az ajtót, és odahívták a gyerekeket:

- Nézzétek csak! Hideg van, sötét, esik a hó, ilyenkor nem tud eljönni a Jézuska. Majd tavasszal! Hozzátok akkor jön. Meglátjátok, egy szép reggelen ott lesz az asztalon a kiscsizma, ruha, játék, minden!

Aztán csendesen hozzágondolták: Tavasszal újra mérik a konvenciót, sűrűbb lesz a napszám, gyakrabban csörren a pénz.

Ha meg jutott valami kis meglepetés, az is mi? Törött kerekű kiskocsi, horpadt műanyag huszár. Az anyák szeme ilyenkor is csupa vigasz:

- Leejtette a Jézuska, lelke! Úgy sietett, amikor hozta neked! De ne búsulj!

- Ferke te, Jóska te! Gyertek, javítsátok meg az öcséd játékát! Csak később, sokkal később tudta meg ez a kisgyerek, hogy ezt a játékot adták olcsón, szinte ingyen karácsony délelőtt, mert a sérülés miatt senki nem akarta elvinni.

Hát így éltünk akkoriban, amikor eljött 1944 karácsonya, amit, amíg élek el nem felejték.

Úgy kezdődött, hogy Satyi, a bátyám, reggel szinte berobbant a szobába.

- Nagymamám, édes nagymamám! Az uraság jeget vágat a Lapos-tavon! Fel kell hordani a jégtáblákat a kastélyba az ünnepre. Délig tart a munka, de egész napszámot fizet, és azt mondta, mind-egyik fiú kap ajándékot, aki elmegy! Hallja, ajándékot!

De édesnagymamám nem örült, inkább nagyon is mérges lett.

- Megbolondultál, te?! Se ködmen, se csizma, átázol, megbetegszel a jeges vízben! Megtiltom!

De Satyi hajthatatlan volt. Annyira vonzotta az ajándék ígérete, hogy minden tiltás, kérés, fenyegetés ellenére elment reggeli után hazulról.

Elgondolkodtam. Milyen is lehet az, ha valaki ajándékot kap? Bennünket édesnagymamám nevelt. Anyám meghalt, amikor születtem, apámat maga alá temette a bánya. Nagyanya az intézői lakba járt mosni, takarítani, nagyobb összejöveteleken főzni, de ő volt a pusztá bábaasszonya is. Megéltünk szerényen, ennivaló, egy-egy ruhaféle mindig került, de hogy soron kívül ajándékot kaptunk volna, hát nem is emlékszem.

Édesnagyanyának lett igaza. Satyi délben csuromvizesen, szilvakékre fagyva, de az arcán boldog mosollyal állított haza. Átöltözött, leszámolt a napszámpénzzel, megebédelt, és elment a betlehemesekkel.

Nagyanyát szülő asszonyhoz hívták, így egyedül maradtam. Ismét elkezdtem a töprengést. „Hol az ajándék? Miért nem beszélt róla? Tán nem kapott? Akkor miért volt olyan boldog mosoly az arcán? Ha kapott, miért nem mutatta meg? Jó testvérek voltunk, soha nem sajnált tőlem semmit, mi lehet hát?” Mivel a rejtély megoldhatatlannak bizonyult, Satyi adhat választ csak este, úgy gondoltam, addig nézegetem a képeskönyvet. A bátyámé volt, nagy becsben tartotta. Csak akkor szabadott levenni a polcra, ha ő is otthon volt, és nagyanyám tiszta abroszt tett az asztalra.

„Mi baj lehet? – gondoltam. Nagylány vagyok én már! Tudok vigyázni.” – azzal felleptem a lócára, hogy elérjem a falipolcot. Már nyújtottam a kezem, de hirtelen félbeszakadt a mozdulat. Tágra nyílt szemmel meredtem a könyv mögé, ahol piros selyemzacskó feküdt, aranyszalaggal átkötve. „Az ajándék! – zuhant nagyot a szívem-mégis van hát!” Nem érdekelt már Mátyás király története, sem a színes rajzok.

Levettem a csomagot, és kiborítottam az asztalra. Nyolc egyforma csokoládégolyó volt benne, ezüstpapírba csomagolva. Döb-benten álltam. „Nahát, ez a Satyi! Ő akarta egyedül megenni!”

Ismertük a csokoládé ízét, hiszen az intéző úr gyerekei gyakran megkínáltak bennünket egy darabkával, egy morzsával, de hogy egész szeletet, egész darabot egyedül fogyasszunk el, arra még nem volt példa. Ezért fájt az ámulás. Lassan felváltotta bennem a döbbenetet az indulat.

- „A galád, az ámuló, a torkos, a rossz testvér! De most majd megfizetsz!” – azzal gondoltam meggy nagyot, és kiszaladtam a konyhába. Hoztam egy tál vizet, meg a kemence tetejéről a szárított kenyérből egy marékka.

Aztán elkezdtem. Egymás után kibontogattam a csokoládékat, befaltam, a helyükre pedig víz-kenyér keverék gombócokat csomagoltam. Olyan ügyesen csináltam, hogy senki nem kü-

lönböztette volna meg őket az eredetitől. 1,2,3,4,5,6,7, ... Az utolsó jött volna éppen, amikor csattant a pitvarajtó. Gyorsan visszasöpörtem mindent a zacskóba, fel a polcra, és már be is lépett Édesnagymam.

- Kalára, te! Úgy látszik, nem könnyebbedik ez a szegény Bazsáné, vissza kell mennem. Ügyelj a kemencében a tökre, szedd ki, ha megsült, aztán vacsorázzatok Satyival. Éjfélre talán hazaérek, és együtt megyünk a misére. –azzal összeszedett néhány holmit és elment.

Alig tette be maga után az ajtót, nyargaltam vissza a polchoz, hogy megegyem még azt az egy szemet. Igen ám, de olyan jól sikerült a csalásom, hogy semmiképp sem tudtam kiválasztani a hamisak közül. Újra kibontogatni nem mertem, mert hátha másodszor meglátszott volna a csomagoláson. Hagytam hát, és nagyon elégedett voltam. „Így is eléggé megbűnhődött az a torkos irigy testvér” – gondoltam, és vártam az estét. Ahogy múlt az idő, úgy bántam meg az egészet. Harag helyett erőt vett rajtam a lelkifurdalás. „Hátha mégis adott volna később? Ha meg nem, ő dolgozott érte, nem volt jogom elvenni.” Úgy éreztem magam, mint egy tolvaj, de már nem tudtam meg nem történné tenni.

Órlődésemnek a vacsora vetett véget. Édesnagymam mégis hazaért, Satyi is befejezte a betlehemezést, így hárman ültük körül az asztalt. Abban az időben a karácsonyi menü aszaltszilvaleves, krumpli, sült tök, és egy tál pattogatott kukorica volt, amit nagymam az étkezés végén tett az asztalra, jelezve, hogy kezdődhet a vidám játék, mese, dalok, mondókák, kártya, malom, amikkel eltöltöttük az időt az éjféli miséig.

Ezúttal másképp történt. Amíg nagymama a kukoricával foglalatzkodott, Satyi berohant a szobába, majd hátradugott kézzel, arcán a már ismert titokzatos-boldog mosollyal kijött, és elém állt.

– Drága kis húgom! Tudom, hogy még te sem kaptál soha ajándékot, de én ma kaptam, és az akarom, hogy te is kapjál, ezért neked adom. –azzal a kezembe adta a már ismert zacskót. Aztán folytatta:

– De egyet szeretnék tőled kérni. Még én sem ettem soha egészen meg egy csokoládét, ezért kínálj meg csak egygel, kérlek, aztán a többi a tiéd, mert téged szeretlek legjobban a világon!

Álltam sápadtan, ájulás környékezett. Magam sem tudom, hogy nyújtottam felé a zacskót. Azt hiszem, édesnagymam bökött oldalba, és távolról mintha a hangját is hallottam volna: Kínáld már meg, aztán gyertek játszani!

Könnyeim közt láttam, hogy Satyi kivesz egy csokoládét, és kibontja.

„– Most! Most mindjárt kiköpi és iszonyú botrány lesz!”

De nem ez történt. Bátyám vidám, elragadtatott hangjára eszméltem.

– Ó micsoda finom, de jó dolog is a csokoládé!

Igen. A sors különös kegyelme folytán sikerült kiválasztania az egyetlen igazit a kenyérgombócok közül. Árulásomra így soha nem derült fény, de nehezen nyugodtam meg, és továbbra is csak ömlött a könnyem.

Satyi hozzám lépett, megölelt, és kedvesen annyit mondott:

– Ne sírj hát. Boldog karácsonyt Kalára!

Sok év múlt el azóta. Satyit a következő tavaszon elvitte a tüdőbaj, édesnagymam is hamarosan meghalt, én bekerültem a faluba. Aztán felnőttem, férjhez mentem, jó családom, szép életem van. De karácsonykor minden évben kimegyek azóta a temetőbe. Viszek egy csokor fenyőágot, amiről soha nem hiányozhat az arannyal átkötött kis piros selyemzacskó. Ileteszem Satyi sírjára, és a lobogó mécses fényében emlékezem. Emlékezem, és minden évben újra és újra hallom a hangot:

– Boldog karácsonyt, Kalára!

(A fenti írás a Verslista 2012 évi költészetnap irodalmi pályázatán a szakmai zsűri pontszámai alapján III. helyezést ért el.)

A pályázaton Különdíjas lett:

Hamberger Sarolta (16 éves): Mellékhatások Örkeny István nyomán... című írásáért, valamint

Matos Maja – akinek öt írása is kimagaslóan magas pontszámot ért el!

Gratulálunk!

Adorján Balázs: Mosolyok életemből

Tudod, egész kis koromra képes vagyok visszaemlékezni. Persze nem úgy, ahogy gondolná az ember. Nem emlékszem például, hogy miért kezdődött az a köcsata általánosban, melyben majdnem elvesztettem a szemem világát. Vagy arra sem emlékszem, hogy középsuliban, még elsőben, miért ültettek egyedül a leghátsó sorba. Nem megy. Hiába is töröm rajta a fejem, nem jutnak eszembe ilyen dolgok. Én másra szoktam emlékezni. Leírom Neked szívesen.

Mama jut eszembe olykor. Szerettem nála lenni. Szemben laktam a sulival, és ő hozott el gyakorta. Anyáék még dolgoztak, mikor én végeztem. Hétvégente is sokat voltunk együtt – nagyon szerette, ha a közelében lehetek.

Tudod, mama Petőfibányáról költözött Gyöngyösre, és sűrűn visszajárt oda. Leginkább szombatonként. Engem is gyakran vitt magával. Dédit látogattuk meg. Olyankor mama a nagy tepsiben sütötte a sütit, és a piacról rengeteg gyümölcsöt vásárolt. A konyhán teli volt az asztalka indulás előtt. Emlékszem, mama többször is végignézte, vajon nem marad-e ki valami. Én csak a sütivel szemeztem hosszan, mely oly csábítóan ingerkedett velem a zsírpapírral kibélelt sütis dobozból. Mama észrevette, és meglengette felém a mutatóujját:

- Az nem a tied, te csibész! Nektek is küldtem otthonra! – mondta huncutul rám sandítva. Nem tudom, milyen képet vághattam, de mama elnevette magát, tenyere közé zárta az arcomat és össze-visszacsókkolt. Majd leszelt egy darabot az almásból, és mosolyogva nézte, ahogy boldogan falatozgom. Ma is emlékszem arra a kedves mosolyára.

Dédi mindig tudta, ha jövünk, és már nagyon várt. A buszmegálló közvetlen a ház háta mögött volt, a kicsiny parkon túl. Kijönni azonban sosem tudott elénk. Fájt nagyon a lába. Tudod, a dédi már túl volt a nyolcvanon, mikor én születtem.

Az ajtó mindig nyitva volt nála nap közben. Mikor beléptünk, dédi a tűzhely mellett állt és már főzte az ebédet. Pedig még

csak kilenc óra lehetett. Ha meghallotta lépteinket, letette a fakanalat és körbecsókolt minket. A haja csupa ősz volt már, és egy barna kis ráffal simította hátra. Vastag szemüveget hordott, mely tréfásan nagyra varázsolta a szemeit. Arca egészen ráncos volt.

- Anyukám, nézze, mit hoztunk magának! – mondta mama, és a táskákat kiürítettük az asztalra. Dédi közben folyvást sópáncodott:

- Jaj, fiam! Mondtam már, ne hozzatok nekem semmit!

Mama azonban szorgosan rakta kifelé a gyümölcsöt, süteményt, és közben szavakkal is leírta, hogy mi micsoda: „Narancs, anyukám, meg banán – majd meg tetszik eszegetni! Almás pite, ezt nagyon szereti – tegye be a hűtőbe!” Dédi pedig állt, ingatta a fejét, és csupán annyit tett hozzá mindenhez: „Jaj, fiam, nem kellett volna!”

Am mire a díszszemle a végéhez ért, már dédi vágott magának egy vékony szeletkét a sütiből, leült, és boldogan eszegette. Mikor elfogyott, csak annyit kérdezett:

- Vehetek még egy szeletkét?

Mama mosolyogva mondta:

- Persze hogy vehet, anyukám! Nem kell kérdeznie sem, magának hoztam! – s közben szelt egy újabb darabot neki.

Dédi rámosolygott mamára, s mama is mosolyogva nézte, hogy ilyen jól esik a süteménye, s ilyen örömet tud okozni vele. Én csak álltam az asztal sarkán, s elfigyeltem, amint dédi majszolja befelé az omladozó almását. Közben a szemében mosoly csillogott.

Tudod, ősszel lehullanak a levelek. Az idő hidegre fordul, elvesztik zöldjüket, és egy játszi szellő leszakítja őket a fáról. Néha azt hiszem, harcot vívnak az idővel és a széllel. Próbálják megtartani életük erejét, dacolnak a szél kegyetlenségével – ám minden hiába.

Tizennyolc lettem. Mikor ballagtam, mama nagyon büszke volt rám. Elárulta: még meg is könnyezett. Én nem vettem ész-

re, csak azt láttam, hogyha rátekintek a tömegen keresztül, ő kedvesen visszamosolyog.

A vacsora alatt nem restellte többször is visszaidézni, mit mondott rólam az igazgató. S miután elmondta, mindig kaptam tőle egy cuppanósat az arcomra. Nem győztem törölgetni az ingujjammal.

Csak másnap mondta el sóhajtozva: „Tudod, fiam! Ahogy tegnap öltözködtem az ünneplőbe, itt a mellemnél éreztem valami furcsát...”

Tudod, az emberek megbetegszenek. Huszonkettő voltam. Anyával gyakran bejártunk a kórházba mamához. A táskából rostos levet, gyümölcsöt, otthoni ételt rakott ki anya az éjjeli szekrényre, én közben az ágy szélén ülve hallgattam, hogy mama elmeséli, mi történt tegnap óta. Azalatt a puha, forró kezét tartottam a kezemben.

Mama egyszer csak elhallgatott. Kökénykék szemével mélyen a szemembe nézett, és megkérdezte:

- Szeretsz?

- Persze hogy szeretlek, mamikám! Hiszen tudod! – simítottam hátra itt-ott ősz tincsekkel ékes, sötét haját.

És mama boldogan rám mosolygott.

Tudod, egyszer lehullanak az őszirózsa szirmai. Kinyílnak nekünk, gyönyörködtetik a szemünket, illatuk a szívünkig hatol, s magunkba zárjuk, milyen szépek is erejük teljében. A gyöngesziromleveleket aztán felkapja a szél, és messzire sodorja. Bár két kézzel kapnánk utánuk, de elröplenek tőlünk a semmibe.

Asbóth Balázs: Aranyhaj

realista novella

Aranyhaj a torony egyetlen nyílászárójának, a boltíves ablaknak a kőpárkányán ült, bal térdét felhúzta, jobb lábát pedig a mélység fölött lóbálta, minden lendítéssel megteremtve a sosem bekövetkező lehetőséget egy arra szálló galamb arrébb

rúgására. A kézben tartott fésűjével, melyen tört fényt szórva pislákolnak a vörös jászpis- és a lila ametisztkövek, szántotta szórakozottan a gyűrődésekbe fodorzó ruháját, s a ruha minden redőjét megtöltötte egy-egy keserű gondolattal.

Hiányzott neki az édesanyja, aki az ő hibájából hagyta el ezt a napsütésben enyhelyet nyújtó árnyékvilágot, amikor a megszokott módon, mesterséges sziklamászóként, de természetes kötéllel, a lánya hajába kapaszkodva szökkent felfelé a torony függőleges falán. Két láb és kő-találkozás között a mérhetetlenül hosszú hajfonatnak egy tincse, vagy azt is mondhatjuk, hogy egy teljes kötege kiszakadt, s Aranyhaj anyja több tízméteres magasságból lezuhanva tompa nyekkenéssel jelezte lelke kiköpését. A távozó spiritusz szájon való kibuggyanását meghallották a vájt füllyükű világtakarítók, a keselyűk, s Aranyhaj, aki az első sokk- és önvád hullámból még fel sem ocsúdott, azt vette észre, hogy a dögevő szárnyasok édesanyja teteme felett anekdotáznak, vígan mesélve egymásnak morbid történeteiket. A halottgyalázás a lány arcába szöktette a cselekvő pírt, s a szobában lévő virág metszőollót megragadva levágta maradék haját, s a lehulló haj anyjára szállt lassan, beborította és megvédte testét a keselyűk kampós csőre ellen. Csupán a mája feletti bőrfelületen maradt egy szabad folt, egy fedetlen, hívogató lyuk, melyen keresztül az egyik keselyű kitépte a holt aszszony máját, és egy darabban, fog híján rágás nélkül lenyelte. Attól a naptól kezdve minden délből, pont az ebédidő eljövelekor érkezett egy keselyű a torony tövébe, s kitépte az aszszony mindennap újránövő máját, ezzel torolva meg a lopás és alakoskodás egyébként gondoskodó bűnét.

Aranyhaj az elkövetett holttestmentő akció után teljesen tarra borotválta fejét, ezen aktussal tisztelegve az őt felnevelő emléke előtt, kinek fizikai valója még nap nap után feltépetett, sohasem zárva le a büntetést, sohasem zárva le úgy, akár egy nehéztölgyfa- vagy világos színű platánkoporsót. Többet nem is nőtt ki Aranyhaj haja, a Napra lehetett nézni, de kopasz fejére – annak zavaróan makulátlan csillogása miatt – nem.

Aranyhaj már a baleset, hívjuk balesetnek, mert akár gondatlanságból elkövetett anyagyilkosságnak is nevezhetnénk, szóval már a baleset előtt észrevette, hogy hullik a haja, de mivel ez az aranyzuhatag számára az önazonosságot megeremtő testtartozék volt, még magának is csak titkon, vagy még úgysem merte bevallani. Pedig gyanúsan sok szál ragadt a fésűbe, túl sok szálat eresztett ökörnyálként szélnek a torony ablakából, hogy szálljanak csak, telepedjenek a fák koronájára, túl számos, sőt, számolatlan volt mindebből.

Aranyhaj haja akkor kezdett hullani, amikor rájött, hogy hiába fogy a hold és hízik, neki nincsenek fájásai, nem ölti fel ágyéka a rubintos színt. Várandós volt, s nem tudta, ki a gyermek leendő apja, de ami a nagyobb baj, a két lehetőség közül azt sem tudta eldönteni, hogy melyiküknek örülne jobban.

Járt nála sokszor a királyfi, délceg, daliás alkat, fehér lovon hozta számára a bókokat, az Üveghegyből bányászott legfinomabb szilánkokra lehelte rá őket, ő pedig (melyik nő ne tette volna?) egyre jobban olvadva a királyfi karjába dőlt. Sajnos, csak amikor már éppen felöltözöben voltak, az udvari test visszaalakításán fáradoztak, akkor vette észre, hogy a dalia hercegi palástja ruhakölcsonzós, így ő sem lehet valódi. A talmi királyfi, bár megígérte, nem jött többször, Aranyhaj hiába vágyakozott utána, hiába szidta magában, mint a sűrű, áthatolhatatlan, tüskés bokorsorokat szokás, a herceg többé nem jelentkezett. Jött helyette más, egy tiszta arcú tünde, aki magát 3451 évesnek mondta, s nagyon szépen, andalítóan énekelte távoli tájak dalait a torony egyetlen ablaka alatt. Adig dalolt, míg a dallam be nem kúszott Aranyhaj ereibe, s ott oly ütemesen, a taktus oly egyenletes gyorsulásával pezsdítette fel a vért, hogy a lány leeresztette a hajából font hágsót az elfnek. Eltöltöttek együtt pár boldog napot, de Aranyhaj észrevette, hogy a tünde a dalaiban nem őt hívja, hanem a tengert, azt a kéklő, morajló óriást, ami a torony egyetlen ablakából látható, s csak innen, közel s távol. A melódia inkább szólt a tarajos hullámok domború oldalának, mint a női kebel pihegő

domborodásának, ezért Aranyhaj leeresztette a tündét, aki szaladva, futtában hanggá vált az éjszakában.

Így a lány nem tudta, hogy ki a szíve alatt hordott gyermekének az apja; nem tudta, milyen lesz majd, ha megszületik: aranyizmu vagy aranytorkú, s az is bizonytalan volt, hogy miképp neveli fel, hiszen neki is azon a sovány koszon kell nélkülöznie, melyet egy kedves griffmadár szánalomból az ablak kőpárkányára helyez minden hajnalban, ha már ő nem tud a toronyból lemászni, s felhívni sem tud senkit magához, hiszen a haja oda lett: sírrá és fejfává vált.

Sokszor megpróbálta megkérni a griffmadarat, hogy legalább egy teára maradjon, amíg van abból a finom kankalinőrletből készült teafüzből, amit bánatosan szokott a torony ablakába egy nagy sóhajként telepedve kortyolgatni. A griffmadár azonban válaszra sem méltatta, még így az ünnepek tájékán sem, még az sem hatotta meg a szoborarcú, félig oroszlán, félig szárnyas lényt, hogy a torony belsejében, a hajnali sötétben egy apróbb és egy nagyobb fényforrás pislákol: a már narancssárga pusztulását hét napja elkezdő és a frissen vöröslő adventi gyertyák lángja.

Aranyhaj megszámolta a fésű fokait, majd a nyélre lágyan helyezett kacsótartással végigsimított a fejjel a lassan lankává alakuló hasán. A szelíd barázdálás végeztével a távolba tévedő tekintetét a kacska ringással futó folyókra, a fallal körülvett vagy kitarulkozó városokra, a füstös, kis falvakra, a horizontba vesző tengerre terelte, majd egy leányosan könnyed csuklómozdulattal a torony egyetlen nyílászárójából, a boltíves, kőpárkányos ablakból kihajította a fésűt.

Baranyai Attila (Anisse): furcsa...

furcsa villanás
rég elfeledett emlék
kusza gondolat

Berze Tünde: Ami itt maradt

G. Jáger Teréz sírjánál

Halk reszketés fut át a lombokon
titokzatos búbanatot kavarva.
Bús őszi délután a szél nehéz,
örök álmod hozott, zúrzavart.
Kiszáradt torokban kapar a kín,
a szív fájdalmai egyre csak nőnek.

Tiszta, szent csönd borul palástként
fejed fölé, s lesz örök sírboltod,
mely kísér végtelen hosszú utadon,
hol fehér köntösben táncolnak az angyalok,
hol üres a lég, s kihalt már a szó is,
hol hangtalan sápadtság körülölel.

Anyafölddel bár tested elfedik,
leszel mégis úszó árnyékbarátom,
kísérsz hosszú, keserves éjjeleken,
hol ünnepelnek sötét, kóbor árnyak,
halvány gyertya fényénél hallgatom
motozásod, mely réveteg reggelbe ér.

Az öreg óra megállt, pihen a falon,
elhaltak vidám csengő bimbamok.
Poharad alján nyújtózva pihen italod,
szomjad vele többé már nem olthatod.
Tükröd takarják súlyos bársonyok,
s őrzi majd arcod titokzatos taván.

Nem békülök meg, hisz békeség
az élőknek nem adatott meg. Siratlak,
s fájdalmam egyre érik: jajjá, könnyé,
lelket feszítő bánattá, kongó ürességgé.
Már nem látlak, nem hallak, elvágtattál
Szent Mihály lován, most égi vendég lettél.

Berze Tünde: Végtelen út

Ady Endre sírjára

Mély sírban nemes tested rég elporladt,
súlyos kövek adtak ott örök árnyékot.
Porladt tested szétrágták éhes férgek,
mégis szabadon érint ma is poéta lelked.
Tűzben égő szavaid létezni tanítanak,
s szívemhez szól minden versben a szó.
Bár tested már örök rabságban korhad,
de csillagod Párizs felett tovább ragyog.
A kora őszi szél aranyra festi a fákat,
hol lábad mindig végtelen utakon járhat.

Boga Bálint dr.: Gyermekkorom és a katonák

A 2. világháború előtti utolsó békeévben jöttem a világra.
A két világháború közötti magyar értelmiségi család polgári
gondolatvilágába születtem bele. Értelmi eszmélésem ideje a
2. világháború éveire esett.

A fiúgyerek számára – talán mindig így volt – a katonaember
alakja, mondhatni: a gyermeki tudat számára felfogható mítosz
mint példakép, mint tisztelni, elérni hivatott férfitípus jelen-
ik meg. A katona, főleg a katonatiszt a férfiasság megtestesítő-
je. A katonásdi pedig a legvonzóbb játék, ugyancsak a kis kato-
nafigurák, az ólom- és agyagkatonák kedvenc játékszerek vol-
tak. A harcos történetek kedvelt, izgalmas olvasmányá váltak,
persze ezek között a régi indián- és cowboy-elbeszélések vitték
a prímet.

A 30-as évek világában hivatalosan is nagyon táplálták azt a
közvélekedést – és ez a gyerek számára is átszüremkedett –,
hogy a magyar katona szerepe valami szépért, jóért, nekünk
fontosért folytatott harc és ez szinte magasabb rendűvé neme-
sült a kisfiú ébredező tudatában. Emiatt és vonzó külső alakja
hatására a snájdig, fess, ügyes katonatisztre felnézett a csepe-

redő fiú. Persze, általában csak az alacsonyabb fokozatú tisztek voltak csínosak, a hadnagy, a százados, mert már őrnagytól kezdve az idősebb tisztek pocakosak voltak, nem beszélve a tábornokokról.

Szóval ezekkel a gondolati sémákkal találkoztam én is nyíladozó értelmem első éveiben, amit még egy ehhez kapcsolódó családi tény is tetézett: egyik nagybátyám, anyám öccse Ludovikát végzett katonatiszt volt. Így én ezt a férfias példaképimágót az ő személyébe helyeztem. Jóvágású, klasszikus arcú férfi volt, aki engem nagyon szeretett. Az 1940-es évek elejétől – miután Észak-Erdélyt visszakaptuk a bécsi döntés értelmében a románoktól – együtt laktunk Marosvásárhelyen. Ő az ottani hadapród-iskola páncélos tanszékén oktatott. Alkalmam volt az ő jóvoltából egy nagy, terepen tervezett tankcsatabemutatót is látni. 1943 karácsonyán pedig egy kékre átfestett rohamsisakot kaptam tőle ajándékba – lám, a későbbi kéksisakosok elődje voltam. Itt, Vásárhelyen a kaszánya közelében laktunk, minden este hallottuk a takarodót jelentő trombitaszólót. Apám – ő az első világháborút harcolta végig – sokszor játékos katonarigmusokat szavalt el ilyenkor:

Aki nem lép egyszerre,
Nem kap rétest estére,
Pedig a rétes nagyon jó,
Kis Bálintkának való,

vagy máskor:

Katona bácsi, hopp-hopp-hopp,
Adjon nekem cibakot,
Mert ha nem ad cibakot,
Betöröm az ablakot.

Igen, a cibak a katonák számára sült cipó volt: Zwieback, még a KuK közös hadsereg idejéből maradt német kifejezés. Hétvégén a város tele volt kimenős közlegényekkel, ők is frissen vasalt, rendezett öltözékben fogadták a falvakból ekkor fellátogató székelő lányokat („leánkákat”). Tehát a katonasággal kapcsolatos gondolatvilágom nem korlátozódott a tisztekre és része volt mindennapi életünknek. Ekkor, ha tömegről, na-

gyobb embercsoportról volt szó, azt mondtuk: egész népségkatonaság.

Mindez a 2. világháború később megismert harcai, csatái, borzalmai közepette történt. Nem tudom, szüleim mennyit tudtak ezekről, biztos, nem sokat. A magyar hivatalos közlések nagyon szegényesek voltak akkor, a doni vereségről, veszteségről sem adtak megfelelő híreket. 1944-ig Magyarország úgy élt belül, mintha nem egy gyilkoló világháború közepén helyezkedne el, különösen a magyar értelmiség szinte a békebeli idők atmoszférájában élte mindennapi életét. Mikor Horthy kormányzó a németek elől menekülő lengyeleket, franciákat beengedte az országba, azok csodálkoztak, mintha más, békében élő világrészre érkeztek volna. De aztán mind az ország, mind a családunk kapott a háború tömény csapásaiból.

Folytatom a katonákkal kapcsolatos emlékeimet, amelyek már idegen katonákhoz kapcsolódnak.

Féltünk a bombázásoktól, ezért egy Vásárhely melletti kis faluba költöztünk. 1944. március 19., az ország német megszállása után itt is a német hatalom-átvételt kifejezve a főtéren egy német tank állt. Mi, gyerekek, persze, ennek jelentőségét nem éreztük, gyakran odamentünk a közelébe, egész fiatal, kölyök-képű német katonák vették körül, kedvesek voltak, barátkoztunk velük, engedtek felmászni a tankra. Szinte gyerekkatonák! Mennyi elpusztult közülük – mindkét oldalon – a háború folyamán!

Aztán jött 1944. augusztus 23., amikor a románok átálltak Hitleről Sztálinhoz és a front egy pillanat alatt egész közel került hozzánk. Egy hétre rá elmenekültünk, a bejövő ellenséges katonák gyalázkodásait nem akartuk megélni. Ahogy aztán közeledett és nyomult nyugat felé a front, mi is egyre nyugatabbra sodródtunk. Így útközben már sokkal vadabb, katonákhoz köthető események tanúi, elszenvedői voltunk.

A vas-megyei Rum községben egy üresen álló házban kaptunk szállást. A német hadsereg már visszavonulóban volt ekkor, látszott, hogy elvesztették a háborút. A faluba is érkeztek már erősen rendezetlen, demoralizálódott csapatok. A házunkban is

lefoglalták az üres szobákat. Egy alkalommal, amikor anyámmal és öcsémmel hármásban voltunk otthon, apám valamit intézett és távol volt, a katonák részegen tértek haza és eltévesztették az ajtót, hozzánk akartak bejönni, ordítottak, ököllel verték az ajtót. A félelem, a rettegés érzete máig bennem van, anyám rémült arca meg előttem. Végül sikerült a szobánk másikkal ajtaja közelében lakó német tisztetekhez fordulni segítségért, akik kiszabadítottak szorongató helyzetünkből.

Pár hét múlva tovább vonultunk. Sopronkövesden kaptunk legközelebb elhelyezést. Itteni élményem volt az az esemény, amikor a németek szovjet hadifoglyokat hajtottak át a településen. Nagy tömeg volt, tépett, szennyes, sáros ruhában. Nem felejttem az arcokat, többségüknek vad, dacos, de egyben elkínzott, keleti jellegű ábrázata volt, a Szovjetunió ázsiai területeiről származhattak. Óh, ha ezek ránk szabadulnának!

A front pedig csak jött-jött, így mi végül el kellett hagynunk az országot, az akkor a Reich részét képező Ausztriába tértünk át, de itt is csak mentünk-mentünk. Átutaztunk szinte egész Ausztrián, csak Tirolban állapodtunk meg. Ekkor már a háború utolsó napjaiban voltunk. Ezt a területet pedig már az amerikai katonák tartották a kezükben. Vidámak voltak, mintha nem is egy háború poklából érkeztek volna, pedig hát onnan jöttek. Egy faluban voltunk éppen átutazóban, amikor egy amerikai katonai teherautó állt meg a főtéren és csokoládét osztottak, pontosabban dobáltak szét a helybeli gyerekek számára. Szerencsém volt, nekem is jutott az ajándékból.

A háború befejezése után szüleim a hazatérés mellett döntöttek. Marhavagonokban szállítottak Magyarországra. Egy este futott be a szerelvény a bécsi pályaudvarra, a félig kivilágított peronon már rendezett uniformisban orosz katonák strázsáltak. Szorongás szállta meg lelkünket. Hazánkhoz közeledtünk, de egyben beléptünk a Szovjet által birtokolt birodalomba.

Még nem voltam nyolc éves és egy világ volt már mögöttem. Már elhagytam egy korszakot, pedig még tulajdonképpen el sem kezdtem az életemet. A történelem istennője „pechemre”

éppen akkor flörtölt a legvadabbul a páncélruhás Marssal, azóta is viszonyuktól szenved a Föld, hol itt, hol ott.

A katonák emléke, a katona fogalma meg bennem első éveim folyamán átváltozott, a férfi eszményképből szorongást kiváltó marcona alakká vált és az is maradt.

Bor Erika: ...hisz mind útra kelünk egyszer...

Édesanyámhoz

Szokatlan szembesülnöm ezzel az új helyzettel, még így harminckettő felé is. A fióka felnőtt, megtanulta az élet rejtelmait, s egy új fészket nézett ki magának további életéhez. Legbelül tudja, érzi ő, hogy így helyes. Ez a természet rendje. S bár nehéz az elszakadás a nőtény mégis kiszakítja szívéből a fájdalmat, kitaszítja fészkeből a kismadarat, hiszen ha mellette maradna, soha nem lelne párra, s nem találná meg önmagát.

A szülő eteti, neveli, gondoskodik kismadaráról, óvja a természet káros hatásaitól. Ha szükséges szárnya alá veszi, melengeti s dédelgeti. Akkor is ott áll mellette, mikor kicsinye az első sikertelen szárnycsapásokkal próbál felrebbenni az égbe. Először ügyetlennek tűnhet ez a próbálkozás, olykor még meg is ütik magukat, de aztán felkelnek, s a fény felé fordulva újra a magasba tárják szárnyaikat. Aztán megint leesnek, eközben a mama nem szól a fiókájára, mert mindenkinek meg kell tanulnia saját hibái, ügyetlenségei árán, útra kelni. *Hisz mind útra kelünk egyszer...*

Ez az élet rendje. Felnövünk, kiröppenünk, családot alapítunk, s egyszer nekünk is át kell éreznünk ezt a fájdalmat, amikor útjára engedjük gyermekeinket.

– *Most menj! Találd meg önmagad! Ne azt az utat járd, mit egykor én választottam!*

Tudja a *felnőtt-gyermek*, hogy néha *kegyetlennek kell lennünk ahhoz, hogy kedvesek legyünk* – de mégis oly nehéz az elszakadás.

Jó lenne, ha minden felnőtt kismadár találna szüleihez közeli fészket. Csak pár lámpapóznával arrébb, az anyai szív szeretetéhez közel, hogy mindig oda tudjon menni hozzá, ha valami baj történik vele. Valahol tudat alatt érzi, hogy nem lehet. Ezt a szeretetet felváltja egy másfajta érzés, amit párjától és gyermekeitől kell, hogy megkapjon később. S most már neki kellene támogatnia édesanyját, aki egykor etette, felnevelte őt. A gyermek gondolkodik, hogyan tudná mindezt a jót viszonzni. Hogyan tudna anyagilag édesanyjáról gondoskodni, amikor még saját magáról sem tud!?

Sokan oly távolra szárnyalnak a gyermekkori fészek melegétől, hogy szinte soha többé nem láthatják egymást. Idegenné válnak – egy picit. Már köszönni sem köszönhetnek egymásnak, hisz oly távolra sodorta őket a szél... Az óceán másik partjára. Én szerencsésnek mondhatom magam, mert csak pár száz szárnycsapás fog elválasztani tőled. S a főztödért nap, mint nap útra kelek – ha lehet. Ilyet senki sem fog főzni nekem. Csak az én anyukám.

Hozzám bármikor bejöhetsz. Mama! Édesanyám, *mindenki-nek ennyire nehéz az elszakadás, az új fészkealapítás?*

Jaj, de hányszor vágytunk önálló hajlékra, független felnőtt életre! Kinél előbb, kinél később bekövetkezik ez a leválás. Aztán eljön a búcsú órája, és borzasztó nagy ez a fájdalom.

Azt mondják, hogy *mindenki gyermek, kinek édesanyja él. Sokáig akarok gyerek maradni! Ezért kérlek vigyázz magadra, mert te is szomorúan mondtad, hogy irigykedve szemléled a korodbeli embereket, kik karonfogva sétálhatnak édesanyjukkal! Te már évtizedek óta nem teheted.*

Köszönöm, hogy felneveltél! Egyedül, nehéz körülmények közepette! Az én szobám, többé már nem az enyém, csak ugyanolyan szoba, mint az összes többi. Benne hagyom a gyermekkoroamat...

Emlékszel mennyit sírtam a kórházban? Vártam azt, hogy ott-hon legyek közöttetek. Most hosszabb ideig – örökre – távol

leszek tőled. Köszönöm, hogy a bajban mindig számíthattam rád! Fejemet a fény felé fordítom, kitárom szárnyaimat és távozom.

Ma költözök... Ne sírj édesanyám! SZERETLEK!

Böjthe Pál: Játsszani is engedél

Amíg apró településünkről ki nem mozdultam, abban a tévhitben éltem, hogy a nagyvárosok beszédeseek, mondhatni pletykások. Az első utam azonban sok meglepetéssel szolgált. A város csendes volt, egyenesen hallgatólag. Zúgott a töménytelen jármű, a méretek mindent felnagyítottak, s a gomolygó hangokat ezerszeresen verték vissza a roppant utakat szegélyező épületek. A házak másabbak voltak, mint amire számítottam. Üvegpaloták, igazi paloták, bérházak, takaros családi házak, s felpattogzott betonpadlójú késdobálók keveredtek egymással. Az arányok hol erre, hol meg amarra dőltek, de ahogy haladtam befelé, egyre inkább elmaradtak a füstös kocsmák.

A város szívesen mutogatta köntösét, fecseget, majdnem hengecve ecsetelte külsejét, miközben néma maradt. Nem mutatta lelkét. Talán fáradt voltam, talán éhes, s ezért igazságtalan. Hiszen a számtalan kilométeren kísérő építmények mondták a magukét, mégis némának találtam őket. Kétségtelen, pihenésre volt szükség, aludni rá egyet, biztattam magam, holnap tiszta testtel és elmével másként fogok látni mindent.

Aztán napok teltek el, s én csak forgolódtam a falak, ablakok, felújított épületek, málló vakolatok, néhol golyónyomot őrző felületek közt. Már-már feladtam a reményt, hogy közelebb kerüljek, az egészében véve nem barátságtalan városhoz, amikor felfedeztem a Dunát. Előzőleg innen méricskéltem, onnan néztem nagyságát, hidakról dicsértem erejét, ha elúszott egy hajó, netán farönk. Hanem azon a napon megszállt az ihlet, és az alacsony vízállást kihasználva, leereszkedtem tükréig.

- Ki vagy te, honnan jössz? –szólított meg a nagyok, kiegyensúlyozottak, vagy inkább tapasztaltak közvetlenségével.

Hirtelen nem tudtam mit válaszolhatnék. Az időnként megcsillanó víztükörtől vártam az ihletet, a váratlanul felcsobbanó apró örvények mindegyre elszakították elmélkedésem fonalát.

- Mégsem lehet olyan nehéz.

- Micsoda? –rezzentem össze.

- Hogy válaszolj kérdésemre.

A túl sok készülődés mindig megöli a lényegét, megmarkolt kocsonyaként foszlott szét a tisztességes felelet lehetősége. Ez felrázott a mélázásból, s utolsó pillanatban megláttam a víz hátán úszó fél Európát.

- Mondok egy történetet.

- Nagyszerű lesz, örvendezett a Duna.

Vonat döcögött közönyösen, kezdtem mondókámhoz, a kopogásra aszalódott tájban. Még a talpfák is nyikorogtak a hatalmas szárazságban. A földeket araszos repedések szőtték keresztül-kasul, rejtkehelyként szolgálva a bújócskázó porszemeknek. Egyedül a szelet nem érdekelte a víz hiánya. De szaladgálása nem enyhítette az emberek, az állatok, netán a növények kínját, inkább tetézte azt. A liszté vált föld és néhol a homok apró pengéként vágott a fájó természetbe. A réteken megmaradt fűcsonkok dárdaként meredező tűpárnákba csoportosodtak. A halálzagú szigetekcskék közt csontra soványodott ló keresgélt eredménytelenül. Gazdája engedte útjára végelkeseredettségében, vagy megszökött? Esetleg, egyszerűen otffelejtették? Nem lehetett tudni. Az elkerülhetetlen sorsot szórta lábával a magasba, amikor patája a sáncokba botlott. Itt-ott gyapjú lógott a tüskés kórókon, s valahol a közelben a szél csontzenét citerázott a kitakart bordákon.

Arrább a mező hasonlóan szomorú látványt mutatott. Itt-ott szétszóródott arasznyi kocsányok várták a kukorica eljövetelét. Helyenként, mint eleven seb, vörösesbe hajlott, égetett látványa. Bántott, szúrt, fájt minden.

A szántóföldek találkozásánál kongó kút állt.

A tekintet, belefáradva a kegyetlen látványba, a nyitott vagonba tévedt. Itt sem lelt megnyugásra. Kimerült, megtört pillan-

tások fogadták. A gond, az elszegényedés mély sáncai húzódtak az arcokon. Az utasok többnyire csendben ültek, a beszélgetések rövidek, szárazok voltak. Egyetlen ember evett, aki éppen a szemközti padon ült. Őlét kendő takarta, bal keze az apró szelet kenyér alatt. Gondosan falt, aprókat harapva. Az esetleg lehulló darabkákat rögtön a szájba, a többi mellé tuszkolta a figyelmesen őrködő balkéz. Elnyelte az utolsó falatot, majd utána küldte nyomtatéknak a szalvétáról összegyűjtött morzsákat. Véget ért a felüdülés, nem volt további kibúvó. Még megpróbálkozott egy szundítással, de a kibírhatatlan meleg nem engedélyezett pihenést.

És most hová nézzem? Aprólékosan feltérképezte a kinti világot, számba vette a benti aléltságot, elkeseredettséget. Egy pillanatig felüldülhetett a szomszéd ember jóízű falatozásán, de már az is a múlté. Nem, nem akart menekülni, ő nem félt a valóságtól. Már kinőtt a világmegváltó tervek korából, de bántotta, hogy tehetetlen. Hite szerint az ember egy nagyszerű lény, aki nem adja fel, megküzd sorsával, és többnyire talál is megoldást. Úgy vélte, ez nagyban köszönhető eszének, de a lelket, a szívet, a belső meleget is igen fontosnak tartotta. Valamilyen megoldásnak lennie kell!

Leengedte szemhéját. Ha kizárja a világot, jobban tud gondolkozni. Lassan távolodni kezdett a vagonból, a vonattól, a meggyötört emberektől. Hangokat hallott. Csörgedezve jöttek elő, mint apró vízesések, üdítően hatottak.

Úgy látta, egy vízcsepp szól hozzá. Kedves volt, határozott és kíváncsi.

- Kérlek, segítsenek nekem! De okosan tegyék. Én, adottságaim és hozzáállásom szerint tudnék vigyázni magamra. Ám ma már a természet nem az, ami akkor volt, amikor jóformán minden magától működött. Itt voltam, amikor ti még nem, és valószínű akkor is itt leszek, amikor ti már nem. Legyünk együtt és becsüljük meg egymást.

A rövid, nyugtalanító álom hirtelen véget ért. Az volt az érzése, hogy valaki, vagy valami megérintette. Kinyitotta szemét.

Az utasok mind az ablakoknál tolongtak, és izgatottan muto-
gattak a messzeségbe. A távolban, az ég alja változást muta-
tott. Alig észrevehetően formálódni kezdtek az első esőfelhők.

- Nyugodtan elmondhattad volna első személyben a történeted,
küldött arrább egy lágy hullámot a Duna.

Ismét hallgatásba süppedtem. Egyáltalán nem hatotta meg a
történetem. Nem könnyeket akartam előcsalni, csak valós ké-
pet festeni valamiről. Ha az ember képzelete beindul, nem tud-
ja magát leállítani, s addig piszkálja a feszülő húrt, amíg meg-
győzi magát áldozati mivoltáról. De a tapasztalt beszélgetőtár-
sat nem lehetett becsapni.

- Szenvedés mindenhol van. Elhiheted, sokat láttam-
tapasztaltam ebből a világból. Amondó vagyok, most, hogy
végre kimozdulhattál otthonról, keress magadnak valami szépet,
emlékezetest, amit nehéz percekben előhívhatsz, megidézhetsz.
Tulajdonképpen mekkora a településed? –ráncolt egyet vizén.

- Innen a Margit-hídig, patakkal, szántókkal, dombokkal, er-
dővel együtt.

- Nem nagy, csobogott derűsen. - Minden lényeges benne van.

- Néha szigorú, akár kíméletlen, ám szép és nem enged. Ma-
gához köt.

- Akkor ajánlok neked két találkozót.

- Ki szervezi meg, hiszen senkit sem ismerek?

- Te fogod. Semmi egyebet nem kell tenned, arra még, amer-
re mondom.

- Biztosan nem kerüljük el egymást?

- Egészen biztos.

Könnyű neked nagyvonalúnak lenni, morfondíroztam magam-
ban. Nem értheted meg a bennem lakozó kétséget.

- Ne engedd el magad, loccsant nagyot egy kiálló kövön.

Az arcomra spriccolt víz magamhoz térített. Hirtelen elmúlt
bizonytalanságom, hitetlenségem, a sikerben való teljes meg-
győződéssel araszoltam fel a lépcsőkön a rakpartra. Búcsúzóul
megígértem, még visszajövök elmesélni élményeim.

A korzóig elpárolgott határozottságom. Emberek áramlottak minden irányból, rengeteg idegen, fényképezőgépek, elegáns hivatalosságok, s Bábel egy szelete. Semmit nem értettem az imént oly áttekinthetőnek tűnő feladatból. Figyeltem az arckifejezéseket, egyen sem fedeztem fel közeledési, netalán társalgási szándékot. Valamennyit így bolyongtam az idegenség útvesztőjében, aztán pontot tettem a végére. Többet nem bámultam a tömeget, hanem a túlparton emelkedő dombokat, az ott álló épületeket figyeltem. Most már elég magasan szárnyalt lelkem. Hirtelen egy bájos arc került elém.

- Hát te drága gyermek, hogy kerülsz ide?

Nem válaszolt, csak nézett enyhén nyitott ajakkal és vizsgálódásra eresztett szemhéjjal. Szemlélte a járókelőket, s én őt. Felfedeztem, hogy egy újságpapírból készült korona van a fején. Királylány, kiskirálylány!

- Vigyázz, nehogy leszédülj a korlátról!

Továbbra sem válaszolt. Könnyed tartással tudatta, nem kell félni egy királylányt. Jól ül ott, és remekül érzi magát. Mert szeretik.

Ó te Duna, öregedsz és romlasz! Miféle találkozókról beszél-tél? Eh, ki érti a nagyok mondásait? Valamiért lélekben emelkedettnek éreztem magam, s annak gondolata, hogy esetleg összefutnék egy valamiképpen felismerhető emberrel egyre inkább elmosódott. Egyfolytában az imént látott kedves öt éves arcocskára járt fejemben, miközben sétáltam tovább.

Egyszerre furcsa zúgó-dübürgő hangra lettem figyelmes. A megnyíló téren nem láttam semmi különöst. Visszatértem, s most az alsó utat szemléltem. Addig araszoltam erre-arra, amíg egy kis zöldsziget rejtekébe húzódó sárkánytüdőt fedeztem fel. Fújtattott, morgott rendesen, cserélve a levegőt a föld mélyében.

A következő órákat egyhelyben töltöttem. Ültem a lépcsőn, s néztem a költőt. Akkor vettem észre, amikor a titokzatos szélcsatorna útját próbáltam felfedezni. Nem tudtam, hogy itt van. Nem tudtam, van ember, akivel sohasem találkoztam, s akiben

valamiért épp úgy él valaki, mint bennem. Nem tudtam elképzelni, létezik művész, aki nem feltétlenül az alkotása általi esztétikai élménnyel fog meg, hanem azzal, hogy lelkemnek egy darabját vetíti ki a tér egy pontjába. Nem, nem. Én, aki addig fényképet is alig láttam róla, tudtam és hittem, a költő - akinek Kései siratóján, miközben mi, nyolcesztendőös kölkök kuncogtunk, Medveczky Erzsi osztálytársunk zokogott - ő, a lélekhez észrevétlenül és erősen kötődő poéta így nézett ki. Ültem, s sóhajtottam nagyokat. Időnként megemelkedtem, szembenéztem vele. Újból és újból meggyőződtem, tényleg képzeletem újrafogalmazását látom. Az idő megszűnt létezni, a Nap haladt az égen, majd a Hold jelentkezett, én pedig, semmit nem éreztem a változásból. Nagy későre eszembe jutott, mindjárt itt rekedek a világváros közepén, ezért lementem Teiresziászhoz, onnan a pályaudvarra. Alig vártam, meghallgassam, miről beszélgetnek otthon a madarak. Útközben hazafelé a városon gondolkodtam és az öregedő, vicces Dunán, a fecsegő vándoron, aki magába zárja Európa bölcsességét. És remek tanácsokkal tud szolgálni.

Böjthe Pál: Vértesszőlő

A délutáni nap különös fénybe burkolja a területet. A tóparti sziklák falként emelkednek a homok fölé, védő tenyérbe zárva a települést. Az összeháncsolt rudakból és lenge tetőből álló építmények – egyetlen kivétellel – üresek. A katlan köré gyűlve üldögelünk, senkinek sincs kedve egyedül maradni. A törzs tagjai a tüzet kotorják, a homokot pörgetik ujjaik közt, s kitaratóan nézik a földet. Néha egy-egy bozontos üstök megemelkedik, s a sűrű szemháj alól gondterhelt pillantást vet a csendbe burkolózó építmény felé. Megközelíteni nem merjük, nehogy a Nagy Sötétségbe készülődő Szótlan Sámánt akadályozzuk, amikor éppen elindulna a különös útra. A haldokló csendben van. Szeme nyitva és fegyelmezetten tűri kínjait. Teljesen tiszt-

ta szellemmel várja a megfoghatatlan esemény bekövetkeztét. A vezér próbálja tartani a lelket bennünk, néha morgó hangot hallat, vagy botjának lekerekített végével bök egyet-egyet rajtunk. Szótlán Sámánt oly hirtelen vette hatalmába a rontás, nem maradt ideje átadni a tudását, a legfőbb titkot, a legnagyobb kincset. Ezért – bár nem mutatja – mindannyiunk közül a vezér a legelkeseredettebb, s a legijedtebb. Ha nem ismerjük történetünket, honnan jöttünk, egyáltalán milyen ősokeket kell tisztelnünk, nyomtalanul elnyelhet minket a tó, a sziklák, vagy az első betolakodó csapat. A csendben minden hangra össze-rezzennek az emberek. Egyszer csak egy gyermek – én – lassan feláll. Tekintetem az építményre tapad, előrebökő ujjam mozdulatlan marad. Érthetetlen hangok szaladnak a fejek fölé, amit teljes csend vált fel. A lombfüggöny elmozdul, egyenes testtartással a homokra lép a haldokló. Karját kinyújtja a tűz felé. Zavarodott tekintetünk keresi a szándék útját. A vezér megérti, kikotor egy elszenesedett végű ágat, odaviszi. Szótlán Sámán a sziklafalhoz lép, s rajzolni kezd. Sűrűn egymás mellett sorakozó vonalakkal kezdi történetét.

Az eső kitartóan csorgott a tájra. A csapat fedezékbe vonulva várta a rosszidő múlását. Fáradtan nézték a tönkretett medvebőrt. Hasadt Fül dolga lett volna őrizni a drága darabot, de megfélemedezett róla. Mire eszébe jutott, kopogó kéreg lett belőle. A többiek dühödten estek neki, nem sajnálták védtelen részeit jól megtépni. Amíg sajgó testét nyalogatta, súrolgatta, a csapat a bőrrel küszködött. Vizsgálgatták, amikor meggyőződtek, hogy teknővé merevedett a drága darab, ismét dühhullám öntötte el őket. Hasadt Fül újabb fájdalmakat volt kénytelen eltűrni. A haszontalan trófea ott hevert a barlang előtt, a felfelé fordított szájába egy kiugró sziklaperem nézett be.

Az égből jövő ijesztő hangok, tüzes fények lecsendesítettek mindenkit. Egyedül Hasadt Fül merészkedett ki a barlangból, könnyítenie kellett magán. A körbeült tűz pattogása az eső zajával keveredett. A monoton zajba hirtelen röhögő-gurgulázó hangok hasítottak bele. Mindenki felkapta a fejét, s feszülten figyelt a bejárat felé. Hasadt Fül tűnt fel, valamit kitartóan hú-

zott. A megszáradt medvebőr volt, tele vízzel. Vezér odalépett. Belekanalazott kezével, jóízűen a torkára csorgatta. Lassan mind felálltak a tűz mellől, s ki bátrabban, ki meg húzódozva, de kipróbálta milyen az, ha nem kell elázni ahhoz, hogy ihaszon. A váratlan esemény némely derűt csempészett a menedékhelyre, s könnyebb volt az árnyékok közt bujkáló szellemek jóakarátát megnyerni éjszakára. Egyébként a csüggedtség költözött a barlangba, ugyanis a bőr annak az utolsó áldozatnak volt a tartozéka, melyet sok elsötétedés és kivilágosodás előtt ejtettek a vadászok. Egy szó, mint száz, a vadak száma nagyon megcsappant, s a csapat már-már az éhezés felé sodródott. Gyümölcsöket találtak, meg madarakat, de igazi fogás régen esett. Ideje volt megidézni egynek a szellemét, s a csálódottságot levezetni. Mindenki kezébe vett valamit s addig ütötték-verték a kisimult medvebőrt, amíg erejükből telt.

Hasadt Fülnek egyre gyakrabban jutott eszébe valamikori kalandja. Zsenge kor és kevés ész ült akkoriban rajta. Új vadászterületek felkutatása miatt vándoroltak, amikor útjuk egy vad-disznófalkáét keresztezte. Az idősek, asszonyok és az aprónép hamar félrehúzódott, a férfiak azonnal használni kezdték fegyvereiket. Ő valamiért vonzónak találta a mozgó szörgombócot, kapcsolatba akart lépni velük. Szerencsétlenségére malacait védő kocával találta szemben magát, aki megtaposta, s felhasította arcát. Valamilyen csoda folytán életben maradt, de a találkozás emlékét egy életen át kell viselnie. Így lett Hasadt Fül. Amikor magához tért meleget érzett és nem látott semmit. Saját vérében feküdt. Még arra emlékezett, hogy távolról hallja Hang Ura furcsa túlkölését, aztán a levegőbe emelkedik, majd ismét elvesztette eszméletét. Nappalok és éjszakák váltogatták egymást, amíg végre magához tért. Ijedten nézte az idegen arcokat, szemeket. Mozdulni nem mert. Tudta, mindenki, aki nem az ő csapatukból van, ellenség. Pislogott, s várta a véget. Egy kéz nyúlt felé, talpra segítette. A körülötte levők idegenek voltak, mégis hasonlítottak az övéihez. Nem bántották, hamar beilleszkedett az új közösségbe. A csapat a hegyeknek vágott, majd átjutva a túlsó oldalra csodálatosan

szép helyre, egy nagy víz partjára érkeztek. Még sohasem látott ekkora vizet. Itt evett életében először halat. Az idő telt, vágyakozott övéi után, de itt sem lehetett oka panaszra. Sőt, fogadott csoportjában jobban élt, mint régen. Sokkal több volt az étel, s nekik, a gyermekeknek munkán kívül egyébre is jutott idő. Nem tudta pontosan mi az, viszont tetszett, hogy teljesen kedve szerint végezhetette és akkor hagyta abba, amikor akarta. A régi csapatban sohasem került sor játszásra. Egyszer, miután tökéletesen beilleszkedett ide, a csapat felszedelőzködött, ismét nekivágott a hegyeknek. Egy éjszaka arra ébredt, ismerős hangot hall. Figyelt, majd visszaaludt. A második ébredésnél tudta, nem képzelődik. Hang Ura fura túlkölése rezgett az éjszakában. Hirtelen életre kelt benne minden elfeledtettnék hitt kép, érzés. Ellenállhatatlanul vágyakozott valamikori közösségéhez. És leginkább anyjához. Akár azon a régi vadászon, vakon vágott neki az útnak, de most több szerencséivel járt. Számára ismeretlen okból Hang Ura túlke többször megszólalt, s ő remekül tudott tájékozódni utána a koromsötétben. Érkezésén elcsodálkoztak, megböködték, nem lidércet látnak-e. Anyja magához ölelte, ezzel lezártak tekintvén a visszafogadás ceremóniáját.

Sok hideg és meleg idő telt el azóta. Lassacskán felnőtt, de annak a titokzatos helynek a varázsára ma is tisztán emlékezett. Ha eljuthatna oda, majd elvezethetné a csapatot, tűnődött, biztosan rögtön javulna sorsa, talán neki adnák Fehérfejű lányát is. Hasadt Fül próbálta néhányszor meggyőzni a csapatot arról a valóságról, ám senki sem hitt neki. Jobb esetben kicsúfolták, rosszabb esetben fájdalommal végződött. Beleunt, hogy mindig rajta verik el a port, teljesen visszahúzódott.

Most úgy ült, hogy a bejárattól jövő fény jól megvilágosítsa övét. Ügyes mozdulatokkal hegyes kovadarabokat pattintott. A szív alakú kavicsok éles részét megmunkálta, majd a kiszélesedő fél két oldalára egy-egy sáncot kopogtatott. Mindeközben kitartóan rágtá, nyálazta a kiválasztott szarvas-inat. Szájába nyúlt ujjával, óvatosan húzni kezdte a szálat. Végét rásodorta az előkészített bot végére, kettőt-hármat csavart, majd

odaillesztette a hegyet. Az előbb készített sáncokon vezette át, a szálak többször fedték egymást, majd az utolsó szakaszt körkörösön tekerte a kőre és a botra együttesen. Bár már most szilárdan tartotta egymást a két rész, következett egy végső munkálat. Hamut kotort, összekeverte az egyik kővön megolvasztott gyantával. A masszát alaposan meggyúrta, majd nagyon figyelmesen elfedte vele a bot és a kő találkozásának vonalát. Két dárdát készített, utána finomabb munkához kezdett. Csontokat kapart elő, kőszerszámaival lepattintott belőlük. Addig súrolgatta, míg pengeéles nem lett. Nyílvezzőből többet készített, a nyílra új ideget feszített. Mire mindennel elkészült a világosság utolsó darabkáját is elmosta a makacs eső. A tűz pislákoló fényénél bőrökbe és bundákba gubózott szanaszét terülő hortyogó testeket látott. Hasadt Fül fölállt, felmarkolta eszközeit, a barlang szájaig merészkedett. Amint félelemmel telve bámulta a sötétet, hirtelen egy kéz nehezedett a vállára. Ijedten rezzent össze. Vezér volt, kérdőn bökött felé tekintetével. Hasadt Fül, mintha csak véletlenül felejtette volna magánál őket, könnyedén letette a földre fegyvereit, s tudatta, ki kell mennie. Vezér gyanakodva nézett utána, de mihelyt meghallotta a pisilés egészséges suhogását, elment lefeküdni. Hasadt Fül sietősen tért vissza, rázva magáról az esővizet. Megkereste vackát, lefeküdt.

Talán a természet megszánta az elgyötört embereket, mert az éjszaka folyamán hirtelen elzáródtak az ég csapjai, a felhők elvonultak. Tekintélyes méretű hold vette birtokba a magasságot. Ragyogása javulást ígért, esetleg megbékélést. Hasadt Füllel azonban más volt a szándéka. Fényes külsőbe húzva a fákat, füvet, arra biztatta őket, ébresszék fel a furcsa embert. A növények delejes táncba kezdtek, a varázsfényben addig illegették-billegették magukat, amíg susogásuk megtalálta a megfelelő utat. Hasadt Fül ijedten kapta fel fejét. Óvatosan körülnézett, senki nem mozgott. Fénykarokat vélt látni, amelyek irányába integetnek. Felállt, hangtalan lépdelt a kijáratig. Borzongással és kíváncsisággal vegyes döbbenet cövekelte lábát. Eszébe jutott, hogy lefekvéskor fegyvereit itt felejtette. Egyet-

len markolással szorította tenyerébe az összest. Bátortalanul emelte tekintetét az égre, reszketve nézett szembe az ott trónoló nagy sárga kerekességgel. Felnézett, lehunyta szemét, ismét oda sandított, majd a földet vizslatta. Nem történt változás, a nagy sárga valami nem bántotta. Ajkai szétszaladtak, örvendezve tapasztalta, ez ugyan az a dísz a magasból, akit régen láttak. Kilépett a szabad ég alá. Egy helyben topogott, nézelődött. Bent mindenki aludt, még Vezér sem ébredt fel. A friss levegő új gondolatokat szállított. A másik üreghez osont, ahol a medve utolsó, felfüstölt darabjai voltak avarba csomagolva. Kiválasztott magának egy kisebb darabot, s útnak indult. Eleinte csak a holdfénnel akart együtt lenni, aztán eszébe jutott, itt a nagy lehetőség megkeresni a végeláthatatlan vizet. Az új ötlet felgyorsította lépteit. Nem tudta, hol keresse a tavat, csak abban volt biztos, hegyeken, síkságokon kell átmennie. A megvilágított tájban jól haladt. Fülét mindegyre hegyezte, tekintetével a távolságokat vizslatta, nehogy ő maga is áldozattá váljon, de megállni nem tudott. Valami megfoghatatlan költözött belé, ami mellkasát majd szétfeszítette, lábainak sóhajvásnyi nyugalmat sem hagyott.

Reggel, amint észrevették a hiányt, Vezér maga mellé vette Nagy Vadászt, s még egy másik segítséget. Hárman üldözőbe vették a szökevényt.

A nap már nagyon magasan járt, de Hasadt Fül kitartóan gyakorolt. Kíméletlenül hajtotta a nyugtalanság. Enni kellett volna, vizet inni, pihenni. Aztán amikor a tűzgömb a nagy kékség tülsofelére gurult, végre leült. Erős küzdelmébe telt a száraz húst elfogyasztani, ám nem volt türelme tüzet élesíteni. Forrásból enyhítette szomját, aztán ismét útra kelt. A kitartó gyakorlás kimerítette, kénytelen volt leülni. Az éjszakai alvatlanság miatt rátelepedett az álomosság is, elaludt.

Amíg Hasadt Fül az igazak álmát aludta, nagyon lecsökkent a távolság közte és üldözői közt. Később, amikor felért a gerinc-re, a fogyatkozó fényben feltűnt hatalmas vizet megbabonázva nézte. Így töltve az időt, nem vette észre, vadászai előbukkantak az utolsó fák mögül. Mialatt tekintetével megkereste, hol

tudna leereszkesdni, lőtávolságon belül került. Vezér intett, Nagy Vadász pedig, kifeszítette az ideget, útjára engedte a gyilkos vesszőt. Ilyen messziről más nem talál célba, de Nagy Vadász nyila elől nem lehetett elmenekülni. A kiélezett hegy surrogva tört utat a levegőben. Hasadt Fül meghallotta a gyanús hangot. Annyira volt ideje, hogy fejét megfordítsa. A végzetes ütést nem kerülhette ki.

Amikor története ehhez a részéhez ér, a mesélő térdre esik a telerajzolt sziklafal előtt. Többen is indulnánk, hogy emlékeink őrzőét talpra segítsük, ám Szótlan Sámán magasba emelt keze megállít. Szándékosan ereszkedett térdre. Úgy akarja a történet végét elmesélni, ahogy a nagy ő, új életünk megalapozója valaha átélte.

A nyílvessző lapockán találta. Az ütéstől térdre esett, majd ugyan azzal a lendülettel átbucskázott a gerinc peremén. Rövid gurulás után megállították a bokrok. Néhány pillanatig ült. Tenyerét lassan a sérült terület felé csúsztatta. Megfogta a kiálló vesszőt, határozott mozdulattal kirántotta. Abban a pillanatban elvesztette eszméletét a fájdalomtól. Vére nagy erővel tört át felsőjén. Amikor magához tért, eldöntötte, tovább megy. Ekkor azonban hangokat hallott a hátánál. Bekúszott a bokrok közé. Három üldözője csörtetett el mellette. Ziláló, morgó, nagyon fenyegető hangok kísérték őket. Hátát egy bokornak nyomva, figyelte a távolodó zajt. Fájdalom, félelem, gyengeség és szomorúság lett úrrá rajta. Így ketyegett a feldarabolatlan idő. Arra lett figyelmes, csend veszi körül. Tehát üldözői messze járnak. Nyugodtan lehet átmenni az árnyékok birodalmába. Éppen amikor rákészült a visszavonhatatlan lépésre, a növényzet közt újból megcsillant a víz tükre. Hatalmas erőfeszítéssel négykézlábra ereszkedett, kúszni kezdett. Többé nem érdekelte elszívárgó élete, sem az, hogy egyenesen rosszakarói kezébe fut. Hosszú küszködéssel, nagy kinnal terhelve ért a homokos partra. A víz szelíd fodrokkal üdvözölte. Ő, viszontként a hullámok széléig vergődött, majd hasra feküdt. Bal kezét a vízbe nyújtotta, jobbal valamit a homokba karcolt.

Egyre fogyó erejével arra figyelt hogyan simogatják egymást a tóval. Aztán többet semmit sem érzett.

Teste még nem hűlt ki, amikor Vezér és társai rábukkantak. Óvatosan közelítettek, belerúgtak a mozdulatlan Hasadt Fülbe. Értetlenül álltak a homokba rajzolt vonal előtt. Nézték innen, onnan, nem tudtak rájönni, mit ábrázolhat. Nagy Vadász föl- egyenesedett, nyugtalanul pislogott a szélrózsa minden irányába, mintha onnan kaphatna választ. Hirtelen megmerevedett, zavarodott hang hagyta el torkát. A vízre bökött. A part közelébe úszkált egy csomó olyan alakú valami, mint amilyent Hasadt Fül a homokba rajzolt.

Példátlan eset tanúi lehetünk, akik látjuk a történőket. Eddig a mindenkori sámán egyetlen emberre hagyta ismereteit, aki gondosan őrizte addig, amíg végóráját közeledni nem érezte. Am most egyszerre mindenki jelen van a legfőbb, a legfontosabb tudás átadásánál, hirtelen mindenki egy hatalmas kincs tulajdonosa lesz.

Szótlán Sámán nem törődik velünk. Rajzol a hatalmas sziklafalakra, egyik elszenesedett végű fát a másik után koptatja el. Mi újabb és újabb darabokat hozunk a tűzből. A sziklafal tövébe még megjeleníti a halakat döbbenten néző három vadászt, aztán kihull a hasáb a kezéből, és élettelenül terül el. Senki nem mozdul és a máskor szokásos óbégatások is elmaradnak. A délután rendkívüli eseménye különös hangulatot szór szét. Tekinteteink riadtan keresgélik egymást. Ha lehet, még nagyobb félelem hatalmasodik el, mert megértjük: vége az ártatlanság korának. Mostantól ismerjük a törzs történetét, mindenki felelős a kincs őrzéséért és továbbadásáért. Amikor az első döbbenet elmúlik, néhányan felállnak, s felemelik Szótlán Sámán élettelen testét. Aztán, akár csak annak idején Hasadt Fület vadászai, nagy tisztelettel a végső nyughelyre viszik.

Azóta sokszor gurult körbe a tűzgolyó az égen. Lassacskán nekem kell lerajzolnom másoknak a képet, amelyre oly világosan emlékszem, mint láttam azon a napon, amikor földbegyökerezett lábbal követtem Szótlán Sámán történetét.

Budai István: A Kövek mozognak

Annyi volt ez emlék nekem,
Mint rozsdás levél ős-halála
A lombja vesztett szigeten.
Az volt, mi a fakult rétnek
Májusban a langy eső.
Mint bánat-ajkról röppenő ének,
Ahogy a hangjegyekkel
Kilobban a vigalom.
Mint ahogy a komor éjjel
Túlmereng az alkonyon.

De elvesztette, ím, bíborát az ős,
Rég földbe mélyedt a levél.
S most érzem: már óriássá nősz,
Álmaim emelnek naggyá.
Kihalni kész zsarátok lobognak,
Csak régi sebeim simulnak faggyá.
Mert csak a Kövek mozognak,
Minden Fa némán áll tovább.
A víz tükrén egy ködös csillag
Eltévedten, mélán keresi honát.

Budai István: Mindenütt kereslek

Mindenütt kereslek:
Kacér csillagok leple mögött,
Szár az álmú téli rét fölött,
Szőke hullámok dalában,
Lágy zsongású reggeli imában.
Mindenütt kereslek,
De sehol nem lellek.
Gyötrődve érted,
Ó, miért is szeretlek?

Mindenütt kereslek:
Csitri lányok víg szavában,
A tavasz-éjek mosolyában,
A táncoló hópehelyben,
Aranyálmú borkehelyben.

Mindenütt kereslek:
De sehol nem lellek.
Szenvedve érted,
Ó, miért is szeretlek?

Mindenütt kereslek:
Szép szavak kéklő mélyén,
Május-szerelmek derűs éjén,
A glóriátlan szavak alatt,
Meglellek: egy futó pillanat.
Mindenütt kereslek.
Akárhol meglellek.
Forró szerelemmel,
Ó, ezért szeretlek.

Budai István: A Tisza partján

Elém jönnek messziről a tölgyek,
Kecses meghajlással üdvözlő egy fűz.
Elnézek a lágyan ringó víz felett
És a nap lassan szemembe tűz.

Kis csónakot ringat a hús folyam,
Hullámok lejtnek fodros táncot.
Halász ül moccanatlan pózban,
Viselve a csendet, mint rab a láncot.

A túlsó parton lovas kocsi zörög,
Rőzsével megrakva az erdéből fordul.
Néhány percre megtörve a csendet,
Ahogy a kocsikerék nyikordul.

De aztán nem rebben semmi többé,
Alkonyi köd hull a Tiszára halkan.
A halász is felszedi a batyuját
S haza indul az alkonyatban.

Burján Gál Enikő: Utazók két élet között

A köztes lét

A kalóz intett. Ugyanúgy ahogy annak a szeme, akit szeretek.
Csak bámultam a tájat, egyre sűrűsödő szótlansággal. Meg-
próbálkoztam a versírással, de semmi nem megy olyan jól ne-
kem, mint amikor még éltünk.

Az ajtók is jól csukódnak, kár hogy annyian nyitogatják, bele-
tanulhatnak már ebbe a szakmába a kilincsek.

Átjáró hely lett a lelkem, mint ez a miniatűr, sárga levegőjű,
jószívűen poros kis vonat. Amely emlékeket hoz, emlékeket
visz át az alagúton.

Megpróbálkoztam a versírással, de semmi nem megy olyan
keményen, mint amikor még volt testünk.

Az alagút

Még mindig a tájat nézem, pedig ez a táj már rég nem létezik
körüöttem. A fák lassan összenőnek a szememmel. Észreve-
szem, hogy én sem létezem már a tájban, amit szemlélek.

Létből nemlétbe utazunk a szimmetrikus éjszakában.

Az alagút, mint egy vámos, megvizsgálja az életemet.
Az apróbb, lényegtelenebb emlékeket magába temeti.
A fontosakat, a fájdalmas részeket a kellemes élményekkel
elvelygelve pedig átengedi a túlvilágba.

A növények természet szellemei még nem tudják, hogy az
alagút: Maga a halál.

Elvégzi mindannyiunkban a tisztítást, és nekünk nincs más dolgunk, mint a tájat nézni.

Őszülő fák táncolják bele magukat az ablakkeretbe, és ugyanolyan éteri gyorsasággal ki is pördülnek a fülke ablakából.

Az emlékek

Perspektíva: vörös őszi talaj, faágak tánca, majd a lehulló levelek tánca, játszótér, kocsmái duma és gyerekzsivaj simul el egy agyvelő különös színpadán... eszembe jut valami emlék a múltunkból: („mindig játszótéri oktató, sohasem gyilkos...”)

Szembogaram utólag újra is gyártja az emlékeket. A gondolatokat, amiken életünkben annyit veszekedtünk.

A testtelen bútorok, nézd, most itt lebegnek a szemem előtt. Úsznak körülöttem az emlékek az alagútban. Köd van. Szereztem. („vándor az úton vihar az úton”) Megint itt egy emlék, és arcon legyint a jókedvű szele. Már nem élek. Nem tudok változtatni a múltamon. Halványan derengnek magam felett. Könnyed bűgással szelíden legyint rám a szél.

Olyankor nem látni a gyermekkorom hideg csontig hatoló hegyeit.

Az alagút, mint valami vámos, tovább vizsgál. A tanító jelle-gű emlékeket tovább engedi a túlvilágba, az apróbbakat majd magába temeti és átengedi az elmúlásnak.

Az alagút szortíroz.

A fehérségben, ahová érkeztünk, szembogaram újragyártja a pusztát is, ahol egyszer elváltunk. Vagy találoztunk? Ott voltunk ketten egyek az éggel.

Találoztunk egyszer egy sivatagban.

Házak úsznak el. Különös titkok laknak bennük: emberek. Úgy lebbenek el az ablakom előtt, mint valami felhők, akik nem akarnak többé létezni.

Az alagút elhossa az éjszakát, és olyan furcsán és megnyugtatóan adja át a lelkeknek az öregedő sötétséget, mint egy sír nélküli koporsó.

Elalszom a ragyogó éjféltövén. Talán elhamvasztották már testemet.

A kalauz intett. Már egy másik kalauz egy másik vonaton. Itt fogunk újra találkozni a Valóságban?

A remény

Csak bámulom a nem létező tájat.

Bámulom újra a levegőt, ezt a mozdulatlant, ezt a másikat.

A vonat indul, és egyre gyorsabban távolulnak a fák, egyre messzebből fordulnak szemembe a hegyek, egyre láthatatlannabb az a kocsma, ahol valamikor találkoztunk.

Sötétség ülepszik a levegőre. Hegyek hökkennek látómezőmbé megint, de itt már egy másik földrész hegyei derengenek.

Kattog a vonat. Kezd kihűlni. Egyre kevesebben szuszognak benne. A kilincshez nem nyúlnak kezek, és az ajtók lassan elfelejtene kinyílni.

De a fák természet-szellemi egyre dühösebben száguldanak a mozduló vonat ellen, dacolva a nemléttel. Sohasem ér a vonat a sínek végére. És sohasem fordul meg. Nemlétből létbe utazunk a szimmetrikus éjszakában.

Az alagút elhossa az ismerős éjfélt, és olyan furcsán és megnyugtatóan adja át a szemeknek az öregedő sötétséget, mint egy sír nélküli koporsó.

Az ismerős éjfélt zeneje

„Valaki édes öröme született,

És van, aki végtelen éjszakára született.”

A végtelen éjszaka te vagy.

Simítsd el magad hamvaid fölött!

Csak Isten örök!

Az éjszaka végén
A Központi tudatban
Ragyogó éjfél vár
Nem leszel tudatlan!

(Üzeni neked a sámán madár
Az alagút szélén
vár a végső határ)

Az alagút mélyén
A központi tudatban
Kipróbált a Valóság:
Nem leszel tudatlan

...Talán elhamvasztották már testemet...

Vártalak, halál.

A fák egyre gyorsabban tágulnak, de a vonat anyagtalanul
száguld, és végtelenek maradnak a sínek. Te talán már meg-
fogantál egy anyaméhben?

Az érkezés

A vonatajtó még utoljára kinyílik a kezemtől, hogy kitegyen en-
gem egy ismeretlen világba, ahol a kalauz már nem int többet.
Az alagút létrehozta az éjszakát. Szimmetrikusan lélegzem
valakiben. Szoros és ideges az anyaméh.
A mostani életünkben mikor fogunk újra találkozni?
Gyomtól Gyergyóig...
Bevégeztetett!

Burján Gál Enikő: A semmilyen ember

Átlátok rajtad, és ide mindig átjöhetsz.
De sosem mondhatod azt, hogy vagy Valaki, addig, amíg még
nem tapasztaltad meg, milyen igazán nagy senkinek lenned a
világban.

Most szeretnék beszélni nektek egy emberről. Valakiről, akit még nem vettetek észre, pedig nap, mint nap ott ül mellettetek. Nap, mint nap ott mentek el mellette az utcán. Éjjel ott alszik, ahol a cipőiteket felejtitek miután, bele töröltétek. Ott alszik a láthatatlan megaláztatásban.

Ő az az ember, aki a legjobban tud semmit sem érteni.

Na de nem csodálom, hogy nem láttátok, mert már olyan pici, hogy két porszem között is elfér.

Sokan közületek már nem is gondolnátok embernek. Ha egy kicsit jó lenne vagy rossz, vagy mosolygós, vagy buta... vagy valamilyen... Akkor talán embernek tartanátok. De ő hüen és kitartóan: semmilyen.

Ő a semmilyen ember.

A viselkedése: semmilyen. A véleménye: semmilyen. A ruhája is semmilyen volt évtizedeken át. Nem érezte még egyéniségét. Nem tudott valamilyen lenni. Nagyon sokáig.

Amíg méretben akkora volt, mint mások, minden erejét arra fordította, hogy olyan legyen, mint a többiek. Szép akart lenni. Vidám. Szomorú. Boldog. Olyan akart lenni, amilyenek ti akartátok látni, emberek. Ti, akik elítéltétek őt. Ti, akik mind megaláztátok. Ti, akik magasról lenéztétek őt minden pillanatban. Akik könnyedén és mosolyogva átnéztek rajta. És ti, akik könnyedén átléptetek rajta. (Miután bele töröltétek a cipőtök orrára.) Ti, akik mind kifejlesztettétek személyiséget magatoknak, akik mind valamilyenek vagytok. Ti semmibe vettétek őt mind a semmilyeniségeért.

Pedig ő töletek vált ilyen semmilyené.

Minden erejével segíteni próbált az embereken, akik szépek, csúnyák, vidámak, szomorúak és boldogok. Bevásárolt nekik és oda adta minden pénzét, megcsinálta a házi feladataikat, megkínálta őket cigarettával, elment miattuk mindenhol ahova csak elküldték, abszolút mindent megtett azért, hogy boldognak lássa őket. Meg persze azért, hogy másokkal

együtt lehessen. Hogy mellettük ő is embernek érezhesse végre magát. Először Embernek.

Az emberek pedig cserébe tudomásul vették a létezését.

Elfogadtátok vajon őt? Vagy csak megtúrtátok magatok mellett, és ő ezt is megköszönte nektek. Megaláztátok őt és megszégyenítettétek, utána pedig azt mondtátok: „vigyázz magadra”, mintha ezzel eltöröltétek volna az ocsmányságokat, amiket vele műveltetek. Akkor se haragudott rátok, amikor mind kigúnyoltátok. Pedig ezzel mind megsemmisítettétek őt. És ő ettől egyre semmilyenebbé vált köztetek. Átlátszó volt.

De ha véletlenül kérdeztetek tőle valamit, csak zavarba jött, és hallgatott. Nem tudott válaszolni. Annyira boldog volt attól, hogy végre szóltatok hozzá, hogy ő ezzel is beérte.

Ha csak egyszerűen beszéltetek vele, színes üveggolyóként gördültek el füle mellett a szavak.

Talán mosolygott olyankor legbelül.

Ő volt az a valaki, aki köztetek a legjobban tudott semmit nem érteni.

És ha ezért legyintettek rá, ő lett az, aki a legjobban tudott szorongani.

A beszédre már két évesen képes volt, de mondani valamit... azt a tevékenységet régóta elfelejtette.

Évtizedek óta kudarcot vallottak a mondatai. Ezért már nem nagyon szólalt meg.

Elzárta a mondanivalóját agya egyik átlátszó fiókjába, és lemondott arról, hogy megfogalmazza őket. Pedig nagyon voltak gondolatai.

És a hallgatásai egyre hangosabban lettek számára. Sokszor a fülébe üvöltöttek.

Pedig voltak még gondolatai.

Elővett néha egyet agya egyik elzárt fiókjából, és bátran megosztotta egyik arra járó embernek látszó lénnyel.

De senki előtt nem nyitotta ki a naplóját. Saját maga is elfelejtette az ébredő gondolatait, amik a régi füzeté mélyén lapultak: a tanú

„Vagy én vagyok ember, és ők körülöttem mind szörnyetegek, vagy ők az emberek, és én vagyok valami idegen bolygóról érkezett különös lény.

Ahogy így nézem magamat az autóbusz ajtajában...

Megfogó látvány vagyok magamnak.

Ha kívülről nézem a testemet, mintha egy idegen lennék.

Egy nem ide való.

Nem huszadik huszonegyedik századi nem Romániában élő és nem húszéves lány.

Mintha egy régi lélek jött volna vissza, hogy mondjon valamit az embereknek.

Egy régi, öreg, rég halott indián. És egy még régebb óta halott hindu. Egy személyben idejött, hogy mondjon valamit az embereknek és önmagának.

Idejöttem elétek a huszonegyedik századba, hogy mondjak valamit, amit még nem tudok. Hogy mondjak valamit, ami rég bennem van, de amit még nem tanultam meg.

El kell, hogy jussak lelkem legmélyére, hogy elő jöjjön az, amit elmondani születtem.

De akkor félre a huszadik századi zenével, a divattal, az olcsó filmekkel, mind félre, mert el kell jutni az igazságig. És törzsi zenét hallgatni, amiben benne van a lélek extázisa, és ezoterikus zenét, amiben benne van az úr.

És DOORSOT, Jim Morrisont, Jimmy Hendrixet, Hobót hallgatni. Elő a '60-as évek zenéjével. Mert el kell jutni oda, ahol még senki se járt, és csak én találhatom meg. El kell jutni oda, ami már nem hely és nem idő, ami csak érzélem értelem és igazság. Ez a valami mélyen bennem van, és csak én juthatok

el oda. És ha megtaláltam, el kell mondanom mindenkinek és magamnak is, mert ha tükörbe nézek, csak azt látom, hogy ezt el kell, hogy mondjam.

Mert addig látom azt az öreg rég meghalt valakit magamban, azt az őserdei indiánt és mögötte a még régebb meghalt hindut, hogy néznek felém önmagamból, akik voltam, előző életemben, és tudom, hogy ketten két időben egy személyek voltak, és tudom, hogy mind a kettő én vagyok.

El kell, hogy mondjanak ők, a korábbi életem velem valamit magamnak és a világnak, amit már érzek, de még nem tudok. Most jöttem rá hogy ezért van az, hogy tudomást sem veszek a mai zenéről, a divatról, idegesít minden, ami túl modern, anyagi, idegesít minden, ami a pénzről, gazdagságról és a szépségről szól. Idegesít, mert mind hazug, és én az igazságot keresem. És ez nem „ízlés” kérdése, hanem életfelfogás. Azok közül a hazug dolgok közül legjobban a modern zene idegesít, mert az kifele visz, és én befele vágyom. Olyan zenét keresek, ami visszavisz önmagamba”

A többi gondolatait, amiket nem írt le naplójában, megosztotta néhány arra járó embernek látszó lénnel.

Az emberek pedig ismét tudomásul vették a létezését.

Kerek, képmutató szemekkel néztek rá. Zavarba jött, ezért egyre ügyetlenebbül próbálta megfogalmazni a mondanivalóját.

Pedig már lángoltak a gondolatai. A külvilágnak már egyre furcsábbnak tűnt a semmilyen ember.

Úgy kéne elaludni, hogy gondolatainkat kivegyük az agyunk átlátszó fiókjaiból és helyezzük egy kerámiaedénybe éjjelre, hogy pihenjenek, és agyunkat közben hűvös szél verdesse. Éjjel a párnája fölött járt egy belső, névtelen szél. A névtelen szél a homlokunkon levő lila pontból indul, körbejárja a kiüresedett kerek edényt, amit agynak nevezünk, kitisztítja belőle a világot, és végül leülepszik a belső szembogárunkon. A Harmadik Szemünkön.

Láthatatlanul, de érezhetően tisztít. A névtelen szél elhozta elméjébe a gondolat nélküli világot. A semmilyen ember tudatát a buddhizmus névtelen, titkos szele tisztította meg.

*„Egy este az öreg cherokee indián mesélni kezdett az unokájának arról a csatáról, ami minden emberben zajlik.
- Fiam, a csata két farkas között zajlik, akik mindannyiunkban ott lakoznak.*

Egyikük a Rossz.

Másikuk a Jó.

Most szeretnék beszélni nektek egy emberről. Egy emberről, akit még nem vettetek észre, mert eddig semmilyen volt. Pedig nap, mint nap ott mentetek el mellette az úton. Fényes és divatos cipőikkel eltapostátok őt és hagyjátok, hogy éjjel a ledobott lábbelitek mellett aludjon. Átgázoltatok rajta és átnéztetek fölötte, pedig ő attól is boldog volt, ha szóltatok hozzá. Annyira átlátszó volt, hogy mind belé tiportatok, akik valaha találkoztatok vele. Láttátok félénk erőtlenségét, és habozás nélkül átgázoltatok rajta. Észre sem vettétek. Ő meg sem mukkant már. Megszokta tőletek azt, hogy mind kisemmizitek.

„- Tudod, hogy miért használnak ki téged az emberek, és miért aláznak meg? Mert engeded. Ne feledd: MERT ENGEDED!”

Szeretnék beszélni nektek most egy emberről, aki mostanig nem vettetek tudomásul.

Ő volt a semmilyen ember. Sem ilyen, sem olyan. Sem szép, sem csúnya, sem öreg, sem fiatal, sem nő, sem férfi.

Ha egy kicsit jó lett volna, vagy rossz, vagy mosolygós, vagy buta... vagy ügyes, vagy ügyetlen... akkor lehetett volna embernek nevezni. De ő megelégedett annyival, hogy létezik. Nem volt jó vagy rossz kedve. Nem tudott, nevetni és hosszú évekig nem tudott sírni sem.

Vannak emberek, akiknek a hallgatása jelent valamit.

Semmilyen fülébe sokszor beleüvöltött a csend. Úgy érezte, neki a hallgatása is semmilyen, mint a beszéde vagy az élete. Úgy érezte, egyre kisebb és kisebb lesz, mígnem pontosan akkorává nem vált, mint a porszem ott a divatos cipőtök orrán, amivel eltapostátok őt. És akkor látta, milyen nehéz dolguk van a porszemeknek. Pillanatról pillanatra el kell viselniük akkora terheket, mint egy ember súlya. És időnként arra jár egy seprű vagy porszívó, aki elküldi őket valamilyen másik kietlen helyre. De a porszemek nem szűnnek meg akkor sem, ha lesöprik őket. Csak lehetetlenül sodródhatnak tovább a tehetetlenségben. Eltapossák őket, és a porszemek nem halnak meg. Kukába szórják őket, de a porszemek nem szűnnek meg. Tudjátok, milyen szívósnak kell lennie annak, aki vállalja porszemségét?

*„Egy este az öreg cherokee indián mesélni kezdett az unokájának arról a csatáról, ami minden emberben zajlik.
- Fiam, a csata két farkas között zajlik, akik mindannyiunkban ott lakoznak.*

Egyikük a Rossz:

A düh, irigység, féltékenység, sajnálat, szánalom, kapzsiság, erőszak, önsajnálat, büntudat, harag, kisebbségség, hazugság, hamis büszkeség, felsőbbrendűség és az ego.

Másikuk: a Jó”.

Meg kell menteni a porszemeket, hogy a szélben megrészesülve boldogan száguldjanak. Semmilyen fülébe sokszor beleüvöltött a csend. És akkor attól az óriási csendről egyszerűen csak elkezdett változni. A semmilyen ember ekkorra már annyira átlátszóvá vált, hogy már minden élőlény átlátott rajta. Látták őt a tündérek, a démonok, a Dévák és természetsellemek... És látták őt az angyalok is. Mivel tudta, milyen porszemnek lenni, elkezdte megmenteni a porszemeket. Ki kell vinni őket az utcára, és rátenni a szélre, hogy a napfényben boldogan lebegjenek. Semmilyen tenyerében állandóan ott

csillogott egy-egy megmentett porszem. És a szél olyan jótékonyan elszállította őket, hogy senkit nem zavartak.

És egyszer valamelyik porszem ott a messzeségben most gondolt rá. Életében először valaki gondolt rá. Ezzel megtisztította, és felemelte őt az Isten.

És lettek olyan emberek is, akiknek a fülébe üvöltött már az ő semmilyensége. Megszánták őt. Életében először figyeltek fel rá. Próbálták már őt megérteni. És a semmilyen ember kezdett lassan valamilyenné válni. A semmilyen ember kifejlődni készült. 21 éves korában már megszűnni indultak a szorongásai.

Ismeretlen volt neki ez az érzés. Léteznek a földön olyan emberek, akiknek számít az ő létezése? Hihetetlen. Jöttek olyan emberek a földre, akik levetették képmutató álarcukat és igaz, látó szemmel nézték a semmilyen embert.

„Egy este az öreg cherokee indián mesélni kezdett az unokájának arról a csatáról, ami minden emberben zajlik. - Fiam, a csata két farkas között zajlik, akik mindannyiunkban ott lakoznak.

Egyikük a Rossz.

Másikuk a Jó:

Az öröm, béke, szeretet, remény, nyugalom, alázat, kedvesség, jóindulat, empátia, nagylelkűség, igazság, együttérzés és a hit”.

A semmilyen ember ettől kezdett el igazán ragyogni. Anyyira érdekes volt, hogy létezik még olyan valaki a Föld nevű furcsa bolygón, aki megpróbálja megérteni őt, hogy már pusztán ettől is jobban értette önmagát. Egész életében összegyűlt szennyeit bátran mondta már az emberek szemébe. Életében először érzett dühöt, fájdalmat és örömet. A múltját és a megaláztatásokat könnyedén levetkezte már, mint a semmilyen ruháit, és összegyűrve egy kupacban a társadalom képmutató arcába dobta. Mert először gyűlölet érkezett. Aztán öröm

mosta át a lelkét, mert kimondhatta a fájdalmait, amiket évtizedeken át nem tudott megfogalmazni önmagának sem. Ilyenkor úgy érezte, mintha ezüst esőben mosakodna. Először a tiszta igazság jön, utána a szeretet, ami megbocsát. Boldogságot érzett, azért, mert egyszerre látta a múltat és a jövőt a jelenben. Fehér energia mosta át a lelkét Sokszor megszólalt már benne a lelke legmélye, hogy visszarángassa a depresszióból.

„Erős vagy, mert bántanak, és te soha nem akarsz senkit sem bántani. Nem az a gyenge, akit megaláznak, hanem mindig az a gyenge, aki megaláz. Miért bántanak téged az emberek? Mert attól erősebbnek érzik magukat. Hamis erősség. Te vagy köztük az erős, aki kibírtad őket. Beléd beszéltek, ha rosszul bánnak veled az a te hibád. Ez nem valóság. Ez hipnózis. Hamis hipnózis. Te nem vagy semmiért hibás. Mondogasd magadnak ezt a mantrát, mert gyógyító Te nem vagy hibás.”

Aki valaha semmilyen ember volt, abból mára színes egyéniség lett. Színes ruhákkal, színes ékszerekkel, színes életével zúdítja az emberek szemébe az igazságot, amiről senki nem mer beszélni. Tükröt mutat az embereknek

De ő már rég nem érezte magát embernek. Levetkezte semmilyen személyiségét. Egyéni lett. Átlátszó lényében öszszegyűjtötte a napfényt, és szivárványszínekben hatványozódva szórja az emberek szemébe. Mert ő már nem tart az emberektől. Kimondja a valóságot, ami a mai világban már tabu. Kincs ragyog benne, a tisztánlátás ősi kincse. Életkedv, és fehér erő hatja át a tetteit. Ajándék. A nap fénye arannyá vált benne. Van, aki örül neki. Mások pedig félnek tőle. Kinek mit rejt a lelke mélye.

Vigyázzatok!

Átlátok rajtad, és ide mindig átjöhetsz.

De addig nem lehet belőled Valaki, amíg nem voltál igazán egy nulla, egy nagy senki, egy miniatűr porszem ebben a kegyetlenül gonosz, törtető világban.

„Egy este az öreg cherokee indián mesélni kezdett az unokájának arról a csatáról, ami minden emberben zajlik. Egyikük a rossz, másikuk a jó.

Az unoka elgondolkozott egy pillanatra, majd megkérdezte nagyapját:

- És melyik farkas győz?

Az öreg indián mosolyogva válaszolt:

- Az, amelyiket eteted.”

Czégény Nagy Erzsébet: – múltbanéző –

apróka tested forrón hevert a kiságyban,
éjszakánként összegömbölyödve kucorogtam
melletted, az éjszaka összes könnye kicsorgott
szememből, s mindenemet odaadtam volna
egyetlen kacagásodért, kicserepesedett piciny
ajkadba cseppenként adagoltam az éltető nedűt,
megrekedt szobában a keserűség, s félttem,
elveszítelek, a rettegés ott ült hátamon, s
mérhetetlen súlyától összerogytak az
éjszakák s nappalok, de erősek voltunk
kisfiam, két vállra fektettünk minden
betegséget s nehézséget, sorsunk
minden buktatóján továbbléptünk,
legyen áldott minden pillanatod,
mert egy anya nem tud lélegezni
szeretet nélkül, s jöhetnek újabb,
viharvert napok és éjjelek,
mindig őrzöm magamban
gyermeki szemedet
s karod szorítását.

Pályázatainkat megtalálják a <http://poeta.hu> oldalon!

Czegény Nagy Erzsébet: – monológ –

most csak beszélgetek veled,
mert nem vagy itt, gondolataimmal
öntözöm virágaimat, melyek mélyen
ivódnak a földbe; ha megjössz,
kihajtanak, mint vágyaím, s kávéillat
tölti be a szobát, kint sarjad minden élet,
a remények újraélednek, ahogyan
lelkemből is fényre törnek a kétségek
és kérdések, belefűlnak a nappalok
monoton perceibe, fahéjillatú tea
gőzölög a csészében, melyben ajkad
ívét hagyta, nyelvemen méz-forró
emlék sejlik fel, éjszakánként
bőröd szantálfa-illatával takarózom

Czegény Nagy Erzsébet: – stigma –

lábam szék a várakozástól, amikor döngve csapódik
a vaskapu, gyomromba felkúszik valami félelem-szótt
tüskés gombóc végighasítva a nyelőcsövet, fojtogatva
torkom, de tudom, bátor vagyok, hisz itt ülök salétromszagú
magányomban, kezemmel csillapítom szék-lábam reszketését;
kitátja vigyorgó száját a konyhaajtó, s betámolyog rajta apám
mellbevágó cefre-szagával, ami felúszik az agyamig de
szememben nyílt utálat nélkül nézem, ahogyan hintázó léptei
a konyhaasztalt megkerülik; hol van anyád, kérdi, de én nem
árulom el, még akkor sem, amikor pöröly-karja hadonászik az
orrom előtt; szemem késként vág húsába, s megfogadom, egy-
szer megölöm; ordítása végigfut anyám szelíd kezével meszelt
fehér falain ragacsos vér-sikolyként, s eldöntöm, mégsem
ölöm meg még, akkor sem, ha nem veszi le kezét a torkomról.

Csatlós András: A télikabát

Novemberben az ember a fagyos idő beálltával átnézi a téli ruhatárát.

Mit kell még vennem? Mi az, amit javítatni kell, vagy, hogy-hogy nem elmaradt a tisztítás. Az éjszakák már hidegek, és a téli ruha szépen lassan előkerül.

A szekrényt vizitáltam, mikor megakadt a szemem az egyik női télikabáton. Hát Te még meg vagy? Lehet az is, hogy a tegezés már nem ildomos egy felnőtt korban lévő holmival. A kabát meleg műszőrméje közül nyomban előmászta a régi emlékek, s csoda, de egy kicsit sem koptak meg.

Úgy 25 évvel ezelőtt, mikor megnősültem, kis feleségem javasolta:

- Tegyük le a keresetet szalagostul, azután beosztjuk.

- Jó mondtam. Ez is lett a rendszer.

Nekem nagyon kedvezett. Nálunk az volt a módi, hogy az alapbért kaptuk bérjegyzéken, minden külön juttatást „belégen”.

A nejeméknél takarosabb főkönyvelő volt, minden Ft-ot a bérjegyzéken tüntetett fel. Ebből is látható, hogy az én dugi pénzem nőtőn-nőt és így gazdasági függetlenséget élveztem.

A Nejem, mert közelegett a tél – 24. éve pontosan ennek – vásárlásra szánta el magát, kiegészítve a hiányzó ruhatárát, meg felfrissítve is.

Jártuk a boltokat, vettük, ami kellett. Időszerű volt a feleségemnek egy új télikabát beszerzése is. Budapest legnagyobb áruházában érdeklődéssel néztem a válogatását. Kezébe került egy kapucnis hosszú műszőrmével bélelt télikabát.

Finom divatos áru volt végig bélelve – a kapucni is- díszítésnek a bélés az alján és a kapucnin kihajtva és ez a ruhadarab úgynevezett bő fazon volt. Talán régen ezt nevezték malaclopó kabátnak. Láttam a kedvesemen, hogy tetszik, mikor felsegítettem rá éreztem, hogy a kabát könnyű, mint a pihe. Jól állt rajta. Sőt nagyon jól állt rajta.

Az Isten teremtett fázós és nagyon fázós embereket. Az én feleségem a fázós versenyben díjat nyert volna. Ha kijöttünk egy

színházból, nyáron, késő este pulóver ide, vagy óda remegett, fogai vacogtak, még az én zakóm is rajta volt az eredmény nem változott.

Ha átfagyott az úton hazaérve forró fürdő, két paplan + a cserge, 8-as-ra a konvektort és alig győztem felmelegíteni.

A kabát meleg volt, mint egy jól felfűtött kályha, divatos, bélése simogatott, mint a bársony. Nem is volt semmi hibája mindaddig, amíg az úján lévő cédulát meg nem szemlélte a viselője.

Az árcédula rút volt, de nagyon, az összeg, amit a ruhadarabért kértek, bizony közebb volt az 5 jegyű számhoz. Rögvest jöttek a kifogások és a visszaakasztás a fogásra. Már nem tetszett annyira. Az áruházba indult további keresésre a nejem.

Áldottam eszemet, hogy dugi tőkém a farzsebemben lapult. Visszaléptem és szóltam: Kérem látta melyik kabátot próbálta fel a hölgy?

- Igen, válaszolta az eladónő.

- Vegye le, kérem, csomagolja be, és majd visszaszaladok fizetni. Kisidő múlva vissza is mentem és volt, nincs - dugi pénz – pedig, milyen szépen gyűlt a gubám!

Beértem távozóba a tündéremet, kezébe nyomtam a szép nagy csomagot. Áadtam neki, viseld egészséggel!

Nagyon meglepődött, mert a pénz az Ő kézi táskájában volt.

Mikor magához tért, jött a kérdés: Honnan volt rá pénzed?

- Kabát van, felvilágosítás az nincs, mondtam kedves huncut mosollyal.

De egyet tudtam, nincs az a pénz, amiért hagynám dideregni a feleségemet. Sőt egy kicsit többet is tudtam. Nem „citerázik” Ő nekem a télen, mert ha fázik, akkor ketten vacognak már, Nejem és szerelmünk elő gyümölcse, akit a szíve alatt hord.

Most itt a kabát a szekrényben. Régi holmi. Megsimogatom, de most sem tudom eldönteni, mitől olyan meleg belül, a szörme, vagy a közötté megbújó féltés, aggodalom, vagy szeretet.

Nekem nincs erőm, hogy kirakjam, de nem is az enyém.

Öregsünk, már egyre több az ilyen holmi. Életünk egy piciny darabja, s nincs erőnk kidobni.

D. Nagy Nóra: Emlékek

Költözéskor a fiókban hagytam őket, látod
ez lett belőlük. Hiába zártam kulcsra, kiszivárogtak
a résen, felmosni már senki sem vette a fáradságot.
Szemeimből is így távozott a felhőtlen öröm,
sokszor kértelek, ne töröld le az arcomról,
legalább a könnyek emlékeztessenek. A tények
behűtve, szárazon jók, mint a fehérbor, mondtad,
a régi függöny csipkéi amúgy is gyorsan szívják be
magukba a frissen festett falakat.

D. Nagy Nóra: Magány-fuga

Tegnap este, ahogy mellettem hullámozott lélegzeted,
és szemed mélyén már megjelent az álom, láttam
a jövőt, mondhatnánk, veled álmodtam át az időt, ami
múltat, emlékeket jelent és reményeket: mint köztes anyag,
egybetart. Ahogy a csempét a fuga, amit ha nem a penész,
hát a tekintet emészt el, kipereg magától, vagy egy gyerek
kíváncsi ujjá kaparja ki a helyéről. Pótolni kell őket, hogy
meglegyen az ellenpontoszó négy szólam. De legalább kettő.
Jövőt és emléket komponálni egyedül szinte lehetetlen.

D. Nagy Nóra: Egyablakos ügyintézés

Hiába hunyorítottam, toltam közel az arcomat,
csak a te monoton pillantásodat tükrözte vissza
a felület. Mint egy lenyomat, levél erezete a papíron, emlékszem,
óvodában csináltunk hasonlót, meggyűrted a képet.
Csak egy kéréssel fordultam feléd, magamba
vissza már nem találtam. Előtted megszűntem létezni.
Talán ezt is akartad. Talán én akartalak. A fény lett
mindkettőnk társa, hol neked, hol nekem
kedvez, egy irányba fut, elfogulatlanul, csak mi törjük meg.
Szemek keresztvonalában dől el, gondolom,
legközelebb majd meglátjuk, merre hajlik a tekintet.

Dittrich Panka: Romok felett

Véletlen, megint erre vezetett az utam, mint meg annyiszor, szinte fél életemen át. Fel voltam készülve, mi minden vár rám. A kies vidék az elhagyott romos épületek. Nem féltem, hiszen sokan meséltek róla mivé vált azóta. Mégis kicsit fájón indultam utamra. A betonút, melynek ismertem egykor minden repedését, semmit nem változott, csak több lett a belőle kibontakozó élni vágyó fücsomók száma. Már semmi nem állt a helyén, a kerítés is eltűnt. Csak egy gazzal benőtt rét uralta az egykori ittlétet. Nem is akartam a régmúlt képeket. Bár felejtetni nehéz, nem azt, ami szép volt, hanem belegondolni, még mily sokáig szép lehetett volna.... Hiszen mi más is lehetne, ha az ember egykori az életét az „itt” jelentette. Ami most előtte hever romokban. Nem látok mást, csak egy gazrengeteget. Igen, ami volt elmúlt.... Kár is keseregni. A jelenben kell a szépet keresni. De vajon szép-e ez a kép? Szép-e ez a látvány? Ki erre jár, megbotránkozik. Így elhanyagolni egy ilyen területet. Ocsmány! – mondják többen is. Nekem is ezt kéne éreznem. Felindulva káromkodni, szitkozódni, vádaskodni, hogy miért hagyták így pusztulni. Ám nem csak a területet, az tán csak a látszat, hanem hagyták elenyészni az egykor rajta lévő biztos és nyugodt szép jövőt.... A gazban mégis a színes virágokat keresem. Fogva tart, ahogy a nap felé fordulva selymes szirmaikat a fakó zöldben lebegve fittyet hánynak a világra.... Nem, nem ember keze által nyílnak, csupán csak az ősi természet adja erejük, az élni akarást. Kicsit irigylem is őket, hisz túl élnek nem csak vihart és aszályt. Túlélnek a ráépített majdani romokat.... Egy vadvirág, tán én is így vagyok a léttel. A zöld folyamban árokra bukkanok. Apró kőhalmok szegélyezik, benne eldobott szemét. Üres flakon ezer éves, egy rozoga rozsdás motor és egy tévé repedt kerete, kihalt képcsővel. Igen, itt már film nem pereg, s ha mégis, csak fonákja lenne egy boldog életnek. Jó pár méter mit sem változik a kép. Nincs bennem múlt. Már nem keresem egykor hol éreztem a helyem. Nem, hisz felesleges. A túloldalon a kisbolt ezer lán-

cal zárt lakattal. Így zárok le én is mindent. Aztán egy romos épület, az ablakok bedeszkázva. Néhány hajléktalannak lehet otthona a nyárban. Ám itt is a víz, a villany már rég kiiktatva. Mesél a trafóház kibelezetten állva, tán holnap már összerogyva. Megyek tovább. Megint a romba temetett zöld egyveleg. Ott a közepén egy emberre leszek figyelmes. Ősz haját fújja a nyári szokatlan hideg szél. Megállok egy pillanatra. Ott vajon mit keres? Egy vastag zsinórt látok a kezében. Keresem a végét. Egy kék egyszerű papírsárkányban meglelem. Biztosan azt eregeti. Hisz oly nagy a tér akadályok nélkül. Sebes a szél. Van, igen van rá esély, hogy sárkánya elérje az eget. Kicsit kutatok, tán nem egyedül van az ember, csak egy kisgyermeknek szól majd ez a mutatvány. Ám nem lelek körülötte. Egyedül van. Rácsodálkozom a különös papírsárkányra, ami csupán kék színű szemetes zsák néhány kereszt pálcával. Mondhatni, csak egy kék nejlon-sárkány. Mit sem érő játék. Mégis csodálatosan repül az égen. Más kinevetné. Én repülök vele, bele a végtelenbe, a megérthetetlen messzeségbe, a valósból kicsit távolabb keresve azt, amit itt lenn csak romokban lelek meg. Mert mi mást is gondolnék? Hadd szálljak hát én is, hideg szelek szárnyán, közelebb a naphoz, közelebb a fényhez, a mindenséghez való megértéshez. Ha csak egy szemetes zsákkal is teszem meg az utam, azt mondhassam, igen így is megérte. Ám az ábránd is hamar elszáll, amikor érzem, ahogy néz rám az ősz hajú ember. Bár szemét nem látom, mégis megfutamodok, kicsit szaporán tovább, még tovább lépek. Elhagyom az egykori gyártelepet... álmok, ábrándok nem kell, hogy kísérjete. Aztán mégis, csalva visszanézek. A kék sárkány szabadon szárnyalva lassan egybeolvad az éggel. Mily különös, ott a romok felett is létezik élet? Tán a múltat viszi, vagy a jövőt kergeti? Az embert már nem látom, hogy megkérdessem tőle... nem marad más, mint a vadvirág meséje.

A Barátok Verslista honlapját itt olvashatja:

<http://portal.verslista.hu>

Dobosi Valéria: Jelek

apró jeleket keresek a múltból,
rovások nyomát az üszkös falakon,
és kőpadra feszít a várakozás,
hogy a fojtogató csendet hallgatom,

csak a gyarló képzelet játszik velem,
pedig – tudom – lennie kell valahol,
megfejténém a piramisok titkát,
ahogy ezerévnyi idő zakatol,

de torz mosolyt húz számra a száanalom,
mit akarhatnak tőlem a századok?
mikor a saját kis ötven évemet,

ezt a porszemnyi, aprócska képletet
úgy szemlélem, mint csillagot az űrben,
ami évmilliók óta megfagyott...

Dobosi Valéria: Őrzöm

palackba zárt illatát a nyárnak,
ezernyi szirmát a hársvirágnak,
kéklő cseppjét hús forrásvizednek,
szorítását erőtlén kezedenek,

édes ízét egyetlen mosolynak,
kislány konokságom, ami voltam,
madár dalát zöldellő kertedben,
léptek zaját nesztelen éjjelen,

harang szavát vasárnap délelőtt,
fájdalommal összegyűrt lepedőt,
hangod balzsamát fájó sebemre,

titkok kulcsát, ha bezárva vannak,
hány éve már? hány éve is annak?
de én őrzöm, őrzöm mindörökre...

Dobosi Valéria: A múltam

naftalin szagú szekrény a múltam,
a lakkja pattog, színe megkopott,
zárja rozsdás, pedig sose csuktam,
élére rakva ősök, tavaszok,

szű járta, szűk polcaira hordtam
rámázva tizennyolcezer napot,
néha félek, hogy rám dől a múltam,
néha félek: mindez nem én vagyok,

a fiók mélyén kedves ünnepek,
masnijuk rózsaszínje feketül,
halottak, kikhez többé nem megyek,

a sarokban porosan, egyedül
színevesztett és megsárgult képek,
lomra valók és fájdalmas szépek...

Fitó Ica: Túl az Óperencián

Van a házunkban, a lépcsőházban egy hatalmas fehér falfelület, ami telis-de teli van régi családi képpel. Ide gyűjtöttem össze a felmenőimet... a szüleim fiatalon, anyukám gyönyörű hófehér esküvői ruhában... itt vannak a nagyszüleim... déd-szüleim. Sokszor kézen fogom a már értelmesebb unokám valamelyikét, odavezetem, nézegetjük... és mesélek neki. De csak magam kedvére is többször elidőzőm közöttük. Vagy a nagy rohanásban egy futó pillantás, egy rájuk mosolygás is jó-

kedvre derít. Mintha visszamosolyognának bátorítva... csak így tovább kislányom!

Nagyapám, a huncut szemű, kackiás bajuszú nagyapám, még kacsint is hozzá, és szinte hallom, ahogy mondja:

– Lánka, te megin nőttél!

Mert mindig ezt mondogatta, ha találkoztunk. Bár, hogy miért látta így, a mai napig nem tudom, hiszen a 163 cm-es magasságom talán nem indokolja.

Nagyapám jómódú parasztember volt. Erős fájú, jóképű... menyecskekedvelő hírében állt. Kislány koromban sokat hallottam a családot beszélgetni az „öreg” viselt dolgairól. Mindig vidám, szinte bohó, nagyvérű embernek ismerte mindenki a „fűrész” Orcsik bácsit. Na, nem nomen est omen... igazából volt fűrészgépe, amivel járt a környékbeli szomszédokhoz felválni a télire valót. A tanya még most is áll, ahol második asszonyával gazdálkodtak. Gyönyörű két jegenyefa tört égnek a bejáróban, messziről hirdelve, hogy nem valami szegény ember otthona ez.

Én itt csak vendég voltam kislánykoromban. Nem úgy az unokahúgom, aki az új asszony kapcsán fél unokatestvérem volt, ő az egész nyarat kinn töltötte. Értett az mindenhez! Legeltette a két tehenet a réten, szaladt a libák után, etette a disznókat, s ha nagyapa beállt az udvarba a tehetős parasztnak akkor már meglevő gumis kocsijával, két gyönyörű lovával, hát még a hámot is leügyeskedte a Szellőről, meg a Fecskéről. Én ezeknek a közelébe sem mertem menni.

Gyönyörködtem a rét virágaiban... szedtem a búzamezőben az anyarozst.(még ma is az orromban van az illata az érő gabonának)... naphosszat lestem a fecskéket az istállóban, ahogyan etette fecskemama a fiókáit... csodáltam, ahogy a tehenek besandarítják a füvet izmos nyelvükkel... elnéztem nagy szemeket... az estefelé már duzzadó tőgyüket s hűvösödve tisztes távolból kísértem a menetet: elől a tehenek, mögöttük Marika mezítláb, egy vesszővel a kezében, kurjongatva hajtotta be őket.

Az istállóban várta már nagyanya kis székkal a kezében, fejésre készen. Az a habos friss, meleg tej! Abból mindig inni kellett, mondták, ettől majd megjön a színem. Vékony, félénk, mindig szandálban járkáló kislány voltam. Nem tanyára való gyerek... hasznomat nem tudták venni. Ezért voltam „csak” falusi vendég.

Nagyapám nem is volt megelégedve sem velem, sem a bátyámmal. Én az esti etetés helyett a szentjánosbogárkákban gyönyörködtem inkább, bátyám meg a harmonikát húzta volna naphosszat munka helyett. Reggelenként nem fűlt a fogunk az udvar közepén álló gémeskút melletti hatalmas vályúban mosakodni... esténként ugyanott. Úri gyerekeknek nevezett bennünket. Persze nem haragudott ránk, viccesen mondta, de nem nézte jó szemmel. Ha tehettük, kimentünk a tanya mögötti kiserdőbe. Sejtelmes világ volt ott! Én vittem a babáimat, a krumpliból készített állatkákat, és egy pokrócra leheveredve hallgattam a madárkák csicsergését. Már amikor nem a bátyám gombos harmonikájának a hangjára szenderedtem el. Mert-hogy azt is nagyon szerettem!

- Lánka, Te már megint nőtté’!- mondaná nagyapám, ahogy rám kacsint a falon lévő képről.

Aztán... amikor tanítónő lettem, nagyapám nagyon boldog volt. Mondta is az egyik kolléganőmnek, akit megállított az utcán:

- Jaj, úgy örülök, hogy az unokám tanító lett, mer’ olyan semmirevaló lány vót!

No, erről a nagyapámról van még mit mesélnem! Hogy is mondjam? Nagyapa igazán életvidám, nagyon élni szerető ember volt. Olyan öntörvényű. Pirospozsgás, kerek arca, huncut két csillogó szeme mindig mosolygott. Leginkább a szépasszonyokra! Jókedve, vaskos humora sosem hagyta el. Azt nem mondhatnám, hogy élt-halt a családjáért, sokkal inkább kedvelte a baráti társaságot. Vasárnaponként a mise után útja a Kisvendéglőbe vezetett, ott már várta a többi fényesre

suvickolt csizmás, pödrött bajuszú „nagygazda”, aztán délig abba sem hagyták az ultipartit.

Menyecske ügyeiről az egész falu beszélt. Tudom, emlékszem, szüleim nem örültek neki, de mit tehettek, nagypapa már csak ilyen volt. Szerette is énekelni, hogy

„Én vagyok a falu rossza, egyedül...”

Később, hogy dédnagymam meghalt, beköltöztek a tanyáról a falusi házba. Onnan jártak ki a földeket, szőlőt művelni. Korral haladó ember volt, hát vett egy csetteget, leváltotta a lovakat, gumis kocsit. Volt is baja a családnak ezzel eleget! Ha elromlott, - már pedig sokat elromlott, vagy le kellett festeni - hívta az unokavejét, csinálja, szerelje, vizsgáztassa.

A hajunk égnek állt, ahogy az öreg vezette ezt az országúti szörnyeteget!

Stoptáblánál úgy kanyarodott a főútra megállás, szétnézés nélkül, hogy ihaj! Mikor figyelmeztettük, hogy ez veszélyes, mert mi van, ha jön az úton autó, ez volt a válasz:

- Mié? Hát annak is van szeme!

Nagypapa elvárta a család apraja-nagyjától, ha valami munka van, ott legyen nála mindenki. Ahogy öregedett, ez persze természetes volt, mert a gazdálkodást még akkor sem adta fel, mikor ő maga már nem nagyon bírt dolgozni. Parancsolgatni a csettegőn ülve, az még jól ment.

Szüretkor is ezzel a járművel „száguldott” haza a papa, platóján a húszhektós jól megrakott káddal. Mivel már ránk esteledett, mondtuk, csak álljon be az udvarba, majd reggel mennek a férfiak ledarálni a szőlőt préseléshez.

Hát, ahogy odaérnek másnap, a szőlő ugyanabban a kádban, de a csettegő helyett a földön van.

- Papa, ezt hogy szedte le?

- Nem köllött azt leszenni, legyött a magától! - volt a válasz.

Aztán megtudtuk a szomszédoktól, hogy mi történt. Nagypapám füttyörészve, akkora lendülettel vette be a kanyart az utcáról az udvarba, hogy a kád teli szőlővel egyszerűen lerepült a sima platóról, bele az út menti árokba! Csak be kellett gurí-

tani a kádat, bevödrözni az elfolyt létől bizony megkönnyeb-
bedett szőlőt.

De a papa nem vette lelkére, csak füttyült, danolt.

Aztán danolt... még egyszer, utoljára. Vittük az ebédet neki, és
láttuk, valami nagyon nincs rendben. Csak ült az asztalnál, és
mosolygott. Beszéde lelassult, bár szeme most is hamiskásan
csillogott. Bármit mondtunk neki, csak dudorászott jókedvűen.
Szóltam az orvosnak, aki megnézte őt, és azonnal mentőt hívott.
Mire összeszedtük a kórházba való pakkot, már ott is voltak.
Nagyapám csak énekelt... már sokadszorra ugyanazt:

Túl az Óperencián boldogok leszünk,

Túl az Óperencián csókra éhezünk...

Csak danolt, danolt, még a hordágyon is, mikor vitték kifelé a
papa jókedvétől mosolygós mentősök.

Másnap reggel kaptuk a hírt. Nagyapa meghalt az éjjel.

Még most is látom, ahogy a mentőbe téve integetett kifelé, és
énekelte:

Túl az Óperencián... boldogok leszünk...

Túl az Óperencián... csókra éhezünk...

Túl az Óperencián... lesz mesés tanyánk...

Fitó Ica: Hajlik a jegenye...

Hajlik a jegenye

Pereg a levele...

Poros dülőlőúton

Rám köszönt a múltam

Milyen régen is volt

Mikor erre jártam.

Bajszos, hetyke, vidám

Nagyapám tanyája

Hej, romokban hever

Rég nincs már gazdája.

EMLÉKEK

Hajlik a jegenye
Pereg a levele...

Romos tanyaudvar
Benőtte a dudva,
Csak a jegenye áll
Révedve a múltba.
Árva jegenyefa
Ha regélni tudnál...
Fehér tanya előtt
Büszke örként álltál

Hajlik a jegenye
Pereg a levele...

Sudár termetedet
De sokszor csodáltam
Copfós kicsi lányként
Körötted ugráltam.
Szomjazó vándornak
Mutattad az utat,
Kinek égő szeme
Tanya után kutat.

Hajlik a jegenye
Pereg a levele...

Egyenes gerinccel
De sok vihart álltál
Csak úgy, mint nagyapám
Soha nem hajoltál.
Bármilyen szél ellen
Álltátok a sarat.
Bár nagyapám elment
De hírnöke maradt

Hajlik a jegenye
Pereg a levele...

Hirdeted, hogy egyszer
Kicsi tanya állt itt,
Virágzó gazdaság
Bár csak romja látszik.
Álomhozó éjjel
Még hallani véled
Nagyapám torkából
búsan szól az ének:

Hajlik a jegenye
Pereg a levele...

Fitó Ica: Új év kezdetén

Életfám ágai ismét szaporodtak,
s kérésztlen rám köszönt az új.
Az első év, mit nélküled élek.
Nélküled, de veled.
Mert benne vagy minden
sejtemben.
Minden gondolatomban,
tettemben rád ismerek.
Te meg én már örökre egyek.
Én vagyok az anya
és én vagyok a gyermek.
Viselős-féltőn
magamban cipellek.

Ha tükörbe nézek
megtört-fáradtan,
te nézel vissza rám,
szomorú szemű édesanyám.

Fittné Szilvássy Ildikó: Hátha

Megcímzett képeslapok
otthona volt az ágyneműtartó.

Békésen éléltek egymással,
nem esett hangos szó.

Némelyiken állt szöveg is,
hogy *szeretlek* és

várlak,

majd utánad megyek és

hátha.

Akkoriban kusza álmok
folyosóit jártam.

Aztán feladtam őket a
papírgyűjtő gyerekek kocsijára.

Fritz Erzsébet: 78 perc emlékei

(Képzelt monológ)

(Újsághír: X.Y., a Z futballcsapat játékosa, aki meccs közben szívinfarktot kapott, gyakorlatilag 78 percig halott volt, legalább is a csapat orvosa szerint.)

Nem hiszem el, hogy tényleg halott voltam 78 hosszú percen át. Hiszen az több mint egy óra! Á, képtelenség! Szerintem csak nagyon mélyen aludtam. Egészen biztosan aludtam, mert nagyon tisztán és pontosan emlékszem a hosszú, összefüggő álmomra. Tudnék emlékezni bármire is, ha meghaltam volna, és ilyen hosszú időre leállt volna az agyam? Aligha! Különleges álmot láttam, azt hiszem, még sokáig nem felejttem el.

Úgy kezdődött, hogy a futballpályán futottam. Hirtelen megbotlottam, de nem estem a földre, hanem ismeretlen mélységbe repültem. A testem pillekönnyű volt. Nem zuhantam egyre gyorsulva, mint a testek a szabadesésben, hanem lassan, finoman, a tengelyem körül forogva lebegtem, lefelé haladva. Olyan volt, mint egy lassított filmfelvétel. Nagyon élveztem. Testileg és lelkileg is csodálatos érzés volt, ehhez foghatót

még sosem éltem át. Nagy, ragyogó, átlátszó kékség vett körül, azt gondoltam, az ég az. Gyönyörű színe volt, és mintha csillogó sziporkákkal lett volna tele.

Nem láttam, mi vár lenn a mélyben, csak amikor már nagyon közel értem. Rengeteg fehér virágsziromhoz hasonlított az a valami, amibe behuppantam finoman. Rendkívül puha volt, nem éreztem meg a leérkezést. Ahogy a testem lassan leereszkedett, szanaszét repültek a szirmok, és a következő pillanatban fehér, ezüstös szárnyú, emberarcú lepkékké változtak, és elszálltak a magasba. Nagyon szépen csillogtak a kéklő háttér előtt. Közben mintha a távolból halk, boldog, csilingelő, kacagó hangocskákat hallottam volna. Nem tudtam eldönteni, honnan, kitől jönnek. Végül azt gondoltam, biztosan a pillangóktól, és ezen egyáltalán nem csodálkoztam, végtére is emberarcuk volt.

Nem sokáig feküdtem ott egyedül, mert több fehér ruhás alak vett lassan körül. A kezükben hosszú, puha, borzas, fehér tollakat tartottak, amelyekkel finoman simogatni kezdték a fejem és a mellkasomat. Hirtelen szél támadt, furcsán, mulatságosan fölfújta a ruhájukat, ők visongva nevettek ezen, közben eltakarták az arcukat a kezükkel. A szél különös, egzotikus illatot hozott magával. Olyan intenzív volt az illat, hogy mély álomba merültem tőle. Álmomban éreztem, fölemelik a testem, elvisznek valahová, majd lefektetnek egy nagyon sima, hideg felületre.

Amikor fölébredtem, szögletes, fémfejű robot hajolt fölém, a szeme átláthatatlan, matt üvegből készült. A robot nagyon magas és széles volt. A hasa és a mellkasa tele volt mindenféle skálákkal és ide-oda mozgó mutatókkal, és időnként felvillanó zöld és piros lámpáscskákkal. Nagyon mély, ijesztő hangon azt parancsolta: „Állj föl.” Én megpróbáltam fölállni, de nem sikerült. Ekkor hideg fémkezét a mellkasomra helyezte, és időnként erősen megütött, de fájdalmat nem éreztem. Egy idő múlva újra megparancsolta, hogy álljak fel, és másodszorra már könnyedén sikerült. Rideg, kifejezéstelen robotarcával lenézett rám, és újból megszólalt félelmetes hangján: „Azonnal el kell

döntened, előre mésh, vagy visszafelé.” Én megszeppenve kérdeztem: „Mi lesz, ha előre megyek, és mi vár rám, ha visszafelé?” „Az most még rejtély” – dörögte. „Akkor előre akarok menni, de nem tudom, merre van az előre” – válaszoltam.

Megjelent két fehérruhás alak, karon fogtak, és kivezettek egy nagyon hosszú, nyílegyenes útra, amelyet mindkét oldalon sűrűn ültetett, égig érő, sima, fénylő, szürke kérgű fák szegélyeztek. A fehérruhások eltaszítottak maguktól, mintegy kezdő lendületet adva a testemnek, és én futni kezdtem. Lazán, puhán, lendületesen futottam, szinte úsztam a levegőben, mint egy puma. Eleinte élveztem a futás szabadságát, de a szemem egyre jobban elkápráztatták a fatörzsek sötét foltjai és a közülük kibukkanó éles napfény, amely vibráló kontrasztot képezett. Minél tovább futottam, annál kellemetlenebb volt, végül már a szorosan lezárt szemhéjam mögött is csak gyorsan változó sötét és világos csíkokat láttam, és egyre jobban féltem, hogy megvakulok, ha nem érek hamarosan az út végére.

Úgy tűnt, már órák óta egyre csak futok és futok. Erősen ziháltam, szakadt rólam a veriték. Amikor már úgy éreztem, nem bírom tovább, és le kell rognom a földre, hirtelen véget ért az út, és egy tágas, fehér, zárt helyiségbe értem. Minden hófehéren ragyogott: a plafon, a falak, a padló. A fehérség még jobban elvakított, be kellett takarnom a szemem mindkét tenyérrel. Egy idő múlva megéreztem, hogy a fény kialudt, így végre kinyitottam a szemem. Az intenzív osztályon találtam magam. A bőrömön éreztem a kissé hűvös levegőt. Hallottam a műszerek halk kattogását, megláttam az infúziós állványt az ágyamnál. Valaki odajött hozzám, valamit mondott, mások is odajöttek, ők is beszéltek, de a szavaik értelmét nem fogtam föl. Elég sokáig tartott, amíg teljesen magamhoz tértem, és mindent megértettem.

Gyakran hallom sutogni, hogy halott voltam, de én nem akarok erről hallani, és nem akarok erre gondolni. Halott, hulla. Borzasztó szavak, megrémisztenek. Többen mondták már, hogy túlreagálom a dolgot, inkább legyek büszke, amiért ilyen hatalmas életerő duzzad bennem, és ilyen fantasztikus telje-

sítményre volt képes a szervezetem. És legyek hálás azoknak, akik segítettek visszatérni az életbe. Biztosan igazuk van, de mégis, mindenkit megkértem, ne hozzák szóba többé. Megtiltottam, hogy írjanak róla. Elég volt. Ha csak eszembe jut, hogy tényleg halott lehettem, jeges rémület bénítja meg az egész testemet, úgy érzem, mindenem jéghidegre hűl, megmerevednek a végtagjaim, képtelen vagyok mozogni. Elfog a pánik, hogy magával ragad valami gonosz erő, szinte érzem a jeges fuvallatot, amely mindjárt fölkap, és magával sodorja a testem. Teljes erővel megkapaszkodom az ágy szélében. Amikor elmúlik a roham, gyorsan megtapogatom magam, mert éreznem kell, hogy meleg a testem, dobog a szívem. Azzal vigasztalnak, hogy ezek csak kis pánikrohamok, nem kell aggódni miattuk, hamarosan elmúlnak. Hát, nagyon remélem. De ha mégsem? Akkor mi lesz?

Gálpál Kinga: Volt egyszer egy tej

’Volt egyszer egy tej. Nagy fehérsége volt ennek a tejnek, nagy lötyögése, ott az ablakpárkányon, ahol egy sárga fazékban élt.’ Nem szokott lötyögni, de tudta, hogy nagy a lötyögése. Ezt szerette magában. Ezt, és azt, hogy fehér volt, akár a tej. Azt viszont nem szerette, hogy nem tudott soha jó hasonlatokat kitalálni.

Most, hogy megismertük tejünket, elmesélem, hogy mivel töltötte HÉTNAPOJAIT.

Első nap délután fele észrevette, hogy kilát a sárga fazékból. Persze azt nem tudta, hogy sárga fazékban él. Tiszta szerencse, mert a fal, amit először meglátott, sárga volt, és kedve szerint eldöntötte, hogy nem fogja szeretni a sárgát. Túl sok. Minden sárga volt.

Égészen második napig, amíg meglátta az eget. Kék. Gondolta, úgy illő, hogy a második dolgot ne utálja. Megszerette a kéket, az eget. Főleg, hogy változtatta a színét. Egyre sötétebb árnyalatokat vett fel. Persze a tej ezt nem tudhatta, nem vette észre, ugyanis a tejeknek nagyon lassú a felfogásuk. És rettentően lusták.

Harmadik nap megváltozott az élete a sárga fazékban. Összebarátkozott a szobanövénnyel. Zöld volt. Gyönyörű méregzöld. Eddigi logikáját követni próbálva megpróbálta utálni a harmadik észlelt dolgot, de bármennyire is kínlódott, nem sikerült neki. Szerette a méregzöld szobanövényt. Persze nem tudta, hogy méregzöld. Csak azt, hogy zöld. A tejek csak a legegyszerűbben tudják megállapítani a színek színét. Összesítette az eddigi ismert dolgokat (a legegyszerűbben): csúnya-sárga, szép-kék, szeretem-zöld.

Negyedik nap estére hagyta abba a bambulást. Hát igen, kicsit sok volt neki ennyi információ. Este viszont visszanyerte energiáját, a Holdfényben szinte vakítóan fehér lett. Legszívesebben lötyögött volna, de nem szokott. Na igen, a Hold. Bizony, észrevette! De csak azért, mert telihold volt és ötször nagyobb, mint szokott. Különben –mondanom sem kell- nem vette volna észre. Szürke volt. Mosolygott. De pont ezért (mert más okot nem talált) utálta.

Ötödik nap belenéztek. Megijedt, de aztán egész napi félelem után rájött, hogy nem fenyegeti veszély. Sajnos a színét nem tudta megállapítani a szőrös mókusfejnek, mert két színből állt és nem tudott általánosítani. Túlágosan bonyolult volt egy tejnek.

Hatodik nap megcsiklandozták. (Magyarázatként: Gyurka belémártotta az ujját, és megkóstolta.) De tejünk nem vette észre, mert csak egy pillanat volt az egész. És különben is. Milyen abszurd lenne, ha egy tej érezne, nem? A nap többi része édes semmittevéssel telt.

Hetedik nap pedig megpihent. Akarom mondani: megaludt.

Gósi Vali: Esténként

hogyan belépett a házba,
csak rápillantott a vesszőkosárban
riadtan moccanó pár fahasábra:
eléggé a tüzelő mára – nyugtázta,
és hangjára halkan
visszaduruzsolt a kályha.

A sapkáját egy szögre akasztotta,
anyám zsémbelt,
„ne oda tedd, kérlek,
hányszor figyelmeztettelek,
hogy a fűrészpont az udvaron lerázd!”
– és arcán az elnéző, félszeg mosoly
kinyílt ilyenkor, mint egy virág.

Emlékszem
apám szép mosolyára,
ahogy esténként vártuk vacsorára –
Az idő azóta mintha állna,
mikor az utolsót dobtam a parázsra:
hallatszott anyám és a fahasábok
hangtalan sírása, míg ültünk némán
a tűz körül, valami csodára várva.

Gösi Vali: A csönd mögött

leült közénk a némaság
néztük a tengert órákon át
hallgattunk hosszan
amíg a víz fölött ébredő Nap
fátyol-fénnyel álmosan
ránk köszönt
a lehajló ég alatt
időtlenségbe költözött
velünk a csönd
hangtalan suttogó víz fölött
eltévedt dallamot
sodort felénk a szél
megtört a csendvarázs
fölöttünk lángolás:
vakító hajnalfény derült
félszegen dalra kelt szívünk
különös táncra kelt velünk

EMLÉKEK

a régi nyár
súlytalan álmodás
igazi szárnyalás a parti homokon
szerelmes-fiatalon
táncolt velünk a fény

körben a víz fölött
tükröző nap mögött
titokban elbújt
majd megszökött
a leskódó
csönd

Gósi Vali: Ős- emlékeid

egy intő szó – már halkuló –
apád örökkévaló
szép szava maradt
fonott cipó anyád kezéből
– neked kínálta-törte először –
édes vagy sós volt: beléd kódolt
ízzé vált – érzed ma is
éltető zamatát
félszeg ölelésben rejtőző csókok
emléke időtlenséget hordoz
halálig őrzöd
ős-emlékeid

Gósi Vali: Üzenet

Csendemet szű percegése
sem töri meg,
ha becéző bársonyán
szelíd üzeneted
– mint selymes kezed –
megsimít, anyám.

Mindig időben érkeznek,
ébredés és álmomban is
az egyetlen gyógyír,
ha kő-nehéz bánat
nyomja a szívemet:
békét hoz -
könnyű-meleget.

S míg felébreszt lágyan
a gyönyör' - szép
emlék, a légy jó- üzenet,
a szívembe
kéretlen érkezett,
bánatnak hűlt helyén
újra a jószág és szeretet él.

Gulyás Miklós: Az emlékezet templomai

Kálnoky László emlékére

Hová lettek a családi ereklyék
agytekervények csúszós labirintusából;
vagy csak a jelen csecsebecsei
vakítanak el maszlag-álruhástól?

Magával sodorta az élet
az ostoba-szent hagyatékat,
széjjelszórta a feledés ködében,
kipucolta a korhadt templomot.

De az ösztön és tisztesség
nem hagyja magát becsapni,
halványan derengő ereklyék,
értetek szoktunk zokogni!

Nem hiányoztok – mégis fájtok!
Mint szürreális álom, kínoznak
villanó képek: nem talált tárgyak,
titkos fotók, tyúkol, kisnyulak,

egy cigarettásdoboz, ahonnan
kiloptam néhány szálát,
édesanyám sálja rókaprémből,
apám örökké muris sapkája,

bicikliutak Fitos kutyámmal –
elvágódtam, mikor fácánokat látott,
a padláson őrzött, százéves növény,
ami a víztől mindig kivirágzott,

magnószalag papám hangjával,
mamám vázájának pikáns jelenete,
polcon talált felvilágosító könyv,
a trombitaállvány kottafüzete –

Tell Vilmos ma is kedvencem...
Az emlékezet családi templomai
elveszett ereklyéiket siratják,
szellemképüket az utódok őrzik.

Haász Irén: Leltár

Egy szemüveg,
esztékás keret,
seszínű, elhomályosult.
Ezen át látta a világot,
nem mindig tetszett, amit látott,
s olyannak vágyta, ami nem volt,
hát széppé tenni igyekezett.

Két cipő. Utolsó pár cipője.
A Körúton csináltatta.
Magas szárút bírt vizes lába,
vajszín sevró volt újkorába',
lyukacsos, a befűzős
pertlit, jaj,
hányszor fűzném ma...!

Három harisnya, hátul varrott,
fűző halcsontból,
ívben hajtott,
három csontfésű, kámeák,
fakult, lepréselt ibolyák,
és cérnakesztyű, horgolt csipke
(még lánykorából őrizgette),
s köves bross, havasi gyopár...

Négy zsebkendő, vasalt, szegett,
bennük emléket őrizett,
kiürült kölnisüvegek
illatait
kötötte meg...

Milflőr, ezervirágú slafrok,
szivacsos, steppelt, jó meleg.
Mikor ezt hordta,
már nem mesélt,
mikor ezt hordta,
én meséltem...
És aztán lassan elment, szépen,
mint jó gyerek, ki
szófogadó és engedékeny.

Haász Irén: Fényképek

Eldugott emlékek, megsárgult anyakönyvek, fényképek... Fekete-fehér színeiket nem fakítja az idő, míg élünk, mert belénk ivódottak, szívbe, értelembe, bár anyagi valóságukban is megvannak még... néha elővesszük és emlékezünk.

Egy kedvencem... Vége a templomi szertartásnak, egy férfi kicsi lányt kap fel hosszú ruhájában, kis virágos kosárával, és beteszi egy taxi ülésére. Mellettük áll a kalapos feleség, Irénke

- idős asszony, akár a férfi - és az ifjú pár, akik életük nagy napján az esküvőről kifelé tartva várnak kocsira. Hideg téli szél fúj, új aráját védőn átöleli az új férj. A Kálvin téri evangélikus templomban volt az esküvő, Irénke habos, rózsaszín, hosszú ruhácskát varratott a gyermeknek, és hideg volt nagyon, mert szalagos – masnis fehér fejkötőbe és meleg kabátba bugyolálták. A kis nyoszolyólány, aki kosárkából szórt virág-szirmot a lábuk elé, én vagyok. Ötvenhetet írunk. Már elmúlt Rákosi, már vége a kitelepítéseknek, már senkinek sem lett baja abból, hogy templomban tartották az esküvőt.

Az idős férfi Dr. Erdey Pál ügyvéd. Középtermetű, csontos, inas, ritkásan őszülő emberként őrzi a halás emlékezet, barna szemekkel, tömött, ősz bajuszkával - melyet naponta gondosan nyírogatott - rendkívüli élet és emberszeretettel, jó humorral megáldva, az életet mindig egy kissé szkeptikusan felülről nézve. Egy másik képén kényelmesen, görnyedten ül a kerti széken, lábánál kutyája, Don Carlos ugyanolyan nyugodtan, hűvös eleganciával néz az objektívbe. Inas keze a kutya hátát simogatja, lábánál a spániel tálja, másik kezében kancsó, melyből vizet tölt neki. Hózentráger tartja hajtóvás, szürke szövetszövetnadrágját, látszik, hogy nyár van, feltűrt ujjú, kigombolt nyakú inget visel sovány testén, nyakán kidagadnak az erek. Háttérben a kis faház nyitott ajtaja, és gyümölcsfák lecsüngő ágai. Csend van a hétvégi telken, nyugalom, ötvenhat nyara... Pali bácsi jogi egyetemet végzett. Félte megőrzött, többi képén kollégái körében üldögél, makulátlan öltönyben, gondosan nyírott bajusszal valamilyen évfordulón, vagy összejöveten, általában a középpontban. Száraz humora, jókedvű anekdotái, éles elméje lenyűgözte a kislányt. Nem ragadt le a napi problémáknál, széleskörű érdeklődés jellemezte kultúra, politika, és minden más iránt, hiszen eredetiben olvasta Homéroszt és Schillert, tájékozott volt az irodalomban, és értékes könyveibe, melyeket egy zárható üveges szekrényben tartott, neki is gyakran bepillantást engedett, alighogy megtanította a könyv értékét, és azt, hogy vigyázni kell rá. Fura mód a kislány így előbb

böngészgette az Új Idők bőrbbe kötött évfolyamait, s bennük Thomas Mannt, vagy a nyugatos magyar írókat, mint a Dörmögő Dömötört, melyre iskolába kerülván előfizettek neki. Rajongott nevelőapjáért, az ügyvédért, és ez kölcsönös volt, még akkor is, ha bakfis korában később néha – nagyon ritkán s mindig a gyermek hibájából – viták is előfordultak. Csodálatos, jó ember volt, az önzetlen jóság és szeretet megtestesülését jelentette ösztövé alakja, a bizalom és biztonság érzését, ami körülengte a kislányt, mint ritkán elszívott néhány cigarettája füstje.

Apja, más, megbarnult képek tanúsága szerint bútorgyáros volt, jovialis, természetes, pocakosodó polgár, kinek feltűzött hajú, bögyös felesége fodrokkal és csipkéekkel csinosítva ül az általuk gyártott garnitúra foteljében. Egy vagy két gyermekük születhetett Pali bácsin kívül, ő csak egy rokonáról tudott, aki túlélte a háborút, neves karikaturista lett felnőttkorában, és Zuglóban lakott egy vadregényes, kertes házban, ahol nagyon ritkán meg is látogatták.

Felesége, Irénke szép fiatal nő volt valaha, de amikor az élet összesodorta őket, már idős, vizesedő lábú, elnehezedett aszszony, akinek bátorságát az idős korukat átformáló lépéshez, egy hároméves kislány örökbefogadásához, nem múlt csodálattal bámulom. Irénke szülei az évszázad fordulója előtt az ukrajnai Lembergől költöztek Magyarországra a pogromok nélküli élet reményében, s egy világháború után a másik borzalmait már nem tudták túlélni, eltűntek az emberi gonoszság viharában. De Irénkének és gyermekeinek sikerült megmenekülni, és átvészelní a háborút a svéd követség papírjaival, felfoghatatlan kockázatokat vállalva. Hogy ezek mik voltak, soha nem részletezték – emlékezni sem akarták rá, a háborús évekről vonakodtak beszélni. Kevés rokonuk maradt életben, ők már a háború előtt Amerikába emigráltak, Pesten pedig egy másik rokon, aki a Kisgazdapárt ismert prominense volt évekig, de vele nem tartották a kapcsolatot.

Irénke az angolkisasszonyokhoz járt iskolába valaha, ennek következtében perfektül beszélt németül, akárcsak Pali bácsi. Ha nem akarták, hogy tudjam, miről folyik a szó, mindig átváltottak németre, márpedig politikáról, háborúról, fekete autókról, Hitlerről, azaz veszélyes dolgokról szinte soha nem tárgyaltak előttem. Hányszor hallottam:– Nicht for dem Kind...

Irénke fiatalon ment férjhez, szerencsés választottja bankember volt, akivel kellemesen és szeretetben éltek együtt, s akitől három lánya született. Férje hét évvel idősebb nála, az egyik jelentős bank igazgatója volt, Irénke emlékei szerint náluk dolgozott rövid ideig Rejtő Jenő is. A háború végzetes hatással volt mindkettejükre: a fantasztikusan egyedi humorú, zseniális író munkaszolgálatosként halt meg Ukrajnában, flekktífuszban, a bankár pedig tüdőgyulladást kapott, és három hónappal a penicillin behozatala előtt fejezte be életét, a sors keserves fintoraként.

Míg férje, Richárd mellette volt, Irénke is jómódú nagypolgári asszonyok életét élte, bár lányai nevelése mellett nem csak abáziai nyaralásokra, karlsbadi fürdőkre és más üresnek mondott szórakozásokra jutott ideje. Ilyen is volt; de emellett a belvárosban, nagy forgalmú helyen üzemeltetett cukrászdát tíz tagból álló személyzettel, ennek minden ügyét ő intézte, s ez valószínűleg elég sok idejét lefoglalta. Később azután államosították az üzletet. Egyik nap még árulták a süteményeket, másnap hivatalos emberek megszállták a boltot, lehúzták a redőnyt, szélnek eresztették a személyzetet, Irénke ott állt megfürödve. Tizenkét szobás nagypolgári házuk az idők folyamán Jókai utcai tágas, négy szobás lakással töpörödött, ami a körülményekhez, a háború utáni lakáshiányhoz képest főúri elhelyezkedést jelentett. De soha egy árva szóval nem panaszkodott sorsra, kormányra, sem akkor, sem később.

Gyermekeinek apja ekkor már nem élt. Halála után egy-két évvel ment férjhez Irénke Pali bácsihoz, aki a bankár jó ismerőse, barátja volt, és ami a fő, agglegény. Valahogy nem nősült meg eddig, elkerült minden asszonyi fűfűg állította házassági csapdát, de régóta csodálta Irénke jó kedélyét, és azt a tu-

lajdonságát, hogy bármilyen emberrel percek alatt szót értett. Összekapaszkodtak hát öregkorukra, és soha nem volt okuk megbánni ezt a döntést. Halálukig egyetértésben, szeretetben éltek, a régi módi szerint magázódva. Pali bácsi jó természete, derűje, kissé flegmatikus életszemlélete találkozott felesége határozott, célratörő, nagylelkű egyéniségével. Kiegészítették és elszórakoztatták egymást. Komoly veszekedést sohasem hallottam tőlük, pedig egyre összébb szorultak, óhatatlan tanúja lettem volna nagyobb vitáknak...

Irénke gyermekei közül már csak a fényképen látható menyasszony, legkisebb lánya lakott velük, amikor a kislány odatekült; ő sem sokáig, rövidesen két kisebbre cserélték a négyszobást, hogy Erikának is külön lakás legyen. Erős, izmos, határozott lány volt Erika, versenyszerűen kézilabdázott, a szövetségben ismerte meg férjét is, akivel akkor házasodott össze, amikor Irénkéék magukhoz vették a kislányt, fizetségül a Sors kegyéért, hogy életben maradhattak.

A rettegés hónapjaiban tett fogadalom talán önálló életre kelt, a kislány szinte kiválasztotta őket magának, már két éves korában. A hétvégi telek szomszédságában lakó nyolcgyerekes családból őt ismerték meg először, ő kérezkodott be kutyát simogatni és cseresznyét szedni, ő segédkezett palántázáskor, és hallgatta bámuló, nagy szemekkel beszélgetéseiket a kis sámlin ülve. Előbb csak egy napot, majd kettőt, azután egyre több időt töltött velük, s a fogadalom teljesítése szinte magától értetődő módon adódott a kislány ragaszkodásából...

S kerül elő a többi fotó is... bizonyítványok, születési, házassági és halálozási anyakönyvek... telnek a percek, órák, egymás után merülnek fel feledni vágyott vagy felejtethetlen arcok, városok, események... Sorsok és hangulatok villannak fel, könyveket vagy nevetést kicsalva, örömmel vagy szégyenkezve, mert ma már másképp csinálnánk... megértünk és elborzadunk, de levonjuk a tanulságokat is, mert anélkül nincs élet...

Sírunk és nevetünk. Emlékezünk.

Hajdu Mária: A befagyott ablak

Állt negyedmagával a buszmegállóban, a helyi járatra várva. Egyszer csak, közvetlen maga mellett hatalmas csattanás, éles fájdalom a bal combjában és a tarkóján, minden elsötétült.

Szépen peregtek a filmkockák, gyorsított vetítésben. Saját életét kívülállóként látta. Lánykorát, amikor szerelmes volt, a vőlegényét, magát, amikor az oltár előtt állt hófehér menyasszonyi ruhában. Az első gyermekét, amikor megszületett, a fájdalmat, amikor kiderült a gyermekbénulása. A küzdelmeket, az orvosokkal és a betegséggel. Örömet a részleges gyógyulásban. Boldogságát, amikor a kisfia is megszületett. Ijedtségét, amikor az első kislánya születése után tizenhárom évre újra állapotos lett. A szülés kínjait, és a mérhetetlen örömet, ahogy a karjába vehette második kislányát. A keserves, küzdelmekkel teli életét. Látta, hosszú házasságát, viharos és nap-sütéses időszakokat, de megélte unokái megszületését is.

Újra élte a fájdalmat, mikor elveszítette a fiát. Látta férje szenvedését és menekülését, halállal való viaskodását és újra ott állt a temetésén.

Megbékélt a sors akaratával, és tovább élt egyedül. De csak fizikailag. Lelkileg sosem volt egyedül, mindig számíthatott lányaira. Őreá a lányok és az unokák úgyszintén. Ha beteg volt valamelyik családtag, már rohant, de érte is aggódott mind. Nem panaszkodhatott, büszke volt a családjára. Hetven éves korára legalább tíz évet letagadhatott volna.

Fiatalosan mozgékony volt, most is Budapestre akart utazni. Ezért állt a buszmegállóban, a vasútállomásra ment volna.

Vijjgó hangra eszmélt, többen körülállták. Kisebbik lánya szólongatta:

- Anya, anya! Ébredj, mi fáj? Mindjárt itt a segítség! Gyorsan jöjjenek már!

Nem tudott megszólalni a fájdalomtól, szédült, hányingere volt. Alig tudták kiszabadítani a buszmegálló romjai alól.

- Jaj! Azt hittem, hogy meghaltam!

Ez volt az első szava, miután feleszmélt. Lánya sírva fakadt a stressztől, de az örömtől is, hogy él. Nagyon félt, még nem tudni, milyen sérülései vannak. A kiérkező rendőr gyorsan intézkedett, Félretolták a mozgásképtelen autót, helyet biztosítva az érkező mentőnek. A rendőrnő a saját kabátjával takarta be az ijedtségtől és fájdalomtól reszkető asszonyt. Most ő reszketett tovább a hidegben. Mialatt beemelték a nénit a mentőautóba, meghallgatta a sérült mellett álló férfit, (ő volt segítségére, értesítette a lányát és a rendőrséget, mentőket). Csoda, hogy él, mondogatták. Legalább nyolcvannal jött bele a buszmegállóba az autó.

A mentőorvos rögzítette a nyakát, sínbe tette a lábát. A súlyos agyrázkódás tünetei azonnal jelentkeztek.

A mentővel egy időben érkezett rohanva a néni lányunokája is. Elhűlve hallgatta, hogy a szeretett nagyját a buszmegállóban elgázolták! Nagynénje (keresztanyja) próbálta csitítgatni, nehogy bántalmazza vétkes sofört. Azért odalépett hozzá, bemutatkozott, és megkérdezte tőle, hogyan lehet egy érett nő ilyen felelőtlen? A nő bocsánatot kért a nagytól is és tőle is.

- Az autó javítható, pótolható, de a nagymamám élete, egészsége nem! Minek sietett ennyire?

Én nem siettem. Be volt fagyva az ablak!

- Ön is tudja és én is, hogy nem negyvennel ment! Hogyan lehet elindulni befagyott ablakkal?

Legszívesebben felpofozta volna, de nem tette, úri nőként viselkedett. Úgy is megkapja a magáét az élettől.

Nagymamáját a mentőben gyorsan megpuszilta. Elindultak vele a kórház felé szirénázva. Idősebb lánya is hamarosan beérkezett a kórházba, és aggódva várták a vizsgálatok eredményeit. Nagy fájdalmai voltak a mamának. Megvizsgálta az ideggyógyász, de szerencsére csak rándulás, nem tört el a nyakcsigolyája. A bal lábát nagyon fájlalta, de nem tört el, viszont a jobbat be kellett gipszelni bokától, combig. Szegény feje nagyon fájt, súlyos agyrázkódást szenvedett. Kapott nyakmervítőt, és megfigyelésre befektették a kórterembe. Néhány nap

után otthonába vihették a lányai, most lábadozik. Segítenek úgy, ahogy eddig ő is segített, ha bajuk volt.

A vétkes pedig majd felel a rendőrségi vizsgálat után a felelőtlenségéért.

Hamberger Sarolta: Mellékhatások Örkény István nyomán Az utolsó vonat

Csikorgó hidegben nagyon szedte a lábát. Ügyetlenül botorkált a sínek között, közben azt figyelte, hogy rá ne lépjen a csúszós sínre. Agyának rejtett zugaiban elevenen élt a fájdalom és a megszügyenülés vegyes érzése, amikor évekkel ezelőtt lefejelte a síneket. Sínek közé nézett és már látta a vonat barátságos piros szemeit. De lehet, hogy sárga volt. Nem inkább piros. Kivel vitatkozom?

A fák fázósan felsóhajtottak mellette, és aggódva figyelték távolodó lépteit. Látta a közeledő vonatot, a kihalt állomást, mégsem csökkent a távolság. A hó láthatatlan ereje mintha lefelé húzta volna.

El kell érnem, el kell érnem - motyogta félhangosan, de azért hátrafordult, hallja-e valaki, hogy magában beszél.

Végre odaért. Magányosan, csendesen állt a vonat, de a közelében senki sem volt. A hótól gondosan megtisztogatta a lábát és egy kicsit tétozva felszállt.

A levegő benn is fagyos volt. Olyan érzése volt, mintha egy kísértet vonat lett volna.

Én csak hazamegyek. Engem nem visznek. Én nem parancsra cselekszem.

- Hááááát persze. - suttozta egy hang az egyik kupében.

A vagon talaján vékony hóréteg csillogott. Belül az ablakok üvegét vastagon hó borította

Honnan jöhetett ez a vonat? És mi ez a hang?

Ahogy elgondolkozott a lehetőségeken, éles kiáltás hasított a levegőbe. Óvatosan lehúzta az ablakot. Észrevette, hogy jobb kezével idegesen dobog az üvegen.

- Tessenek leszállni! - hallotta az ellenkezést nem tűrő hangokat. Láta, hogy a vonat első kupéjából egymásután szállnak le az emberek. Eltűnődött. Hirtelen egy hangra lett figyelmes a háta mögül.

- A katonákat nem szállítják le.

- Ki az? - kérdezte egy kicsit megrettenve.

- Itt vagyok. Nem lát?

És tényleg, most vette csak észre a hang tulajdonosát. Nem is értette, hogy nem vette észre a feltűnő piros kabátjában. Fázósan a sarokban gubbasztott.

Meglepetésében most tudott csak reagálni a hallottakra.

- Nem vagyok katona.

- Nem baj, ha akar, el tud bújni. - felelte a kis hang gazdája.

- Miért kellene nekem elbújni?

- Mindegy. Váradon úgyis átfésülik újra a vonatot.

- Hogy hívják?- kérdezte a fiú.

- KATICÁNAK.

- Hová utazik?

- Még nem tudom. Elvesztettem a családom, senkim sincsen.

- Segíthetek valamiben? Megkérdezhetem, mennyi idős?

- 1962-ben születtem.

- Igen? Barátai, ismerősei hol vannak?

- Télen mindig elvesztem őket. Nem tud segíteni.

- Engem ISTVÁNNAK hívnak. Hol lakik?

De már meg is bánta az ifjú a kérdést, mert a leány nagyon elpirult.

- Mindig máshol.

Kínos csend következett, amit a tolóajtó csikorgó, éles hangja tört meg.

- Jegyeket kérem kezelésre!

Egy kis kutakodás után István fázósan nyújtotta át a jegyét.

Hirtelen olyan fülsértő kiabálás csapta meg a fülét, hogy majdnem leesett az ülésről. A kalauz szeme rángatózott, és nem lehetett tudni, merre néz.

- Csak nem azt akarja mondani, hogy maga is itt szállt fel?

- De igen. Miért?

- Mert itt igazából meg sem állt a vonat. Csak meghibásodás miatt vesztegelt. Ha meg megbüntetem magát, még maga van megsértődve.

István úgy látta jónak, hogy nem vitatkozik. A leány nagyon – nagyon picikére húzta össze magát a félelemtől. Az ellenőr elment.

- Megúsztam.

Néma csendben utaztak tovább. A hófehér fák versenyt futottak a vonattal. Természetesen, mindig a vonat győzött. Nem volt ideje megvigasztalni a veszteseket.

Hirtelen fékezett a vonat.

- Gyere velem! Segítek megtalálni a szüleidet. - mondta a fiú.

- Nem, jobb, ha itt maradok. Itt nagyobb biztonságban vagyok.

- felelte kis vékony hangján.

Az ifjú, ahogy leszállt, még egyszer hátranézett. A KATICA fázósan húzta össze szárnyait, és eltűnt a kupé rejtett zugában.

Horváth Tibor: Felvértelve

Kristóf nagyon szeretett sokáig aludni. Ha csak tehetett, tizenegy óránál előbb nem kelt fel az ágyából. Ám most nagymamája, az áldott, jó asszony már tízkor belépett a szobájába, hogy felébressze. Ez már önmagában megbocsáthatatlan bűnnek számított Kristóf szemében, hát, még ha hozzágondolta, hogy körülbelül ötvenszer adta az öreglány tudomására, ne merjen ilyesfajta merényleteket elkövetni. De persze a nagyira sem hederített, hogy ő mit akar.

Morgolódva, orra alatt apróbb szitkokat szórva ült fel Kristóf. Nem nézett nagyanyja szemébe, csak elment mellette, mintha ott sem lenne.

- Elkísérhetnél a boltba – szólt utána az öregasszony. Hangjában érződött, mennyire fél a visszautasítástól.

- Jó – motyogta Kristóf, csak úgy félvállról, miközben berakta a kávéját a mikrohullámú sütőbe.

A nagymama ott állt nem messze tőle, remegő lábakkal, és csak nézte furcsán viselkedő unokáját. Már rég letett arról, hogy normális választ kapjon az egyre ridegebb kapcsolatukra. Ha rákérdezett, Kristóf tömondatokkal felelt, és mindig sértő, durva modorban.

Kristóf lassan, nyugodtan megitta a kávéját, készített hozzá két szelet pirítóst, majd azt is elmajszolta. Dolga végeztével a szobájába vonult, és néhány perc múlva megjelent, útrakész állapotban. Szó nélkül az ajtó elé állt, várva, hogy nagyanyja is felsorakozzon mögé. Miután ez megtörtént, sebesen vágatott lefelé a lépcsőn. Odalent aztán, az utcán, megvárta a mamát, de csak úgy a szeme sarkából sandított rá. A világ minden kincséért sem nézett volna az arcára.

- Jó idő van szerencsére ma is – jegyezte meg az öregasszony, miután gyenge lábain, féloldalasan, ahogy tudott, lesétált a lépcsőn.

- Ja – vágta rá Kristóf, mintha csak valami undorító bogárhoz beszélne.

- Nem fázol abban a vékony pulóverben? – tört elő a mamából a féltő, óvó angyal.

„Na, már megint kezdi!” – gondolta Kristóf mérgesen – „Nem elég, hogy vele kell töltenem azt a kis időt, amit alvással is tölthetnék, ráadásul még nyaggat is.”

Nem is méltatta annyira a mamát, hogy válaszoljon erre az ostoba kérdésre. Elindult a bolt felé, mit törődve vele, mennyire lemaradt mögötte a nehézkesen közlekedő nagymamája, akinek ráadásul a látása is igencsak megtompult az évek során, így még jobban kellett koncentrálnia.

Kristóf néha azzal nyugtatta lelkiismeretét, hogy a mama így legalább megerősödik. Hiszen minél kevésbé segítenek az embernek, annál jobban rákényszerül az önállósodásra. Nem baj az, ha megtanulja, miképp boldoguljon önmaga. De aztán a következő pillanatban ismét belémart egy furcsa érzés: segíthetne, tehetne a mama öregkorának szebbé tételéért. Ám akárhányszor elhatározta, visszatartotta a lelkében tomboló vihar. Olyankor mindig, öntudatlanul is felidéződött benne az elmúlt

évek keserősége. Két éve már, hogy anyja és apja beadták a válókeresetet. Ma már nem is beszélnek egymással. Ha találkoznak, úgy tekintenek a másikra, mintha nem is éltek volna többé-kevésbé boldog házasságban tizenöt éven át. Akár két idegen...

Kristóf nem is bánta, hogy végül egyikükkel sem tartott. Nagymamájával akkor még olyannyira jóban voltak, ő kérés nélkül is vele tartott. A lakást, ahol nemrég öten laktak, természetesen eladásra kellett bocsátaniuk, az összeget pedig három részre osztották. Mivel a mama szállt be annak idején a legnagyobb részzel, ők ketten könnyűszerrel vásárolhattak egy kis kétszobás panellakást. Meg sem fordult Kristóf fejében, hogy akár anyja, akár apja kérésének engedelmeskedjen. Bár dúltak-fúltak mérgükben mindketten, neki nem kellett a csöppnyi rész, ami a családból megmaradt. Ott volt a nagyanyja, mint rendíthetetlen kőszikla, aki gyerekkorától kezdve állandóan mellette állt, és erején felül segítette, mind anyagilag, mind érzelmileg. Ám mindez mára tovaszállt...

Akkor kezdődtek a gondok, amikor a mama, egyik sétájuk alkalmával, felhozta az őt ért sérelmeket.

- Ha tudom, hogy idáig fájulnak a dolgok, bizony Isten, maradtam volna, ahol voltam. Egyedül, a kis egyszobás lakásomban... Elviseltem volna a magányt! Még az is jobb lett volna, mint ami lett belőle – Fürkészőn a kíváncsi Kristófra nézett, majd folytatta: - Apád is hogy mondta: „Majd jó lesz itt neked nálunk!” Na persze! Jó is volt, amíg el nem kezdett járni az után a másik nő után. Persze, tudom, kettőn áll a vásár. Anyád sem volt egy szent. Neki is megvoltak a maga kis külön útjai. Én a mai napig azt mondom: semmi baj nem lett volna, ha elment volna dolgozni. Mennyi lehetősége volt! De neki egyik sem kellett, mert megerőltető, mert éjszakai műszak, meg mit tudom én! Hát, mondd meg nekem, Kristóf, anya az olyan, aki nem képes elmenni dolgozni, holott tudja, hogy kell a pénz? Kristóf nem válaszolt, csak lehajtotta a fejét, és szótlanul balagott tovább.

Attól a naptól kezdve a mama többször rákezdett a prédikáció-ra. Hogy az ő anyja milyen egy erkölcstelen nőszemély, az apja meg, az a nyughatatlan lélek, semmivel sem törődik, csak magával. Kristófnak hamar elege lett a szentbeszédből. Ha csak tehette, kerülte a mama társaságát. Lassan odáig fajultak a dolgok, elég volt csupán megszólalnia, Kristófnak már ettől felborzolódtak az idegei. Amikor kénytelen volt a közelében tartózkodni, mindig igyekezett minél hamarabb elvégezni a teendőit, hogy aztán eltűnhessen a szobája békés rejtekébe.

A mama persze tovább próbálkozott. Néha azt is hozzátette: „Nem azért, mintha bajom lenne akár apáddal, akár anyáddal...”

De Kristófnak ettől csak még inkább fejébe szállt a vér. Lelke olyannyira felvértezte magát a rábeszélések ellen, szinte oda sem figyelt. Valami távolinak, aprónak tűnő helyről záporoztak felé a rosszindulatú szavak. És az a messzi, tovatűnő hangforrás lassan-lassan elérhetetlenné vált.

Pedig Kristóf megpróbálta. Isten látja lelkét, igyekezett figyelmen kívül hagyni a mama beszédét. Tudta jól, csupán a fájdalom mondatja vele mindazt, és ez a tudat olykor el is söpört minden mást. Olyankor Kristóf képes volt két szónál többől álló mondatokat szólani a mamához. Sőt, még önmagához mértén kedves is tudott lenni. Ám ahogy szaporodtak a szitkozódások, a múltra tett ócsároló megjegyzések, úgy Kristóf szívében újra és újra összegyűlt a harag, és kezdődött minden előről.

A boltból hazajövet, ahogy a nehéz csomagokat cipelte – a mama szerette ilyenformán kimutatni, mennyire szereti kis unokáját –, azon gondolkozott, miképp lehetne ismét boldog. Választ azonban egyelőre nem talált. A múlt árnyai egyre kísértették. Legszívesebben visszaforgatta volna az idő kerekét oda, amikor még nem lakott velük a mama. Milyen jól is érezték magukat! Hirtelen hatalmas hiányérzet tört rá. Hiányoztak a kellemes családi séták, a birkózások testvérével, régi barátai, akik azóta mind szétszéledtek, felé sem néznek. De leginkább

azok a vidám hangulatú délutánok, amikor apjával az éppen vetített focimeccset nézték a tévében, miközben anyja süteménnyel, teával kínálta őket, testvérével pedig állandóan azon vitatkoztak, az ő kedvenc csapatuk – merthogy mindig ellenkezett a véleményük – jobb, és a bíró nyilván folyton ellenük fűj. Ám ez az időszak már elmúlt... soha vissza nem jön többé. Kristóf lelkében ismét újult erőre kapott a vihar, csillapíthatatlanul, hogy vadul megtépázza a szívét, megerősítve a vértet, ami a világtól szinte teljesen elszigetelte.

Horváth Tibor: Valami elrepült

Valami elrepült megint –
egy arc... egy hang... egy látomás,
megfakult, idegen képek;
csak űr maradt utánuk, semmi más.
Mi tegnap még fontosnak tűnt,
mára lényegtelen,
lassan mindent, de mindent
elnyel a végtelen.
Ma még halványan feldereng bár
emléke százéves koroknak,
holnap tán mi is elporladunk már,
s sírunk fölött vidáman forognak
bálozók, s mit sem törődnek velünk;
így is van rendjén – a törődés
ugyan, mit érne akkor már nekünk?
Mi egyszer elmúlt, többé vissza nem tér.
Ilyen ez az élet.
Mi mégis megyünk előre,
mert hajt, mert űz a vér,
és a túlélés reménye.
De arra csak, ki felejt,
annak van esélye.

Juhász Kató: A megvalósult álom

A több évtizedes osztálytalálkozónkon valaki megkérdezte:

- Emlékeztek a Pillangókisasszonyra?
- Persze!
- Lehet azt elfelejteni?
- Nagy szám volt! – hangzott innen – onnan a válasz.

A Pillangókisasszonynak titulált személy én voltam, s pillanatok alatt felelevenedett bennem gyerekkorom legnagyobb kívánságának teljesülése, és annak következményei.

Gyönyörű telek voltak akkoriban. Mikulás környékén leesett a hó, s – úgy emlékszem, - meg is maradt tavaszig.

Délutánonként megszólalt a zene a tőlünk légvonalban egy kilométerre lévő jégpályán. A környékbeli gyerekek fogták korcsolyájukat, vastag pulóvert öltöttek, s messze lengett mögöttük a nyakukra tekert hosszú sál, miközben a pályára igyekeztek.

Sóvárogva néztem utánuk.

Mi szegények voltunk. Hattagú családunk nehezen tudott megélni egy fizetésből. Örültünk, ha a legszükségesebb dolgokra futotta, de mégis, arról álmodoztam, hogy a rengeteg korcsolyából, - amit gyártanak, - egyszer majd csak jut nekem is egy pár.

Édesanyám nem is tudta, hogy mennyire vágytam erre, mert – gondjait látva, - soha nem jutottam odáig, hogy kívánságomat felvessem.

Bízam, bizakodtam abban, hogy egyszer majd meglátom a csillogó csodát a karácsonyfa alatt.

Teltek, múltak az évek, de a Jézuska csak nem hozta a hön áhított ajándékot.

Esténként kijártam a pálya mellé, és - mint a szárnyaszegett madár a magasba emelkedő társait, - úgy bámultam a színes kavalkádot, a sok vidáman korcsolyázó fiatal.

Mikor egyszer a szomszéd fiú új korit vett, megjegyeztem:

- Milyen jó Neked, én már soha nem érem el, hogy korcsolyázhassak.

Látszott rajta, hogy nagyon megsajnál, s így szólt:

- Neked adom az én kinőtt király korcsolyámat.

Szemem felcsillant, és örömmel elfogadtam az ajándékot.

Az elől felkunkorodó király korcsolya legalább három számmal nagyobb volt, mint a lábam, de ezt nem éreztem akadálynak, mert fel tudtam szerelni barna, magas szárú cipőmre.

Már csak az alkalmat vártam, hogy ki tudjam próbálni.

Ekkor első éves középiskolás voltam.

A testnevelő tanár közölte, hogy az iskola udvarán télen jégpálya lesz, és minden tornaórán lehet majd korcsolyázni.

Úgy éreztem, végre teljesült minden vágyam. Együtt a korcsolya és a jég, már csak be kell pótolnom, ami gyermekkoromból kimaradt.

Az első jeges tornaóra lázasan készülődtem. Előző este fél órán át suvickoltam cipőkrémrel és ecetes vízzel felváltva a barna bőrcipőt.

Mikor a tornatanár kiadta a jelszót: jégre! – elsőként helyezkedtem a kijáráthoz.

- Most figyeljetek! - kiáltottam a nagy produkcióra előre felkészített osztálytársaimnak.

Mindenki a pálya két oldalára húzódott, és hangosan biztattak.

Két kezem oldalt kinyújtva nagy lendülettel siklottam be a pályára.

Csodálatosnak éreztem a megvalósult álmot, hogy repülök a jégen.

A csoda néhány másodpercig tartott, mert megszakadt a kép.

Majd Mihály tanár úr arcát láttam magam előtt, s nagyon messziről hallottam, amint azt mondja: peches ember ne menjen a jégre.

Ezután megint elsötétült előttem a világ.

Kórházi ágyon ébredtem. Három nagyon beteg öreg nénivel voltam a szobában.

Az orvos örömmel közölte, hogy a röntgen koponyasérülést nem mutat, „csak” agyrázkódásom van.

Az elkövetkező éjszakát a halál árnyékában töltöttem. A súlyos beteg asszonyok szenvedése jobban megviselt, mint a magam baja.

Másnap szüleim meglátogattak. A körülményeket látva kérték, hogy saját felelősségükre hazavihessenek. Utólag tudtuk meg, hogy következő éjjel két szobatársam is meghalt, de csak reggel szállították el őket.

Korcsolya ezek után nem volt többet a lábamon. Örökre elment tőle a kedvem.

Juhászné Bérces Anikó: Mama

Régi fénykép, rajta mama,
Édesanyám édesanyja.
Ránc nélküli kerek arcán
Szelíd mosoly szeme sarkán.
Ágán kilenc rügy kipattant,
S egy szót zengett édes dalban,
Sírta, búgta lépte nyomán,
Mint a sípok az orgonán,
Gőgicsélve és mutálva,
Bajra gyógyírt tőle várva,
Anyanyelvünk legszebb szavát,
„Édesanyám, Édesanyám.”
Szemeimet, ha lecsukom,
Mamám testközelben tudom.
Kezében bot, segítségnek,
Templomba menő léptének.
Nyolc évtized tömény gondja
Termetét már összenyomta.
Ballag talpig feketében,
Vastag imakönyv kezében.

Vállkendője átöleli,
Puha bolyha melengeti,
Hosszú rojtja balról-jobbra
Ring vele, mint a sok szoknya.
Rózsafüzér a zsebében,
Igazgyöngyként ragyog régen.
Morzsolgatta, s hő imája
Drágakőfényt csiszolt rája.
Ha a munka pihenni tért,
Fohászkodott mindenkiért,
Minden napért hálát adott,
Kérte a derűs holnapot.
Mormolgatta órákon át,
Az én drága jó nagyanyám.
Álom lett az ima vége,
Áldott legyen szép emléke.

Kamarás Klára: Rántott hal, száлка nélkül

Akkoriban, amikor én iskolás lettem, a Rákóczi úton laktunk egy kis albérleti szobában. Jól emlékszem, hogy egy sötét folyosón keresztül jutottunk ki az utcára, ahol hatalmas gesztenyefák árnyéka borult a járda fölé. Közvetlenül az Engel-fürdő mellett volt a ház. Szemben, kicsit átlós irányban, a Hal-téren kellett átvágni, ha fel akartunk jutni a Munkácsy Mihály utcára s onnan tovább a Széchenyi tér forgatagán át az iskola felé.

A Hal-tér! Néha még mostanában is álmodom vele. Egyik oldalon egy kocsmá, a másikon, egészen a sarokban egy kis kifőzde volt. Onnan hozta anyám éthordóban az ebédet. Néha magával vitt, hogy ne legyek egyedül a lakásban, ami számomra még idegen volt. Ilyenkor felolvasta nekem az ajtóra függesztett étlapot, hogy segítsék választani. Engem különösen az olyan ételnevek izgattak, amikről nem tudtam, mi lehet.

- Milyen az a sült keszeg?
- Eh, csupa száлка.
- Serpenyős burgonyát kérek!
- Ugyan! Az csak közönséges krumplipaprikás!
- Kelbimbó főzelék...
- Az nem jó – torkolt le anyám.

Végül mindig ő választott, mégis szívesen mentem vele. A kifőzde közelében halcsarnok volt, mellette a falon hatalmas plakát, gyönyörű színes képpel. Boldogan ficáncoló hal csúfolta a síró tehenet:

- „– Mondja marha, mért oly bús?
- Olcsóbb a ponty, mint a hús!”

Talán ez járt a fejemben, amikor lázas betegen feküdtem kis szobánkban az ágyon. Napok óta semmi étel nem maradt meg bennem. Anyám kétségbeesve faggatott:

- Mit ennél, pipikém?
- Halat... Rántott halat... – rebegtem elhaló hangon, azzal falnak fordultam és elaludtam.

Nem tudom mennyi idő telt el. Arra ébredtem, hogy fenséges illatok jönnek valahonnan.

Anyám dugta be a fejét az ajtón:

- Sütöm már a halat! Rántott hal, amit megkívántál... Mindjárt készen lesz.

Mire kidörgöltem szememből az álmot, már hozta is egy kis tányérkán a rózsásra sült szeleteket.

- Ne félj kincsem, nincs ebben száлка! – én pedig ettem, ettem, élvezettel. Megbetegedésem óta először igazán jó étvágygal.

Szinte még most is érzem a sült hal pompás illatát, pedig akkor este meghallottam, amint anyám a főbérlnök meséli:

- Hogyan adhattam volna neki halat, hiszen nyelni is alig tud? Még megakadna a torkán a száлка! Vettem egy padlizsánt, felszeltem és azt rántottam ki. Úgyse evett még halat.

Hal, vagy padlizsán? Ugyan már! Most is szeretem mind a kettőt. Ha padlizsán van ebédre, mindig megemlegetem azt az elsőt, a szálkamentes halat...

Kamarás Klára: Mendemondák a letenyei villanyosítás történetéből

Valamikor azt mondták „Sötét Zala”, de hogy hol van az a sötétség, azt senki nem tudta. Talán bizony Göcsejben? Na de, hol kezdődik Göcsej? Ilyen kérdés után a szomszéd falura szokás mutogatni.

Itt-ott még ma is hallani hasonlókat, pedig már 40 évvel ezelőtt se volt semmi alapja, magam is tanúsíthatom.

Fiatalon, a nyári szabadság alatt a kis Trabantunkkal bejártuk az országot, és amit más vidéken láttunk, annak alapján össze tudtuk hasonlítani, hol mekkorát változott a világ. Az ország délkeleti felén a nagyobb falvaknak is csak a főutcája volt rendezett, a többi utcában egy kis eső után tengelyig süllyedtünk a sárba. Zalában akkortájt már aszfaltoztak és a legeldugottabb kis mellékutcák is – ha többre nem tellett – portalanított burkolatot kaptak, járda pedig a legkisebb faluban is volt... leg-alább az egyik oldalon.

Lassan kopnak le az állandó jelzők, amiknek talán 60-70 éve volt valami alapja.

Megtapasztaltam ezt, mikor egyszer tévedésből a pécsi buszra szálltam és észre térve szóltam a kalauznak, hogy le szeretnék szállni.

Gúnyosan elhúzta a száját:

– Sötét Zala!

– Képzelse! Pécsi vagyok...

Térjünk csak vissza a 40-es évek végére. Ha egy járási székhelyen se vasút, se villany, se gáz nincs, akkor biztos, hogy ott valami gáz van! Illetve volt. Mi lehetett ennek az oka? Bizony távoliak a gyökerek.

Cselédvidék volt valamikor az a község, (ma már kis város) amiről írok. Biztos, hogy a kiszolgáltatottság, a szegénység nyomai sokáig megmaradtak, befolyásolták az emberek gondolkodását több generáción keresztül is.

45-ben arccal a vasút felé – mondták. Itt eddig se volt, eztán se lett vasút.

Gázt kaphatott volna a falu a háború után, ha megássák az árkokat a csöveknek, meg ellátják élelemmel a bázakerettyei olajbányászokat. Így tett a környék összes községe. De Letenyén?

– Minek az ide? Van itt elég erdő! Ha bejön a gáz, kinek adjuk el a fát?– Évtizedekkel később drágán megfizették az utódok, amit az előző generáció elszalasztott.

Minthogy mondandómat a zalai sötétséggel kezdtem, a világosságról is kell, hogy néhány mondatot ejtsek. Villany még ötven körül is csak a nagyközség központjában volt. Ide az áramot a gatter adta, amikor adta. Ha nem dolgozott, megszűnt a világítás, maradt, mint a többi házban, a petróleum, meg a gyertya.

Megjött a felhívás: A villanyt be kell vezetni minden házba. Nagy lett erre a felzúdulás, mert hát mibe fog az kerülni! Sem érv, sem vita nem használt.

Elérkezett a nagy nap, amikor már nem volt helye a vitának, dönten kellett.

Összehívták a nyilvános tanácsulést.

Bizonyítja ezt a jegyzőkönyv, amiben akkurátusan dokumentáltak minden szót, ami a nevezetes eseményen elhangzott.

Egymás után szólaltak fel az emberek. A villany bevezetése senkinek nem tetszett. Minden ellenérvet felhoztak, ami csak szóba került az előző hetekben a gazdák között, és szájról-szájra járt a településen.

– Sokba fog kerülni!

– Aztán havonta jönnek a számlával! Nem lopjuk mi a pénzt!

– Micsoda pazarlás! Mennyit fizettünk a petróleumlámpákért! Most az is potyába menjen?

– Rontja a villany a szemet!

– Nekünk kell majd vezetgetni az öregeket, ha megvakulnak a nagy fényességtől! Kinek van arra ideje?

– A mérő tönkreteszi a ház falát.

– Kigyulladhat tőle a tető...

– Ki fizeti meg a sok kárt, amit csinálnak?

Egyre forróbb lett a hangulat.

A tanácselnök a bajszát csipkedte, ami nála az idegesség jele volt.

– *Ki tudja az embereket megnyugtatni? Mit szólnak a megyei-ek, ha nem sikerül megszavaztatni a villany bevezetését... Még azt hiszik, én szabotáltam el...*

Ekkor az elnökségben ülő Süle főhadnagy jelentkezett hozzá-
szólásra:

– *Tisztelt Tanácsülés! Nekem az a véleményem, hogy a villany jó. Az a javaslatom, hogy be kell vezetni a villanyt Letenyén. Szavazzunk!*

A tanácsülés egyhangúan megszavazta a villany bevezetését.

Hogyan is történt ez a szavazás? Pontatlan talán a jegyző-
könyv? Nem. Amít mondtak, azt pontosan leírták, minden igaz
az utolsó betűig, de a jegyzőkönyvből mégsem kapunk teljes
képet.

Szerencsére vannak még olyanok, akik a szemtanuktól szár-
mazó értesüléseket őrzik. Szerintük így történt:

Az elnökségben ülő Süle főhadnagy, a helyi ÁVH parancsno-
ka hozzászólásra jelentkezett:

Kinyitotta a pisztolytáskáját.

Elővette a pisztolyát és lecsapta maga elé az asztalra.

A teremben megállt a levegő...

– *Tisztelt Tanácsülés – megköszönte a torkát –Emberek! Ne-
kem az a véleményem, hogy a villany jó! Azt javaslom, hogy
Letenyén is be kell vezetni a villanyt. Szavazzunk!*

A tanácsülés egyhangúan megszavazta a villany bevezetését.

Ha hinni lehet a szájhagyománynak, így lett világosság Lete-
nyén.

Kaskötő István: Húsvéti emlékezés

Már rég meguntuk a hógolyózást meg a csúszkálást. Minden, ami oly szép és izgalmas volt december idején, a szűzhótaposás, meg keresztvetés az árok oldalában, lassacskán mind unottá vált. A didergés maradt csupán és áhítoztunk a mezítlábas hancúrozás után.

A tavaszvárás télvíz idején már tervekbe csomósodott s mire enyhén-melegen kisütött a nap, hogy véget vessen a lustaságnak, már a húsvéti nagytakarításról beszélt mindenki. Nem tudom ki rendezte olyan okosan a világ rendjét, de a krisztusi feltámadás egybe esett az általános megújhódással. Akkor, réges-régen, -- a nekem egész világot jelentő kovácsházi határ, új életre készülődött. Az oltott mész meg a budai-föld tiszta szaga szállt a levegőben és a napon kiterített dunyhák, párnák, faluszerte lelkes tisztálkodásról tanúskodtak. Még a rám bízott apró tennivalók is elviselhetők lettek, mert már tudtam hányat kell még aludni - locsolkodásig. Havasi úr már kirakta a pultra a szagos-vizes üvegeket, tizenöt fillér volt a tojás, húsz a nyuszi. Mármint az üveg formája szerint. A csavaros kupakot ügyesen lehetett szabályozni, hogy ne pocsékoljon az ember drága illatot az olyan lányra, akit csak illendőségből ment meglöcsölni.

Meg kell valljam, hogy a nagypénteki böjt, a feltámadást ünneplő istentisztelet csak olyan mellékes előzménye volt az igazi ünnepnek, - a húsvét-hétfői locsolkodásnak. Magamtól kelttem kora hajnalban, - ami nagy szó volt. Mondás nélkül pucoltam a cipőmet, nagy igyekezettel próbáltam eltüntetni a szürke kopást a klapniról.

Már napok óta készen volt az útitervem. Időben, korán letudni a „kötelezőket”, hogy el ne felejtsem: nagymama, ángyomék meg Bába néni, a muszáj-házak, hogy nyolc meg kilenc óra között jusson el az ember a fontos udvarokba, ahol igazi trakta volt, ahol legszebb volt a hímes tojás, no meg a lány.

Minden ment a tervek szerint a nagy napon. A vállra vetett tarisznyában gyűltek a szebbnél-szebb tojások, az utcasarkon

ment a cserebere, miközben a mazsolás kalács, a főtt tojás meg a sonka, kolbász kezdte megülni a túlfeszített gyomrokat.

Zöld erdőben jártam,
Kék ibolyát láttam,
El akart hervadni,
Szabad- e locsolni?

Milyen kár, hogy elmúlt egy jó, szép szokás, az összetartozás tavaszi ceremóniája.

Volt egyszer egy halálos ellenségem, Thurzó Pista. A nyári cséplés óta utáltuk egymást. Görönggyel dobtam meg, ha a házunk előtt elment s ő úgyszintén engem. Úgy járta az a haragosok között. Hányszor kirakta a lábát a padból, hogy elbuktasson, én meg azt híreszteltem róla, hogy boltból vett kenyéren van az uzsonnája, ami tudvalévően nagy szégyen volt.

Úgy történt, hogy Húsvét hétfőjén, vagy tízen verődtünk össze a templomkertnél tapasztalatcserére. Máig sem tudom, hogy történt, de kibékültünk. Azt hiszem, abból adódott, hogy én nem tudtam lenyelni a tojássárgáját, ő meg nagyon szerette. Négyet is be tudott venni egyszerre a szájába. Hámoztuk és ettük a kevésbé díszeseket, s aztán, ha már egy-tojáson él az ember, haragot nehéz tartani. Thurzó Pista csak úgy mellékesen odavetette:

- Nálunk voltál-e locsolni? -

- Hát persze,- mondtam. Bözsi, a húga igen takaros, szép lány volt, Thurzó néni meg híresen finom kalácsot sütött.

Meg volt a béke. Nagy kő esett le a szívemről, boldognak, egészen könnyűnek éreztem magam. Tíz évesen békét kötöttem ellenségemmel, megbocsájtva, szeretve, tavasz idején, mikor Krisztus feltámadását pogány szokással ünnepeltük.

Milyen kár, hogy szerte a világban, magyarok, írek, arabok, zsidók meg ki tudja még mennyi fajta, új-keletű vagy százados haragot tartva... nem gondol baráti látogatásra...Élünk és halunk haraggal a szívünkben.

Kár.

Kávai Anna: A Duda

Ott feküdt a kert sarkában: betegen és tehetetlenül. Valamikor fehér bundája piszkosszürkévé és kopottá vált hosszú élete során, amíg minket szolgált, mert igenis szolgált: Őrizte a házat. Ezt a feladatát annyira komolyan vette, hogy egy alkalommal, a nálunk még soha nem járt rokonunkról, lehasította a nadrágot. Egyébként szelíd kutya volt a Duda, csak a postást fogadta mindig mérges csaholással, amikor az betette a levelet a postaládába. Valószínű tolvajnak vélte.

Nyugtalanul jártam ki-be a lakásba, és egyre rémültebben tekintettem Duda felé. A kutya csendes lett, ijesztően csendes, már a halk nyöszörgést is abbahagyta.

Összerezentem tata kiáltására: Vége a Dudának!

Kiszaladtam hozzá a kertbe, és leguggoltam elé. Hűséges barna szeme üvegesen nézett rám, de azt nem tudom, látott-e még engem. Utolsó erejét összeszedve, nagyra nyitotta a száját, mintha sóhajtott volna, aztán egy kattanással összeczárta az állkapcsát, és többé nem mozdult.

Gergő, Sárika ott álltak körülötte: tágra nyílt, értetlen gyermekszemekkel. Nem tudták elfogadni az elmúlás tényét; ez ki is tűnt Gergő félénk kérdéséből:

– Ugye, mama, nem halt meg?!

Nem tudtam neki válaszolni, mert gombóc volt a torkomban.

Egész nap éreztem a hiányát. Fájt a nagy csend. Tekintetem folyton őt kereste az elárvult udvarban. Nem tudtam másra gondolni, csak Rá.

Még jól emlékeztem első találkozásunkra, ott a mamánál. Egy alkalommal, ahogy benyitottam az ajtón, egy aranyos kis szőrgombóc baktatott felém. A hófehér szőrpamacsból, csak fekete gombszeme ragyogott ki sötétben. Nem lehetett kibírní, hogy föl ne kapjam, és jól meg ne szorongassam, azt a puhaszórú kövér kis dudát. Ekkor ragadt rá a Duda név. Még tisztességesen ugatni sem tudott, csak kaffogott rám, azon a cérnavékony hangján.

Mama halála után, Istenem, hogy tiltakoztam, pattogtam:

– Márpedig ide, ebbe a kis udvarba, kutyát nem hozunk! Hogyisne, hogy tönkre tegye a virágaimat, és piszkoljon!!! – kiabáltam magamból kikelve.

Meghallotta ezt Pista szomszéd, és átszólt:

– Adjátok Dudát nekünk! Jó pockos kutya lesz belőle.

Sajnos két hét múlva, a szomszédban is kitelt a Duda becsülete: zavarásztta a kiskacsákat meg a csibéket. A szomszédaszony megüzente: Vigyük a kutyát ahova akarjuk, neki nem kell.

Egy reggel Dudát ott találtam a garázs ajtajához kötve. Hara-gudtam rá; felé sem akartam nézni, de azért délben mégiscsak egy pléhtányérban elé tettem az ételmaradékot.

Másnap már melléguggolva simogattam és duruzsoltam:

– Szegénykém senkinek sem kellettél?

Hűséges barna szemét le-lehunyta, és hálásan nézett rám. Itt kezdődött barátságunk.

Vacsora közben, mindezt végig gondolva, hirtelen visszazök-kentem a jelenbe. Ijedten kaptam el tekintetem, a rózsabokor melletti friss földhányásról. Máskor így vacsoraidőben ott szokott kuksolni a legfelső lépcsőn, és bozontos szemöldöke alul minket figyelt. Jelenlétemben soha nem merészkedett föl a teraszra, pedig sóvár tekintetéről látszott, hogy mennyire szeretne. Viszont, ha tata egyedül vacsorázott, olyankor ott állt mellette farkcsóválva, és leste a neki vetett falatokat. Jól tudta, hogy kinél mit engedhet meg magának. Különben is okos kutya volt; megértette, hogy: „gyere ide!”, „hozd ide!”, „ülj!”, „feküdj!” stb.

Egyszer Gergő megkérdezte:

– Mama, a mi kutyán csak magyarul ért?

– Na, próbáljuk ki – mondtam, és rászóltam a kutyára: „szedi” nem ült le, „lelsi” nem feküdt le.

Gergő megállapította: Nem ért szerbül; majd bölcsen még hozzátette: A mi Dudánk magyar kutya.

Rábólintottam:

– Bizony az.

Míg nem volt Dudánk, én a kutyák gazdáit félcédulás bolondoknak tartottam, akik kedvenceik viselkedéséről és értelméről hihetetlen történeteket mesélgetnek. Mióta kutyánk lett, véleményem erről igen megváltozott.

Minden okossága mellett, azért voltak nekünk hadakozásink is Dudával.

Minden tavasszal megálmodtam magamnak egy szép virág-sarkot az udvarunkban: Elszórtam az estike magot, később palántáltam: szegfűt, őszirózsát, majd ezután jött a gyomlálás, kapálás, de az eredmény nem sok lett, mert amint beköszöntött a nyár, Duda mély gödröket kapart magának a virágaim között, és abban heverészett, körülötte pedig ott találtam a bűnjelkeket: letört szárú virágokat és kikapart tulipánhagymákat. Ilyenkor kibányásztam Dudát a virágok közül, és nagy pörölés közben, úgy vágtam ki a kertből, csak úgy nyekkent; ő meg szegény lehorgasztott fejjel elkullogott a szemem elől. Büntudata azonban nem tartott soká, mert legközelebb, ha melege volt újra gödröt ásott.

Miért is bántottam? Kegyetlenségem, most így utólag bántott.

Nem esett jól a vacsora.

Tudtam hűséges ragaszkodása, még soká hiányozni fog.

Istenem, milyen boldog farkcsóválással szokott bennünket reggelente várni a kapuban, amikor hoztuk az unokákat. Örömében körülugrálta őket, a pici Sárikát is, mintha tudta volna, hogy most már ő is a családhoz tartozik.

Dudához kapcsolódik bennem egy emlékkép, amikor semmi sem történt, és memóriám ezt a semmit – talán csak hangulatot –, boldogságként őrzi: Fehéren izzott a nap. A nyári délután forró csendje ülte meg az udvart: A kert poros volt és kókadtt; a szomszédék nyírfáján levél sem rezdült, mellettem pedig egy kistányérral letakarva, kovászos uborka savanyodott. Duda a garázs árnyékában hevert; szundikálását megszakítva, időnként rám nyitotta barna szemét, és amikor látta, még mindig ott ülök, boldog nyugalommal újra lehunytam.

Azelőtt soha nem tudtam, hogy egy szundikáló kutya látványa ilyen békés nyugalmat tud maga körül árasztani.

Vacsora után még elüldögéltem egy ideig; közben teljesen beesteledett és én elmosolyodtam a sötétben: eszembe jutott, hogy kutyaoaltáskor mennyire megsértődtem azon, amiért a fajta megnevezésénél ezt írták be „korcs”.

Volt azért egy nagy ijedelmem is – szövöm tovább a gondolatot –, amit később csak így emlegetett a család: „amikor Gergőt megharapta Duda.” Dehogysis harapta meg, csak kikapta kezéből a császárszalonnát, miközben fölkarcolta a kisgyerek ujját. Gergő nagy élvezettel etette máskor is a kutyát. A Dudának szánt császárszalonnával kitotyogott, de közben megérezte a jó füstölt szalonna illatot és már nem is akarta oda dobni azt a kutyának. Szólt is nekem: „Mama, Gegó is kék szajonnát!” Én visszaléptem, hogy szeljek a kisgyereknek is, miközben megtörtént a baj. Lett nagy riadalom: a vér látványától ordított a gyerek, sírtam én, közben remegő kézzel az oltási papírt keresgéltem.

Az orvoshoz rohanás közben már csak én sírtam, Gergő meg könyörgött: „Mama, ne mennünk orvoshoz, majd megdóduj!”

Az egészségházban pillanatok alatt bekötötték az ujjacskáit, engem meg kicsit megmosolyogva így vigasztaltak: Oltva volt a kutya; a horzsolás kicsi. Ne sírjon már!

Ez a kutya, életünk egy sötét korszakának is része és elszenvedője lett.

Soha nem felejttem el azt a napot: 1999. március 24-én történt. Néztük este a televíziót és egyszer csak megjelent a képernyő alján ez a szalaghír: „A NATO megkezdte Szerbia Bombázását.” Elakadt a lélegzetünk, csak bámultunk egymásra döbbenően. Mi?!

Idő sem maradt a fölocsúdasra, máris ott dübörgött fejünk fölött a bombázórepülő, semmihez sem hasonlítható félelmetes zaja. Fejünket a sötét égboltra szegeztük, és nagyon féltünk. Közben megszólal a sziréna is, aminek vijjogó hangja Dudát is földidegesítette. Amíg csak szólt a sziréna, addig a kutya, magasba tartott orral egyfolytában vonyított. A hetvenhét nap – addig tartott a bombázás – nem volt elég, sem nekünk, sem Dudának, hogy megszokjuk azt az idegborzoló vijjogást.

Hálásan nézek a sötétbeborult rózsafa irányába, és megállapítom: milyen jó is, hogy volt nekünk Dudánk.

Kávai Anna: A sötét árny eloldalgott

Megcsörrent a telefon. Már megint ki az? Nem hagyják az embert nyugton – gondoltam, amíg a telefonért nyúltam, de Katica, nagynéném segélykérő hangját meghalva, rögtön türelmes és kedves lettem. Furcsa, torz hangon beszélt: „Kérlek, gyere! Rosszul vagyok!”

– Máris megyek! Csak öt percig legyél türelemmel! – szoltam megnyugtatóan.

Pillanatok alatt összekaptam magam; végigrohantam azon a rövid hársfa soron, ami Katica néném házáig vezetett. Útközben, azt, hogy még alig sárgulnak a levelek, és hogy vidám fénynyalábok tűznek át a lombokon, szinte alig érzékelttem.

Mire nagynéném házához értem, a nagy sietségtől, már csak kapkodtam a levegőt. Ahogy a szobába léptem, rögtön láttam, hogy pici kis madáracsa nem a régi: viaszsárga és verejtékes. Sovány kis teste elveszett a puffadó párnák között; kék eres, csontos keze, mint hervadó virágszirom ott reszketett a takarón; csak amint fölé hajoltam, ismert meg. Erősen zihált. Nagy kék szemét rám függesztve suttopta:

– Rosszul vagyok! Érzem, itt a vég. Legyél mellettem! A kezedet fogva akarok elmenni...

– Jaj, ne mondj ilyeneket! – mondom rémüldözve.

Gondterhelten néztem kedves arcát. – Nem, nem engedem, hogy meghaljon! – gondoltam keserűen. – Szeretem Katicát. Olyannak szeretem, mint amilyen: kicsit gyermeteg, bohókás, de mindig őszinte. Egyik percben sír, jajgat, ha baj van, de a másikban már nevet, énekel, mert bizony sokat énekel, még most is így a nyolcvanhoz közeledve. (Lehangolóak tudnak lenni a mindig mogorva öregek. Nehéz őket szeretni.)

A halál közelségétől szokatlan gondolatok ébredtek bennem: Piti kis ügyeinket fontosnak hisszük, nyüzsgünk, tülekedünk, és

az életünk során összegyűjtögetett tárgyak, ilyenkor, mind elveszítik jelentőségüket. Ezek a gondolatok, akkor suhantak át agyamon, miközben zilált haját kisimítottam arcából.

Bátorítón szóltam:

– Nem, dehogy van itt a vég! Rögtön hívom az orvost.

Kezével türelmetlenül leintett:

– Ne! Inkább fogd a kezem és imádkozzunk!

Elkezdtem a Miatyánkot, amit velem mormolt. Ezután elcsendesedett. Rövid időre még el is bóbiskolt. Hogy az ima segített-e, vagy különben is jobban lett, azt nem tudom, de szemét kinyitva, már a megszokott hangján kezdett mesélni: „Álmomban otthon jártam; apa szólt hozzám, hogy induljunk a Gábor-kertbe szénát takarni.” Érdekes, hogy az „otthon”, mindig a szülőfalut, Alsólakost jelentette számára, pedig életének a kisebbik felében élt itt, ebben a muravidéki kisfaluban. A messzi Ausztráliáról, ahol több mint ötven évet töltött, szinte alig mesélt. Többször, szándékosan irányítottam úgy a mese fonalát, hogy halljak már valamit arról az egzotikus földrésről is. Nem sok eredménnyel, ami most mégis sikerült.

– Katicám tudod, hogy nekem is Alsólakosban van elásva a köldököm, és nagyon szeretek róla beszélni, de azért mondjál már valamit Ausztráliáról is. Milyen volt ott élni? – kérdeztem érdeklődően.

Tekintete kicsit a távolba révedt és elkezdte: „Tudod, ott minden más: a fák, a virágok, az állatok, de ami a legrosszabb, más a szó is. Amíg nem értettem angolul, addig embernek sem éreztem magam. Ott sokkal könnyebben éltünk, mint idehaza. Józsi, jól keresett a vasgyárban, de mégsem voltam boldog. Látnod haza is jöttünk meghalni. Sógorod, szegény már a temetőben van; nem sokára én is mellé kerülök”

Ekkor említette azt a furcsa állatot is, amiről így mesélt: „Egyszer egy óriási gyíkféle állat – lehetett vagy másfél méter hosszú –, bemászott az udvarunkba. Olyan ronda tarajos állatot még soha életemben nem láttam. Nagyon megijedtem tőle, és sikoltozva elkezdtem szaladni a házunk felé. Később megtudtam a szomszédoktól, hogy ez egy védett állat, és senkit nem bánt.”

Az Ausztráliában élő asszonyokról nagyon megvetően beszélt: „Azok az asszonyok semmire valók. Nem is tudom megérteni, miért tűrik meg őket a férjeik: Nem tudnak, sem sütni, sem főzni, folyton csak a készételeket zabálják. Amikor meglátták a szép szalagos fánkomat, tátva maradt a szájuk a csodálkozástól.”

Egy rövid időre abbahagyta a mesélést, és rám nézve, így szólt:

– Kérnék egy pohár vizet! Látod, annyit beszéltem, hogy még a szám is kiszáradt. – Kortyolt a vízből, majd boldog megnyugvással, hogy végre van ráfigyelő hallgatósága, így folytatotta: „Voltak a környékünkön bácskai magyar asszonyok is, akiket még ki is nevettek, az miatt, hogy lekvárt főztek és savanyúságot tettek el; nem télire, mert ott nincs is tél. Azt mondtál nekik: Miért dolgoztok fölöslegesen? Az ilyen munkára ott van a konzervgyár.”

Legszívesebben a gyermek- és lánykorát mesélte: némelyik történetet már többször is hallottam.

A kicsit már feledékenyé váló Katica néném, csak egy valamit nem tudott soha elfelejteni, azt, amikor legjobb barátnője, Rozika elszerette tőle az udvarlóját, Ferit. Ezt most a nagy riadalom után is újra elmesélte: „Hárman indultunk haza a bálból, és amikor Rozikáik háza elé értünk, Feri felém fordulva azt kérdezte: Katica haza mersz-e egyedül menni? Nem messze van a házatok. Én majd szemmel tartalak. Mi még beszélgettünk egy kicsit Rozikával.” Biztosan nagyon fájhatott neki, annak idején az, az árulás, ha még ötven év multával is, ilyen nagy drámai átéléssel teszi mindig hozzá: „Akkor ott a sötét utcában úgy éreztem, mintha tört döftek volna a szívembe.”

Katica néném közben teljesen rendbe jött. A sötét árny eloldalgott...

Természetes vidám hangján tovább mesélt: „Tudod kinézésre, ami igaz, az igaz, elég hitvány voltam, de „dalozni” (Muravidékiesen), senki nem tudott úgy a faluban, ahogy én. Sógorod is ezért vet el feleségül.” Kicsit megköszörüli a torkát és rám kérdez:

– Tudod- mi volt a Koki nótája? – Én mosolyogva rábólintottam, de közben alig bírtam vissza gyömöszölni a kibuggyanni készülő nevetést. Válaszomat sem várva már is belekezdett „Udvaromba babám, van egy vadalmafa...” Vele énekeltem, és gondolatban megcsóváltam a fejem. Hát ilyen nincs! Egy ilyen rosszullét után legtöbbször: fájdalmas ábrázattal, halkan nyöszörögnének – mert így illik–, de ő nem. Katica néném, még mindig szép hangján teli torokkal énekelt az ágyban. Iménti rosszullétének nyoma sincs, ami kérdéséből is kitűnt:

– Mond kicsim, van-e még itthon abból a hajfestékből, amivel a múltkor befestetted a hajam. Kinőtt már! Úgy-e befested? – kér rábeszélőn.

Én rábólintok:

– Holnap jövök és befestem

Csodálkozó tekintetemet látva, még hozzá tesz magyarázkodva:

– Ha meghalnék, mert a halál az itt ólálkodik a közelemben, érzem, nem szeretném, ha rendetlenül néznék ki, akkor...

Agyam önkéntelenül idéz „Asszony hiúság a neved” Viszont mindennek ellenére valahol mégis megérttem.

Kovács József Tibor: Emlékek

Nem érte váratlanul, mégis teljesen más érzés volt, mint ahogy elképzelte. Az orvos nem kertelt, megmondta, hogy ez fog történni. Volt már hasonló, de most mégis egyből tudta, hogy ez az a bizonyos, az utolsó. Először még küzdött, az agyában ösztön reakciók zajlottak. Az élet élni akar... Egy pillanatra úgy érezte hiába készült rá, nem fogja tudni kontrollálni az eseményeket, de végül mégis sikerült... Olyan volt, mint a meditációk, amiket nap, mint nap elvégzett, de tisztába volt vele, hogy most nem lesz visszafelé...

Azok a szemek... Soha nem volt még olyan boldog. Összetalálkozott a két tekintet, és végtelen kapcsot érzett kettejük között. Feleségére nézett, aki könnyek között csodálattal nézte őket. Abban a pillanatban értette meg a család fogalmát...

Gépek zajára ébredt, fejében hasító fájdalommal, szemei csak árnyakat közvetítettek számára. Az orvos, megrendült hangon közölte vele, hogy csak ő élte túl, de fejtől lefele lebénult, és a vizsgálatok eredménye alapján ez az állapot megváltoztathatatlan...

Büszke volt magára - három első helyezés - elvonult az ünnepségen résztvevő diákok sorai előtt, fellépett a pulpitusra, ahol először átvette az okleveleket az igazgatótól, majd a tanári kar minden tagja kezét rázott vele...

- Mit mondtál Anyádra? - lendült apja kezében a seprű, de a levegőben elkapta, majd kirántva azt annak kezéből a térdén kettétörte. - Hogy merészeled, amíg én adom a kenyeret a szádba... - de már nem tudta befejezni, mert azok a kezek a falhoz lökték, és ő elment...

Az igen kimondásakor szabadnak érezte magát, és hitt a változásban, esélyt akart adni a szüleinek, minden olyan egyszerűnek tűnt...

Ott állt a fa alatt, nyakában dobogott a szíve, amikor kezébe vette a csillogó papírba csomagolt ajándékot, annyira vágyott arra a legóra - hónapok óta arról álmodott, hogy milyen lesz felépíteni a rendőrségi épületet. Óvatosan bontotta fel a lera-gasztott végeket, végül két szélénél megfogva, egy határozott mozdulattal felhajtotta a csomagolást. Soha nem csalódott még akkorát, amikor meglátta a bűvész készletet. De szerette anyját, így karjai közé bújva köszönte meg az ajándékot...

Nézte, ahogy felesége meglöki a hintát, és lánya kacagva kiáltja az ég felé: - Szeretlek Anya! Annyira gyönyörűek voltak mind a ketten, és ő olyan boldog volt, mint bármelyik nap, amióta családdá váltak... Büszke volt feleségére, akinél jobb anyát el sem tudott képzelni; lelkét újra átjárta a soha el nem múló szerelem érzése...

A virágos sapkát különösen szerette rajta, még jobban kiemelte a lánya arcának báját. Felesége mindig odafigyelt, hogy az öltözetük az egyszerűségében is különleges legyen. Nézte, ahogy a kezek, a vödörből kiöntött parti homokot formázzák. - Apa kevés lesz, hozol még a nedvesebből? És ő boldogan hajolt le, majd elindult, a lágy fodrú habok felé...

Feleségén nem fogott az idő, még mindig megbolondította, ahogy fűrtjei között játszott a júniusi napfény. Csodásak voltak mind a ketten, anya és lánya egyforma kosztümben, egymásra mosolyogva a fényképezőgép keresőjében... Gyönyörű nővé érett az a karban ringatott piciny leány, és újra, meg újra lenyomta az exponáló gombot...

- Kicsit félek, furcsa lesz, hogy nem tudtok azonnal ott lenni, ha szükségem lesz rátok. De megoldjuk, hiszen nekem van a legjobb családom! És ő a tükörből nézte lánya szemében azt a huncut mosolyt, mellyel mindig le tudta venni őket a lábukról, amely minden nehéz pillanatban erőt adott nekik, hiszen azért érdemes volt... Csak a két sikolyt hallotta, aztán egy hatalmas csattanás, és a gerincbe hatoló fájdalom...

- Nézd az arcát, ilyet még soha nem láttam!

- Hidd el megbűnhődött. Harminc évet töltött el ebben a szobában, végig teljesen egyedül. Amióta itt vagyok, még senki nem látogatta meg...

- Te jó isten, mit csinált?

- Előre megfontolt gyilkosság, annak idején több hétig vezető hír volt a médiában. Késsel rontott a szüleinek, olyan brutali-tással végzett velük, olyan energiák dolgoztak benne, hogy elszakadt a gerincvelője, és a kiérkező rendőrök magatehetetlenül feküdve találtak rá a vérrel borított padlón.

Kovács József Tibor: Lenyomat

A lenyomat bőrömbbe
örökre beégve,
de a lelkem megtisztult
a fényre kilépve.
A béklyóm lerúgtam,
hogy a lányom ne lássa,
hogyan alázna meg
a hazugok világa...

A múltam már enyém,
azt nem tagadhatom,
de a jövőm változik.
És én úgy akarom
élni az életem,
hogy ha tükörbe nézek,
ne egy nyűszító eb
köszönje meg, hogy nézhet...

A végtelen térben
magamhoz ölelem
gyermeki önmagam...
A lányom szemében
magához köt engem,
ezért értelme van...

Könyves Tóth Enikő: Égi jel Édesanyámnak

Ma már nem lázadok,
olvadt lávaként zuhan a mélybe
sorsom megkövült titka.
Lelkem kérges szikláit gyémánttá csiszolja
a tenger süvöltő szele.
Végtelenjében eltűnnek szörnyei az éjnek,
bűnök, ha gyermekemet nem jól szerettem.

Itt vagy Anyám - a feltámadásban -,
emlékeink relikviái csillannak
éjfelete csillagokban.
Érezted kezem melegét,
karodban tartottál,
dúdoltál édes altatódalt,
adtál szerelmet, áldást, boldogságot,
ez itt a Földön volt...

Álom maradt a vágy,
- tudod, az üveggömb, -
nem kaphattam meg soha,
hulló pelyhein át nem láthattam
angyalarcodat.
Marad az alázat, az isteni akarat,
mi elválaszt-összezár
könnyben és örömben.
Apám hamis, akár a hiú vágy,
jeltelen.
Apokalipszissé nő a fájdalom,
hiányotok.
Tiétek vagyok, halljátok?

Távol a hegyek tavaszi zöldjében
lelkem fele hallja az Agnus Deit - s vár... -
hangtalan ezüsthénnel...
Köszönöm, hogy küldted őket, Anyám!

Könyves Tóth Enikő: Emlékezz...

Fogtad a kezem,
s nem tudtam milyen ez a nap.
Talán templomcsendű vasárnap,
vagy éppen sötétfényű szombat est?
Arcunkra pergette az eső gyöngyeit,
csak álltunk sorsunk gördülő kövein
e mozdulatlan némaságban
az ősz sárga aranyán,
elomló vágyainkkal
a percek hosszú csendjében,
mint kinek kábult elméjén fény világlik,
a fasorok gyűrött lombjain
megpilledt a gondolat.

[...]

Elviszlek - szóltál halkan –
ahol magunk teremtünk árnyakat,

hazát, házat, álmot, világot,
kábult éjszakákat,
gyűrött hajnalokat,
fényben fürdő Napot.

Kühne Katalin: Az út vége

Gergő bandukol az úton. Nem látja, hol az út vége. Mindent elborít a hó. Ő csak ballag, hosszú még az út hazáig, lassan leszáll az éjszaka, körülötte mindenütt sötétség, csak a csillagok és a hold fénye világít. Hideg van, nagyon hideg. Messze távol a hegyek fehérbe burkolóznak. Néhány fenyő ágaskodik az ormokon. Ropog lába alatt a hó, ez az egyetlen hang, ami hallatszik, no meg a lélegzése, amint a térdig érő hóban nehezen halad, az igyekezettől zihál. A hegy tetején a fenyők úgy őrzik a tájat, mintha valaki megbízta volna őket azzal, hogy vigyázzanak az alatt elterülő falvak népére. Már közel jár a falujához, egy-egy ablakban gyertyafény pislákol, néhányan még fenn vannak, a többi háznál már csak a kémény füstje árulkodik arról, hogy ott emberek laknak. Hazaér végre a hosszú útról, felesége, Anica szerény vacsorát talál neki. A nagyobb gyerekek már lefeküdtek, de éberen figyelnek a konyhából kihallatszó szavakra. Anica beszámol az itthoni eseményekről, Gergő szavait alig értik, olyan halkán beszél. Lefekvéshez készülődnek, Anica még elringatja a legkisebbet, Áront, búcsúcsókot lehel a gyerekek arcára. Elfújja a gyertyát, elpihennek végre. Álommanó szép álmokat hoz szemükre.

Másnap újra indul az élet. Gergő korán felébred, gyorsan kiugrik az ágyból, magára kapja ruháit, néhány falatot bekap, megy a hegyre fát vágni. Elindul a szekér, lassan halad felfelé

az úton a nagy hóban. Nehéz munka a favágás, sokáig tart, amíg összeszedi a tüzelőre valót. Fejszéjével egyre több fát vág ki, a hatalmas fák dübörögve dőlnek le. Legallyazza, fel-darabolja, majd a szekérre rakja a hasábokat. Enni nincs ideje, majd este, otthon. Felül a bakra, biztatja lovát, Rárót, hogy indulhat. A lovacska szót fogad Gergőnek, régi barátok ők, sok-szor vitt már ilyen nehéz rakományt. Ló és gazdája szövetségben élnek, egyet gondolnak, egymásra vannak utalva. A hegy-oldalból nagyon nehéz levinni az útra az összehordott fát, de Ráró ügyesen lépked a nagy hóban. A megrakott szekeret Ráró húzza, teljes erővel nekifeszül az istrángnak, ömlik róla a víz, párállik egész teste. Közben hóvihar kerekedik, Gergő szemét ellepi a fehérség, alig lát. Sűrűn esik. Ráró akkor is ismeri a járást, eligazodik, ha nem látja az utat. A szél is felerősödik, a fák megroppannak a hó súlyától, időnként egy-egy vékony fa rádől az útra, akadályozza a haladást. Ráró nem hátrál meg, kikerüli, megy tovább, ez a dolga. Lassan leérnek a hegy aljába, a faluba, hazaérnek. Gergő kinyitja a kaput, az udvaron lerakja a szekérről a fát. Úgy gondolja, elég lesz a tüzelő az idén. Ráró is megpihenhet végre, Gergő lecsutakolja, betakarja, kap zabot is. Gergő fagyott ujjait melengeti a tűzhelynél, Anica is kijön, enni ad neki, friss túrót és kenyeret kínál, hozzá meleg tejet, hogy ura felmelegedjék. Gergő végre ágyba kerül, a nehéz munkától elfáradt teste megpihen. Hamar elalszik. Mellette szundítanak a gyerekek, a pici Áron álmában néha mosolyog. A szülők álmukban sem tudnak pihenni, valakivel, valamivel mindig viaskodnak, dobálják testüket, az ágy nagyokat reccsen ilyenkor.

Gergő álmodik. Előtte tornyosulnak a hatalmas fák, ő pedig fejszéjével egyre csak vágja, vágja, darabolja. Körülötte lassan elfogy az erdő, az összes fát kivágja, szekérre rakja, hazahordja. Be sem fér már az udvarra, de még mindig csak hordja. Az egész falu hozzá jár, jönnek a szomszéd falvakból is, egyre csak jönnek az emberek, tőle viszi mindenki a tüzelőt. A hegyoldal már kopasz, merő pusztaság. Hét határban Gergő a favágó, de hét határban nincs már erdő. A falvak népe végre nem

fázik. A hó hullhat, farkasordító hideg jöhet, a kályhákban van elég tüzelő, a tűz minden házban ropog, mindenütt melegszenek az emberek. A hó nagy pelyhekben hull, Gergő pedig boldog, álmában az egész környék őt ünnepli. Bandukol az úton hazafelé, nem látja az út végét. Havas a táj, sötét az éjszaka. Arra gondol, mi lenne, ha a téli fagytól minden embert megtudna menteni, ha többé sohasem fázna senki. A havasokban sok a fa, ha mindet kivághatná... Gergő felnéz a csillagokra, a tündöklő hold fényétől elkábultan azt hiszi, mindezt megteheti. Álmodozik a mindent elborító melegségről, szívében a szeretet fénye csillog. A havasi emberek mögötte hosszú sorban vonulnak, nem érzik a fáradtságot, a hideget, együtt vannak, mindenki egy nyelven beszél, egyet akar. Megkaphatják, amit szeretnének, amire régóta vágnak? Nem csak Rárótól és Gergőtől függ a sorsuk, nem csak a tél hidegétől kell őket megvédeni, sokkal nagyobb dologtól, a közöny fagyos leheletétől. Sok Gergőnek és Rárónak kellene összefogni, melegséget, szeretetet hozva életükbe. Rajtunk is múlik, hogy mi segítők elegenden vagyunk-e, viszünk-e fényt a kilátástalan, sötét mindennapokba, akár a havasokban élők közé, akár a városokban tengődő szegények, hajléktalanok világába. Meg kellene gyűjtani az életető lángot. Akkor talán Gergő és a hozzá hasonlóak is láthatnák végre az út végét!

Kühne Katalin: Ikon-arcod felfénylik (Pilinszky János emlékezete)

Pokloknak hetedik körében
alkottál gyönyörű egészet
korlátok között zsolozsmáztál

kételtű szörnnyel hadakoztál
madarak vérzik be a mennyet
hold süt sötét temetőkertben

jégüres csillagok kopognak
elhagyatottan felzokognak
rongyaidból félig kitakarva

megbélyegezve kiátkozva
senkiföldjén fonnyadt virágot
láttál vad rettenetes álmot

haldoklóknak tűznehéz ingét
viselted érezted föld ízét
ínyedben erdők avarjában

halott édesanyád hajában
bárány voltál érted jöttek
véred hullott a vesztőhelyen

világod hóba fagyba dermed
cserbenhagy már tulajdon tested
elmerül arcod szemed lelked

egyetlen szavaddal felemelsz
két szemed gurul mint két kavics
hajad ikon-arcod felfénylik

égi kegyelmed megkapod mégis
hófehér krátered megvakít
angyalszárnyad végső útra hív

Losonczi Léna: Múlt-festményem

Múlt-festményem
szürke-színes vásznán
néhány elcsúszott ecsetvonás - - -
De ezzel lett teljes a kép,
és hiteles a látomás.

Elmélázok e múlt-festmény előtt...

Mozaik-montázs.

Rőf vászonnal felér.

Mennyi tarkaság...

– És semmi sem fehér.

*Virágszirmok, nyitott könyv, Biblia,
gyermekszemek, viharfelhők nyila,
sötét cseppek, óh, gyászkönnyek talán,
MENE TEKEL... írás szoba falán,
fesző rózsák, a színük elmosódott,
arany gyűrű, rá por-rozsda rakódott...
Egy pár papucska – emléke pici lábnak –
Hópehely, pillangó – jelei télnek, nyárnak –
S még mennyi folt, sok homály-kép a ködben
(itt egy család ül az asztalnál körben)
Ott néhány elcsúszott ecsetvonás!*

Igaz? Torz e kép?

A lélek hinni nem mer.

Sok furcsa folt,

Mit, ha tehetné,

átfestene az ember.

Losonczi Léna: Kellett nekem?!

(Tisztelettel Serfőző Simonnak)

Kellett nekem

elhagyni

a harangszó-mosta kertek alján,

a kökényvirágos árok partján

a sárga-pelyhes kislibát,

ház előtt a vén körtefát,

akácsorunk virág-havát,

EMLÉKEK

piros mosolyú almafát,
faragott teraszt,
lugasárnyat,
birsalmaillatú szobánkat,
viráglopdosó kiscsikót,
hogy kockacukros csókjai
máig bizseregjenek tenyeremben?

Kellett nekem
otthagyni
az istállóküszöb tejszagát,
fecskeszárny verte ereszalját,
a szalmakazlak hancurát,
a búzakévék szekerek oldalrúdján
a majomfogású csimpaszkodást?
A felborzolt dűlőutak nem őrzik
a mezítlábas talpak égető nyomát,
sem a forró aratások szomjúságát,
s az izzadtságesős kaszasuhogást.

Úgy donganak az emlékek,
mint disznóól körül a legyek,
mélytudatomban rejtőzködnek,
tollászkodva csapatba verődnek
bennem,
pedig mindent elvitt az ár,
'970-ben.

Én őrzöm őket, mint rögöket
a kővé aszott fekete föld,
amit morzsolgatok kezemben
a régi ház helyén
- vagy mint ajak az imát - ,
és ha lehajolok érte,
emlék csapódik arcomba,
s újabb emlékért kiált.

Kellett nekem
elmenni innen,
hinni a hamistorkú szólamoknak,
messzire néző hitem
a Napba küldeni merészségért?
Kellett nekem
fészekhagyó követként
kivágtázni zablátlanul,
világmegváltó tudásszomjjal
hűtlenné lenni a fajomhoz?

Most, hogy már
hozzá szótlanodom
árva magamhoz,
mint éjjel a száj,
ha meztelen marad
mélységével magányom,
dönget, dörömböl...
Valami fáj.

Lupsánné Kovács Eta: Sóhajnyi pillanat

Figyelem, ahogy a tó hallgat,
talán a csendje vonz oda;
épp olvad partján a hóharmat
- megkopott a tél bocskora -

Átlátszó, csendes a tómedre;
káprázat-csillagok gyúlnak,
tán' mosolyod villant meg benne...
emlék-harangok zúgnak.

Sellőként csobban a gondolat,
mint kavics tűnik a tóban,
sóhajnyi volt csak a pillanat;
...nem tudom: voltál-e valóban.

M. Simon Katalin: A fogadalom ereje

Sötétedett. Gizi néni, a házigazda felesége, meggyújtotta a petróleumlámpát, s a kis konyhában kellemes meleg fény terült el. A fiatal tanítónő, a nagy asztal egyik oldalán másnapi leckéinek vázlatait írta, vele szemben Gyuri, a háziak hetedik fia tanult. Pista bácsi az ablak előtt alacsony munkaasztalánál épp befejezte a szomszéd bakancsának foltozását. Ha a kőbányában végzett munka után még futotta erejéből, suszterkedve keresett egy kis pluszt, pálinkára valót, ahogy felesége szokta mondani, amikor elég gyakran, munkából hazajövet a falusi kocsmában öblítette le torkáról a kőport. Ilyenkor viccelődhetnékje támadt, és nem értette, hogy miért olyan búval bélelt az asszony, aki egyáltalán nem értékelte az ő, már sokadszor ismételt, pálinka ízű humorát.

– Láss, kisasszony, ilyen feleségem van nekem – mondogatta tetetett keserűséggel – ahelyett, hogy csókolgatna, becézgetne, némán kerülget, mint egy rossz kutyát. És én ezt eltűröm... Hej, pedig a faluban lenne, aki jó szívvel vetné meg az ágát nekem minden este és még a bakancsomat is kisuvikszolná – toldotta meg egy huncut kacsintással.

Amikor Gizi néni megelégtelte a sok sületlenséget, ahogy ő nevezte urának az ilyenfajta beszédeit, anélkül, hogy megállt volna keze az esti mosogatás közben, szigorúan rászólt:

– Eridj má’! Mit szerepelsz itt a tanítókisasszony előtt s mutatod a jó példát a fiadnak. Ha dolgod van, végezd, ha nincs, menj s feküdj le, hogy legyen már csend a házban! Ilyenkor Pista bácsi, mint a megleckéztetett gyermek, behúzta a nyakát, visszafogott mosolya és játékos tekintete pedig azt üzenté, hogy jobb lesz az asszonyra hallgatni, mert ha nem, előkerülhet a sirítófa is.

Ami ugyan soha nem került elő, mert Pista bácsi tudta, hol kell abbahagyni, ha azt akarta, hogy aznap este felesége ne a szolonra vessen ágyat magának, mert akkor nem létezett olyan édes szó a világon, amellyel őt vissza lehetett volna onnan csalogatni a hitvesi ágyba.

*

A város, ahonnan jött, alig húsz kilométerre lehetett a falutól, amelyikbe az államvizsga után, mint képesített tanítót helyezték. Amikor megérkezett, az iskolaigazgató lelkesen fogadta és bemutatta házigazdájának, akiknél lakni fog az új tanévben, a házinéninek különösképpen gondjára bízva az akkori tanítóképzők szellemében nevelkedett lányt. Városról jött, és a falu izgalommal teli életet ígért számára. Az iskola, ahová, mint élete első munkahelyére először lépett be, a kollégák, az emberek, a szokások, a mindennapok életrendjének megismerése számos felfedezésre váró élményt rejtett, ő pedig figyelt, tanult, résen állt minden nap minden pillanatában, hogy megfeleljen az elvárásoknak és ne hibázzon, ne essen kísértésbe, amelynek bizony ki volt szolgáltatva, mint egyedülálló hajadon.

A házinéni lánykorában Budapesten szolgált egy úri családnál, ahol sokat látott, tapasztalt. Aztán hazajött és férjhez ment. Szép leány volt és a legény, aki elcsavarta a fejét jóképű és szerelmes. Minden rendben ment közöttük, Isten megáldotta őket két fiúgyermekkel is, csak az a fránya pálinka keserítette meg időnként a talpraesett, dolgos asszony életét. Így teltek éveik, míg észrevétlenül két egymásba kapaszkodó szerelmes fiatalból egymás mellett járó Gizi néni és Pista bácsi lett.

Téli estéken, ha otthon maradhatott, szerette hallgatni az asszony történeteit, melyek a budapesti család életéről szóltak, vagy Budapest fényes utcáiról s a szeretetről, mellyel elhalmozták a székelyföldi lányt, akitől, mint ők maguk bevallották, sokat tanulhattak az együtt töltött évek alatt. Nyílt eszű asszony volt Gizi néni s a humora sokatmondó. Ahogy a kenyeret dagasztotta, ahogy a csirkepaprikást főzte vacsorára, vagy szemének szomorúsága, ha férje pálinkától bűzlött, amikor az ajtón belépett, példaértékű maradt egész életében a később asszonnyá vált tanítókisasszony számára.

Úgy bántak vele, mint saját lányukkal, akit fiaik mellé lánytestvérként megáldmodtak, de nem adatott meg nekik. Így, ezt többször szemébe mondták, napfényt hozott életükbe, új színeket, amelyek beragyogták együtt töltött napjaikat. Neki pe-

dig jólesett a kényeztetés, a gondoskodás, amellyel minden percben körülvették. Gizi néni mindig meleg reggelivel várta, s hogy előjött szobájából, azonnal asztalhoz ültette, mert a reggeli fontos. Figyelmeztették minden esetleges veszélyre, amely leselkedhetne rá, különösen akkor, ha sötétben kellett hazajönnie az olvasókörből, melyet a falusi embereknek tartott hetente egyszer, vagy ha a színdarabpróba késő estig elhúzódott. Gizi néni nem feküdt le, amíg ő haza nem ért, hogy a vacsorát saját kezével tehesse tányérjába. Ő volt az, aki meleg szavakkal vigasztalta, ha könnyes szemmel látta jönni-menni, mert aznap se kapott levelet a távoli városból attól az embertől, akit már egy esztendeje ismert meg, és készült feleségül menni hozzá. Ne sírjon, kisasszony, mondogatta, mert nem érdemli meg. Ha megérdemelné, minden nap írna magának.

De hogy lehetett volna nem sírni, hisz ő a virágokat bontó tavaszt, a nyár tűzét, a színpompában tobzódó őszt, s a szép álmot hozó tél ígéretét jelentette számára. Amikor pedig a levelek késtek, újra és újra hatalmába kerítette a kétség, amely ott lappangott tudatában, bármikor készen arra, hogy keserűséget vegyítsen abba az édes forrásba, amely lelke legmélyéről fakadt. Egész lényét fogva tartotta az, amit érzett, így nem volt szeme más férfiak látására, se füle azok szavainak meghallására. Bár jó humora, és főleg, ahogy az életet látta és élte, vonzott feléje férfiakat, de megálljt parancsoló magatartása kényes helyzetbe hozta őket, valahányszor bizalmaskodva közeledtek feléje. Hát minden férfi csak egyet akar? Csókolózni, s aztán ..., de ami következhetett volna, azt messzire elhessegette még gondolataiból is.

Egy este, diákkorukban, amikor villanyoltás után hálótársaival a jövő álmait szövögették, ő is felfedte előttük bakfis korában tett merész fogadalmát, hogy őt az a férfi fogja először megcsókolni, akiről megbizonyosodik, hogy a férje lesz. Kolléganőinek harsány kacagása bombaként robbant bele az internátus csendjébe. Meglátjátok majd, hogy így lesz! – erősítette meg ígéretébe vetett hitét, amikor végre elcsitult a hangzavar. A beállt csendben még vissza-visszacsenget fülében egy-egy

méltatlankodó megjegyzés, de ő hitt abban, hogy fogadalmának erejét nem ingathatja meg a legelszántabb próbálkozás se.

**

A tantestület színdarabban készült a telet búcsúztatni, s csatlakozott hozzájuk egy pár lelkes fiatal is a faluból. Az éjszakába nyúló próbák jó hangulata, egymás felé terelte az emberek figyelmét, barátságok kötődtek, a meglévő kapcsolatok elmélyültek és titokban érzésektől fűtött remények is születtek.

A kis konyhában töltött esték a megszokott hangulatban teltek. A tanítókisasszony vázlatot írt, a kamasz fiú ímmel-ámmal olvasgatta a másnapi leckét, Gizi néni vacsora utáni teendőit végezte, és néha csendre intette Pista bácsit.

Egy este azonban új szereplő lépett a konyhai színre. Egy jóképű, házasulandó fiatalember, a színtársulat oszlopos tagja, amint mondta, csak úgy beütötte magát Pista bácsihoz egy szóra. Aztán szó helyett hosszú hallgatásokba merültek. Míg a gazda szipkájából pőfékelt, a vendég szeme a munkáját végző lányra tévedt és ott elidőzött. Ha szeme belefáradt a nézésbe, köszönt és elment.

Jó párszor megismétlődött ez a "beléptem egy szóra" játék, és egyik este, miután a látogató elment, Gizi néni igen csak csóválgatta a fejét, míg végre megszólalt:

- Kisasszony, vigyázzon, mert ez a fiú fűlig szerelmes magába.
- Hogyhogy szerelmes? – kapta fel füzetéből a meglepetéstől tágra nyílt szemét.
- Úgy, ahogy egy férfi szerelmes szokott lenni egy nőbe. Csak nem hiszi, hogy ez a legény az én uram szép szeméért jön ide, amikor csak teheti, vagy azért a „szóért”, amelyiket azóta is várunk? Magáért jár ez ide, kedvesem. Miközben ír, úgy bámulja, mint borjú az új kaput, de maga úgy beletemetkezik a munkájába, hogy még arra se ad esélyt ennek a holdkórosnak, hogy legalább egy pillantást válthasson magával.
- Sajnálom, de én nem bátorítottam semmivel! – védekezett most úgy, mintha tiltott almába harapott volna. Holnaptól kezdve vacsora után felmegyek a szobámba.

– Nem kell felmenjen, kisasszony, majd beszélek én vele. És beszélt, de nem sok eredménnyel. Attól kezdve többet ugyan nem ütötte be magát „egy szóra” Pista bácsihoz, de a próbákon, ha tehette, mindig körülötte sündörgött, várva az alkalmat, hogy valamilyen ürüggyel megszólíthassa.

– Miért nem akar velem szóba állni? – állt elébe egy alkalommal.

Válaszában úgy pattogtak a szavak, mint rostában a kukoricaszemek:

– Én? De hát a színdarabban nem „párbeszélünk” eleget? Azon kívül is nem feleltem mindig, ahányszor kérdezett?

– Látom, hogy kerül engem, és ha nem, akkor úgy jár-kel melletttem, mintha láthatatlan lennék.

– Ne haragudjon, de nem értem, hogy mit vár tőlem?

– Például azt, hogy engedje, hogy megcsókoljam!

– Miiiit? Na, ezt a beszélgetést befejeztük! Szikrát szórtak szavai, ahogy kiejtette, de a férfinak mintha tetszett volna ez az ellenállás. Mosolyogva nézett a lány után, aki ott hagyta és kolléganőinek társaságához csatlakozott.

Végehez közeledett a tél. Úgy döntöttek, hogy a darabot először egy erdővidéki faluban mutatják be. A teherautó rakodó részében elhelyezett hosszú padokon ültek kellékek és jelmezes bőröndök között, de ki törődött akkoriban ezzel! Fiatalságuknak csak jókedv és nóta kellett, és ebből hálistennek volt elég.

Míg ők a színpad háta mögött készülődtek, a közönség megtöltötte a termet. Aztán felgördült a függöny, és megfélemlítve izgalomról, feszültségről, félelemtől elűzve minden bűnt, bánatot, egy távoli mesevilágba csábították a közönséget, amelyet ők teremtettek meg közös munkával, és amelyben jó volt szerepet vállalni.

Előadás után a fal mellé tolták a padokat, és míg a zenekar hangolt, a kultúrfelelős bejelentette, hogy az első tánc a szereplőké.

Már odafent a függöny mögött felkérte minden férfi a maga választottját, akivel a bemutatkozó keringőt akarta járni.

Hiába rándult görcsbe a gyomra, amikor közeledni látta, meg kell adni, jóképű hódolóját, visszautasítani nem lehetett. Amikor felhangzottak a keringő akkordjai, a párok kézen fogva levonultak a terembe és elkezdődött a tánc.

Égő arccal csak arra összpontosított, hogy izgalmában nehegy eltévessze a lépést. A keringő után remélte, hogy partnere visszavezeti a függöny mögé a színpadra, de keze szorításából megértette, hogy esze ágában sincs. Lassú tangó következett és akkor már egyre többen álltak fel a falubeliek közül is.

Istenem, csak lenne vége már! – fohászkodott magában, míg a tangó ritmusára andalogtak. De a táncnak nem lett vége és ő kezdett egyre nyugtalanabbá válni.

Vajon mit forgat a fejében? Remélem nem követ el valami számárságot, mert ő fogja megbánni. Ezek a gondolatok jártak a fejében, amikor partnere, aki eddig némán, de biztosan vezette lépteit, megszólalt és beszélgettek, most először a tánc kezdete óta:

– Tanító néni, miért olyan ideges?

– Én nem vagyok ideges.

– Pedig látszik magán, hogy izgatott.

Erre ő nem felelt semmit.

– Most megengedi, hogy megcsókoljam?

– Fejezze be már ezt a butaságot!

– Fogadjuk, hogy megcsókolom itt a terem közepén!

– Azt nem hiszem.

S akkor elkapta, de ő résen volt, mindenki szeme láttára kirántotta magát a férfi öleléséből és felszaladt a színpadra a függöny mögé, ahol az iskola igazgatója a falu elöljáróival ünnepelte a sikert.

– Mi történt, kislány? Miért olyan feldúlt? Kezdte faggatni az igazgató. Valaki bántotta?

– Igen. A táncpartnerem erőszakkal meg akart csókolni és én ott hagytam a terem közepén.

– Mit tett maga, meggondolatlan gyermek? Hát nem tudja, hogy faluhelyen egy férfit tánc közben faképnél hagyni súlyos következményekkel járhat?

– Akkor mégis mit kellett volna tennem? Keljek öltre vele?

– Nem lehetett volna elkerülni ezt a konfliktust, mondjuk szép szóval?

– Nem hallgatott a szép szóra.

– Majd beszélek én a fejével. Most üljön ide le és nyugodjon meg. Nem olyan fekete az ördög, mint amilyenre festik.

– Engem akaratom ellenére ne csókolgasson senki! De megtudhatnám, milyen következményekkel járhat, ha a férfit tánc közben a partnere faképnél hagyja?

– Azt a lányt, aki nem megy el táncolni azzal a férfival, aki felkéri, vagy partnerét faképnél hagyja a táncban, kimuzsikálják a bálból. Remélem, most megússza szárazon – kacintott asztaltársai felé az iskola szigorú öre –, de azért máskor vigyázzon!

– Még hogy én vigyázzak! Micsoda világ ez, ahol a férfi bűnéért a nőt büntetik? – zakatolt lelkében a felháborodás.

Éjjeli két órakor ért haza. Szobájában a vaskályha már rég kihűlt, és a meleget kiszippantotta a február végi fagyos szél. Paplanjának védelmében azonban gyorsan elaludt.

Másnap, még mindig a bálban törtétek hatása alatt, mindent elmesélt háziasszonyának. A bölcs asszony csak annyit fűzött hozzá: Tudni való volt, hogy ez a bolond próbálkozni fog. Remélem, most hatott a lecke.

A levegőben egyre jobban érződött a tavasz csábítása, s a várva várt levelek is egyre sűrűbben érkeztek. Ő pedig mind jobban vágyott az előtte álló új életre.

Szorongó szívvel közölte házigazdáival, hogy a tavaszi vakációban hazaköltözik a városba, hogy felkészülhessen élete nagy útjára. A tanév végéig pedig majd ingázik otthonról. Gizi néni könnyeivel küszködve hallgatott, Pista bácsi meg csak ennyit mondott: Hát akkor kisasszony, sarka erre s annak is a helye.

M. Simon Katalin: Megtisztulás

Szeptember. Ha nem zörögnének száraz falevelek az útszéli fák alatt, azt hihetnénk, még nyár van. És valóban, bármit írjon a naptár, a forrón tűző nap, a sárgával tűzdelt zöld lombok látványa a maradni kíváncsozó nyarat igazolják.

Gondolatai a múltban kószálnak, míg léptei néha ritmust tévesztve, máskor magabiztos céltudattal kopognak a temető felé vezető macskaköves úton. Kezében az őszirózsák, melyeket nevelőanyja sírjára visz, elmúlást megvető derűvel virítanak.

Bár nem ő szülte, de saját gyermekeivel együtt nevelte fel. Bonyolult családi rend volt az övéké. Két fiatal özvegy, a nő egy hároméves kisfiúval, a férfi egy kétéves kislánnyal, aki ő volt, összeházasodott, majd született négy közös gyermekük. Így a hat testvérre ráillett a tréfa: „Az én gyermekem, a te gyermekeddel veri a mi gyermekeinket.”

Visszagondolva gyermekkorára látja magát testvéreivel együtt, mint csokorba ölelkező tarka mezei virágokat, amelyből a magvakat szétszórta az élet, de ahová lehulltak, ott gyökeret eresztettek és új életet teremtettek maguknak. Azonban, ha néha összegyűlnek szülővárosukban a világ minden tájáról, még most se tudják eldönteni, hogy végül ki is ette meg azt az almás süteményt, amely zöldfülű korukban, egy vasárnap délután csak úgy eltűnt a tálról.

Most emlékei tárából fekete-fehér képek bukkannak fel. Emlékek, amelyeknek felidézése lelkében ma is vihart kavár.

Ez itt a Vártemplom! Mindig büszkén emlegetted, hogy téged ebben a nagy múltú öreg templomban kereszteltek, majd első férjeddal itt mondtátok el az örök hűség fogadalmát. Szomorú, hogy mégis, ki oly sokat jelentett számodra, korán elhagyott. Nem ő döntött így. Démoni lélek irányította a gyilkos kezét, mely a halálba üzte mellőled... Hitvallásodból, miszerint „Égni csak nagy lánggal érdemes, ez ad értelmet életünknek. A többi nem számít!” – számtalanszor merítettem életem folyamán. Tőled tanultam meg erősnek lenni, valahányszor az élet térdre

akart kényszeríteni. Amikor apánkat temettük, még nagyon fiatal voltál. Temetésén álltunk beléd kapaszkodva, míg a sírgödör sötétje örökre elnyelte koporsóját. Nem sírni kell – mondtad akkor is –, hanem cselekedni. A sírás a gyengék kiváltsága.

Az évek teltek. Lelkedben a lángok sorra ellobbantak. A paraszat újra szítani már nem maradt erőd. Akkor engedtlél a kísértésnek, azt hitted legyőzheted az életet is. Azonban valahányszor megpróbáltad, ki sorsunkat intézi, megmutatta, hogy az utat, melyet számodra kimérték, végig kell járnod! És az élet újra és újra győzött! Ítélni?! Ez nem az én dolgom. De a gyász jogán lelkem lázong megbontva belső rendemet.

Perzsel a nap. A hegyek felől sötét felhők közelednek a temető fölé. Száraz falevelek emelkednek a magasba, majd erőtellenül lehullnak az út porába. Vissza kellene fordulnia, de nem teszi, pedig szinte megbénítja félelme a fenyegető vihartól.

A temető kapujában azonban megtorpan. Éles fény villan, s a csattanás ereje egy pillanatra megállítja körülötte az életet. A szél öltre kel a sírok közti fákkal, mintha tövestől akarná kicsavarni őket a földből. Mégis összeszedi bátorságát és tovább megy. A sírhoz ér és elhelyezi a csokrot a kopjafa tövébe:

– Bocsáss meg! Sietnem kell, látod, tombol a vihar!

Abban a pillanatban már mindent elsöprő erővel zúdul az eső a temetőre. A vastag vízfüggöny eltakarja előle a kijárat felé vezető utat. Fuldoklik. A víz súlyától földig hajoló fák útját állják. Védtelenül áll és túri, hogy testét a zuhatag korbácsolja.

Egy idő múlva érzi, hogy lankad a szél ereje, és az esőcsapások se perzselik már annyira. A ritkuló esőcseppek közt megpillantja a kápolna előtti sétányt, és elindul a kijárat felé. Az úton patakok futnak le a város felé. Az egyre távolodó, maradék felhőkből elkésett esőcseppek igyekeznek eltűnni a nap útjából, melynek sugarai már kegyesen simogatják a tájat.

Biztos léptekkel halad a hazafelé vezető úton, miközben lelke élvezi a katarzis szülte nyugalmat. Tekintete a felszálló párán túl a fénybe ütközik. Megborzong a látvány szépségétől: vele szemben az ég alját sokszínű szivárvány koszorúzza.

Majorosné Jósvai Éva: Jónás

Több mint harminc éve kezdődött a történet, akkor november 12-én még csak Jónás napját ünnepelték azok – vélhetően kevesen –, akiket ezzel a keresztnévvel ajándékoztak meg szülei.

Elsőéves hallgató voltam az egyik vidéki nagyváros már akkor hatalmas egyetemén. A lányoknak kijelölt kollégium tágas, négyágyas, de nem túl komfortos – vaságy, beépített szekrény, mellékhelyiségek a folyosó közepén – szobájában laktam akkor. Szobatársaim: Edit, a szorgalmas, jó tanuló, pedáns fővárosi lány, Márti a bohókás, a lezser, egy másik nagyvárosból, és Zsuzsa, a komoly, felnőtt hölgy, aki velünk ellentétben, nem rögtön érettségi után, hanem pár munkában töltött év után jelentkezett továbbtanulni. És ott voltam én negyediknek, aki egy közeli faluban laktam a szüleimmel, de szintúgy, mint a többiek, először laktam kollégiumban.

Még csak kóstolgattuk az önálló, egyetemista életet, hétvégeken általában húztunk haza – akkor még szombaton is volt oktatás, de csak délelőtt –, majd kajával és egyéb otthoni jókkal megpakolva tértünk vissza vasárnap este.

November elejére már úgy-ahogy összeszoktunk – kénytelenek is voltunk, hiszen akkor még egy tankörbe is jártunk –, felvettük az egyetemi élet ritmusát, már az első zárthelyin is túl voltunk.

Az egyetem hallgatóinak lényegesen nagyobb hányada volt fiú akkor még, napközben szabad bejárásuk volt hozzánk, noha portás néni ült a földszinten, a lépcső mellett.

Abban az évben vasárnapra esett november 12., én hazamentem a szüleimhez vasárnap reggel, de a többiek nem tudtak a nagyobb távolság miatt, hiszen már zh-időszak volt

Borongós, párás, alkonyba hajló volt az idő, mikor úgy négy óra tájt visszaérkeztem a kollégiumhoz, Edit földet kapart a szemeteslapátra a lépcső mellett.

- Ez mire kell? – kérdeztem kíváncsian.

- Majd meglátod, ha felmentél a szobába – hangzott a sejtelmes válasz.

Bárhogy faggattam nem volt hajlandó többet mondani, így kettesével szedve a lépcsőket vágattam fel a harmadik emeletre, ezekbe a kollégiumokba még nem építettek liftet.

Mikor kivágtam az ajtót, azonnal választ is kaptam a kérdésemre.

A szoba közepén egy kéthónaposforma, gyönyörű, szürke, cirmos kismacska evett valamit egy menzai tányérból.

- Kié a kismacska? Honnan szereztétek? – kérdeztem azonnal.

Edit még nem ért fel a földgyűjtésből, így Márti válaszolt:

- A fiúk fogták valahol, felhozták az emeletre és itt kergették a folyosón, Edit ezt nem bírta nézni és elkérte tőlük. Téged vártunk csak, hogy te is beleegyezel-e, hogy itt maradjon.

Nekünk mindig volt macskánk, nagyszüleimnek is, otthon is, nagyon szerettem a puha, ragaszkodó jószágokat. Igaz, nekünk nem szobacicáink voltak, nem aludtak bent velünk a lakásban, csak napközben volt bejárásuk a házba, ahol tálkájuk és alvóhelyük is volt, de éjszakára ki kellett menniük, a csűrben, a garázsban vagy a tüzelőtárolóban volt az éjszakai szállásuk. Eladdig tehát még nem laktam együtt macskával, de örömmel és érdeklődéssel vártam az új helyzetet, természetesen beleegyeztem, hogy a jövevény maradjon.

Közben Edit is felért és egy – csuda tudja, honnan kerített - kisebb dobozba öntötte a felhozott földet, amely az alapos átválogatás után is tartalmazott még száraz faleveleket. Megmutatta a kiscicának, az meg rögtön tudta, hogy mire való.

A menzáról már korábban mentettünk tányért – akkor kajával, ami egyébként szigorúan tilos volt -, így rögtön lett edénykéje a cicának. A WC-jéről már beszéltem, Edit bizonyára alvóhelyet is készített neki – erre már nem igazán emlékszem, mi módon oldotta meg –, maradt még két megoldandó feladat, a macsek nemének megállapítása és ezután a keresztelő, akkori szóhasználat szerint inkább névadás.

Ebben is természetesen Edité volt a főszerep. Alaposan megsejmelte, majd biztosra megállapította, hogy a befogadottunk fiú, ugyanis nekik is van otthon macskájuk, amely nőnemű. Egyikünk sem vette a bátorságot – vagy inkább fáradtságot –,

hogy a keservesen nyivákoló, a kezünkben folyton menekülni akaró cica nemi identitását felülvizsgálja.

Ezután már csak a névnek az ő adása maradt, felmerült néhány sztenderd, Cili, Cirmos, Karmos meg ilyenek, de végül – megint valószínűleg Edittől – jött a megoldás:

- Ma november 12-e van, Jónás napja, ma találtuk a macskát, ami kandúr, legyen a neve tehát Jónás!

Egy kicsit már untuk is a macska körüli felhajtást, így azonnal belegyeztünk a névbe, az ötödik lakó befogadtatott.

Leginkább persze Edit pesztrálta, ő cserélte a dobozában a földet, nem voltak akkor még biomacska-almok! Később már havazott is, és akkor még erősebb volt a fagy is – fogalmam nincs hogyan/honnan szerezte –, de a szobában soha nem volt macskapisi szag.

Az étkezéséről közösen gondoskodtunk, tejben, felvágottban, kolbászban soha nem volt hiánya, a menzáról rendszeresen mentetünk neki az ebédünkből, vacsoránkból, olykor tányérral együtt.

Napközben szegény Jónás egyedül volt – kivéve, ha olykor-olykor valamelyikünk lógott egy kicsit –, akkor még hét közben este ötig, szombaton is délig-kettőig tartottak a gyakorlatok az egyetemen. Nagyon jól alkalmazkodott a helyzethez, nem akart megszökni, örült, ha simogattuk, dédelgettük, játszottunk vele. Nagyon szeretett madzagra erősített valami után ugrálni, szaladni, de akár a saját farkincája után is:

- Olyan aranyos, mikor egy cica fut a saját farka után! – jegyeztem meg egyszer nevetve.

- Ennél csak az aranyosabb, ha egy kutya fut a cica farka után – ironizált erre Márti. Hiába, az ő kedvenc állatai a kutyusok voltak!

Jónás nem csinált rendetlenséget, a takarítónők – noha már másnap tudomást szereztek róla – nem panaszkodtak rá soha. A kollégium többi lakója is hamar megszokta az új szobátársat. Edit időnként futtatta a folyosón, egyszer-kétszer ölben még a szabadba is kivitte, de azt nem nagyon reklámozta, hogy elengedni merte-e.

Gyorsan elrepült a november, majd december első fele is, és elkövetkezett az első téli szünetünk (az őszi szünet akkor még

nem volt divatban), persze vele együtt az első vizsgaidőszakunk is, meg az első több napos, együttes elutazásunk, azaz Jónás teljesen magára hagyása, ez gyakorlatilag talán 3-4 napot jelentett. A portás nénit – vagy talán valamelyik közelben lakó takarítónőt - Edit megbízta, hogy vigyen a macskának egy-két alkalommal kaját, meg mi is hagytunk tálkákban nehezen romlandó ennivalót, valamint nagy doboz tiszta földet.

A két ünnep között volt vizsgánk, így karácsony után szépen visszazsárlingóztunk a kollégiumba, én érkeztem elsőnek. Macskakosz nem volt, de a rendetlenség! Jónás – unalmában vagy félelmében, hiszen azelőtt hosszabb időre, éjszakára sosem maradt egyedül – felborogatta a tányérjait, letépdeste a falról a dekorációkat, leverte az asztalokról, székekről, ágyakról mindent, amit elért, és amivel megbírt. Igazi nagy kár persze nem keletkezett, de néhány – akkor kincset érő! – poszterünk, újságkivágásunk irreverzibilis változást szenvedett cicánk fogai vagy karmai által.

Ez volt az első vizsgaidőszakunk, izgultunk is kellőképpen, tél is volt még akkor valamennyi hóval, lefagyott úttal, de sokkal kevesebb autóval. A matematika vizsga írásbeli már januárban volt és később – talán nem is aznap – volt csak az eredményhirdetés. Megírtuk a zárthelyit az I. előadóban – minden második sor, minden hatodik szék –, majd mentünk a dolgunkra. Márti is útnak indult és 1-2 órával később remegve, sápadtan tért vissza a kollégiumba, egy a lefagyott úton megcsúszó autó kis híján elütötte:

- Milyen jelentéktelen dolgokon tudunk idegeskedni, hogy megbukunk-e a matekvizsgán vagy átmegyünk! Olyan mindegy! De ha az az autó elüt, és meghalok, sokra mentem volna egy négyes vizsgajeggyel is!

Mindnyájan eredményesen vizsgáztunk, de ekkortájt kezdődött Jónás kálváriája. A kollégiumi házirend is tiltotta az ilyen állattartást, de ez realitássá csak akkor vált, amikor a kollégium igazgatónöje halálosan megfenyegetett bennünket – én csak közvetve értesültem róla -, ha rövid időn belül nem távolítjuk el a macskát, mi is repülünk vele együtt a kollégiumból!

Elkezdődött tehát az örökbefogadó keresése, természetesen Edit járt eredménnyel, végül is a Kati néni nevű takarítónőnk sógorasszonya vette magához Jónást, még január hónap folyamán. Kati néni többszörös kérdésére is teljes meggyőződéssel válaszoltunk a nemét illetően (később se vizsgáltuk felül Edit szakvéleményét!) – természetesen fiú! –, alapfeltétele volt ugyanis a befogadásnak, hogy kandúr legyen a cica.

Miután Jónás sorsa ilyen megnyugtatóan rendeződött, minden nyomát eltüntettük, kidobtuk a dolgait és éltük tovább az első-éves egyetemisták nem mindig gondtalan életét...

Már javában tartott a nyári vizsgaidőszak, éppen felfelé igyekeztem a kollégiumi szobába, mikor megállított a portás néni:

- Elkurvult a Jónás!

Annyira megdöbbenem, hogy reflektálni sem tudtam semmi okosat hirtelen - hiszen Jónás fiú, ilyesmi nem lehetséges -, csak elmormoltam egy köszönést és húztam felfelé.

Megdöbbenésemet szavakban is kifejtettem Editnek és Mártinak, ők már tudtak a dologról. Edit második napja már csak laposkúszásban közlekedett, ha Kati néni feltűnt, mert a természetes takarítónő rögtön nekitámadt, hogy becsaptuk a sógornőjét és most tele van kismacskával, nem tud velük mit kezdeni. Márti önelégülten vigyorgott, őt nem ismeri Kati néni (Jónással kapcsolatba hozandó), szintén olyan közvetetten értesült az eseményekről, mint én.

Néhány nap múlva véget ért a vizsgaidőszak, négyen négyfelé mentünk, a következő tanévben már más-más tankörökbe jártunk, nem is laktunk együtt többé, ha összefutottunk az egyetem hatalmas területén nem Jónásról beszélgettünk, teljesen feledésbe is merült. Sosem tudtuk meg, hogy Kati néni sógorasszonya, hogyan oldotta meg végül a kismacskák ügyét...

Már több mint harminc év telt el azon bizonyos Jónás-nap óta, a mi kollégiumi cicánknak számtalan leszármazottja kószált/kószál a világban, de nekem november 12-én mindig eszembe jut a cirmos kismacska, ahogyan a menzai tányérból tejet lefetyel a kollégiumi szoba közepén....

Maryam: Nagyerdei fák

Árnyas lombok suttogó szegletén
Tóparti fűz alatt el-elmerengek
Itt futottam víg gyermekéveket
Hol békaszerenád játszik víz-zenét.

Hányszor lestem felhők vonulását
Csipkés szélű azúrnak tengerén
Ott, hol a Nap kitárja fény kezét
S rám kacagja éveim múlását.

Sátrat bont a nyár, vaslábakon jő
A rozsdás őszavar, múlt-hangokat
Kottázva mézízű emléket kitölt.

Sodró évgyűrűk hallgatják titkomat
Szél viszi messze a tűnő időt
Végtelenbe nyúló lopott pillanat.

Maryam: Nélküled-órák

Nélküled-órákra foszlik a tudat
Ott, ahol a volt a mában keresgél
Csendedbe bújok, kőmagányba vesztél
Mécsfények mutatnak hozzád utat.

Altatott magány, magamra mértem
Kínfeszületed vállamon hordom
Az őszi szél fekete gyászt lobog
Hajamba fűzi régvolt gyermeklétem.

Átkulcsolt szívvel karodban ringok
Drága mama, mondj még mesét nekem
Sárguló lapok közt felfedett titkok.

Túllát rajtam a másvilág szeme
Hó hajaddal emléked télbe siklott
Nincseim fejfád tövébe rejtem.

Maryam: Reggelig

Néha felsejlesz még
Rám sikít a valóság
A csended nesztelenre kél
Csak az éjjel múlna már!
Oly vánszorgó a perc
Társtalan magány sajog
Azt hittem örökké leszel
Szakadni képtelen vagyok.
Hozzád nőttem láthatatlan hússal
Vérző csontjaim szilánkig hasadnak
Ágáló tekinteted tömlőc-kútja
Emlékedbe csobbanón marasztal.
Karon fogott szavaidba tévedek
Lazul a sötét, fakul délibáb szemem
Párnámon hagyott illatodba süppedek
Mosolyodra óvón ásítom a reggelt.

Matos Maja: Szaros

Ha becsukom a szemem, most is hallom a hangot. Az ő hangját, ami kaparós, érdes mégis simogató melegséggel mondja: Gyere Szaros!
Látom, amint megfogja kezem és indulunk lefelé a sötét, nyirkos, dohszagú pincébe.
Magasak a téglából rakott, deszkával megerősített lépcsők az én négy éves, rövid lábaimnak. Mégis valami nagyon jó érzés és izgalom kerít hatalmába, mint mindig, ha erre a titkos útra

indulunk. Erős kezéből árad a biztonság, szemét, ha rám veti, cinkos mosoly fénylik, törött szárú szemüvege mögül.

- Gyere, Szaros!- Ez én vagyok.

Így szólított mindig, mióta eszemet tudom, vagy mióta megszülettem, az ő rég várt és első unokájaként.

Szinte megmagyarázhatatlanul erős kötelék kötött össze minket. Vele nem féltem semmitől. Vele bárhová elmentem és gyakran szembeszálltam még szüleim nevelési elveivel is.

Mi cinkosok voltunk és cimborák. Nekünk nem parancsolt senki, ha együtt voltunk. Még nagyanyám sem, pedig a házban úgy történt minden, ahogy ő akarta.

Most is, amint osonunk le a pincébe, hirtelen valahonnan a fejünk fölül felharsan a kérdés:

- Hol vagytok? Te vén bolond, csak nem a pincébe viszed azt a kislányt? Elég, ha te iszol, nem kell azt a gyereket is rászoktatni a pincébe járásra!

Pedig én rászoktam. Nem csak pincébe szeretek járni, hanem szeretem és tudom élvezni ma is a gyertyafényében tüzesen csillogó mély vörösbor illatát, ízét. Kiváltképp baráti társaságban, nyári estéken a diófánk alatt. Számomra a testes vörösbor az igazi! Szóba sem jöhet az édes lötyty, ahogy nagyapa nevezte. Szóval, megyünk, lopakodunk le a dohos, homályos pincébe, ahol vastag gerendákon sorakoznak a nyirkos homok felett a piros abroncsos hordók.

A valaha hófehérre meszelt falakról tenyérnyi foltokban leváló vakolat, inkább térképre hasonlít. Rajta fejem felett a falba vert kampósszög tartja a lopót. Ez a legfontosabb tárgy ebben a környezetben, melynél a forma és funkció a legtökéletesebb egységbe olvadva szolgálja őt. Mély lélegzettel megtöltve tüdejét, szájához emelte. Halk csobbanó zenével felszaladt a bor, és megtöltötte a lopó hasát a sötét csillogó nedűvel. Félrehúzott mutató ujjá alól spriccelve tört elő a bor az alátartott poharainkba.

Külön szertartás volt a koccintás kettőnk között:

- Na, Szaros! Egészségünkre! Aztán meg ne mondd öreganyádnak!

Nem mondtam volna én a világ kincséért sem! Nem is kellett, hisz ő már úgys tudta. Hallottam amint kopogó papuccsal el-surrant a kitárt pinceajtó előtt.

Évek múltával jöttem rá:- Ez egy játék része volt közöttük. Évődő, incselkedő, naponta ismétlődő játék!

Nem sajnálta ő a bort nagyapától! Csak úgy tettek, mintha ő viselné a kalapot.

Jóleső izgalommal, lassan kortyolgatva kellett meginnom azt a fél deci vörösbort, mely után mindig ugyanaz volt a kérdés:

- Hogy ízlett? és jött a megszokott válasz:

- Savanyú, de nem bánom!

Ezen most is, mint mindig nagyot kacagott, felkapott az öreg és vitt a lépcsők során át a külvilágba.

Tűnődve ülök asztalomnál, mikor halk kaparászás nesze üti meg fülem.

- Ki az?

- Márkó!

Nevetve felkapom unokámat és megindulok vele a pince felé.

- Gyere, kis Szaros, megnézzük, mi van a pincében!

Matos Maja: Szakajtó az ágy alatt

Szeretem az őszt. A betakarítás, gyűjtés, tartalékolás idejét. Szeretem a langymeleg nappalokat, a színes faleveleket, az érett gyümölcs illatát, a szüret hangulatát, a must, erjedő pezsgését, az újbork fanyar, nyers ízét, a dió roppanását.

Minap a piacon a színes gyümölcs és zöldség-hegyek között sétálva, lassan szívtam be az őszt ezer illatát.

Mélázva járok a sorok között, mikor meglátok az egyik asztalon egy halom libatojást.

Hirtelen, mint villám, hasít belém az emlék.

Elmosolyodom, és Rá gondolok ismét. Nagyapámra. Hiszem, hogy ő is lát és mosolyog most is kis bajusza alól huncutul.

Történetem idején, én még csak négy éves voltam. Úgy emlékszem, tél vége lehetett vagy kora tavasz, ami mellékes is a történet szempontjából. Csupán annyi a fontos, hogy a kislibák még nem keltek ki. Hogy is kelhettek volna, hiszen nagyanyám még nem ültette el a ludat.

Mióta nagyapáéknál vagyok, lehet úgy 3-4 hete, szinte egybemosódtak a napok. Vég nélküli móka, kacagás töltötte be a házat. Mint fékevesztett csikók, nyargalásztunk a hosszú parasztház összenyitott szobáiban. Ő, a ló, én a lovas. Még zablája is volt. Nagyanyám szoknyakötőjét átvette két válla alatt, már készen is állt a fogat.

Apró kezeimmal jobbra-, balra rángattam a kantárt, sikongva kormányoztam az öreget.

Szürke haja szemébe lógott, inge izzadtan tapadt hátára, szemüvege lecsúszva billegett orra hegyén.

Belépő nagyanyám legyintve csak ennyit jegyzett meg: Te vénségedre bolondot csinálsz magadból!

Csak jobban szemügyre véve, látta meg, rajta az aggasztó jeleket.

- Izzadt vagy! Csupa vörös az arcod! Alig kapsz levegőt! Most már elég! Még megüt a guta!

- Azt hiszi az a guta, hogy megütheti az én imádott nagyapámat?

- Csak próbálja meg! Majd megharapom én a kezét, vagy bele-rúgok a lábába! Megvédem én a papát!

Mindenesetre leültünk megpihenni, de amint nagyanyám eltűnt, az óriási hagymás zsíros kenyér befalása után leosontunk a pincébe egy pohárka bort inni. Persze ez tilos volt mindkettőnknek, de mi imádtunk tilos dolgokat művelni!

Talán félórányi pihenés után piszkálódni kezdtünk, majd beszaladtunk az első szobába, bújócskázni. Az első szoba, ahová csak aludni jártunk-, nagyanyám birodalma volt.

Ha becsukom a szemem, érzem a levendula illatát, amit a ruhák közé rakott, hogy ne rágja meg a moly, a gyapjú vállkendőjét, nagyapa esküvői öltönyét és, hogy jó szagú legyen a polcokon sorakozó tiszta ágynemű.

Látom a számomra akkor még fényűzőnek tűnő berendezést. Az egymás melletti két tornyos ágyat, az üveges kis szekrényt,

melyben a csipkével letakart polcokon porcelán és üveg edények, poharak titokzatos halmaza sorakozott.

Ebben őrizte nagyanyám a csodás illatú és híres diólikórt. Zöld dióból, fűszerekből, cukorból és pálinkából állt a titkos recept, amely alapján összeállította, napon érlelte, leszűrte, majd jól ledugaszolta. Eldugta, mert a diólikőr igen illékony valami! Ha nem dugjuk el, pillanatok alatt eltűnik! Pedig arra nagy szükség lehet gyomorrontás esetén.

A tornyos ágyak magasra vetve őrizték a sok párnát, dunnát és legalul a zörgő-zizegő szalmazsákokot. El nem tudom gondolni, miért így hívták, hiszen kukoricacsuhéval volt megtömve, nem szalmával! No de a titok, már titok marad. No és a padló! Széles vastag deszkákból állt, melyek a sok sikálástól felgömbült széleikkel örökös botladozásra készítették minket.

Ebben a szobában kezdődött a bújócska, váltogatva a szerepeket, hol kerestem, hol bújtam.

Éppen én voltam a kereső mikor a korai sötétség belopakodott és még titokzatosabbá tette a szobát. Mostanra végigbújtunk minden létező helyet, a ruhásszekrénytől a kályhasutig s én magabiztos fölénnel gyorsan leltem rá Papára, bárhova bújt. Most hirtelen valami bizonytalanság, valami félelem kezdett elhatalmasodni bennem.

Hiába mentem az ismert helyekre, itt sem volt, ott sem volt. Kiáltozni kezdtem a nevét, de csend, csak a szívem dobogása erősödött és riadt félelemmé állt össze.

- Hol vagy? Papa!

Tétován forogtam körbe az ismerős bútorok és elnyúló árnyékok között, de nem találtam sehol az oly kedves öreg arcot.

- Az nem lehet, hogy itt hagytál!

Félelmemben összekuporodtam a földön, amikor valami gyanús neszt hallottam az ágyak alól.

- Csak nem? Az tilos terület volt, ugyanis ott őrizte nagyanyám a szemes libatozásokat. Gyékény szakajtóba, lágy korpá közé téve, óvó szeretettel gyűjtögette, hogy majd tavaszra sárga pelyhes kislibák bújjanak ki belőlük.

Örömben, hogy megtaláltam, ész nélkül vágódtam be az ágy alá, mit sem törődve szakajtóval, tojással Csak elkapva nyakát, összeölelkezve hemperegtünk a kiömlő korpában, ösz-szetört libatojásokban.

Még szigorú nagyanyám haragja is elpárolgott, meglátva a két, tojásos-korpás gazembert. Térdét csapkodva, potyogó köny-nyekkel nevetett, csak nevetett.

Matos Maja: A terítő

Pici, horgolt csipkekendő,
Múltam képét hozza elő.

Gyere Kicsim,
gombolyítsunk fonalat!
Sámlin ülök,
és nagyanyám, mint a villám,
szaladgál,
Kezeimről vékony szálát
motollál.

Sűrög-forog, teker- csavar,
máris kész a gombolyag.
Fiók mélyről előkerül,
– láncszem, pálca, levegő –
meg-megvillan az a tű.
Tágult szemmel csak lesem,
mit varázsol énnekem.
Keze alól, csipke-csoda
kunkorodik kecsesen.

Könnyem hull rá, csendesen.

Irodalom Feketén-Fehéren c. folyóirat honlapja:
<http://poeta.hu/feketen-feheren>

Matos Maja: Csipetke

Szemünk itta azt a képet,
melyen anyánk tésztát tépett.
Naponta a krumplileves
illatba vonta a delet,
akkor anyánk keze közé
vette azt a lisztes bögrét,
mint a hóba, belemártva
ujjaitól nem sajnálta.
Aztán egy pár mozdulattal,
apró tészta darabokkal
megtelt a kis gyúródeszka,
s a szalvéta betakarta.
Nyelven érzett tészta íze
kezünket a bűnbe vitte
és az a csepp kis csipetke
szánkba gömbölyült sietve.
Anyánk cinkos hallgatása
megtelt csendes mosolyával.

Matos Maja: Emlékek kútja

Sűrű gazba burkolózva,
Áll a vén kút megroggyanva.
Emlékek szállnak a szélben,
Átszűrődő tenger - fényben.
Poros tanya nagy udvara,
Inni kér a szomjas csorda.
Hápog, gágog, béget és bög,
Éltető kútvíz hömpölyög.
Cserepes föld szomját oltja,
Tengernyi sok vizét hordja
Csikós, gulyás, két vödréből,
Loccsan a víz lépésétől.

Nem szomjas már ember, állat,
Vödör surran, fel- lejárát.
Nap melegtől menekülve,
Kút árnyékban elfeküdve
Pihen, delel ember, állat.
Ma itt csak a méhek szállnak.
Dalát erre csak szél fújja,
Ez már az emlékek kútja.

Mayer Zsó: Emlékeim

Emlékeim fiókban rejtem,
olykor előhívom csendes
magányomban. Leporolom,
föltett kincseim így tisztán látom.

Múltból eleven képek,
pörögve útra kelnek előttem.
Gyökereim mélyre nyúlnak,
messzire ágaznak.

Pókhálós ablakon lány tekintete
Anyámnak,
Farönknél erőből duzzadó teste
Apámnak.

Tölgyfa asztal kockás terítője,
rajta csorbult bögrében,
frissen fejt habzó tej,
mely életet lehelt beteg testembe.

Simogatom szeretett
gyökereimet, melyek törzse,
mint a nyárfa, szálfá egyenes,
néhol göcsörtöst eresztett.

Dús lombja hús árnyat ad
eleven gondolataimnak.
Csipkés szélű, fakó fotóimat,
szívemben őrzöm múltammal.

Mayer Zsó: Szív és Haza

Móricz Zsigmond egy merész igazságot fogalmazott meg:
„az ember élete első tíz esztendejében szerzi meg a legfontosabb, egész további sorsára kiható élményeit.”

Ha az első tíz évemre visszagondolok, talán még ma is, élénken a negyedik életéveimtől élnek bennem emlékek, események. Villanásnyi, elmosódott képek rajzolódnak ki, melyre néha egy rokon elbeszélése döbbsen rá. Négy éves lehettem. Ha visszapörgetem az éveket gondolatban - egy este nagybátyám szokatlan viselkedésére figyeltem fel.

Késő őszi volt, Gyurka izgatottan járt le-fel a szobában, nagyanyám nem értette - az addig nyugodt természetű fia miért ilyen nyugtalan? Hirtelen megváltozott, leült, lassan beszélgetni kezdett jelentéktelen dolgokról, történetekről. Hallgattuk, majd vacsoráztunk, aztán mindenki nyugovóra tért. Reggel arra lettem figyelmes, hogy nagyanyám arcán könnyek folytak le, némán sírt. Nem értettem, hogy az addig derűs nagymamát ki bánthatta, mi baja lehet?

Kérdezgettem, de mindhiába, néha megsimogatott. Nagyapámmal számomra furcsa dolgokról beszélgettek. Szemeik időnként fátyolosak lettek.

Átjött a szomszéd, kesernyés hangulat uralkodott a szobában, én közben babámmal játszottam. Megérkezett édesapám otthonról, ugyanis szüleimmel a szomszéd faluban laktunk. Engem nagybátyám korábban hozott ide a nagyszüleimhez. Utólag visszagondolva, azért tehette, hogy elterelje szülei figyelmét. Édesapám elmondta nagyszüleimnek, Gyurka üzenetét hozta:

- Nagybátyám motorbiciklijét egy határszéli faluban hagyta, menjen el érte, hozza haza.

Ekkor vált bizonyossá számukra, fiúk disszidált két barátjával. Nem értették mi vezérelte fiukat, politikával nem foglalkozott, miért hagyta itt őket, rokonait, engem, akit annyira szeretett? Mindhiába, a történelem viharos szele megérintette 1956-ban, bármennyire szerette otthonát, szüleit, rokonait, - emiatt történhetett - gondolták.

Legényember lévén, barátaival elhatározták szerencsét próbálnak. Kalandvágy vezérelte őket, mely mindennél és mindenkinél erősebb volt. Valójában ez motiválta, mint később kiderült. Sokáig nem jött hír felőle, mígnem egyszer, egy levél érkezett. Nagyanyám keze reszketett mikor felbontotta. Bocsánatot kérve írta, hogy Ausztriába került lágerbe, majd onnan Belgiumba indultak egy jó idő elteltével. A körülményekről nem számolt be, csak annyit írt, jól van, munkát kapott, lakása is biztosított és barátaival együtt vannak.

Nagyszüleim kicsit megkönnyebbültek, de a levegőben ott lengett Gyurka fiúk hiánya.

Én továbbra sem értettem, hogy szeretett nagybátyám, akivel annyit játszottam, mesélt nekem, miért nem jön haza?

Gyakran voltam nagyanyáméknál, hozzájuk szoktam, a házukban születtem, három éves koromig náluk laktunk, míg fel nem épült saját házunk a szomszéd faluban. Talán így sikerült enyhíteni nagyszüleim fájó sebeit fiúk távolléte miatt, amolyan gyerek módjára incselkedtem, játszogattam velük. Kisiskolás lettem, de a szünidőket szinte mindig náluk töltöttem, ragaszkodásom határtalan lett, és ugyanezt éreztem részükről is. Írni, olvasni tudtam már, s így egy alkalommal én is írtam levelet Gyurkának. Borítékba tettem, nagyapám feladta a postán. Gyorsan kaptunk választ, nagybátyám csodálkozott, hogy már tudok írni és bizony bevallotta: - sírt, amikor azt kérdeztem tőle a levélben, miért nem jössz haza, mert nekünk nagyon hiányzol, és el sem búcsúztál, mikor elmentél.

A nagymama is folyton emleget és gyakran szomorú, biztos azért, mert őket is itt hagyta.

Nem akartam én felelősségre vonni, dehogy, gyermeki szívem diktálta érzéseimet, de főleg a hiánya... Egy pár hét elteltével csomagot küldött. Lázasan kezdtem bontogatni nagymama segítségével. Gyönyörű hajas baba tekintett rám kék szemekkel, még sírni is tudott és a ruhája selyemből volt. Nagymama hasított bőrkabátot kapott, nagypapa téli csizmát és sok-sok narancssal, csokoládéval tömte meg a csomagot Gyurka. A rokonoknak is jutott egy kis apróság. Boldog voltam nagyon, természetesen nagyszüleim is örültek az ajándéknak, de nagymama azt mondta, hogy ő annak örülne a legjobban, ha Gyurka is köztünk élne.

A levelek jöttek-mentek, csomagot is gyakran küldött, de a hiányát éreztük. Tizennégy éves lehettem, mikor először hazalátogatott. Mindenki nagyon várta, én már napokkal előtte aludni sem tudtam. Nagyanyám sütött, főzött. Egyszer csak egy szép autó kanyarodott be a ház udvarába. A találkozás örömteli pillanatait éltük meg, nagymamám sírt egyfolytában, de Gyurka is. A nagy öröm után sokáig beszélgettünk, alig hitt a szemének, hogy nagylány lett belőlem. Négy hétig tartózkodott itthon, én mindennap mentem vele, ahova ő ment, mivel így akarta. Feszengtem szép új kocsijában, és nagyon felnőttek éreztem magamat mellette, de ő ugyanolyan kislánként bánt velem, mint amikor elment. Meglátogattuk a rokonokat, körülnézett a faluban, ahol folyton ismerősbe, barátba botlott. Kirándultunk a Balaton parton.

Nagyon csodálkozott, hogy mennyit változott minden: a szülőfaluja, az ország, az ismerős emberek.

Egy alkalommal vettem a bátorságot és megkérdeztem tőle: - mondd el őszintén, miért mentél el?

- Kisszívem, olyan furcsa dolgok keringtek a levegőben, de úgysem értenéd, legfőképp kalandvágy hajtott engem és a barátaimat. Jó körülmények között élek, van szép lakásom, tisztességes munkám, már csak egy feleségre vágyom, de még nem találtam meg az igazit - válaszolta.

- Ha itthon maradsz a nagymama nem sírt volna annyit, sokszor volt szomorú miattad, és itthon is boldogultál volna, - hadakoztam vele.

Nem sértődött meg, de arca elkomorult és csak annyit mondott halkan, - igazad van, sokszor voltak lelki gyötrelmeim... Gyorsan elszállt a röpke négy hét, elbúcsúztunk tőle. Vissza-indult választott hazájába, hívta kötelessége. Kapcsolatunk bensőséges lett, továbbra is gyakran váltottunk levelet, csomagot küldött, sok szép ajándékkal halmozott el.

Kétévenként hazalátogatott, sokszor hívott látogatóba magához Brüsszelbe, de ez valahogy mindig megghiúsult részemről. Nagyapám és unokatestvérem ellátogattak hozzá. Ők is, és a fényképek is arról tanúskodtak, hogy egzisztenciát teremtett magának, jól és becsületesen él.

Egy alkalommal, itthonlétekor megismerkedett egy lánnyal, a barátság szerelemmé alakult.

Ekkor határozta el, hogy hazatelepül. Húszévi távollét után hazatért. Ekkor már nagyanyám nem élt, pedig most lett volna igazán boldog, ha mindezt megélheti. Szívem most is belesajog, ha nagymama örömteli arcát láthatnám.

Összeházasodtak a szeretett lánnyal, született egy szép kislányuk, és ami a legfontosabb, boldogok. Nagybátyámmal való kapcsolatom nem csupán rokoni, hanem amolyan egymást féltő, óvó, igazi baráti kapcsolat.

Néha megkérdem tőle - nem vágyódsz vissza? Oda ...?

- Nem, a gyökereim itt vannak - válaszol kurtán, csendesesen.

Én ilyenkor megnyugszom és bizakodom, hogy ez a barátság életünk végéig szól.

Szívet és Hazát cserélni sohasem tudnék. Boldoggá tett, hogy Ő sem tudott.

Murányi Róbert: Boglárka nyaral

Öregekkel volt körülvéve. Az egyik mellette levő lakásban Hédi néni éldegélt, akinek egyforma napjaiban a legfontosabb

eseményt fiának orvos barátja jelentette, aki igyekezett hetente kétszer meglátogatni a hipochonder öreg hölgyet.

Hédi nénivel ritkán találkozott, leggyakrabban akkor, ha a gangon megállította a kortalan, kedves szomszéd, és finoman figyelmeztette az elmúlt éjszakára, mivel a középső, ablakokkal bőven ellátott lakásban élő festőművész nem vetette meg a hegy levét, gyakran úgy alkotott, hogy a festékfoltos magnójából teljes hangerővel üvöltött a Doors, vagy zilált fiatalságát igazán idéző Rolling Stones. De rengette már az ablakokat a Máté Passió kórusa is...

Ilyenkor udvariasan elnézést kért, és látta Hédi néni szemeiben a megbocsátást, noha az intelligens öregasszony nagyon is jól tudta, hogy néhány nap múlva - újra nem fog tudni aludni az általa tisztelt művész úr keltette zajoktól. Hédi néni hatalmas lakása falán értékes, régi képek lógtak, gyönyörű, antik bútorokkal zsúfolt szobái egy kopni látszó, de értékeit keményen őrző kor lenyomatai voltak, amit a festő mélységesen tiszteletben tartott.

A másik lakás sokkal egyszerűbb volt, lakója sem használt mondatait megerősítendő francia, vagy német szavakat...

Lakóját egyszerűen Feri bácsinak hívták, aki nyugdíjazás előtti portás volt egy ötven-hatvan főt foglalkoztató, összetákolt káefténél. Hédi nénivel ellentétben a kisöreg gyakran megállította beszélgetni, sőt becsengetett hozzá ezért- azért, hogy elfogadható ürügye legyen az egyoldalú beszélgetésekhez, talán foglalkozási ártalom lehetett nála a vég nélküli mesélés, füszerelve az általa megálmodott történeteket.

A legutóbbira szinte szó szerint emlékezett.

„Néhány négyzetméteres fürkém felületesen ragasztott linóleummal borított, ami reggelre úgy elvált a padlózatától, mint égett sebtől a pirosra színeződött bőr. A portásfülke bejárati oldalát üvegekkel borított, tenyérnyi négyzetekre osztja a száraz gittbe ágyazott vasrács.

Gyakran képzelem azt, hogy egy hatalmas üvegszekrényben ülök, a munkába jövő dolgozók megbámulnak, mint a néhány literes akváriumba kényszerített díszhalat.

A fülkém lyukas, lassan csorog a víz, hangját nem hallom, de érzem. A fülkémbe tóduló víz megöli a szagokat, az azonosítható neszeket. Bentről mindent látok, felismerem az ismerős emberek mozgását. Most a levegő a fontos. Egyre jobban emelkedik a víz, a sárgára öregedett plafon felé nyom a felhajtóerő, a fejem még kint van, egyenletesen lélegzem, még nincs pánik.

Taposom az emelkedő folyadékot, kezeimmel korrigálom a felszínen maradást, a VIGYÁZAT MÉLYVÍZ! Felirat utáni méterek, mozdulatok ezek, csak az uszodában nem ragad rám a ruha, nem húz lefelé a súlya, ott meztelen testemen érzem a természetes közeg klórszagú simogatását. Kezdődik az utolsó perc. Ezek már a kétségbeesés másodpercei. A befelé sétáló emberek közömbösen néznek rám. Lenézek. Kontaktlencsém majdnem háromméternyi víz, csak sejtem a fülkében maradt tárgyakat. Félig olvasott könyvem, lebegnek az íróasztal felett, valaki még korán reggel beadott egy színes szatyorba bújtatott csomagot - az is súlytalanul lebeg a víz által kitöltött térben. Ösztönösen próbálok az üvegtáblákhoz kerülni, talán kirúghatnám az egyiket, és megszűnne ez a lehetetlen állapot. Termem nem sikerül, a víz már az ajkaimat is elérte. Ordítani szeretnék, koncentrálok, ordításom ereje robbantja ki az egyik ablakocskát, a fülkébe zárt víz – mint a mesében a palackba zárt óriás – felszabadultan, ujjongva öklendezi ki saját magát a koszos előtér betonjára.

Szerencsémre a délelőtt közepén bóbiskoltam el, ilyenkor nincs mozgás az üzem bejáratánál, alvó portást meg bárhol lehet látni.”

A szószátyár szomszéd vízióit felidézve körülnézett hatalmas műtermében, még délelőtt volt, a nyári fények árnyékot varázsoltak a tárgyaknak. A rendetlen helységben, aminek sajátos logika szerinti rendszerét csak a bozontos szakállú festő értette, hiszen a munkájához szükséges fázisok, folyamatok szerint pakolt maga köré mindent, előkészítve az alapozáshoz, színvázlatokhoz szükséges anyagokat.

Elégedetten leheveredett a műterem sarkába helyezett, csíkos csergével letakart díványra, hiszen hajnal óta dolgozott. Még ízlelgette Hédi néni tegnapi szavait, raccsolással tarkított, választékos mondatai rövidek voltak, bizonyára sejt valamit az öregasszony, Boglárka is elszólhatta magát, az elmúlt években minden nyáron nagynénjénél töltött néhány hetet, rajz szakos főiskolásként - elkerülhetetlen volt, hogy ne ismerkedjen meg a szomszéd lakás műtermében élő - dolgozó festővel.

Már első találkozásukkor megbabonázta, kamasszá fiatalította a lány.

Egy riadt őzike, és gyermekét egyedül nevelő öntudatos asszony fura keveréke volt a nagyvárosba látogató fiatal diáklány. Tömör, céltudatos mondatai ellenkeztek a kamaszos bájjal, ahogyan egy diákos szlenget szőtt a reneszánsz festészetet galgató, bővített mondataiba.

Lenyűgözte a lány intelligenciája, őszinte szókimondása, hangulatának finom rezgései, érdeklődése olyan dolgok iránt, amit ritkán tapasztalt ennél a korosztálynál, noha volt viszonyítási alapja, mert tanított abban a művészeti iskolában, ahol ő is azokhoz az alapokhoz jutott, amikre építve az ország festőinek derékhadában tudhatta magát.

Műterme sarkában, a falhoz szorított díványon átvillant rajta a felismerés: azért szívja a negyedik cigarettáját, mert várta a lányt. Várta csacsogását, értelmes, de sokszor naiv kérdéseit.

Tudta, hogy nagynénje nem szívesen engedi át az őszülő szakállú festő műtermébe, megtudta azt is, hogy az öregasszony szinte lenyomoztatta, az eredménnyel bizonyára elégedett volt, hiszen a művészettörténetet hivatásul választó vidéki rokonmiért ne mehetne át egy olyan művész műtermébe, akinek már önálló kiállítása is volt a Múcsarnokban, képeit gyűjtők vásárolják?

Piktorkunk fáradt volt, hiszen kora reggel óta dolgozott, „reggelijét” az a néhány korty vörösbor jelentette, amit az öreg hűtőjében talált palackból töltött magába. Pedig – egy laikus számára – nem sok munkát végzett: egy nagyobb méretű vászonra

megfestette a napokkal előtte megálmodott színvázlatot. Lasan, de pontosan dolgozott.

A sarokba szorult díványon megropogtatta végtagjait, a dívány melletti üveg után nyúlt, és egy hirtelen elhatározással felállt, festékekkel összemaszatolt köpenyét átcserélte egy vékony pulóverre. Tudta, hogy a Hédi néninek mindenben segítőkész, a földszinten lakó asszony ilyenkor szokott lemenni vásárolni a nagypolgári külsőségeit makacsul őrző idős hölgynek.

Firkantott néhány sort, pénzt vett magához, és átment. Csengett. Hédi néni alig hallható topogásai után résnyire nyílt az ajtó, a negyvenes évek divatját idéző ruhájában megjelent özvegy, dr. Sztrakay Imréné. „- mintha délutáni teára várná barátnőjét, aki akkoriban a legmenőbb belvárosi ügyvéd merev tartású, de egy kis locsi-fecsire hajlamos felesége volt”- gondolta a festő. Udvariasan elnézést kért- és elmondta, miért zavarja e lehetetlen időben kedves szomszédját. Néhány zsemléről, harmincdekányi sajtról volt szó, amit a kedves Aranka néni volna szíves a főtanácsos úr özvegyen maradt, betegeskedő hitvesének precízen összeírt bevásárlási cédulái közé iktatni. Nagyon szépen köszöni - és még egyszer elnézést a zavarásért, a közönséges kérésért, hogy a segítségre szoruló, beteg öreg hölgyet támogató kedves Arankát még ezzel is terheli a zajos művész úr. Hédi néni meglepően megértő és toleráns volt, elvette a pénzt, a néhány soros emlékeztetőt, majd kezet nyújtva búcsúzott- és puha papucsában visszalebegett zsúfolt szobájába, kedvenc bútorai közé.

A festő is visszatért az egyetlen, de mégis kedvenc műtermébe. A sikeresen megrendelt reggeli (amiből talán majd ebéd lesz), a várakozás varázsa jókedvre derítette, rengeteg ideje volt még addig, hogy megzörgesse ablakát Boglárka karmokat utánzó mutató (vagy középső) ujjja.

Újra végigdőlt a szálas takaróval díszített díványon. Koncentrált. Bizonyos helyekre eldugott „tartalék” vörösboros palack helyének felidézése gyorsan sikerült.

Nem tudta pontosan meghatározni, mit is érez a lány iránt. Már kétszer elvált, magányos életéből nem hiányzott a nő- al-

kalmi kapcsolatai felszínen tartották önbecsülését, férfiúi identitását. Sokat dolgozott, önálló életet élt, hogy az elvárásoktól, időpontoktól független életvitelét megtarthassa, tudatosan törekedett arra, hogy elkerülje a harmadik válópert... A huszonéves Boglárka évenkénti megjelenése teljesen megbénította, olyan kivételt jelentett, hogy merev elveit, mint komisz kölyök ablakokat robbantó kövei zúzták szét. Testiségre nem gondolt, nem álmodozott, féltve őrizte annak a lehetőségét, hogy valaha is hozzáérhet a bársonyos, hófehér bőrhöz...

A lánnyal való beszélgetések alatt kínosan vigyázott arra, hogy megőrizze az intellektuális művész rejtelmes arcát, aki rövid monológokkal megosztja titkait, hitvallását a másikkal. Ez alkalommal a huszonéves, érdeklődő diáklány szívta magába a véleményét, szavait - egy ötvenes éveit taposó művészembertől. Évente ez a két hét felkavarta azt az állóvizet, amit reggelente érzett műtermében, vagy a cselédszobából átalakított hálófülkében. Az öregedés testi és lelki jeleit érezte magán, gyermeteg módon védekezett a visszafordíthatatlannal: középiskolában, majd ifjúkori éveiben olvasott, akkoriban mély nyomokat hagyó könyveket- újraolvasta, tananyaggá merevedett költőket fedezett fel újra-és újra. Az olvasás mellett testét is trenírozta: uszodába kezdett járni, ahol nyugodt tempóban, egyre több hosszal bizonyította magának, hogy fizikuma még elfogadható állapotban van.

A díványtól néhány métert kellett megtennie, a tartalékként porosodó palackot a könyveitől roskadozó polc tetején lévő szobor mögé rejtette, előre gondolva az ilyen helyzetekre. Mohón bontotta fel a palackot, sőt, az egyszerűen berendezett konyhájából még egy öblös poharat is hozott, megadva a módját a száraz vörösbor fogyasztásának. Ivott, dohányzott, kezeit feje alá préselve lebegő gondolatait gereblyézte rendszerbe, felidézett mozdulatokat, arcokat, szavakat.

Volt Boglárkának egy jellegzetes, visszatérő szokása, mozdulata. Szemébe szemtelenkedő hajtincseit egyetlen mozdulattal füle mögé tudta simítani. Mennyi báj, mennyi nőies gesztus tömörült ebbe az egyetlen, hétköznapi mozdulatba, amit hat-

ványozott a lány mongolos arca, hatalmas barna szemeinek arcát felosztó egyensúlya.

Mindig kellemesen gondolt erre a mozdulatra, mint emlékeiből átolvadtsimogatásra.

A „tartalék” borból az utolsó pohárnyit kortyolgatta, a sokszor megélt határon egyensúlyozott, majdnem részeg volt már, de érzékszervei még működtek. Visszahúzta a dívány, az éhgyomorra megivott bor megtette hatását. Leheveredett, aludni szeretett volna néhány percet, annyit ért el, hogy lábait kinyújtva, elernyedttesttel uralta fekhelyét. Szempillái, mint iszapba süllyedő fatörzsek, lassan összezáródtak. Fekhelyével szemközti falon grafikus barátjának bohócot ábrázoló szitanyomata vigyorgott vissza rá. A negédes mosolyú harlekin, sárga kockás ruhájában, kezeivel intőn figyelmeztetett, az ezerszer ábrázolt, szimbolikus alak mozdulatában volt valami figyelmeztető, kezeivel az ajtó felé mutatott, szemei is különlegesen voltak elhelyezve: a műterem bármelyik szegletéből- a képet nézővel szemeztek. Grafikus barátja említette neki, hogy melyik régi mestertől csente ezt a vizuális poént, de utólag már sem őt, sem vendégeit nem érdekelte a néhány száz éve élt vizuális varázsló neve. Bohóc a falon.

Szemeivel most is mereven bámult a festőre, de a vörösborba mártózott művész mást is észrevett a bohóc szemein: szemöldökei ritmusos mozzgatásával az ajtó felé irányította tekintetét. Nem lehetett elérteni: kommunikált a falon lévő képpel, ami egyelőre irányokra hívta fel figyelmét.

Néhány másodperc múlva az ajtó felé irányuló figyelmeztetés igazolódni látszott. A műterem ajtaja lassan kinyílt, másfél méternyi magasságban Boglárka lebegett a műterem terébe. A tavaly nyárról ismerős ingecskét, farmernadrágot viselte, szinte úszkált a polcok, festőállványok között, világos, vékony anyagból készült ingjének felső két gombja lazán fityegett, ami, így, nyugalmi helyzetében merész dekoltázst kölcsönzött viselőjének, mivel nem fogta össze az ingecske felső harmadát. Boglárka körte alakú mellei, mint érett gyümölcsök harangozták a fiatal élet, a szárba szökkenő nőiesség dicséretét.

Csodálatos látvány volt. Még akkor is, ha elérhetetlen vízióként lebegett a két márvány- emlő. Boglárka még lebegett egy kört a műterem magasabb részén, majd az ajtó újra kinyílt - és a lányhoz hasonlóan: Hédi néni úszott be a festékes- hígító levegőbe.

Az öreg hölgy – mint mindig - elegánsan volt öltözködve, sőtét alapra nyomott, lila virágokkal díszített ruhájához egyáltalán nem illett a merész dekoltázs. A lebegés közben az aránytalanul mély kivágás oldalra csúszott, aminek következménye az lett, hogy az öreg hölgy fonnyadt mellei kicsusszantak a kézzel horgolt résen át, mint ebédről megmaradt, töltelék nélküli palacsinták lengedeztek a műterem plafonja alatt...

Hédi néni morcos arccal megfogta Boglárka kezét, és az ajtó felé irányította alkalmi párosukat.

Az ajtó kétszeresére nyílt, bőven helyet adva Hédi néninek, - testvére gyermekét magával lebegtetve. Boglárka szemében felfedezett egy búcsúzkodásnak megfelelő hunyorítást, amit viszonzni próbált jobb kezének mozgatásával, de nem tudta megmozdítani végtagjait. Boglárkát hálóba fogta, finoman el-tűntette nagynénje.

És ekkor riadt fel az óvatos, de határozott kopogásra. A kedves Aranka mit láthatott a gang kockás kövéről: a mocskos ablakon is félreérthetetlen helyzetben lévő festőt - üres üveget, félregurult poharat, hatalmas, csikkekkel púpozott hamutartót az ágy mellett, a festő végtagjai lelógtak megtermett törzséről - biztosan beivott, majd leheveredett aludni kicsit. A második kopogás - sorozatára ébredt fel a festő, szemeit dörzsölgetve cseppent vissza a valóság vakító világába, mivel a nap teljes fényével beúszott a bérház udvarába, lakásaiba. Szerette volna újra átgondolni a mámorban született vízióját, de Aranka néni egyre türelmetlenebbül toporgott ablaka előtt. Erőt vett magán, cipőit lábaira igazította, ablakot nyitott a mámor szülte képzelgéseit megszakító Aranka néninek.

- Kezit csóklom... - hadarta álmosan.

- Meghoztam a sajtot, zsemlét, amit a Hédike által kért a művész úr – mondta a mindig segítőkész, önzetlen asszony, miközben színes szatyrában kotorászott kezeivel. Kivette a zacskóba cso-

magolt néhány zsemlét, a darab sajtot, és benyújtotta a még mindig kába, kócos festőnek, aki nem is próbálta - némi apróval megköszönni, hiszen tudta, hogy megsértené vele Aranka nénit. Egy majdnem néma „köszönöm” - és bezárta a barna festéktől pergő ablakot. Aranka néni köszönése egy annál hangosabb „aztán vigyázzon magára művész úr” volt, amit szinte mindig megkapott tőle.

Leült, maga elé húzott egy széket, azon terített meg, nem sajnálva a gyönyörű, merített Ingres-papírt. Bögrét, ásványvizet hozott konyhájából, a bögre aljára öntött, bodzából készített szörpre öntötte a pezsgő vizet- és falatozni kezdett. Hús perc alatt megevett mindent. Gyomra is megnyugodott, a kihagyott reggelit is sikerült bepótolnia.

Éppen a morzsákat, papírokat gyömöszölte a mindent elnyelő műtermi szemetesbe, mikor újabb ritmusos kopogások rezgették meg a maszatos ablakokat.

Boglárka állt a napsütötte gangon, megálmodott, görbe ujjjaival zörgette a műterem ablakait, kicsit gyorsabban, idegesebben, mint Aranka néni.

A festő dermedten állt műterme közepén: Boglárkán a néhány perces víziójában viselt nadrág, ingecske volt, a hátulról fénylő napsütés még sejtelmesebbé tette a várt, de mégis villámként megjelenő jelenséget. A festő állt állványa mellett, torka kiszáradt, érezte, hogy testének minden funkciója felgyorsul. Boglárka kezeivel integetve hívta a festőt. A falhoz botorkált, kinyitotta az ablakot, a fénnel együtt a lány vibráló lényé is hömpölyögve ömlött az áporodott levegőjű helyiségbe.

- Csak beköszönünk, kora délután indul a vonatunk, majd ha zaérva elmesélünk mindent - hadarta egyetlen szusszal a lány, közben hatalmas, csövázás hátizsákját markolgatta.

- Mi van? - adta az értetlent a piktor.

- Firenzébe megyünk, Firenzébe!- megnézni azt a sok csodát, amikről annyit meséltél... - hadarta a lány.

A lépcsőfordulóban feltűnt egy Boglárkával nagyjából azonos korú fiú, hatalmas tarka hátizsákkal felszerelve, mint egy színes teknős ballagott feléjük.

- ...Ja – bemutatom az Ivánt, együtt megyünk...

- Tényleg, nincs egy jó térképe? - kérdezte bemutatkozás helyett a barnára cserzett arcú fiatalember.

- Igen, mindjárt megnézem, hozom... dadogta a hallottaktól ledöbbsent piktor.

Visszahajtotta az ablakot, átbukdácsolt műtermén, miközben arra koncentrált, hogy kibírja a fürdőszobáig. Kibírta. Hatalmasat hányt a véce öblös kagylójába, majd gyomra ütemesen öklendezte még a semmit, az izzadság átitatta loboncos haját, szinte egész teste a néhány másodperc alatt kiizzadt verítékében fürdött. Valahogy megtörölte magát, a műterem egyik állványa mögé bújva kiabálta, hogy sajnálja, de nem találja a Firenze térképet, meg jó utat is kívánt, és helló...

Aznap este tíz óra körül a festő egyenes derékkal, szinte mozdulatlanul ült állványa előtt, félig kész munkáját bámulta, közben pörögtek a gondolatai, magában beszélt, monológjait- néha kezei gesztusaival is megerősítette.

- Pedig én akartam egyszer elmenni vele Firenzébe...

- Hátizsák, hálósák- meg az a nyikhaj gyerek...

- A kurva életbe!

- Magnóján teljes hangerőre csavarta az elektromos hangszerekkel kísért Bob Dylan monoton énekét.

A számok közötti szünetben Hédi néni rózsás papucsának sarkával püfölte a vastag, sötét tapétával borított falat.

- Just like a woman... bögte a magnetofon, a festő pedig azon gondolkodott, hogy mivel dörömbölnön vissza.

Murányi Róbert: Őszi ünnepek

Dideregve álmodja hátára jégtakaróját
a kacér nyári patak
levelek játszanak kaméleont
gyűrűiket kérgükbe rejtő
szemérmes fák tövében.

Harisnyát húzott lábára ez az ősz.
ünnepeink is ilyenek
fázva gondolunk rájuk
- akkor is ilyen lehetett?-
Levegőért rúgja maga alatt a történelem vizét
A gazság, s igazság
Ugyanúgy visít, hasít és fáj:
Aljasságotok minden tana.

Murányi Róbert: Nyílt színen

Ahogy ölelsz, úgy ölsz meg
tapsnélküli nyílt színen,
és lelsz meg kutyák nélkül
folyóparton keresve
nyomnélküli ruháimat, miket
akkor terítettem rád, mikor szóltál,
hogy fázol.
Most derékig gázol az iszapos vízben
mindenki, aki engem keres, de
meglelni csak te vagy képes
hiszen ismerni te ismersz,
a gazos földúton színes taposóaknaként
virító ruháim
csak a te válladra illenek.
nincs görcs, nincs félelem
olyan, mint a történelem:
rozsdás lapokra préselődő,
csillogóan igaz.

**A Képzeld el... című irodalmi folyóirat eddigi számai
elolvashatók és letölthetők az alábbi címről:
<http://www.kepzeldel.hu>**

Naszvadi Sándorné: Szép emlékek

Vállamon a tarisznya
kezemben az első
komoly rózsacsokor
Isten hozzád középiskola
gondtalan diákkor
többé nem térsz vissza!
Négy évvel később
a Házasságkötő teremben
tétován álltunk egymás
mellett, ígértük, esküket
nem szegjük meg,
huszonkét szál vörös rózsza
mintha mosolyogna a
csokorban, szerelem a
szívemben, könnycseppek
a szememben!
Évek telnek el, felsír egy kisbaba
Istenem, de rég volt, lassan
várja a középiskola
Piros rózsza az anyukának
a klinika nem enged,
láthatom majd a csokromat
hogya hazamegyek,
Egy hét után a virágokat
elszáradva találom meg!
A végén egy fájó emlék
a szál sárga rózsza
Apósom kedvenc virága
Gyógyíthatatlan
szívem fájdalma!
De az élet nem áll meg,
szívem-lelkem lassan
nyugalmat talál,
Újra érzem a boldogságot,
most már vigyáznom kell rá!

Rosmann László: Végállomás

A farmotoros busz szuszogva, nehezen kaptatott felfelé a lejtőn. Időnként akár egy részeg, ide-oda imbolygott az úton, a sofőr kerülgette a jókora gödröket, amelyek mint a rossz himlőhegek, tarkították az aszfaltot. Meleg volt, a fullasztó nyár eleji idő próbára tette a vén kereken járó, és azt a néhány aszalódó utast egyaránt, aki mégis a zötykölődést választotta. A tapintható hőség furcsán hullámzó torzulást festett az aszfaltra, néha az volt a rátekintő érzése, mindjárt felemelkedik az egész, pedig csak a felforrósodott feketeség játszott az érzékekkel.

Mindössze négyen cipeltették magukat a jármű lehasználtan kopott belsejében. Egy asszonyság nagy bő szoknyában az ajtó mellett ült. Úgy látszott barátságban áll a pluszokkal, mert még a fején lévő kendőt sem vette le, miközben időnként a lábánál terpeszkedő füles kosárra pillantott. Hátrébb másik nő ült, ölében pár hónapos kiseddel, akinek arcoeskájára időnként szellőt imitálva ráfűjt, ilyenkor a baba nagyokat nevetett.

A busz hátuljában – vagy, ahogy mondják: a kakasülön – szalmakalapos férfi pihegett, sűrűn legyezve magát az arra érdemes fejfedővel. Már az elindulás előtt kinézte a helyet, amely árnyékosnak tűnt, leült, és maga mellé helyezte a szürke oldaltarisznyáját. Vékony, karcsú, fémfogantyús túrabotját a lábának támasztotta. Folyamatosan kifelé nézett, a halványkék szemek próbálták az emlékképeket a valóságra kopírozni, amint haladtak lassan, egyre feljebb. Nem járt itt már több mint tíz éve, de levelet kapott és a gyengélkedő szívének akaratát teljesítette. Hunyorgó tekintettel forgatta a fejét, boldogan vette tudomásul, amikor házat, kerítést, bármit megismert, mint az elkóborolt kutya, ha farkát csóválva örömeiben végre hazatalál. Egy templom mellett haladtak el. Furcsa építmény volt, a tornyát mintha egy erős kéz négy, ívben meghajlított oldalakból ragasztotta volna össze, vékony, foltos fedésű tornya az ég felé mutatott. Mélázva nézte, amint egy fiú és egy lányka a kert egyik árnyas fája alatt üldögél.

Lassan, észrevétlenül kiürült a busz, már csak ő maradt, amikor egy kanyarral megérkezett a végállomásra. XIII. utca, olvasta az utcatáblát. Szándékosan utazott végig egészen idáig, mindent látni akart, amihez a régmúlt csónakját hozzákötheti. Kinyílt az ajtó, a vezető gyorsan bemenekült a szolgálati helyiségbe, hogy minél kevesebbet perzseltesse magát, meg hogy mielőbb ihasson valami felfrissítőt.

Leszállt ő is, talált egy árnyékos padot, igaz a deszka hiányzott, így hát letelepedett a betontorzóra, elővette a kulacsot. Merre is kell menni? Igen, a VI. utcába, visszafelé. Elgondolkodva beleivott a kissé horpadt palackba, de rögtön el is fintozott, majd oldalvást kiköpte az élvezhetetlenül meleg lét. Emlékei szerint volt errefelé valahol egy nyomóskút, így hát elindult. Rövidesen meg is találta pontosan ott, ahol az a tudatában, a régmúlt képeinek raktárjában előhívásra várt. Amint a csapat eresztette, és spriccelve szétterült a víz a lábainál, megállapította magában, vajmi keveset változott a környék. Korábban is itt állt a V-alakban kétfelé nyíló szederfa, mindig tele fekete levet eresztő fodros gyümölcscsel, akár most. A fehér, sós-kúti mészkőből készült hosszú kerítés legfeljebb viseltesebbé vált, de még mindig uralta az utca szűrkeségét.

Elindult a dombtetőn lefelé ereszkedő úton, lassan baktatott, az emlékek blokkolták az igyekvést, amúgy meg ráért, nincs hová sietnie. Vajon meg van-e még a kocsmá? „Vendéglő a két csacsihoz”, emlékezett a már akkor is rozoga táblára a két-ajtós bejárat felett. A kerthelyiséget az utcától egy téglából falazott kerítés választotta el, amelynek falából helyenként egy-egy téglá az építéskor kimaradt. Hogy szándékosan így készítette el a kőműves, vagy csak spórolni akart, nem lehetett tudni. Mindenesetre a férjeiket kereső asszonyoknak jól jött a nyílás annakidején, azon keresztül kurjantottak be a kapatos borrozgató uraiknak, irányt mutatva hazafelé.

Mikor némi gyaloglás után meglátta a likacsos, barna-sárga kissé hitvánnyá alakult falat, felderült az arca. Az épület átesett némi kozmetikán, de valójában ugyanaz maradt, kivéve a

táblát, amely szinte világított az ódon falon. „Wágner büfé. Bor, sör, pálinka, biliárd”, állt rajta.

Fellépett néhány lépcsőn, és ahogy benyitott a helyiségbe, megcsapta a jellegzetes szag, keveréke itálnak, cigarettafüstnek, némi dohosságnak. Rajta kívül csak a csapos volt odabenn, aki egy lehetetlenül hosszú nyelvű légyecsapóval vadászta az elszemtelenedett rovarokat. Leült a félhomályban az egyik kockás kávéfoltos terítővel letakart sarokasztalhoz, és hagyta, hogy átjárja a jóleső hűvösség. A pult felé nézett, megakadt a szeme egy pohártartón, amely a kövér, kopasz, kiszolgáló férfi felett függeszkedett. Nagyságrendben sorakozva talpas poharak lógtak lefelé róla, azt a benyomást keltve, mintha egy fejre állított xilofont látna az ember.

A csapos odament az asztalhoz és kérdően ránézett. Sört kért, mindjárt két korsóval, az elsőt egy hajtásra kiitta, akár a hetekig locsolatlan virág, amikor vizet öntenek alája. Elgondolkodva forgatta az üres kriglit, kifelé bámult a csíkosra masztolt ablakon át.

Elővette a tíz napja érkezett meggyűródott levelet, és immár sokadjára elolvasta. „Rákos...”, szemei akaratlanul is visszatévedtek a könyörtelennek ható szóra. Régen nem látta már a nőt, még egy nyomorult fényképe sem volt róla, az emlékek egyre ingatagabbá váló pillérein felkapaszkodva sikerült csak előidéznie azt az arcot, amelytől szebbet soha el sem tudott képzelni. Annak az arcát, akit mindennél jobban szeretett. „Ha látni akarja...”, fejeződött be az üzenet, végül a lánya írta alá a sorokat. Az arannyal futtatott régmúlt eseményei áthullámoztak rajta. Szórakozottan nézte a csapost, amint az poharakat mosott.

Elfogyasztotta a másik korsó sárga habos nedűt is, fizetett, és kilépett a forróságba. Már csak két utca, nyugtatta magát. Az íves, sárgafalú templom mellett haladt el, amelynek fonott drótkapuján fatábla lógott, rajta kirajszoszegezett papírokkal. Hívőknek szóló üzenetek, imarend keresztelők, és akkor észrevett egy fekete keretes gyászjelentést közöttük. „Mély fájdalommal tudatjuk, hogy..., amikor a névhez ért, minden ízében reszketni kezdett.

Felnézett a toronyra, mintha azt kérdezné, miért? Folytak a könnyei, a fájdalom tágitotta csatornák nem akartak elapadni. Hát elkésett, csakhogy úgy érezte ez a késelem több volt tíz napnál, az egész életével lemaradt valamiről. Valamiről, amit úgy hívnak, boldogság. Lehajolt a kezéből kiejtett botért, és ahogyan botorkálva elindult visszafelé tudta, már semmi nem lesz olyan, mint eddig volt.

Akár egy alvajáró lassan benyitott a kocsmába, és a sarokba vánszorgott. A helyiségben változatlanul nem volt senki rajta és a pultson kívül, aki változatlan vehemenciával legyekre vadászott. Amikor észrevette vendégét odacsámpázott, bólintott a kérésre, kivitte a két deci rumot egy vizespohárban, és letette az asztalra. Visszamenet megállapította magában, vendégének jó a cügja, hogy egy hajtásra kiitta a pálinkát. Tettvett a söntés polcán, közben fennhangon szidta a szemtelen rovarokat.

Aztán, mint jó gazda, egy idő elteltével a sarokhoz slattyogott, hátha még egyet kérne becsülendő vendége. Észrevette, amint annak feje oldalvást az összefont karjain az asztalra borulva pihent, fémfogantyús botja a padlón. Felvette, és a falnak támasztotta, miközben az alvónak hitt férfi vállát finoman meg-rázva kérdezte, kér-e még egy kört, de nem jött válasz.

Átlépett a másik oldalára, és akkor meglátta a nyitott, kék, üveges szemeket.

A szalmakalap karimájával felfelé a lába mellett a földön hevert, akár egy koldusé, ki ilyen módon kér egy kis alamizsnát az arra járótól.

Rosmann László: Lámpaoltás

Kegyetlenül kemény hideg tett próbára élőt, élettelenet azon a télen. Mintha a fák is reszkettek volna, ahogyan a szél tépázgatta az ég felé mutató karjaikat. A keskeny kis utcában, ha járt is valaki a dermesztő időben, bizony sietve tette, hogy mielőbb meleg helyre érjen.

Ilyentájt korán sötétedett, nagyanyó meggyújtotta a lámpást, és a kályha mellé készített mindenféle gallyakból sűrűn etette a nyaldosó lángokat, amely különös árnyakat rajzolt a fehérre meszelt konyhafalra. Bevezettették ugyan a villanyt, mégis petróleumlámpa adta a fényt. Közösen döntöttek így, amiben benne foglaltatott a megszokás és a takarékoság.

Nagyapó egy kis sámlifélén ücsörgött, néha beleszívott a cigarettába. Nem vette le a kucsmáját, mióta egyre jobban felkapaszkodott a hátára az öregség, fázóssá vált. Orra hegyén időnként apró csepp jelent meg, ilyenkor benyúlt a zsebébe, elővett egy rongyocskát, és letörölte. Már nem bosszankodott, hogy néha kinyílik a csap, betudta a vénségnek. Fakókék szemével hunyorogva a tüzet bámulta, elmélkedett a múlton.

Nagyanyó a sparhelt melletti széken ült, bő szoknyája szinte teljesen eltakarta a kopott ülőalkalmatosság kajla lábait. Ölében összevágott rongydarabok várták, hogy egymáshoz varrja, aztán feltekerje őket. Néha jött egy asszonyosság a gombolyagokért, rongyszőnyeget készített belőlük. Fizetni nem fizetett, adott viszont cserébe tányért, más konyhai eszközöket, ami jól jött egy szegény parasztházban. Minden fillérre szükségük volt, nagyapó világ- életében gazdálkodott, de lassan, fokozatosan kivette a kezéből a vasvillát a hetvenöt esztendő. Az utolsó egynéhány év után, amit a téeszcsében töltött, kapott valami megszégyenítően kevéske pénzt nyugdíj gyanánt. Anyó sohasem dolgozott, hacsak az nem munka, ha valaki hat gyermeket szül, és megpróbálja felnevelni őket.

Ahogy enyhén görbült, bütykös ujjai között tekergette a tengerhosszúra öltött textildarabokat, gyenge szemeivel időnként pislantva nézte az öregjét. Elkönyvelte magában, bizony megöregedtek együtt az élettenger viharaiban.

Apó a szerbiai Bácskában született, anyó Szovátán, Erdélyben. Amikor összeházasodtak, felköltöztek a főváros alá Ténybe. Hat gyermek született, három lány, három fiú, akár a mesében. A kegyetlen, emberi fájdalmon szánkázó sors irgalmatlanul elbánt velük, mindhárom fiúkat elveszítették.

Sanyikát halálra gázolta a településen működő gumigyár igazgatójának az automobilja, mindössze hat évesen. Vétlen volt a sofőr, a kisfiú, mint egy szeleburdi kiscsikó kiszaladt az útestre, és a kocsí már nem tudott megállni.

Röviddel azután következett a gyászvonalban a legidősebb, László. Katonai behívót kapott, hamarosan a Donnál találta magát, utolsó levelét 1942 júliusában írta, majd jött az értesítés, hogy harc közben hősi halált halt. Nagyanó egy hónapig nyomta az ágyat, nem evett, alig ivott, a görnyedt hátú Leckner doktor már-már lemondott róla. Végül az élni akarás legyűrte a leselkedő kaszást. Nehezen bár, de felépült, csak az időnként rátörő sírás emlékeztette a környezetét, hogy a tragédiák mélyen beleíródtak törékeny lelkébe.

Két év sem telt el ismét palástot emelt a halál, ezúttal középső fiúkat takarta be vele. Zokogva jött hozzájuk a szomszédaszszony, hogy Béla az ő gyereke, és János – így hívták nagyanyóék fiát – kézigránáttal játszottak, a gránát Jancsika kezében felrobbant, darabokra tépve őt. Béla, aki messzebb állt, kisebb sérülésekkel megúsza.

Apó zsákba szedte össze a gyermeket, némán folytak a könnyei, de összeszorított foggal végigcsinálta. Aztán jött a temetés, anyó nem volt ott. Otthon feküdt, a plafont bámulta, sírt, remegett egyfolytában. Idegösszeomlással kezelték csaknem egy évig. Emberfeletti erőfeszítéssel ebből is kilábal, az idő kerekéi tovább forogtak, csak valami végleg eltörött benne. Ritkán látták nevetni, szép bronzveres haja rövid két év alatt őszbe fordult, megmaradt picinyke élni akarását három – a sors által vigaszna szánt – lánya tartotta fenn, meg nagyapó. Úgy érezte becsapná őket, ha a maga keservéből eltávozna a földről. Isten iránti időnként fellépő számonkéréseit lassan elnyomta vallási meggyőződése, de a miért kérdése folyamatosan nyomasztotta a lelkét. Nagyapó belsejében, némán cipelte a fájdalmat, akár a gályarab, aki nyögve, verejtékezve teljesít, csak ha lehetősége van megpihenni, gondolkodik el rajta, vajon mi jöhet még?

Éltek, mert élni kellett. Arról a tálról, amelyen örömsütemények voltak, kevés részük akadt venni, de nem panaszkodtak sohasem, büszkén, emelt fővel álltak ki egymás mellett, egymásért. Pedig az utolsó évek egyre nehezebbé váltak. A lányok férjhez mentek, kiszálltak a fészekből, és az öregek maguk maradtak. Egy-egy nevezetes ünnepen méhkassá vált a kis parasztház, ölelkezések, gyerekzsivaj, azután ismét jöttek a csendes hétköznapiak. Nagyanyó a legnagyobb unszolásra sem árulta volna el, bizony alig tudnak kis pénzükből megélni. Azt hogy támogatást fogadjon el gyermekeitől, el sem tudta képzelni. Inkább ők adtak, amit tudtak, egy kis háztájit, csirkét, zöldséget, miegyebet.

Annyira lefoglalták a gondolatai, észre sem vette, hogy nagyapó lefeküdt a sarokban lévő vaságyra, magára húzta a bundáját, és úgy ruhástól a falnak fordulva szuszogott. Erről a rossz szokásáról, már hogy bundával takarózik, anyó nem tudta, nem is akarta volna leszoktatni, inkább mosolygott rajta.

Leakasztotta a lámpást a falról, és miközben átbotorkált a kishozzába, azon elmélkedett, főz holnap egy kis paszulylevest, az már régen volt. Ahogy apó szereti, savanyúan. Leült az ágy szélére, felvette a hálóinget, kibontotta a haját, amelyet minden reggel kontyba font, majd imádkozni kezdett. A konyhára néző ajtó ablakán néha táncot vetett a kályhából kiszüremelő apró fény. Végigfeküdt az ágyon, a kis éjjeliszekrény felé fordulva felemelte a lámpa üvegjét, majd elfújta a lángot.

Lámpaoltás.

Rosmann László: Édesanya

Immár csak az emlékeimből meríthetek,
de az is oly megfogón csodaszép,
állsz a naplemente szélén,
és alakod alkonypír rajzolja körbe.
Apró házakat kaparunk a földre,
könnyű ruhádat, mint egy pihét,
fátyollá szegülve lebbenti a szél,

megfogod a kezem, ahogyan lépünk
előtted kíváncsi füvek hajolnak szét.
Hallom a hangod fülemben kőbe vésve már,
érezem leheleted, ahogy súgod,
az ott fenn ott, nézd, egy kéksipkás madár.
Futok előre balgán, édes-boldogan,
a gondolat, az részegít talán,
ez így lesz bizton mindig, de eltalál
életem nagy tévedése, és lelkem kiált
mikor megidézlek, álmaimat siratom.
Az alkonyati sugárban felsejlesz, ismét
látlak, könnyeimből vagy festve anya,
kékmadár és ház a porban, édes emlék,
boldogan szült fiadnak megmaradt
emlék aranya.

Rosmann László: Megérkezés a múltba

Hát itt vagyok újra – mint kiscatyás gyerek
futok végig a poros, keskeny utcán, gondolatban
lógok a nagyfejű bámulónak mintázott csapon,
folyik ki szám két oldalán a csillapító nedű, s ragyog.
Ímhol az égnek két karját mutató vén cseresznyefa,
melynek ágain majom módjára csüngtünk,
ettük édes termését, köpködtük a piros magot,
és kárálva reppentek szét a kapirgáló tyúkok,
ha Jani közéjük fura formájú mészkövet dobott.
Még nem értem fel a léckerítést, alatta ültünk,
csúzliba kavicsokat gyűjtöttünk verébháborúhoz,
kertkapukhoz ócska gumilabdát rúgtunk koszos-boldogan,
és nagyanya szólt – Gyere be fiam, eleget játszadoztál,
mindjárt este van... mintha most is hallanám.
Szúrt az oldalam, ahogy húzott kecskénk láncával ki
a rét felé, szánkázok utána gatyaféken – Mici, kiáltok
állj meg..., és horpadt bádogvödörben vizet tettem elé.

Kacsáztam a papa biciklijével, nagy volt nekem
meg nehéz, alul átvetve köszörültem rajta, által indán
tökön, emlékszem, ahogy magamat fél lábbal tovább
lököm, aztán fel az égig a szederfán lógó hintán.
Olyan boldogság milyen akkor volt nem érkezik
azóta sem, zsíros kenyeret majszoltam önfeledten,
hogy létezik szebb világ nem foglalkoztatott.

*

Ezen tépelődtem, felsejlik az én-volt gyerek képem,
és az előbukkanó emlékeket hasonlítgatom,
minden összemert itt, mint Lilliputban..., mormolom,
aztán jut eszembe, egy fenét, csak én lettem nagyobb.
Nem szállok ki, bambulva az ülésen fészkelődöm,
egy ismerős arc, időződő nő megy keresztül
itt felejtkezett, tétován pöfögő járművem előtt,
az én Mimim, rám néz, látom, nem tudja, ki vagyok,
a szomszéd kislány, istenem..., ahogyan tovább siet
mélázva még egyszer utánanézek, végül gázt adok.

Ságiné Szűcs Klára: A cserépdarab

Nagyi, nagyi! – rohant be a kis unokám az udvarról. Nézd, mit
találtam? – s, már nyitotta is ki a markát, amelyben egy poros
cserépdarabot szorongatott.

Hol akadtál rá? Honnan került ez elő? – érdeklődtem.

A kertben, a nagy cseresznyefa alatt láttam meg, s behoztam
neked. Te tudod, hogy mi lehet ez? Kié volt? - érdeklődött iz-
gatottan a kisfiú.

Na, gyere, lemoszuk, és aztán kiderítjük miféle csodabogarat
leltél.

Kimentünk az udvarra és a kerti csapnál jó alaposan lesikáltuk
a kincset. A tisztogatással egyre biztosabb lettem abban, hogy
egy elveszett köcsög darabja került elő. Már kirajzolódott a
mintázata is, az egyszerű virág, aminek a színét az idő megfa-
kította. Mire a nap megszáritotta a torzót, minden eszembe ju-
tott. Lassan könnybe lábadt a szemem.

Mami, te sírsz? Miért? Valami rosszat tettem? Nem lett volna szabad behoznom a cserepet? – esett kétségbe a kisfiú.

Nem, nem tettél semmi rosszat – nyugtatgattam. Sőt, örömet szerezteél nekem, csak egy kicsit meghatódtam.

Miért? Elmeséled?

Na, gyere te kincskereső, elmondom a cserép történetét, de aztán okulj belőle.

Tudod, kisfiam, ez a töredék egy valamikor gyönyörű konyhai korsó része volt, egy szép, egyedi darabé. Fazekasmester által készített kerámia csupor. Természetes agyag színű volt, szépen kidíszítve egyetlen színes virággal a közepén. Volt füle, amit kényelmesen meg lehetett fogni, úgy lehetett belőle önteni. A nagymamám ajándéka, aki, ha élne, a te üknagymamád lenne. Régi darab már ez. Nem is tudom, hogyan kerülhetett a kertbe, mert... S itt megakadtam. Gondolkodóba estem, hogy folytassam-e a történetet, vagy hagyjam ennyiben a dolgot.

Nem is érdekes, akkor ez egy kis vacak, amit el is dobok.

Na, na. El ne dobd, ha már megkerült. Elteszem emlékebe a régi kincsek közé.

Akkor ez neked mégis fontos? Miért? Most már mondd el.–nyaggatott.

Jó, - feleltem. Gyere, ülj ide a hintaágyba mellém és jól figyelj.

A történet az én kislánykoromban kezdődik. Annyi éves lehettem, mint te most, olyan öt, vagy hat. Édesanyám születésnap ajándékot vásárolt a nagymamámnak, tudod, az ő anyukájának. Mintha most a te anyukád hozna nekem ajándékot. Tudta, hogy a nagyinak eltörött a kedvenc tejes csuporja, úgy gondolta hát, hogy meglepi egy újjal. El is ment a vásárba és jó előre megvette a fazekastól. Otthon aztán jól eldugta, arra várva, hogy az ünnepnapon majd örömet szerez vele.

Csakhogy én megláttam, hogy dugdos valamit. Nagyon kíváncsi lettem. Azt gondoltam, hogy biztosan én kapok valamit. Nagyon furdalta az oldalamat, hogy mi lehet az. Egyszer aztán, amikor mindketten a kertben dolgoztak bemerészkedtem a szobába, s kutatni kezdtem. Kinyitottam a szublót, felforgattam az ágyneműket, turkáltam a törölközők között, kihúzgál-

tam az összes fiókot, de nem találtam semmit. Egyre izgatottabb lettem és persze egyre ügyetlenebb. Mindent kirángattam, aztán igyekeztem helyrepakolni. Már-már feladtam, amikor a tekintetem a másik szobában álló nagy ruhásszekrényre esett. A legfelső polcon aztán a kezembe akadt valami kemény tárgy, ami gondosan el volt takarva a ruhákkal. Ágaskodtam, nyújtózkodtam, csimpaszkodtam, aztán lekaptam azt a valamit, s durr, a padlón landolt. Darabokra tört. Megrémültem, megijedtem. Láttam, hogy valami konyhai eszköz lehetett. Rájöttem, hogy ezt biztosan nem én kapom.

Mit csináltál azután, na, beszélj már – sürgetett a gyermek. Tudod, rosszat tettem. Éreztem én, de nem mertem senkinek szólni. Fogtam a darabokat, belecsomagoltam egy újságpapírba és kiosontam vele. Láttam, hogy anyámék a kertben szorgoskodnak, ügyet sem vetettek rám. Így hát átsettenkedtem vele a ház oldalánál, és a szomszédék szemétdombjában elrejtettem Jól betakargattam elszáradt zöldséglevelekkel. Soha, senki nem találta meg.

Mi az a szemétdomb? – kérdezte.

Majd egyszer azt is elmondom – válaszoltam – s, újra könnyes lett a szemem.

Kikaptál ugye?

Nem, nem kaptam ki. De nagy baj lett belőle. Édesanyám az ünnepnapon hiába kereste az ajándékot, sehol sem találta. Nem tudta felköszönteni a nagymamámat. Nem értette, sehogyan sem értette, mi történhetett a szép kancsóval, hová tűnt, ki vitte el. Mindenkit végig faggatott, senki nem tudott semmit. Végül rám került a sor. Én pedig hazudtam, és nem bántódtam.

Később aztán a család vásárolt egy új kancsót, de az már egyszerű üvegből volt. Semmi díszítés nem került rá.

Lassan elfelejtődött a dolog, s én is eltemettem csúnya cselekedetemet a lelkem legmélyére, nem mondtam el soha senkinek. De, látod milyen az élet? Egyszer minden kiderül, mint ez is, annyi hosszú év után.

Miért ebben a kertben került elő? Nem azt mondtad, hogy a szomszédba dugtad?

Azért itt, tudod kis unokám, mert a te szüleid megvették a szomszédék házát, s most ott lakunk, ahol valamikor ők, s akiknek az udvarában dugtam el a törött cserepeket.

Nagyon bánom és szégyellem - mondtam, s törölgettem a szemem. Te soha ne csinálj ilyet, mindig mindent beszélj meg a szüleiddel, mert abból kisebb baj lehet, mint a hazugságból és titkolózásból. Tudod, nem is az bánt, hogy eltörtem a kancsót, hanem az, hogy konok módon nem mondtam el, s elrontottam vele a szeretteim ünnepét.

Most azonban, hogy ennyi év után előkerült egy darabkája, tennem kell valamit, különben soha nem fogok megnyugodni. Tudod mit? Holnap elmegyek a templomba és ima közben megkérem az anyukámat és a nagymamámat, hogy ne haragudjanak rám gyermekkori csíntalanságomért. Remélem, ott fönt az égben meghallgatnak és megbocsátanak.

Jó, de én is elmegyek veled. Elmondom, hogy te ugyan rossz kislány voltál, de te vagy a legjobb nagymama a világon, sok jót tettél az életedben. Meglátod, így már biztosan megbocsájtanak.

Schablik Viktória: A fenyő

I.

Sudár, délceg fenyő voltam történetünk idején, valamikor a kora felnőttkor küszöbén. Hivatalos megnevezésem a Nyitva-termők rendje, és azon belül a lucfenyőkhöz tartozom. Eszmélésem idején már legalább három éve léteztem, s csak igazán ekkor tudatosult bennem származásom.

Megszülettem. Szülőanyám, a szél segítségével megporzód-tam, és gyökeret eresztettem. Anyám és apám tehát sosem volt. Milyen különleges is, hogy egy egyszerű természeti elem, mi mindenre képes. Uralkodik az élet felett, létrehoz új fajokat. Otthonom valahol a Bükk hegységben terült el, egy gyönyörű, csendes kis helyen, emberektől nem háborítottan, nyugalomban. A talajt sűrű fenyőtű borította, egész évben, ez szinte sosem bomlott el. Egy kis fenyőcsoportosulás kellős kö-

zepén találtam magam, testvérek lehettünk valamennyien, odébb több száz éves óriások öleltek körül óvón.

A napfény is behatolt otthonunkba, de csak rövid időre, és mindig ugyanakkor. Területünkön a félhomály uralkodott. Emlékszem, mindig vártam, mikor bukkan fel „fény csillagom”, ilyenkor karjaimmal, szinte egész testemmel feléje fordultam, és megbűvölten néztem mindig, amint fény üstökében örömtáncukat járják a kisebb növénydarabkák, a szél hátán utazó apró magvacskák, pollen szemek. Mintha varázsszemüvegen keresztül látnék..... Ha összeszűkítettem még jobban a „belső látásom”, a fénynyalábban még több porszemet láttam. Ha kitágítottam pupilláimat, előtört a ragyogás, órákig el tudtam vele ütni az időt.

Fajtámat tekintve a luc nemzetségből való voltam, a leggyakoribb karácsonyi fafajta. Törzsem karcsú volt, és sötét barna, még sok évgyűrűvel sem dicsekedhettem, talán, ha hármat tudtam megszámolni. Ágaimon kettesével ültek a tűlevelek, az igen szúrós fajtából. Ha óvatosan szétmorzsolnak rajtam egyet, a legfinomabb illatot árasztottam, azt a „parfümöt”, amit az emberek a szeretet ünnepén érezni szeretnek, ezért illóolaj formájában is mécsesek felé teszik a teltebb illat reményében. Karjaimmal az ég felé fordultam, terebélyes alsószoknyámmal kecses alak képében pompáztam, hogy egyre magasabbra törve, egyetlen csúcsban teljesebtem ki. Tehát mint mondtam, illatom a gyantabőrségemből adódóan isteni volt. Ezt hogyan is fedeztem fel?

Egy nap kiránduló gyerekhad lepte el az erdőt. hangosak voltak, rosszcsontok. Szerencsét-lenségemre előttem álltak meg pont, és egymást túllicitálva, éles bicskáikat pattogtatták. Az első vágást még csak kicsiny csiklandásnak éreztem, de az utána következők fájdalmasak voltak. Olyan éles metszéseket éreztem bőrömről, hogy azt hittem menten meghalok. Tartottam magam, de sikítani tudtam volna, csak imádkoztam, hogy legyen már vége.

– Na, húzzunk skacok! Nem látom már az osztályt – hördült fel a vezér, mire a vásott kölykök távolodva tőlem, loholásba

kezdték. Először nem mertem magamra tekinteni, de lelki szemeimet nagyra tártam, és akkor megláttam a borzalmat! Gyönyörű barna hánccsruhámát szétszakították, kérgemen meghatározhatatlan krikszkrakszok éktelenkedtek. Annyira elkeseredtem, hogy sírni kezdtem, valódi könnyeket. Igazi, fenyőillatú, gyantaszerű, ragadós váladékot. Törzsemből megálíthatatlanul lövellt ki e „gyógyszer”, beborítva sebhelyeimet. Megnyugodtam, úgy éreztem, gyantám csodatévő erejű, és valóban az is volt, mert egy hét múlva már eltűntek a garázdálkodás nyomai. Sebeim fertőtlenedtek, és begyógyultak. Így ismertem meg éltető nedvemet, amit a sérülések alkalmával mindig segítségül hívtam.

Persze nemcsak kívülről kaptam rosszat, de belül sem stimelt valami. már napok óta kínzóan viszkettem, vakaróztam, olyannyira, hogy ágaimat kézként használva, kipróbáltam volna eme „alkalmatosságot”, hogy megnyugodjam. De milyen kórság támadhatott meg? Fogalmam sem volt, hisz még igen-csak zsenge korú voltam. Körbe néztem hát az erdőben, szomszédolni kezdtem, és ismerkedni társaimmal.

– Sajnos idén szű veszedelem van! – mondta az egyik erdei fenyő.

– És még milyen mennyiségű! – kontrázott rá egy vörös társa.

– Csak azt nem értem, hogy támadhatta meg fiatal barátunkat, mikor a szű a beteg, elöregedett fajainkat szereti – kérdezte a harmadik.

– Én tudom! – kapcsolódott a beszélgetésbe egy legalább két-száz éves, hatalmas vén. – A szű az idén szokatlanul elterjedt, és ilyenkor már nem jut mindnek beteg fa, kénytelen hát az egészségessel beérni!

– És most mit tegyek? – kérdeztem aggodalmasan a bölcstől.

– Sok mindent nem tehetsz, édes fiam, de könnyezzel sűrűn, mert a ragacsos masszát nem bírják az élőködők... Bár ez édeskevés. de tudod, mit? Csak várakozhatsz, hátha szerencséd lesz! A fenyő dolga tulajdonképpen úgyis csak az, akár pár száz évig is. Imádkozz fiam, hogy arra vesse útját egy har-kály doktor, mert akkor megmenekülsz! Kiírtja az egész koló-

niádat, ami már most jelentős lehet. És persze az énekes madarak is felfedezhetnek, ezek is szeretik a jó ropogós, kövér bábokat.....

Így tudtam meg az erdő bölcsétől, hogy milyen betegségben szenvedek, és megkezdtem végtelen várakozásomat a felmentő sereg után...

II.

A héja megkezdte szokásos őrjáratát az égen. Vadászott. Csillogó szeme semmit sem került el, ami az aljnövényzetben egyáltalán megmoccant. Apró rágcsálók, fiókák mindig voltak. De most valami tartalmasabbra vágyott, valami másra. Igazi akrobataként szelte a levegőt. Hatalmas sötét szárnyait kiterjesztve vitorlázott. „Szürke csikos” mellénye büszkén dagadt a szélben, tudta, hogy ma szerencséje lesz.

Ugri barátunk napi rutinnal végezte feladatát, a mókusgyerekek körül szorgoskodott, makkot, tobozt gyűjtött. Későn halotta meg a fenyő suttogását:

– Siesssss, fussss, ellenssség!

A mókus nem sokat teketóriázott, pillanatok alatt felszökkent a fenyő ágaira, az aljnövényzetből.

– Még pár méter, és elérem az odút! – görcsösen ugrált ágról ágra, de a héja legyetlen volt. Egyetlen éles szárnycsapással földre terítette a rőt szőrűt, éles karmait mélyen belevájta, pengeszerű csőrével máris behatolt a mókus gyenge kis húzába. A héja ragadozó volt, kegyetlen gyilkos. Napok óta nem evett, vadász szerencséje elhagyta. Most elevenen falta fel a rágcsálót, tollazata hamar vértől csöpögő lett.

A pici mókus csöppségek nem értették, anya hol lehet ilyen sokáig, korgó gyomruk szakadatlan evésre ösztönözte őket. Hangtalanul zokogtam és alsó ágaimmal jótékonyan eltakar-
tam a véres csata színhelyét. Egy árvával, pontosabban öttel több lesz az erdőben. A keserű vég itt ugyanis csak a halál lehet. A halál, mely könyörületet nem ismer, a gyengét, elesettet elragadja. Nincs irgalom, jön, elvesz, és bevégeztet. Az erdő ősi törvénye ez.

De nem adtam fel, nem adhattam, mert kicsiny lakóim élelemért könyörögtek. Érzékeny lelkű voltam mindig, szívem megesett a szerencsétlen sorsú kis árva ifjakon. Belestem az odújukba. Kellemes volt, meleg, otthonos. Ezzel nem is lenne baj, csak az élelem. Hogyan etessem én, a mozdulatlan fa őket? Persze, addig-addig tanakodtam, amíg fenyőágaimmal jó kis mennyiségű tobozt nem szórtam a lyukba. Megráztam fenyő bundámat, ágaimmal kicsiny forgószelet kavarva, már csak a célzás tudománya kellett hozzá, hogy pont betaláljak. És siker! Ha a fele mellé is szóródott, azért jelentős mennyiséget sikerült bejuttatnom az odúba. A kis árvák mohón vetették magukat az élelemre, ezzel a módszerrel jó darabig kihúzták, és már csak arra lettem figyelmes, mikor egy piciny, sötétvörös mancs átkarolt és fülembe suttogta:

– Mami!

Így neveltem fel hát öt evet gyereket, szó szerint a testemből. mivel a mókus kedvenc csemegéje a toboz, akadály nem volt előttem. Magam termeltem élelmemet, eléjük is tálaltam, s mivel már legalább két hónaposak elmúltak, meg is tudták enni eme táplálékot.

Anyai ösztöneim kiteljesedtek, amint az apró csemetékből egyre életrevalóbb mókus gyerekek fejlődtek. Először csak ösztönből etettem őket, és bevallom, egyáltalán nem hittem az életben maradásukban. De mikor egyre elevenebbeké váltak, és bundájuk is megerősödött, sőt mi több, gyönyörű vörös színben kezdett játszani, már hinni kezdtem. Nemüket tekintve négy lány és egyetlen szem fiúcska képében formálódtak napról napra. A legkisebb volt a fiú, de nagyobb testű nővérei féltőn óvták, igazi családdá váltak ők öten, pontosabban velem együtt hatan.

Mikor már kijártak az odúból, és gyűjtögettek mindenfélét, no, onnantól kezdve egy perc nyugtom sem volt. Jobbra-balra forogtam, és a legkisebb neszre is felkaptam a fejem. Fönről a héját, sólymot lestem, alulról a nyuszt jelenthetett támadást. Nem akartam még egyszer úgy járni, mint az anyjukkal, Ugrival. Később eljártak a közeli erdei iskolába, hogy ne ma-

radjanak teljes tudatlanságban, ha már a sors így elbánt velük, hogy elvette a legfontosabbat.

Egy nap Tapi, a legkisebb lelkendezve szaladt haza:

– Mami! (mert csak így hívtak) van egy harkály osztálytársunk, és neki az apja nagy orvos hírében áll.

– Nem bánom! – búgtam a széllel – Keresssd meg, hozzzd ide!

III.

A harkály doktor tekintélyt parancsoló volt. Fekete tollruhája, hetyke, piros kis sapkája már messziről jelezte: megérkezett a segítség,

– Mi a baj, Viszketegség? Állandó vakaródzás? – kérdezte.

Módszeresen végigtapogatta törzsemet, egy-egy helyen sokáig elidőzve.

– A dolog úgy áll, hogy van egy szép számú szű nemzettség a törzsben. Természetesen a mielőbbi kiirtásra törekedünk. Inentől kezdve naponta eljárók vagy én, vagy családom más tagja. – Akkor kezdhetjük? – kérdezte a doktor, de válaszra sem várva, kezelésbe vett. Ahogy teltek a napok, hetek, fokozatosan megkönnyebbedtem. Már nem martam volna véresre magam, már nem akartam a bőröm alá nyúlni. A harkály igazi profi volt. Ahogy függőlegesen lépkedve haladt felfelé, éles szemét a legkisebb mocorgás sem kerülte el. Hegyes csőrével a pillanat tört része alatt lecsapott, és hatalmas kövér kukacokat húzott ki belőlem. Beleborzongtam, és bevallom jó adag undor is elkapott, hogy ilyen parazitákkal vagyok tele! Ebben az együttműködésben mindenki csak jól járt: én megszabadultam a régóta húzóódó „idült” betegségemtől, a doktor jóllakott, biztos helyre érkezett naponta. Nem pazarolta felesleges vizsgálódással a drága idejét, tudta, ezen a télen már nem fog éhezni, sem ő, sem a családja. Fellélegeztem, meggyógyultam!

Valamikor december havában járhattunk, mintha ünnep készülődött volna...

Hogy ezt honnan tudom? Az erdei túrázók, kirándulók szavaiból. Karácsony... Mi ez a szó? – tépelődtem, mert már több-

szőr megütötte fületem. De nem értem rá gondolkodni, mert időközben hatalmas pelyhekben hullani kezdett a hó. A havat eszmélésem óta imádtam, mikor ölelő karjaival bundát terít rám. Haszna is van ám számomra ennek, mert élősködőim nagy részét elpusztítja, segít a szépségápolásban is.

Figyeltétek már, mikor leesik a hó, hirtelen minden olyan csöndes. Mély csend honol az erdőben, csak a hópelyhek apró neszezését hallani. Ha ilyenkor mégis felüti a fejét valami zaj, az is különleges. Mintha távolról érkezne, egészen messziről. A hó függöny eltompítja azt is, mintha kivonná a meghitt csendből, szinte kitaszítaná a betolakodót. A hóesés egy égi áldás, nincs helye idegen zajforrásnak, a világ is kicsit megváltozik. Ezért is nem hallottam a puha lépteket a hóban. Ketten voltak, és osontak hangtalanul, hátsó szándékkal. Hirtelen az ájtatos csendbe motoros fűrész zaja harsogott bele. Nem is tudtam gondolkodni, mert ezer fájdalom öntött el. Se sikítani, se ordítani nem bírtam, letaglózott a kín. Agyamban fényes szikrák pattogtak. Elájultam.

IV.

Eszméltem, és mintha egy teherautón feküdtem volna. Néha magamhoz tértem, majd újból a feketeségbe zuhantam. Talán két-három nap is eltelhetett, mikor kínzó szomjúságra ébredtem. Hatalmas kortyokban ittam az életerőt, mert alattam volt, egy nagy vödörben. Ekkor néztem szét, pontosabban csak néztem volna, de a sötétség vak volt és nyirkos.

Egy dohos pincében vegetáltam pár napig, mikor is felvittek a fényre. Tágas, meleg nappaliba kerültem, körülöttem karácsonyi fényár, a konyhából a mézes fűszerkeverék semmivel össze nem téveszthető illata szállt felém: szegfűszeg, gyömbér.

Hirtelen két eleven gyermek vágódott ki a szomszédos szobából, olyan nyolc és négy évesek lehettek.

– Most pedig drágáim – hallatszott egy kedves női hang- fel-díszíthetitek a fát, Jézuska itt hagyta nekünk, és nagyon boldog lenne, ha ezt ti tennétek meg!

– Óh, mami! – olyan jó, nagyszerű- csicseregtek a kicsik – de engedd meg, hogy teljesen mi csináljuk!

– Szabad kezet kaptok, de szép legyen ám! – és a nő magára hagyta csemetéit.

A gyerekek elkerekedő szemmel először csak nézték a fát, megsimogatták ágait. A luc belülről zokogott.

Fájó sebei e pár nap alatt behegedtek, de érezte, nem sok van neki hátra. Siratta az erdőt, az otthonát, a fogadott mókus porontyokat. Siratta a tájat, a hóesést. De legjobban a szabadságot siratta, azt a végtelen érzést, mely hatalmasabb volt mindennél, és amit csak itt és most értett meg: bezárva falak közé, egy kovácsoltvas fenyőtalpához béklyózva.

A kandallóban édes meleg pattogott, fenyőnk kezdte magát kényelmetlenül érezni. de nem figyelhetett magára túlságosan, mert a két édes gyermek lefegyverezte. Túláradó szeretettel vette körül, vékony kis karjaikkal egyenként aggatták rá a csuda szép díszeket, a fénylő aranyba csomagolt cukrokat.

– Édes, szép fenyő, mondd, milyen ruhát adjunk rád? – kérdezte a fiúcska- pirosat, ezüstöt, vagy aranyat?

– Idén aranyfát akarok! – toppantott durcásan a lány, ellentmondást nem tűrően.

A kisfiú fejet hajtott nővére akarata előtt, nem ellenkezett, nem ellenkezhetett. Mosolygó kis alma arcával, puha kezecskéivel, szorgalmasan adogatta a gömb díszeket hokedlin álló nővérenek. Amaz a felsőbbrendűség tudatával eltelve végezte munkáját, parancsokat osztogatott, öccsét ugratta mindenért. Nem voltak édestestvérek, a lány az anya első kapcsolatából született, a kisfiú a második, boldog házassága gyümölcseként fogant. Mindketten imádták a viszonylag késő érkező fiúcskát, de féltestvére sosem tudta elfogadni. Érezte, hogy ő már nem olyan fontos, talán nem is szeretik. minden keserűségét öccsére zúdította, de ő tűrte a macerát, áldott jó gyermek volt.

– Mondtam, csak az aranyakat add, hát süket vagy?! – süvített Hanna hangja.

– Bo... bocsánat! – a kis Dávid engedelmes kutyaszemekkel meredt a lányra, és próbált első szóra megfelelni parancsolójának.

A luc most megtapasztalta az emberi haragot, és féltékenységet. Méregbe gurult, és egyik éles tuskóját odatartotta az „önkényúrnak”.

– Megszúrt! – ordította Hanna, és ajkát máris rászorította a vérvörös cseppekre. Dávid hű csat-lósként rohant ragtapaszért. Míg Hanna ujját bugyolálta, egy apró csókot is rálehel.

– Te kis hülye! Mit puszilgatsz? Kezét indulatosan rántotta el. A fenyő ezt már nem tűrhette. Éktelen haragra gerjedt, és karjait ügyesen beakasztva a hokedli lábai közé, egy éles rántással Hanna máris a földön landolt. Dávid cukrot, dísz eldobva rohant nővérehez. Óvón, szeret teljesen simogatta kicsiny kezével.

– Te csak pihenj, és mondd, mit hova tegyek. Úgy lesz minden, ahogy akarod!

Ilyen volt a viszony a testvérek között. Hanna mindent akart, Dávid mindent megtett. A karácsony szent ünnepe, azért nyugalomban, szeretetben telt.

„Ott álltam legfényesebb ruhámban, aranyszövéű csillám toalettnben, amelyet még eddig sosem viseltem. A színes égők vilódzása körtáncát járta a besötétített szobában. Boldog voltam, mert éreztem, most a szeretet mindent átölel.

Ahogy múltak az ünnepek, és velük együtt a meghittség, úgy peregetek tüleveleim a földre. Fényem megkopott, torkomban folyamatosan légszomjat éreztem. Tudtam, fuldoklom, nem kapok elég levegőt. Meleg volt, mondhatni sivatagi forróság. Álmomban újra az erdőben jártam, a kemény hideg csikorgása, a friss hó életre keltett. Így teltek napjaim, lázálom keveredett a valósággal, már nem is tudtam eldönteni, mi igaz s mi nem.

Aztán éles hangra riadtam:

– Gyerekek! Most már nincs tovább, szedjétek le a fát, egykettő! Vízkereszt is elmúlt már javában, miért kell nekünk februárban is ezt az elszáradt roncsot bámulni? – adta ki a parancsot az anya.

Bevégeztetett hát... Ennyi volt. Ahogy a fűrges gyermek ujjak egyenként szedték le a fénylő gömböket, úgy csupaszkodtam le pőre valómra. Szégyelltem magam, mert teljesen meztelen lettem. Hatalmas megrázkódtatás ért.

V.

Álmodtam megint? vagy sem Éreztem zuhanok, s ez a zuhanás sohasem akar véget érni. Agyamat valami édes megsemmisülés borította el, éreztem, ahogy az eszméletlenség és ébrenlét határmezsgyéjén lavírozok. A becsapódás kijózanított. Szinte teljesen befűrődtam a hideg hóba, ez tompított valamit fájdalomamon. Felnéztem. Egy emeletes ház ablakából dobtak ki, mint egy megunt szemetet. megint nem voltam magamnál, csak azt éreztem, amint a fiúcska még elhúz a szomszédos kukákhoz, utoljára végigsimít, s halkan suttog hozzám:

– Nyugodj békében édes fenyő, s ne haragudj!

VI.

Hogy hány napig, vagy hétig szikkadhattam ott, nem tudom, de azt igen, hogy újra érzem a hideget. Akkor talán még élek?! – tettem fel magamnak a kérdést. 'Hálistennek az ég hatalmas párnájából újra szakadt a hó, csontvázamat paplannal beborítva. Legalább a szégyenérzet alábbhagyott.

Egy kis rőt farkú közeledett ugrálva... csak nem?! –Hiszen ez fogadott gyermekem.

– Mami! – ölelt át kicsiny karjaival egy borús nap. Végre megvagy hát! Figyeltelek ám végig, csak nem tudtam hozzád bejutni, pedig mindent megtettem.

Elmesélte a kivágásomtól eltelt időt, s megnyugtató, hogy velük minden a lehető legnagyobb rendben van, átköltöztek a szomszédos fenyőre. Tapi mindennap eljött hozzám, mesélt nekem, megnyugtató. Történeteiben felelevenítette az erdő életét, lakóit, nem is oly távoli életem ismert mozzanatait.

Aztán egyszer csak nem jött, helyette két rossz arcú idegen éles fejszecsapások kíséretében feldarabolt. Sikítottam, ordítottam magamban, amit senki nem hallott. Ha eddig sem éltem már, mondhatni most teljes hullá lettem és tűzifa.

VII.

Az otthon, amibe halálom után kerültem, lehangoló volt. Szegényes, ütött-kopott élet. Sok-sok gyerek futkározott körülöt-

tem mezítláb. A levegőn át is éreztem a nincstelenséget, a reménytelenséget.

– No, gyerekek – szólt egy éltes férfihang – akkor most befűtünk.

A kályha velem szemközt nevetett gúnyosan – végre én is jólakom- duruzsolta elégedetten. Amint élettelen testem fahasábjait egyenként vetették a tűzre, és a lángnyelvek belém-belém kaptak, már nem voltam tudatomnál. Éreztem, hogy teljesen megsemmisülök a vicsorgó „krematórium” bendőjében. Vékony gyerekhang ujjongott önfeledtem mellettem.

– Papa, papa, isteni meleget csináltál!

Feltekin tettem koporsómból és elégedetten nyugtáztam a látványt. Körülálltak a csemeték, és melengetően felém nyújtották kezüket. Boldog voltam, megérkeztem.

Szabady Shira: Zaklatás

Itt csüng a falakon.

Ott figyel az ablakon.

Lecsorog az arcomon.

Megérint az ujjamon.

Itt lapul a fiók mélyén.

Ott ül az ágyam szélén.

A fülembe sutyorog.

A gyomromban kavarog.

Rémülten megragadom.

A szőnyeg alá hajítom.

Órákig rakosgatom.

Végül elkészül az alom.

Gyorsan kezet mosok,

Szennyedtetl megtisztulok,

Ekkor felpillantok,

A tükörben mit látok?

Egy óvatlan, törött könnycseppet.

Mindenhol egy elfelejtett szerelmet.

Szabó Edit Irma: Ledér idő

Porcelán-sápadt arcom fürkészed,
szemed parazsa izzik.
emlékképet kutat agyad,
tekinteted szépít.
Steril fal választ el,
az ablak fehér négyzet,
csak ujjainkat érintjük
az ablaküveghez.
Frézia csokrod sárga színe éltet
a korlátozó bezártság-szigeten,
virágterápiád gyógyít, de
a ledér időt hasztalan keresem.
Dús hullámú hajadon
bukfencet vet a fény,
déligyümölcs-ízű csókban
fonlak magam köré.

Szabó Gitta: Volt egy kutyánk

Sosem felejttem azt a napot, amikor a zsemleszínű, játékos, kedves kis kutyát örökbe fogadtuk. Annak idején a tv-ben láttuk meg, több más elhagyott társával együtt. Keverék volt. Tacsó és még valami más, de nem tudtuk milyen. Aranyos volt, édes, és csodaszép. A gyerekeket, akik akkoriban tizen-négy és kilenc évesek voltak, azonnal megszerette. Főleg a kislányt. Szomorú dolog juttatott bennünket ehhez a lépéshez, méghozzá a nagymama halála. Szerettük volna, ha a gyerekek mellett van egy kis lény, aki igazán szereti őket és ragaszkodik hozzájuk. A hazaérkezés nem volt egyszerű. Vagyis inkább a fogadtatás. Mert bizony a nagypapa nem örült neki. Zokon vette, megsértődött, szinte sírva fordított hátat nekünk. Ő nem akarta, hogy kutya kerüljön a házhoz. Napokig sírtunk, mert akkora volt a feszültség miatta, és mert egyáltalán nem volt

biztos, hogy nálunk maradhat. Majd lecsillapodtak a kedélyek, a papa látta, rendesen takarítunk a kutya után, nincsen semmi probléma, így megnyugodott. Morzsi szobakutya lett, hiszen a papa nem akarta a kertbe.

Hát nem ellenkeztünk.

Emlékszem, nem egyszer megtörtént, hogy munkából hazaérve, a kutyuska lábnymait a konyhában a padon fedeztük fel. Volt olyan eset is, hogy a kisház ablakában hasalt, és onnét szedtük ki ökelmét. Egyszer aztán egy ismerős javasolta, mielőtt elmegyünk otthonról, pakoljuk fel a padra a székeket, és köszönjük el a kutyustól. Így is tettünk. Morzsi megnyugodott, tudta nem hagyjuk el, és már örömmel, farkcsóválva fogadott minket.

Sok kellemes emlék fűződik hozzá.

Egyszer nyaralni mentünk Kiskunhalasra. Én voltam a kutya-pesztra, amíg a család úszni ment. Ám, egy alkalommal közösen mentünk pancsolni és a kutya magára maradt. A drága szentem, valahogy meglógott, és egyenesen bevette magát a gyerekmedencébe, ott hűtötte magát. Nagy sikongatásra letünk figyelmesek, akkor láttuk, hogy a mi kincsünk okozza a felfordulást. Máskor meg sétáltatás közben megszökött a kis gazditól, és szegény gyerek úgy ment iskolába, hogy elveszett a kutyája. Úgy töltötte a napját aggódva, hogy vajon mi lehet az ő kedves barátjával. A keresés során, egyszer csak meglátam amint hátsófelét vígan riszálva szalad a másik irányba. Utána mentem, becserkésztem. Mert ő nem tudta, amit én, hogy abból az irányból amerre szaladt, csak egy felé vezet az út.

És én ott vártam.

Hogy miért mesélem el ezeket? Mert ez a drága kutyuska, a gyermekeim szeretett állatkája, már három éve nincsen közöttünk. Azon a nyáron borzasztó meleg volt. Sokszor a negyven fokot is elérte a higany a hőmérőben. Egy hétvégi napon Morzsi kutyánk az oldalára feküdt. Nem láttuk, csak már azt, hogy rángatózik. Nem tudtuk mit kezdjünk vele. Megijedtünk,

de végül is sikerült felállítsuk. Azt hittük esetleg csak csúszik a kis lába kövön. De nem! Miután felállt láttuk, hogy bizony más baj van, és rémisztő volt még nézni is. Csak keringett, ment neki mindennek. A gyerekek szíve, ó, jaj! Úgy sajnáltam őket! Végül kihívtuk az orvost, aki adott neki injekciót, és azt mondta: - Epilepsziás roham és lehet, agydaganat okozza. Ha újra előfordul, biztosan az a baja.

Jó egy hónap is eltelt, a következő rohamig. Már el is felejtettük az előző esetet. Éppen moziba készültünk. Morzsit, indulás előtt még kivittük pisilni az udvarra. Hirtelen megint rájött a roham. Ment amerre a feje vitte, húzta. Belement a drótbá, neki a kerti csapnak. Esett, kelt, lihegett, lógott a nyelve. Végte- len aggodás és fájdalom telepedett mindenkire.

Morzsi már tizenegyedik éve élt velünk, ami azt jelentette ti- zenhárom éves körül volt. Végül odalyukadtunk ki, hogy hív- juk az orvost, és valószínűleg el kell altatni szegényt. Az ifjú- ság szemeiben is ott égett a fájdalom, arcukra is kiült. Fájt látni a sápadt arcukat. Elküldtük őket a moziba, ne lássák, mi törté- nik szegény kutyával. Tudtam, és most, hogy írom, most is ér- zem, a lányom, a kis gazdi biztosan összeomlott volna. Hát el- küldtük őket.

Sírva mentek el.

Megjött az orvos. Sajnálta a kutyuskánkat, minket is, hisz e sok év alatt hozzávittük mindig beoltatni, vagy ha beteg volt.

Nem kellett mondjon semmit. Tudtuk mi a baja. Adott neki in- jekciót, amitől elkábult. Megnyugodott. Az, az okos kis feje csak úgy ernyedten, magatehetetlenül feküdt a tenyerünkben. Végül megbeszéltük az orvossal, nem akarjuk tovább kínozni, altassuk el. Megértette, és helyes döntésnek tartotta. Azt mondta, Ő elviszi. A rendelőben elaltatja, és az elszállításról is gondoskodik.

Felemelte. A mi kedves kis kutyánk, mint egy rongybaba ló- gott erős karjaiból lefelé.

Óvatosan betette az autóba. Egy plédre fektette, és félre állt. Hagyta, hogy elköszönjünk tőle, majd elment. Ennyi volt. Mi-

re a gyerekek megjöttek, már nem volt kutya. De legalább nem látták abban az állapotban.

Azóta sokszor belém hasít a fájdalom, hogy vajon hogyan történt, hová vitték, és hogy fáj, hogy nem voltam vele, nem vigyáztam rá! Most is potyog a könnyem. Sokszor látom, mikor jövök hazafelé az utcában, amerre sétáltatni szoktuk, fehér szellemét, ahogy kísér engem. Tudom, hogy velem van, érzem! Itt legbelül.

Szakáli Anna: Apám emléke

Sültös sapkája árnyékot vont
égtől lopott búzakék szemére.
Sanda pillantást vetett a föld
ringó búzatáblájú mezejére,
s elengedett egy réveteg mosolyt.

Félreacsapta, ha virágos kedve
nótát csalt szája szögletére.
Aztán, mindent elvettek, lovat, marhát
- sírni nem tudott, nevetett, ütött -
a világot zokon vette.

Lovak vidám nyerítése hozott
szívére nyugodalmas álmot.
Kövé keményedett tenyerébe,
szívlapát nyomott vérhólyagot,
és álmai közé üzte a borospohár.

Sorsa újra eljött. Katonakonvoj,
ágyúcső csapódott jeges úton.
Tornác árnyékára magánya ült,
akácágak lengtek lelke felett,
s a fehérgyász dagadó ereibe hült.

Zúzott karját levágni nem hagyta,
húsz év megalázás jött,
békeidőben lett katona-sorsa,
s ki golyót akkor nem kapott,
most fuldokolt, de senkit sem átkozott.

Papot kért, gyónt, bár sosem tette,
utolsó kenet mosta le lelkét,
térveltünk ágya mellett, ő sírt,
megkövette anyámat bűneiért,
ki szótlán, összetörten állt.

Nem életét, nyomorát siratta.
Menni készült, sok volt neki már,
sültös sapkáját kérte fejére,
majd huncutul emelte az égre
fényét vesztő kék szeme bogarát.

Szilágyi-Perjési Katalin: Szeretettel Szibériából

Csak egy homályos fénykép emlékeztette édesapjára. Mama sokat mesélt róla, amit ő a hétéves kislányok türelmetlenségével hallgatott. Pont egy hetes volt, mikor indult a vonat, vitte apját a háborúba. Anyja egy tollpárnába csavarta, úgy szaladtak ki az állomásra, hogy apja vethessen rá egy pillantást az induló vonat ablakából.

Apá őrü szabó volt, az agyonfogdosott fényképről elegáns férfi nézett vissza nyúlász kalapja alól. A háború utolsó évében esett fogságba. Eleinte nem jött hír felőle, aztán megérkeztek az első levelek, Szibériából.

Apá egy bányában dolgozott, nagy hegyek lábánál. Vállas ember volt, mikor bevonult, a NAC-ban futballozott, de a bánya megette az embereket. Szenet meg köveket hoztak fel a föld alól, így mondta Mama. Sokan betegek lettek és meghaltak.

Öt éves lehetett, mikor elmaradtak a levelek. Emlékszik, Mama milyen sokat sírt. Aztán húsvétra jött egy levél, idegen írással, benne tábori lapra lerajzolva egy sovány, szakállas arc, Krisztus-arc. Apa nagy betegségből lábadozott, de már jól van, csókolgatja az ő kicsi lányát. Ez te vagy, ölelte át Mama könnyes szemmel, mert minden alkalommal felolvasta a levelet, amit kaptak. Ha nem jött új, akkor a régieket, minden este.

Tífuszt kapott apa, mint a táborban olyan sokan, de ő túlélte, mert a bánya igazgatója kiemelte a munkások közül, mikor megtudta, hogy szabó. Neki varrt ezután és az segített rajta, mikor beteg lett.

Mama ezután kétszer annyit imádkozott, hálát adva istennek és az ismeretlen jótevőnek, aki ott a messzi idegenben felkarolta az urát. Jöttek, jövőgettek a tábori lapok, aztán egyszer csak megindultak hazafelé a foglyok is. Csak apa nem jött, pedig Mama eleinte mindig kiszaladt az állomásra, ha kelet felől vonat jött.

Aztán egy nap idegen bácsi zörgetett. Ő a konyhában rajzolt, míg Mama beszélgetett vele. Sokat mesélt az ismeretlen, aki egy helyen lakott apával, barakkban. A bányáról, a hidegről, a tetvekről, a szúnyogokról és a betegségekről. Meg a bánya-igazgató szőke titkárnőjéről, aki beleszerelmesedett apukába, míg az varrta az öltönyöket a végszámra begyűjtött angol szövetekből. *Gyúla, Gyúhúská*, kérlete szép szóval, maradjon vele, a házasság kiváltja a hadifogságból, beköltöznek majd a városba, és lesz szép életük.

Nem azért mondom, de ne várja haza, búcsúzott az idegen, míg kalapját vette.

Akkor Mama elment a jósnőhöz, a szomszéd utcába, ő meg ott ült mellettük egy billegős széken. Cigánykártyát vetett Zabi Juli. Azt mondta, valaki nagy szeretettel gondol rád egy hideg, messzi helyről, talán Szibéria, nézett Mamára fejcsóválva. Nagy betegséget látok, meg egy szőke asszonyt, aki szívszerelemmel akadályoz, mondta Zabi Juli, és Mama tíz tojást adott neki fizetségül.

Utána sokat eljártak templomba, még többet, mint azelőtt. Mama mindenüvé vitte őt magával, mióta egyszer egy katona hazáig kergette.

Már jól benne jártak a decemberben, mikor egy nap bekopogott Macelka Nusi, a házinéni, hogy Mama menjen ki, mert egy szakállas, veres ember keresi, de ő nem bánná, ha nem engedné be a házba, mert mocskos nagyon a ruhája, még tetves is lehet.

Aztán együtt jöttek be, tényleg koszos volt a veres ember, de Mama sírva lógott a nyakában, és mint egy bolond hajtogatta, megjött apukád, megjött apukád.

Félt tőle. Idegenkedve tűrte, hogy a haját simogassa, nem mer-te magához ölelni, nehogy tetűt kapjon tőle. Vézna volt, sápadt és bűdös. Ott fürdött le a szobában a nagy lavórból, addig őt elküldte Mama a boltba a kenyérjeggyel.

Mire visszaért, a csúnya ember átöltözött, lötyögött rajta a nadrág meg a nagykabát. Csak a veres szakállát nem tudta levágni, nem volt borotvája.

Most elmentek apukával a nagymamáék, had örüljenek ők is, hogy megjött a fiúk, mondta az anyja. Villamossal mentek, igazgatta rajta Mama a kabátot, mert hideg van.

Elindultak. Azért sem fogta meg a szakállas kezét. Mire a megállóhoz értek, becsörömpölt a villamos. Elhúzódot a veres embertől és tűnődve támasztotta homlokát a hideg üveghez. Úgy érezte, becsapták. Az ő apukája hős, igazi katona és kalapot is hord. Ez meg itt sovány, bűdös és veres szakállas van.

Megmerevedett, mikor megérezte az ölelő karokat. Te nem vagy az én apukám, az én apukám hős és igazi katona, rikácsolta, és fröcskölő nyála elkeveredett a veres ember könnyeivel.

Szilágyi-Perjési Katalin: Ballada a félkarú óriásról

Az, hogy anyád olyan gyönyörű volt, mikor megszületett, nem lepett meg senkit. Szerelemgyerek volt, na. Nagyapádát elengedték katonáéktól akkor éjjel, szegény, lebiciklizett vagy húsz kilométert, hogy utoljára megölelje a nővéremet, mielőtt

kiviszik a frontra. Jó kis ölelés volt, kilenc hónapra megszületett anyád. Szegény Gyula, nem is látta a lányát csak tíz évesen, mire haza vergődött a fogságból.

Elég az hozzá, hogy ott maradtunk egy rakáson férfi nélkül, Mama, Mancsi a nagy hasával, meg én, alig tizennégy évesen, egy gyerekember. Se nem felnőtt, se nem gyerek. Enni úgy tudtam, mint egy meglett ember, nem is tudom, hova fért belém, csak a két nagy fülem látszik az akkori képeken.

Mikor Jóskaikat végképp leszerelték, nem volt hova menjen, az asszonynak szégyenszemre nem kellett az ellőtt fél karjával. Máig látom magam előtt, anyánk a moslékot főzte a disznónak, csupa piros lett az arca, de mi tudtuk, hogy nem a gőztől, Jóska meg dobolt az asztalon a fél kezével, a megmaradt kezével, csupa könny volt a szeme. Gyere te haza, fiam, legalább férfi lesz a háznál. Az, mordult fel a bátyánk, egy igazi félkarú óriás, bizonyosan. Hallgattunk. Mindenki tudta, hogy anyáknak Jóska a kedvence, valami eszelős imádattal szerette az elsőszülöttjét. Mikor meghozták a frontról az amputált karjával, Mama eladta az aranyláncát, az utolsó ékszerét, amit még Pápától kapott, és az árát az orvosnak adta, mert elmérgesedett a sebe. Helyre is hozta az a csonkot, csak a lelkét, azt nem gyógyította senki, az mindig fájt neki, hogy közel két méteres óriásként fél ember lett, akit az asszony is elvert a háztól, mert megölelni se tudja.

Mama meg örült, háború van ugyan, de ott a család újra együtt, a szárnyai alatt, majd csak lesz valahogy. Lett is, mire megszületett anyád. Te, hogy imádta anyádat! Micsoda slingelt pólyát varrt, pedig a vászon féle eltűnt már addigra a boltokból. De neki volt még egy vég, a sifonérba eldugva. Na, abból lett pólya és kisingek, meg kötés a Jóska csonkjára, mert sokáig levedzett neki a sebe. Fájt is biztosan, de nem mutatta, csak szívta a cigarettákat, míg kötözte anyánk. Hiába, szégyellte a nyomorékságát, ő, aki a legjobb úri szabóságon dolgozott most egy tűt se tudott befűzni. Együtt dolgoztak Gyulával a Neumann-féle angolszabászatban, míg be nem sorozták. Mindig nagyon elegánsan járt a bátyánk, a legfinomabb nyúl-

szőr kalappal, az öreg meg úgy szerette, mint a fiát. Megpróbált az mindent, hogy felmentesse, de utána elkezdték összefogdosni a zsidókat, és Neumannék is mentették a bőrüket. Mikor elkezdődött a gettózás, csak bevették a ciánt. Addigra Jóska is odavolt már a fronton.

Tisztán emlékszem arra a napra, mikor anyád született, aznap bombázták az angolok az állomást. Mi fenn laktunk a város fölötti szőlőhegyen, alattunk az állomás. Hát gondolhatod.

Mikor elkezdődött mind lementünk a borospincébe. Mama végig imádkozott, csak ránk ne omljon, de nem omlott, jól megépítette azt a Papa, szegény. Mire kimásztunk Manci már nem volt se eleven se holt, csak hamar az ágyba, aztán forraltuk is a sok vizet. Engem elszalajtott Mama Kővári néniért, ő volt megfogadva bábának, vagy négyutcányira lakott tőlünk, de hiba mentem, mert légnyomást kapott szegény, orrán-száján dőlt a vér, láttam, mert ott voltam.

Esteledett, mire meglett a kislány, anyád. Mama levezényelte az egészet egyedül, mi csak a vizet adtuk be Jóskával. Szép kisbaba lett, nagy csigás angyalhajjal, kiköpött Gyula.

Álltunk később Mamával ketten a teraszon, lent még égett a város imitt-amott. Por volt és füst. Mire született ez is szegény, tűnődött anyánk, tán apátlan árvaként nő fel. Mert ekkoriban volt, hogy a sógor fogságba esett és vagy négy hónapig semmit nem hallottunk felőle. Manci még jósnőhöz is elment, a nagy hasával, az meg zacsból azt jósolta neki, hogy egy szőke nő forgolódik a Gyulája körül. Erre Mama megmérgesedett, és megpofozta a jósnőt, hogy minek idegesíti ilyen hülyeségekkel ezt a fiatalasszonyt az állapotában. Még hogy szőke nő, Szibériában van az ő veje fogságban, nem kuplerájban. Az istenit, meg így meg úgy. Mama mikor mérges volt úgy tudott káromkodni, hogy egy kocsis belepirult volna.

Pedig igaz volt, mármint a szőke nő. Mert Gyula a fogolytábor parancsnokságának varrt és összeleplezett ott egy szőke titkárnővel. Ezt ő maga mesélte nekem négyszemközt mikor tíz év után megjött. Mert csak nem hagyta a kis családját, hazajött a kislányához.

Mind imádtuk anyádat, az olyan jó kislány volt, vagy szopott, vagy aludt. Mancsi meg mindig attól rettegett, hogy nem lesz elég teje és éhen hal a gyermek. Ez volt a rögeszméje. Ezért anyánk szerzett egy kecskét, a Bözsit, csak hogy megnyugodjanak a kedélyek. A Bözsinek is volt egy kis kecskegyereke, a Marci, olyan szelíd volt az a kis gida, úgy járt-kelt Mama után, mint egy kutya, Jóskának meg az ágya mellett aludt nyáron, kinn a teraszon.

Mire nagyobb lett a kislány, anyánk elhatározta, hogy elmegyünk a városból Kerekibe, ki a tanyára, mert ott nagyobb biztonságban leszünk. Levágtuk a disznót, lesütöttük zsírba a sok húst, Jóska kerített egy szekeret és felpakoltuk a vagyont, négy zsírosbödönnyi húst, négy tábla szalonnát, két zsák krumplit meg egy kis lisztet, és a dunsztosokat mind az ágynemű közibe. Mama nagyon tudott főzni, azelőtt a papoknál volt szakácsné. Jól megraktuk a szekeret, a dunyha tetejébe felült Mancsi anyáddal a pólyában, én hátra a két kecskével, anyánk meg Jóska a bakon, aztán hajts, isten nevibe'.

Volt egy jó kis sparhert ott a tanyán, azon főztünk meg melegítettünk, tengeri szárral és csutkával. Jóska fél kézzel összefogta, aztán ráállt a kezével meg törte. Jó száraz volt, hasadt rendesen, aztán megtömte anyánk piaci kosarát úgy hordta befelé. Elvontunk, na.

Aznap korán felzörgetett a szomszéd tanyás, hogy Ártánd felől katonákat láttak jönni lovon. Nincs nekünk semmink, a két kecskén kívül, mit árthatnak azok nekünk, vont vállat anyánk. Esett, mi meg behúzódtunk, Jóska épp rágyújtott a tűzről, mikor megverték az ajtót.

Ketten voltak, két román katona, valahonnan a Regátból, mert alig értettük őket. A kisebbik, fekete patkányképű törte a magyart, a magasabbik semmit. Először csak körbe néztek, a fekete kinyitogatta a szekrényeket, a magas meg bekotort az ágyak alá a szuronyos puskájával. Fegyvert kerestek, Jóska csak nevetett, kamerád, hát hogy löjek vele, mutogatta az üres inge ujját. A sparherten krumpli főtt, beleettek, de nem ízlett nekik. A nagydarab Mancit nézte egyre, az meg szegény azt se

tudta mit csináljon, aztán a bölcsőből kivette a kicsit és az ágyra téve bontogatta a pelenkáját. Majd a szaros kis testét felvette, és magához ölelte. A fekete öklendezett, a magas szitkozódott, de addigra Jóska már kínálta őket a cigarettából, anyánk gyorsan leszelt két karéj kenyeret meg szalonnát hozzá. A kicsi azt mondta, hús és mutogatott a szájára. Nincs az nekünk magunknak sem, fiam, sóhajtozott Mama, csak krumpli, kenyér meg szalonna, egyed.

Aztán a nagydarab intett, hogy húzzunk vizet, itatnák a lovakat. Majd én megyek, kelt fel Jóskánk. Nem kell félni, ezeket is csak anya szülte, húzta be az ajtót. A kis parasztóra kattogott a falon, csendben voltunk, aztán kis idő múltán két lövést hallottunk. Jaj, istenem, ezek meglőtték a Jóskát, ugrott anyánk, de addigra már jöttek befele, hozták a Böskét meg a kis gidát, Marcit. Az még nem halt meg teljesen, vergődött, spriccelt a vére a falra és a rongyszőnyegre, úgy repkedett a farka, mint egy kis pillangó.

Két óra múltán már ették a Bözsit meg a Marcit, a nagyját elpakolták az iszákba. Jóska sürgött-forgott, dohánnyal meg tökmaggal traktálta őket, azok meg rágták szóltanul. Mi Mamával ültünk az ágyon, Mancit a karos padon a kicsivel. Percegett a szű meg az óra kattogott.

Hájde, intett egyszer csak nagydarab, a kicsi mondott valamit, a társa rákontrázott, nem értettük, csak azt, hogy valamin vitatkoznak. Aztán a kis fekete odament Mamához, meghajtotta magát, és azt mondta: köszönöm, májka. Ez alatt a nagyobbik a sparherthez lépett és belepisilt a kecskehúsos lábosba. Az égett hűgyszag elöntötte a konyhát. Halottam, ahogy anyánk gyorsabban veszi a levegőt, aztán a két román kedélyesen hátba veregette a bátyánkat, gyere kamerád, mutogatták, kísérv ki minket. Jóska fél keze, maradék keze a zsebében, éppen magot rágott, csak kikísérem őket ide a köves útig, fordult felénk az ajtóból.

Talán egy miatyánknyi idő múlva hallottuk meg a lövéseket.

Én találtam meg. Hanyatt feküdt, karja, mint a madár fél szárnya, kitérve, szája sarkán a tökmag, nyitott szemében ott ültek a felhők.

Utasi Hajnalka: Jellem ereklyék
Kálnoky László 100. születésnapjára

„Hová lettek a családi ereklyék?”
Tűnt korokból lélegzik a festék.
Élő vérből alvad gyászálom
a tiszta felöltőn,
halvány magánnyal szárnyal
túl minden emberöltőn.
Dacol idővel, hogy a név, mit büszkén
visel,
ne robogjon céltalan az esti
gyorssal el.
Hová lettek a családi ereklyék?
Apáról fiúra,
anyáról lányra
örökli minden
nemzedék.
Létünk alfája és omegája a
kopott, zizegősárga,
évszázadok illatát ontó
emlék.
Tartást, jellemet
kínálnak
felénk tálcán az
ereklyék.

Lehunyor szemem
rám néz egy régi vágású úr, ki
csókjával leheli neje
csipkébe bújtatott kezét.
Ükapa rendelte meg
a családi varázst,
a Mester festményét.
Idill,
egyszerű pillanat,

lélek és kép
összhangjában
életre kel a
hátrahagyott,
gondosan címzett
hagyaték.

E relikviákban családok múltja időzik, s
„szellemképüket az utódok őrzik.”

Varga Tibor: Matil! Matil!

Média hír 1996 Karácsonyán: Ötven év körüli férfi megfa-
gyott holttestére találtak Vas megyében...

A kis falu lakói közt mindinkább suttogni kezdett a szóbe-
széd Jani és „Matil”, azaz Matild titkos vonzalmáról. A férfi
egyik rokonánál találtak néha bizalmas rejtekhelyre, ahol
csendben elbeszélgethettek, talán majdani közös jövőjüket is
tervezgethették, bár egyikük szülei sem örültek bimbózó sze-
relmüknek, akkoriban még gyakori volt az egyes családok kö-
zötti, sokszor megmagyarázhatatlan gyűlölködés.

Matild vonzalma azonban korántsem volt olyan erős, mint
Janié, a lány gyakran tett rövid utazásokat a helyközi autó-
buszjáraton a közeli kisvárosba, ahol aztán megismerkedett
Gyurival. Elfogadta szerelmes közeledését, gondolta tán, hogy
ezzel szüleinek ellenszenvét is feloldja, akik aztán a további-
akban csak legyintettek, ha Jani neve szóba került. A házassá-
got viszonylag gyorsan nyélbe ütötték, Jani sírva leste a lako-
dalmi mulatságot a ház ablakán át, látta szerelme boldogságát,
ahogy újdonsült férje karján ropja a táncot. Jani ettől fogva
magába fordult, kevés szót lehetett tőle hallani. Ha egyedül
volt, és ez gyakran megtörtént, családja, testvérei is némán
nézték a szenvedését, társasága legtöbbször a hegyi borospin-
cében a pohár volt, s ilyenkor csak egyetlen szót mormolgatott
hangosan, magának.

– Matil! Matil!

Matild a férjéhez költözött a kisvárosba. Hamarosan kislánya született, még az újszülött, a csecsemő gondozása közben is mind gyakrabban szállt fel a buszra, s jelent meg a szülei házában. Janival nem törődött, a falu pedig ismét a szájára vette, „a buszost” kezdték a nevével együtt emlegetni. Nemsokára gyász hír érkezett. Gyuri, amint látta, hogy asszonya a kicsivel keveset foglalkozik, gyakran hagyja őt is magára, útjaira magyarázatot nem ad, öngyilkos lett, felakasztotta magát. Matild rövid gyászában hazaköltözött hát, de a kislány nem volt vele, őt az apai rokonság vette gyámság alá, az anya pedig tovább viselte sorsának átkát. Janit a családja nem engedte a közelébe, hiszen lám, asszonynak is, anyának is alkalmatlan, a fiúnak pedig olyan híre kelt, hogy tán megbolondult, nem hagyja el a száját más szó, mint tragikus sorsú szerelmének neve.

– Matil! Matil!

Az özvegy már senkinek se kellett, közeli barátságot kötött hát a pálinkáspohárral, s új barátja harminchét évesen a sírba vitte. Kihányta a máját - így terjedt a hír a nép körében.

Attól fogva Janit naponta látták a temető felé haladni, órákat töltött el a sír mellett, azt sem vette észre, hogy mások is járnak ott, s ha a hangját hallották, vállukat vonták, mert ez bizony a férfi magánügye, a megbomlott elmét ők nem gyógyíthatják.

– Matil! Matil!

Tizenkét évig csak Matild emlékének élt. Azon a hideg Karácsonyon a hegyi borospincében a pohár társaságában siratta sorsát, hajtogatta halott szerelmének nevét. Korán sötétedett, a pincét sem fűthette, elindult hát a hegyről lefelé. Egyre inkább érezte, hogy lábai elnehezdednek, az elfogyasztott bor súlya lehúzza őket. Először térdre hullott, aztán - így gondolta - egy kevés pihenőre végigfeküdt a fagyos földön. Ujra felzokogott.

– Matil! Matil!

Felidézte magában a szeretett arcot, testét mintha melegség járta volna át, pedig csak egyre kevésbé érezte, hogy a fagy öleli magához, s mind elhalóbban ismételtegette:

– Matil! Matil! Matil!

Nem szenvedett. Hamarosan találkoztak újra...

Zentai Eta: Emlékszel

Emlékszel még a régi nyárra?
A levegő forrón reszketett
Lédús, barackok sárga
Héján, ittas darázshad neszegett.
Földre hajlott megadóan
Bágyadt virágok karcsú teste
A déli hőség szilajon
Ártatlanságuk leteperte.
Emlékszel még a régi nyárra?
Izzott a kert, izzott a testünk
Féltünk, hogy bőrünk lángra kap
Csak sóvárogva néztük egymást
Tapasztalatlan két kamasz.
Emlékszel még a régi nyárra?
Az öreg fűzfa hűvösén
Elrejtőztünk szemérmesen,
Ahol titkon ölünkbe hullott
Az édes, első szerelem.
Emlékezz még a régi nyárra!
A múltó évek megjelöltek
Ifjúságunk kiüzetett
A múltba tűnt édeni kertje
De minden nyáron itt kísért
A gyermekkor gyönyörű „vétke”.

Zentai Eta: Fuss, Zolika, fuss!

Házunk ablakait az engedetlen vadszőlő félig befutotta. A réseken, az indák között átszökő nap fénye, már az ébredéskor hívogatott. Csak egy pillanat kérdése volt, átlépni az otthon szerető, vigyázó közegeből, a közvetlen, felügyelet nélküli, teljes szabadságba.

Így történt ezen a nyári vasárnap reggelen is. Nyargaltam sarkamban elmaradhatatlan kíséreléssel, az öcsémrel, a játszótérre. A szülői tiltás hangja még időben gyengéden hátba vert, a parkot nem hagyhatjuk el. Gyermekkorom csodálatos helyszíne a Rottenbiller kert volt. A kora reggeli órákban teljesen a magaménak éreztem, mert a kerítésen belül voltam, és ilyenkor még üres volt a park.

A homokozónál lerúgtuk cipőinket, és meztelen talpunk egyszerre érezte, a homok langyos, selymes felső rétegét, és a mélyebb réteg még borzongató hűvösségét. Ültünk kör alakú, gömbölyű peremén, élveztük a csendet, és az előttünk álló, gyönyörű napot. Nyurga, hosszú lábú, nyolc éves kislány voltam ekkor, öt éves öcsém tőlem várta, hogy a szemlélődés percei után, előálljak valami izgalmas ötlettel, javaslattal.

Egyszerre vettük észre a betolakodót, aki a Nagy kapu felől érkezett. Csak futó, aggodalmas pillantást vetett ránk, és elsietett a terasz felé. A széles kőlépcső két oldalán, törpenövésű fák álltak, lecsüngő ágaik bokáig értek, sokszor megbújtunk játék közben a sűrű gallyak között. A zöld sátor most is menedéket adott. A kislány sietősen széthajtotta a lombokat, és eltűnt a szemünk elől. Először bosszankodtam a korai látogató miatt, de mikor megláttam ki az, visszatért az illúzió, egyedül vagyunk. Aki most érkezett nem sok vizet zavart, hol itt, hol ott bukkant fel, nem állt szóba senkivel, mintha a kert megelevenedett, maszatos tündére volna. Káprázat csupán, mert, ahogy észrevettük, már el is tűnt, egy apró manó, aki csak a virágokkal társalog, kicsiny lidérc, fénylő szemekkel, egy hat-

éves kislány, úgy hívtuk: kóbor Marcsa. Mindig úton volt, mint akinek halaszthatatlan dolga van, nem ér rá megállni, beszélgetni, játszani, ruhája, keze, arca, ugyanolyan piszkos volt reggel, mint mikor este kiosont a kertből.

Mit eszik egész nap? Nem hiányzik senkinek? - töprengtem néha.

Mivel megjelenése és eltűnése majdnem egyidőben zajlott, úgy tűnt mintha meg se történt volna. Belefeküdtünk az egyre melegebb homokba, és nem volt kedvünk mozdulni se.

Öcsém hamar megunta a tétlenséget, és mint valami harci riadót a fülembe süvöltötte

– Csiga. – de már futott is, tudta tapasztalatból, hogy rövid lábai miatt hátrányban van. A Csiga egy domb volt, keskeny, kis út vitt fel a tetejére csigavonalban. Elég meredeken ágaskodott, beültetve fákkal, bokrokkal. Aki felért, csupán egy tenyérinyi helyet talált. Öcsém után iramodtam, utol is értem, de megelőzni nem tudtam, mert cikk-cakkban futott. Lefelé már lassan jöttünk, szemünket a földre szegezve, repeszeket kerestünk. Mivel is játszhattak volna a szegény, háborús gyerekek? Otthon egész gyűjteményünk volt, minél nagyobbak voltak, annál értékesebbek. Ma nem jártunk sikerrel.

– Nagy kapu. – most én adtam ki a jelszót, és gazellaugrásokkal keserítve öcsémet, messze hagytam őt. Ez a kapu a csöndes Előd utcára nézett. A szülői intelmeknek megfelelően leültünk a kapu tövében, szemünket a szemközti ház ablakára függesztettük, ahonnan egy karosszékből ülő, szomorú kislány nézegetett kifelé. Olyan volt, mint egy kép, amit reggel kikapasztanak az ablakba, és este beveszik. A mozdulatlanságot csak egy nő törte meg időnként, aki odajött a kislányhoz megsimogatta, és barátságosan kiintetett nekünk az ablakon. Egyszer megkérdeztük Édest, a kislány miért nem jön soha a kertbe?

– Nagyon beteg, nem tudja mozgatni se a kezét, se a lábát. Bóna!

Mikor legközelebb meglátogattuk, még szomorúbbnak láttam. Csak ültem, és néztem őt hosszú ideig. Mióta megtudtam, hogy beteg, nehezen szakadtam el tőle, de soha nem jutott eszembe, hogy szóljak hozzá, a köztünk feszülő úttest, és egy gyerek számára felfoghatatlan betegség elválasztott minket. Most is szótlannul ültem, de öcsém türelmetlenül mocorgott mellettem, unatkozott. Bökdösni kezdett, hogy menjünk már. Visszabökdöstem, elkezdett nevetni, én is nevettem, közben felpillantottam az ablakra. A kislány is nevetett, édesen, hangosan. Zolika is észrevette, mintha összebeszélünk volna, elkezdtünk bohóckodni, oda-oda sandítva az ablakban figyelő, egyszemélyes publikumra. Hosszú percekig csináltuk a műsort, a kislány végig önfeledten nevetett. Mikor elfáradtunk, felhevülve intettünk búcsút, és olyan elégedettséget éreztünk, ami hasonló volt a boldogsághoz.

– Kis kapu, Nagy kör? – öcsém hevesen tiltakozott. A kertnek ehhez a részéhez, ijesztő élményünk kapcsolódott, amit a mai napig sem tudtunk elfelejteni. A háború után, egy hűvös, barátságtalan, őszi napon elhatároztuk, hogy virágokkal lepjük meg Édest. November eleje, Halottak napja lehetett, a Nagy kör utcához közel eső részén katonasírok voltak. A hirtelen, kényszerből eltemetett emberek hantjain mindig volt virág. Lelkesen összeszedtünk egy-egy csokorra valót, és boldogan rohantunk haza. Édes, aki még egy szál gaznak is örült, most megdöbbsent arccal nézte csokrainkat.

– Hol szereztétek? -

Bevallottuk őszintén, hogy a sírokról. Ránk szólt, hogy azonnal vigyük vissza!

Ellenkeztem, magyarázkodtam, sok virág van még a sírokon. Különös, szomorú tekintettel nézett rám.

– Legalább neked lehetne eszed. – Aztán csendes hangon, amitől a hátam is borsódzni kezdett, hozzátette – Ha nem viszitek vissza, a halott éjjel érte jön. –

Ezzel a megdöbbsentő érveléssel már nem mertem vitatkozni. Visszafordultunk a hideg, erősen sötétedő kertbe, ahol a kő már kitartóan szitált. Az ég barátságtalan, szürke rongyai a

földig értek, a kert néma és üres volt. Nem tudtam eldönteni mi a borzalmasabb: ez a kihalt, ember nélküli park, vagy ha a sírok között mozgást érzek. Tudtam ez a büntetés azért, amit tettünk, de közben attól rettegetem, hogy egyéb büntetés is vár ránk, ha odaérünk. Nyilvánvaló félelmem öcsémre is átragadt. Minél közelebb értünk, annál lassabban lépkedtünk, majd a legközelebbi sírtól egy méterre megálltunk, és messziről, kapkodva rádobáltuk a virágokat. Aztán futás. Rémülettől zakatoló szívvel estünk be az ajtón.

Azóta sokszor eszembe jutott anyaként, nagymamaként, ez az erősen vitatható, de abban a pillanatban eredményes módszer. E félelmetes emlék miatt, a Nagy Kör nemkívánatos hely maradt. Talán azért sem szerettük, mert túl nyílt volt, nem voltak titokzatos, izgalmas zugai, itt minden szem előtt zajlott.

– Ha nem a Nagy kör, akkor menjünk...

– Menjünk! – villant rám öcsém szeme, és futni kezdett.

Gyönyörű gyermekkor, mindenhova futva, rohanva indultunk, akkor is, ha vágyainkat kergettük, és akkor is ha, beteljesült vágyaink elől futottunk lélekszakadva.

A Teraszra három út vezetett. Egy dekoratív, kőlépcsős közép, és két oldalt keskeny, homokos. A közelebbi, homokos utat választottuk. A tágas, téglalap alakú Teraszt padok szegélyezték, itt azok üldögéltek, akiket zavart a gyereklárma, vagy a szerelmesek. Mi átnyargaltunk rajta, meg a másik földúton is, és máris ott voltunk, annál a szűk, kis ösvénynél, ami a rejtekhelyünkre vezetett. Aki nem ismerte, annak fel se tűnt, hogy itt egy lábnymnyi utacska fúrja magát a sűrűbe. Mi is csak úgy jutottunk be, hogy meg kellett küzdenünk a szúrós bokrokkal. Pár méter után az ösvény kiöblösödött, egy kerek, kopasz, kis platóvá, amit növényzet szorongatott három oldalról. Az ösvény felőli oldal egyforma magas volt a Terasszal, a másik oldal tompaszöge megegyezett a Terasz lejtésével, a harmadikat nehéz és veszélyes volt megközelíteni, mert hirtelen szakadt a mélybe, és egy tágas, sziklabarlangot rejtett a meredély alján.

Háború alatt az asszonyok megtisztították a belsejét, beköltöztek a gyerekekkel és az öregekkel. Mi is itt vészeltük át a bombázásokat.

Búvóhelyünk ezen az üreges sziklán nyugodott. Talán a növényzet is azért volt ilyen összekapaszkodó, agresszív, mert megmaradásuk a vékony, soványka földön a túlélésről szólt. A negyedik oldalt akár kilátónak is nevezhetném, de valójában lelátó volt. Itt nem voltak bokrok, ha leültünk, lábunkat belógathattuk a mélység fölé, ami alattunk tátongott. Egymás mellé letelepedve pontosan a szódáskocsis házának, sivár, földes udvarára láttunk, ahol hétvégén mikor nem dolgozott, érdekes dolgok történtek. A szódás, hogy oldja az egész heti feszültséget, ami abból eredt, hogy hat napon keresztül csak szódavízzel volt dolga, pedig ő a bort szerette, ilyenkor mélyen a pohár fenekére nézett, és nevelni kezdte, hét közben elhanyagolt, két kamasz fiát.

Nadrágjából kihúzta a szíjat, nem titkolva, hogy azzal akarja elkalapálni őket. A nadrág azonban szíj nélkül, állandóan félúton volt dereka és bokája között. Egyik kezével fogta a szokni késülő ruhadarabot, a másikkal fenyegetőleg lóbálta a csatos végű szíjat, így botladozott a nyíltan röhögő kamaszok után.

Halkan kuncogtunk a páholyban, nehogy felhívjuk magunkra a lentiek figyelmét.

Hirtelen rossz érzésem támadt, félig hátrafordultam, és megláttam egy furcsa külsejű férfit, aki pár lépésnyire állt a hátunk mögött, és engem nézett. Az idegennek nagy, malaclopó, zöldesszürke köpeny borította a vállát, ami lábszárközépig ért, rálógva a poros, fekete csizmákra. A fején a vadászokéhoz hasonló kalap.

Nem köszönt, nem szólt hozzánk, se barátságosan, se barátságatlanul. Zavarba ejtően néma volt. Zolika még nem vette észre, lekötötték az udvar eseményei. Nem emlékszem a szeme színére és az arcára sem, csak arra, hogy mozdulatlanul állt, és szóttanul nézett. A korát sem tudtam megítélni, mai eszemmel azt mondanám kortalan volt, se öreg, se fiatal. A hosszúkás,

érzelemmentes arc, a rám tapadó szemek, a magas, sovány alak, aki ki tudja hogyan jött át az ösvényen, mert nem jeleztek a máskor hangos bokrok, kezdett megijeszteni.

Zolika is megsejtett valamit, ültében hátrafordult, és a jövővényre nézett. Nem szólt, nem kérdezett róla, de nem is fordult vissza az udvar felé. Csoportképünk a ragyogó napsütésben akár idilli is lehetett volna, ha valami megsejtett félelem nem reszketett volna a levegőben.

Ezt a hipnotikus mozdulatlanságot a férfi törte meg. Egyik kezével fellebbentette, félrehúzta a köpenyt, láthatóvá váltak a feszes nadrágba bújtatott combok, és azzal a mozdulattal egyidőben a csípőjéhez nyúlt. Azt nem láttam mit fogott meg, csak egy keskeny, hosszú, ékben végződő zsebet vettem észre. Nem tudom gyermeki agyam honnan bányásztta elő, de meg voltam győződve arról, hogy egy tört rejteget, és annak a nyelét markolja. A lábaimat lassan felhúztam a meredély széléről, szemem sarkából láttam, öcsém hűségeseen utánaözi kezd. Teljes bizonyossággal éreztem, az idegen rossz ember, bántani akar. A hirtelen jött felismerés páni félelemmel párosult, és kétségbeesett akcióra sarkallt.

Kilőttem, mint a rúgó, négykézláb futottam, egy sarokba szorított kis állat vakmerőségével. Csak mikor kikerültem a csizmákat, akkor egyenesedtem fel, és kezdtem rohanni, azt süvöltve öcsémnek:

- Fuss Zolika, fuss!

Tudtam az életemért futok, nem törődtem a tüskékkel, nem védtem magam a kezeimmel, egész testemmel törtem előre. Éreztem arcomon, kezeimen a bokrok erőszakos marasztalását, mintha azt segítenék, aki a nyomomban van. Helyismereitem megkönnyítette menekülésem, a kert szinte lábam elé terítette a jól ismert utakat. Közben szégyenkező lelkipurdalással gondoltam öcsémre, akit ott hagytam. Mikor nyílt terepre értem, erőt vettem magamon, és lassítás nélkül sandítottam át a vállam fölött. Esztelen boldogság, megkönnyebbülés fogott el, mert megláttam mögöttem Zolika szőke fejét. Most már igazán

szárnyakat kaptam, ha a lakás ajtaja nincs nyitva, talán összehöröm magam, úgy vitt előre a lendület.

Sok mindent átéltem a háború alatt, vijjgó szirénáktól hangos éjszakákat, bombázásokat, idegen katonákat az ágyainkban, de a felnőttek iránti töretlen, bizalmamat nem azok az évek vették el, hanem ez a gyönyörűnek ígérkező, ártatlan, nyári délelőtt, mikor egy ismeretlen ember váratlanul, ok nélkül, bántani akart.

Zentai Eta: Hagyaték

Hol vannak az ereklyék?
Kérdi majd sötét nyájam összebújva,
Kiket négy égtáj felől
Terel össze a gyász.
Szivárgó könnyeik prizmáján át
Nézik, ahogy fürge hamvaim
Az eget ostromolják,
Szivárványos páráin a víznek.
A didergő nap erőtlén, sápadt,
Nem ránt magához,
Nem csókol a fénybe,
Röpke utazás után
Visszacsurgat a mélybe,
Hol sötét gyökerek közt
Szomjasan lapul az élet,
Hogy újra benyeljen.
Tétova cipők ideges tánca
Elárvult felnőtt gyerekek
Kérdik, hol van az otthon?
A régi asztal kínálta ízek
Eltűntek együtt a kézzel,
Hímlős arcával bámul a fal
A padló háta kopár
A vitrin hasából kristályok
Mélytüzű fénye hiányzik.

Tudják, költői a kérdés.
Mindennapi kenyér lett,
Gyógyszer, meleg a testnek,
Hogy ne nyújtsa kezét
Határokon át a szükség,
S a lelkipurdalás kínzó
Tüzeit, ne szítsa panasz.
Csendet morzsol a röpke idő
Emlékem kitölti hiányom
Apró mosollyal megidéznek
Köztük ülök majd,
Régmúlt szavakból
Felfénylik egykori lényem.
Hiszem és vallom,
A szeretett arcok léte örök
A tárgyakon túli világból
A szívben, az agyban
Mint maradandó vésetet
Őrzi az emlék.

###

Ebben az antológiában a Barátok Verslista által kiírt EMLÉKEK c. nyílt pályázat anyagából találhatnak válogatást. Azokat az írásokat, amelyeket a szakmai zsűri a leginkább értékelt. A pályázat teljes anyaga megtekinthető a Poéta Irodalmi Portálon, a <http://poeta.hu/2012/> címen.

A Barátok Verslista rendszeresen ír ki nyílt pályázatokat. Ezeket a <http://poeta.hu/feketen-feheren/> oldalon találhatják meg. E portálra bárki feltöltheti irodalmi témájú honlapját is ingyen.

Ha valaki szeretné írásait egy önálló folyóiratszámban megjelentetni, kérem, nézze meg a <http://feketen-feheren.poeta.hu> oldalt is. Az Irodalom Feketén-Fehéren c. folyóirat várja a jelentkezőket! Jelentkezési cím: folyoirat@poeta.hu.

A Barátok Verslista (<http://portal.verslista.hu>) várja a jelentkezéseket! A verslista@verslista.hu címre írt kéréssel csatlakozhatsz hozzánk!

Irodalom Feketén–Fehéren – irodalmi folyóirat köszöntő és ajánló az új irodalmi laphoz

Köszöntelek, kedves Olvasó, aki kezébe veszed az „Irodalom Feketén–Fehéren” címmel jegyzett új irodalmi lap első öt számának egyikét!

(Internetes változat: <http://poeta.hu/feketen-feheren/>)

A lapot a Barátok Verslista – fáradhatatlan – alapítója, vezetője, Baranyai Attila „képzelte el”, s indította útjára azzal az elgondolással, hogy még egy lehetőséget teremtsen a megjelenésre mindazok számára, akik nem rendelkeznek könyvnyi terjedelmű írással, akik szeretnék nyomtatásban látni eredetileg íróasztalfióknak szánt munkáikat, vagy nincs lehetőségük önálló kötet megjelenetésére.

S bár mindent megtett, hogy érveit elküldje a szélrózsa minden irányába, talán a mai gazdasági helyzet miatt, talán bizonytalanságból, talán félve az „ítéletől” az utolsó pillanatig nem volt jelentkező, hogy önállóan megtöltsen a folyóiratot, így a lapengedély s az indítással járó minden munka már-már veszendőbe ment.

S ezt a befektetett munkát sajnálva arra gondoltam, hogy annyi pletykalap, reklámújságnak nevezett szenny tölti meg a világot, hogy miért épp az ne kapjon lehetőséget, ami esetleg ennél jóval többet ad sok embernek, esetleg örömet szerez egy kis csapatnak, egy családnak, az egyénnek.

„Építs egy házat, ültess egy fát, nevelj egy gyermeket, írd egy könyvet, s nem éltél hiába.” - szól a görög bölcsesség.

Az Irodalom Feketén–Fehéren nem könyv, hanem egy negyvenoldalas folyóirat, amely azonban az először megjelenő szerzőnek igazi könyvélményt jelenthet. Az anyagi ráfordítást is visszakapja olyan formában, hogy ajándékozhatja ünnepekre, kedvességéből, viszonzásképpen mások kedvességéért. S akkor már megérte.

Ahogy a lap szinte egyetlen nap alatt összeállt, már meg is érkezett az első két jelentkező, így valószínűleg a következő számok is meg fognak születni.

A megjelenésről az alapító-főszerkesztő minden fontos információt elmond, én e sorokkal csak „jó utat”, „hosszú életet” kívánok ennek a lapnak, úgy is, mint első bemutatkozója, s úgy is, mint jövőbeni olvasója.

Találkozzunk e lapban egymással minél többen, a szerzők és az olvasók oldaláról is!

A folyóirat iránti érdeklődéseket a folyoirat@poeta.hu címen várjuk!

Hasznos időtöltést kívánok: Bodó Csiba Gizella szerkesztő

A Barátok Verslista levelezőlistának bemutatása

„A barátság klasszikus kapcsolat, s a mai ember a klasszikus kapcsolathoz kicsiny.” (Hamvas Béla) – Nem vitatkozni akarunk az idézet szülőatyjával, csupán kitjesíteni, tovább szőni e gondolatot a XXI. század embere számára. Napjainkra teljesen természetessé vált az információ könnyed áramlása a világhálón keresztül, így a kapcsolattartás már nem lehet kibúvó az egymást megismerés alól. Hiába élünk távol a másiktól, ha érdeklődésünk egyfelé mutat, nincs az a földrész, amely elválaszthatna minket, s ezáltal, egyfajta barátság ki ne alakulna közöttünk. Mindenkinék szüksége van valamilyen közösségre, ahol saját boldogságát megtalálja, s ehhez kíván segítséget nyújtani kis csapatunk, a **2000-ben alapított Barátok Verslista** is.

Hogy hogyan? Mondhatnám: klasszikusan, egyszerűen, a magunk kicsiny, szerény „eszközeivel”, mindenekelőtt a nyitottsággal. Szeretettel várunk ugyanis mindenkit, aki hozzánk hasonlóan affinitást érez a művészetek iránt, mint pl. az irodalom. Bízunk benne, hogy egy otthont tudunk ezáltal kialakítani a virtuális tér eme bizzar világában. Ehhez sokféleképp igyekszünk hozzájárulni. Létrehoztunk magunkról egy saját honlapot (<http://www.verslista.hu>), mely állandóan frissülő oldalaival gyönyörködteti el az arra járókat. Ízelítőnek rögtön elolvashatók és megtekinthetők a Barátok írásai, (versek, prózák), alkotásai (grafikák, fotók), tájékoztatást kaphat az Olvasó a művészetek sokszínűségéről, (pl. zenei blokk, művészetek blokk), rendelhet könyveinkből, vagy információt szerezhet további hasznos linkjeink által. S hogy miért is jó a Barátok tagja lenni? Mert nemcsak a gép mögött ülve ismerjük egymást, hanem egyre sűrűbben találkozunk az ország különböző helyein, s a tagok között ószinte barátságok, szerelmek is kialakultak. Mert az internet csak egy lehetőség, hogy megtaláljuk egymást, s kapcsolatot tudjunk tartani azokkal, kiktől nagy távolság választ el, mikor nincs arra lehetőség, hogy mindennap összefussunk az utcán, beüljünk egy kávéra, és így osszuk meg egymással gondolatainkat. Embernek maradni, nyitottnak a világ felé, egymás felé – talán ez az egyik jellemezője a Barátok vers- és irodalomkedvelők levelezési listájának, s reményeink szerint ez tükröződik a levelezőlista honlapján is. Tagjaink olyan humán érdeklődésű személyek, akik verseket, novellákat írnak a Listára, legyen saját vagy idézett alkotás. Mint afféle lelkes amatőrök vehetünk részt itt a különféle irodalmi, fotó- vagy grafikapályázatokon, egyéb műveltségi feladványokban, agytornáztató játékok inspirálhatnak, lehetőséget adva számunkra a kibontakozásra. Az emberi kapcsolatok személyes voltát mi sem kívánjuk megkerülni, ezért mindenkinék lehetősége van a találkozóinkon való megjelenésre, mely az ország különböző helyeit érinti. Ezenkívül részesei vagyunk a saját magunk által létrehozott antológiáinknak, folyóiratainknak (a Képzeld el... c. folyóirat honlapja: <http://kepzeldel.hu>), hangos CD-inknek... Évi 5000 forintos tagdíjunk fejében a fentebb említett lehetőségek között, értékes emberek értékes műveinek kavalkádjában bolyonghat a hozzánk ellátogató. A levelezőlistára a **subscribe@verslista.hu** címen lehet feliratkozni.